

Enligt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet äger motsvarande bestämmelser i den äldre kungörelsen i ämnet, 1936: 45, alltjämt i huvudsak tillämpning beträffande byggnadsarbeten, till vilka Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag före den 1 januari 1946. Dock har vissa övergångsbestämmelser tillskapats, möjliggörande bland annat viss omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av de nya, genom kungörelsen 1945: 882 fastställda grunderna. De bidrag till byggnadsarbeten, som utgår enligt bestämmelserna i 1936 års kungörelse, avföres från här ifrågavarande anslag.

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. De senast från och med redovisningsåret 1954/55 utgående årsbidragen beräknas till sammanlagt omkring 2 975 000 kronor.

Departementschefen. I avvaktan på vidare erfarenheter beträffande medelsåtgången under förevarande anslag ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag om oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[254] 19. Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	600 000	666 023
1953/54	600 000	569 109
1954/55	500 000	545 235
1955/56 (statsliggaren s. 698)	360 000	
1956/57 (förslag)	330 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en minskning av detta förslagsanslag med 30 000 kronor. Därvid utgår överstyrelsen från anslagsbelastningen 1954/55 och tar hänsyn till den minskning av medelsbehovet, som för budgetåret 1956/57 föranledes av att bidragstiden då utgått för sådana undervisningslokaler, som första gången togs i bruk under något av redovisningsåren 1930/32.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens beräkning torde förevarande anslag för nästa budgetår böra minskas med 30 000 kronor till 330 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 330 000 kronor.

[255] 20. Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	900 000	1 176 261
1953/54	1 200 000	1 289 899
1954/55	1 300 000	1 823 184
1955/56 (statsliggaren s. 698)	1 500 000	
1956/57 (förslag)	2 000 000	

För undervisningslokaler och lokaler för barnbespisning, som förhyres av skoldistrikt, äger distriktet för löpande budgetår åtnjuta hyresbidrag med hälften av den erlagda hyran (i förekommande fall jämkad till enligt ortens pris skäligt belopp), under förutsättning att inspektören godkänt lokalerna för ändamålet. Rätten till hyresbidrag gäller även beträffande lokaler, som — ehuru de ej är avsedda och icke heller före upplåtelsen har använts för folkskolan eller annan skolform, för vilken vederbörande kommun har att tillhandahålla lokaler — av kommunen upplåtes till undervisnings- och bespisningslokaler för folkskolan. Såsom hyra betraktas därvid det hyresvärde, som skoldistriktet uppger. Om statsbidrag utgått till iordningställande eller eljest för anskaffande av sådan kommunen tillhörig lokal, skall hyresbidraget jämkas till vad som med hänsyn därtill anses skäligt.

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 500 000 kronor till 2 000 000 kronor. Till stöd härför anför överstyrelsen — som förutsätter, att förhyrning av skollokaler nästa budgetår kommer att ske i minst samma omfattning som innevarande budgetår — bland annat följande.

Enligt infordrade uppgifter utgjorde kostnaderna för under redovisningsåret 1954/55 förhyrda undervisnings- och barnbespisningslokaler sammanlagt omkring 3 750 000 kronor. För redovisningsåret 1955/56 har av skoldistriktet beräknats en totalkostnad av omkring 4 140 000 kronor. Enligt denna beräkning är således att vänta förhyrning av skollokaler i ökad omfattning, vilket främst har sin förklaring i rådande läge begränsade möjligheter att fylla lokalbehovet genom nyanskaffning av egna lokaler. Emellertid har vid beräkningen sannolikt i en del fall medtagits kostnader, för vilka statsbidrag icke kommer att utgå. Totalkostnaden torde därför böra reduceras, försiktigtvis dock icke till lägre belopp än 4 000 000 kronor, motsvarande ett statsbidrag av 2 000 000 kronor.

Departementschefen. Jag har ingen erinran mot skolöverstyrelsens beräkning av den erforderliga medelsanvisningen för nästa budgetår. Anslaget torde alltså böra uppräknas med 500 000 kronor till 2 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[256] **21. Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	2 900 000	2 640 898
1953/54	2 900 000	2 660 415
1954/55	2 800 000	2 678 719
1955/56 (statsliggaren s. 699)	2 800 000	
1956/57 (förslag)	2 800 000	

Detta statsbidrag utgår enligt kungörelsen 1947: 400 (ändrad 1954: 826) för löpande redovisningsår med 60, 110, 160 och 200 kronor per läraravdelning av respektive Aa-, B1b-, B2- och B3- eller D-typ.

Ifrågavarande förslagsanslag är för innevarande budgetår uppdelat på en anslagspost till bidrag till standardisering av undervisningsmateriel å 25 000 kronor och en anslagspost till bidrag till undervisningsmateriel å förslagsvis 2 775 000 kronor.

Skolöverstyrelsen förslår, att jämväl för budgetåret 1956/57 anvisas ett belopp av 25 000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för det arbete för standardisering av skolmateriel, som bedrivs av den av Sveriges standardiseringskommission i samråd med överstyrelsen tillsatta standardkommittén, samt beräknar med hänsyn till ökning av antalet läraravdelningar en automatisk höjning av anslagsposten till bidrag till undervisningsmateriel med 65 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till nettoutgiftsbeloppen under de senare budgetåren anser jag mig, i avvaktan på ytterligare erfarenheter av anslagsbelastningen, icke böra föreslå någon uppräknig av anslaget för nästa budgetår. Anslaget torde alltså böra uppföras med oförändrat belopp, 2 800 000 kronor. I anslutning till vad jag anförde i 1955 års åttonde huvudtitel, punkten 252, vid anmälan av detta anslag torde även nästa budgetår ur anslaget få utgå statsbidrag till standardisering av undervisningsmateriel med högst 25 000 kronor, dock ej med högre belopp än som motsvarar det bidrag, som för ändamålet tillskjutes från annat håll.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kronor.

[257] **22. Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	4 800 000	3 831 456
1955/56 (statsliggaren s. 699)	5 500 000	
1956/57 (förslag)	4 500 000	

Enligt kungörelsen 1946: 887, som gäller sedan budgetåret 1947/48, utgår ifrågavarande byggnadsbidrag till skoldistrikt vid nybyggnad av tjän-

stebostad och vid inredande av tjänstebostad i inköpt eller annorledes förvärvad byggnad samt vid om- eller tillbyggnad eller mera omfattande ändringsarbeten å vid kungörelsens ikraftträdande befintlig tjänstebostad. Enligt beslut av 1955 års riksdag (prop. 98; SU 113; Rskr 266) har byggnadsbidraget till nybyggd eller nyinredd tjänstebostad höjts från 18 000 till 20 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och från 12 000 till 14 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare. Statsbidraget må dock ej överstiga 50 procent — tidigare 40 procent — av byggnadskostnaderna. Om bostaden uppföres å ort, som är hänförd till hyresgrupp 1, utgår härutöver särskilt tilläggsbidrag med 4 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och 2 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare. De nya bestämmelserna äger tillämpning beträffande byggnadsbidrag, som utgår enligt av Kungl. Maj:t efter den 30 juni 1955 meddelade beslut. Byggnadsbidrag till om- eller tillbyggnad och till ändringsarbeten utgår med 25 procent av för varje särskilt fall med hänsyn till de beräknade kostnaderna fastställt belopp. Utbetalning av byggnadsbidrag sker först sedan byggnadsarbetet utförts och avsynats samt godkänts. Under innevarande budgetår må Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande bevilja byggnadsbidrag med tillhoppa högst 6 000 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 1 miljon kronor till 4,5 miljoner kronor. Till stöd härför anför överstyrelsen i huvudsak följande.

Under budgetåret 1954/55 har medgivits statsbidrag för anskaffande av sammanlagt 123 större och 44 mindre tjänstebostäder, motsvarande ett bidragsbelopp av omkring 2 740 000 kronor. Vidare har medgivits bidrag med omkring 690 000 kronor till förbättring av befintliga tjänstebostäder. Sammanlagda beloppet av under sistförflutna budgetår beviljade byggnadsbidrag uppgår sålunda till omkring 3 430 000 kronor, vilket belopp med 2 120 000 kronor understiger summan av de under budgetåret 1953/54 beviljade bidragen. En förklaring till denna anmärkningsvärt stora minskning kan vara, att skoldistriktet tillbakahållit statsbidragsansökningar i avvaktan på den numera genomförda höjningen av statsbidragen.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1956/57 torde kunna förutsättas, att anslaget huvudsakligen kommer att belastas av byggnadsbidrag beviljade under budgetåret 1954/55. Medelsbehovet för budgetåret 1956/57 skulle då kunna beräknas röra sig om ett belopp, som med något mer än 2 000 000 kronor understiger det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Emellertid måste antagas, att anslaget för budgetåret 1956/57 till någon del också kommer att belastas av bidrag, som beviljats före eller efter budgetåret 1954/55. Då bidragsbeviljandet under åren närmast före budgetåret 1954/55 rört sig om betydligt högre belopp och sannolikt även under budgetåren 1955/57 kommer att bli större än under budgetåret 1954/55, i synnerhet som bidragen då skall utgå enligt de nya bestämmelserna, bör anslaget för budgetåret 1956/57 enligt överstyrelsens mening försiktigtvis icke sänkas med mer än 1 000 000 kronor.

Som maximisumma för de byggnadsbidrag, som Kungl. Maj:t bör få med riksdagens medgivande bevilja under nästa budgetår, förordar överstyrelsen samma belopp som för innevarande budgetår, alltså 6 miljoner kronor.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar torde anslaget för nästa budgetår kunna minskas med 1 000 000 kronor till 4 500 000 kronor. Därest icke i anslutning till 1952 års tjänstebostadsutrednings förslag (SOU 1955: 30) nya grunder för tjänstebostadssystemet skulle komma att beslutas vid 1956 års riksdag, torde maximibeloppet av byggnadsbidrag, som Kungl. Maj:t må bevilja under budgetåret 1956/57, hållas oförändrat vid högst 6 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

[258] **23. Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	215 000	196 800
1955/56 (statsliggaren s. 699)	200 000	
1956/57 (förslag)	180 000	

Förevarande bidrag utgår till skoldistrikt, som under de tjugu åren 1927—1947, vilka närmast föregick ikraftträdandet av nu gällande bidragssystem, verkställt nybyggnad av tjänstebostad eller nedlagt mera avsevärda kostnader på om- eller tillbyggnad av tjänstebostad. Bidraget utgår med visst belopp för varje av byggnadsåtgärderna berörd tjänstebostad, dock endast övergångsvis intill dess 20 år förflutit från det att ifrågavarande byggnadsåtgärder vidtagits.

Skolöverstyrelsen föreslår — med ledning av länsstyrelsernas beslut om övergångsbidrag och med beaktande av anslagsbelastningen under det sistförflutna budgetåret — att anslaget för nästa budgetår minskas med 20 000 kronor.

Departementschefen. Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag om en anslagsminskning med 20 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

[259] **24. Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	36 500	47 480
1955/56 (statsliggaren s. 699)	44 500	
1956/57 (förslag)	47 000	

Beträffande Skytteanska skolan och statens förhållande till denna torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1952 års åttonde huvudtitel s. 343.

Anslaget disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd stat med därtill hörande bestämmelser (statsliggaren s. 700).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 9 200 kronor enligt följande sammanställning:

1. Avlöning åt en vaktmästare (nu förslagsvis 4 400)	+ 400
2. Avlöning åt två ekonomibiträden (nu förslagsvis 13 200) ..	+ 1 750
3. Uppvärmning, belysning, renhållning, inventariers underhåll m. m. (nu förslagsvis 11 450)	+ 1 050
4. Nyanskaffning av viss utrustning (nu 0)	+ 6 700
5. Särskilda uppbördsmedel (nu 1 800)	— 700
	<hr/>
	9 200

Samtliga föreslagna förändringar i medelsanvisningen utom den under p. 4 är av automatisk karaktär, beräknade med hänsyn till löneförhöjningen från och med den 1 januari 1955 (p. 1 och 2), löneregleringen för ekonomibiträden (p. 2) samt belastningen under senare budgetår (p. 3). Till stöd för den föreslagna engångsanvisningen under p. 4 åberopas bland annat, att vid inspektion av skolhemmet påfördrats nyanskaffning av sängar med utrustning och vissa möbler m. m.

Departementschefen. De av skolöverstyrelsen föreslagna automatiska förändringarna i medelsanvisningen ger mig icke anledning till erinran. I enlighet med överstyrelsens förslag torde sålunda anslagsmedlen till avlöning åt skolans vaktmästare (p. 1) och två ekonomibiträden (p. 2) bära uppräknas med respektive 400 och 1 750 kronor samt anslagsposten till uppvärmning m. m. av skolhemmet (p. 3) höjas med 1 050 kronor. Vidare torde i överensstämmelse med vad överstyrelsen förordat bära beräknas en inkomstökning av 700 kronor beträffande ekonomibiträdenas ersättning för bostad, kost och tvätt.

Vid anmälan av förevarande anslag för budgetåret 1952/53 (prop. 1952: 1, VIII ht s. 345) fäste jag uppmärksamheten på den oklarhet, som råder rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan. Jag förutsatte, att skolöverstyrelsen, då framställning därefter gjordes om medelsanvisning av icke-automatisk karaktär till skolan, till behandling upptog frågan, om och i vad mån staten alltjämt borde ekonomiskt ansvara för skolan. Med skrivelse, som inkommit till ecklesiastikdepartementet den 8 oktober 1955, har nu överstyrelsen avgivit utredning angående statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan m. m. Ärendet, som bland annat inrymmer åtskilliga invecklade problem av rent juridisk art, är för närvarande under remissbehandling. I avvaktan på den slutliga beredningen av

denna fråga är jag icke beredd att biträda överstyrelsens förslag om en engångsanvisning av 6 700 kronor till nyanskaffning av viss utrustning.

Vid bifall till vad jag förordat torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med (400 + 1 750 + 1 050 — 700 =) 2 500 kronor till 47 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 47 000 kronor.

[260] 25. Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	400 000	327 012
1954/55	250 000	338 277
1955/56 (statsliggaren s. 700)	400 000	
1956/57 (förslag)	400 000	

Ifrågavarande undervisning ombesörjes av Aktiebolaget Radiotjänsts skolradioavdelning i samråd med och under överinseende av skolöverstyrelsen. Ur förevarande reservationsanslag bestrides dels Radiotjänsts utgifter för själva undervisningen och dels televerkets kostnader för radioutsändningarna. Statsbidraget till avlönande av handledare i skolorna för undervisningen avföres från förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Reservationsanslaget för innevarande budgetår är avsett till undervisning i engelska för dels en första årskurs (klass 5) om cirka 500 avdelningar, en andra årskurs (klass 6) om cirka 400 avdelningar samt en tredje årskurs (klass 7) om cirka 100 avdelningar, dels ock en särskild stödkurs för behörighetsförklarade lärare i anknytning till nybörjarkursen (klass 5) i engelska. Medelsbehovet för de olika kurserna har i 1955 års åttonde huvudtitel (s. 527) beräknats till respektive 147 233, 141 533, 115 234 och 70 000 kronor eller för hela undervisningen sammanlagt 474 000 kronor. Med hänsyn till möjligheten att använda reserverade medel har anslaget för innevarande budgetår uppförts med 400 000 kronor.

Skolöverstyrelsen beräknar, efter samråd med skolradiochefen, för nästa budgetår följande kostnader för anordnande av undervisning i engelska:

1. Första årskurs (klass 5) för cirka 800 avdelningar	161 975
2. Andra årskurs (klass 6) för cirka 600 avdelningar	150 475
3. Tredje årskurs (klass 7) för cirka 100 avdelningar	112 875
4. Stödkurs för behörighetsförklarade lärare	66 575

Summa kronor 491 900

Beträffande anslagsberäkningen anför överstyrelsen, att statsverkets kostnader under förevarande anslag gäller bedrivandet av själva radio-

undervisningen samt konsulentverksamheten. Kostnaderna för kursbrev och övrig undervisningsmateriel bestrides numera av skoldistriktet. Med hänsyn till den anslagsreservation, som därigenom uppkommit, föreslår överstyrelsen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 480 000 kronor.

Departementschefen. Jag har ingen erinran mot överstyrelsens förslag beträffande undervisningens omfattning under nästa budgetår. Medelsbehovet för ändamålet torde i enlighet med de framlagda beräkningarna kunna uppskattas till omkring 490 000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1955/56 fanns på anslaget en reservation av 165 000 kronor. Reservationen kan beräknas ha nedgått till lägst 90 000 kronor vid ingången av budgetåret 1956/57. Med beaktande härav föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, alltså 400 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[261] **26. Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen.** Under denna rubrik har från och med innevarande budgetår sammanförts medelsanvisningen till anordnande av kurser för lärare m. fl. befattningshavare inom folkundervisningen. Anslaget är nu uppfört med 552 200 kronor och disponeras enligt bestämmelser, som finnes införda på s. 683 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 158 900 kronor enligt följande sammanställning:

	Anvisat för 1955/56	Förslag för 1956/57	Ökning resp. minskning
1. Kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier	45 000	45 000	—
2. Kurser för utbildande av hjälpklasslärare och särskollärare	117 600	32 500	— 85 100
3. Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor m. fl. läroanstalter	175 000	325 000	+ 150 000
4. Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem ..	11 100	100	— 11 000
5. Utbildningskurser för lärare vid fortsättningskolor	30 000	35 000	+ 5 000
6. Kurser för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn	30 500	—	— 30 500
7. Fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor	32 000	63 000	+ 31 000
8. Kurser för utbildande av personal för skolmåltider	111 000	115 500	+ 4 500
9. Fortbildningskurs för lärare rörande röst- och talrubbingar	—	12 000	+ 12 000
10. Kurser för utbildning av talfelspedagoger och synsvaglärare	—	66 000	+ 66 000
11. Kurs för utbildning av lärare för hörselskadade barn	—	17 000	+ 17 000
Summa kronor	552 200	711 100	+ 158 900

Skolöverstyrelsens förslag om minskning av medelsanvisningen under p. 2 och 6 är föranlett av överstyrelsens i tidigare sammanhang omnämnda förslag om inrättande från och med budgetåret 1956/57 av ett specialpedagogiskt seminarium, medan minskningen under p. 4 befunnits möjlig på grund av förefintlig reservation.

Beträffande de under p. 7, 8 och 11 framlagda förslagen inhämtas av överstyrelsens framställning bland annat följande.

7. Sommaren 1955 har överstyrelsen i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen anordnat tre 10-dagarskurser, till vilka mer än 300 folkskollärare anmälde sig som sökande, medan endast cirka 150 kunde uttagas till deltagare. För att åstadkomma en tillfredsställande tillämpning av de nya tim- och kursplanerna för folkskolan i vad de avser yrkesvägledning finner överstyrelsen det oundgängligen nödvändigt, att utbildningsverksamheten i yrkesvägledningsfrågor för folkskollärare får fortsätta i minst samma omfattning under påföljande budgetår. Enligt tidigare beräkningar skulle kostnaderna för varje 10-dagarskurs uppgå till högst 11 000 kronor. Det har innevarande år visat sig, att kostnaderna icke kan hålla sig inom denna snäva gräns. Överstyrelsen beräknar nu kostnaderna för dessa kurser till 45 000 kronor.

I petita för budgetåren 1954/55 och 1955/56 hemställde överstyrelsen om anslag till en fortbildningskurs i yrkesvägledningsfrågor för lärare, som tjänstgör i hjälpklasser. Denna kurs skulle vara avsedd för 30 deltagare och pågå i 6 dagar. Yrkesvägledning ingår som särskilt undervisningsmoment i de nya undervisningsplanerna för hjälpklass, och det är synnerligen angeläget, att de lärare som skall handhava denna undervisning får tillfälle till fortbildning inom berörda område. De hittills anordnade längre fortbildningskurserna har upplagts helt med tanke på den huvudsakligen kollektiva yrkesvägledning som förekommer i den egentliga folkskolan. I hjälpklasserna är undervisningsmetodiken en annan, och yrkesvägledningen bör här vara mera individuell; där så är möjligt, äger ett intimt samarbete rum med ungdomsförmedlingskontoren. Överstyrelsen finner det synnerligen angeläget, att en sådan för hjälpklasslärare tillrättalagd kurs kommer till stånd, och beräknar det för denna kurs erforderliga beloppet till 8 000 kronor.

Då folkskollärarnas behov av fortbildning i yrkesvägledningsfrågor icke helt torde kunna tillgodoses genom överstyrelsens egen kursverksamhet, finner överstyrelsen det önskvärt och lämpligt, att medel ställes till förfogande att av överstyrelsen anvisas såsom bidrag till regionala kurser i yrkesvägledning, anordnade utan överstyrelsens direkta medverkan. Medelsbehovet för sådana regionala kurser beräknar överstyrelsen till 10 000 kronor.

8. I föregående års anslagsäskanden föreslog överstyrelsen en höjning av arvodena till lärarna vid skolmåltidskurser med i medeltal 1 krona och 50 öre per undervisningstimme. Riksdagen beslöt en höjning av arvodena med 50 öre, varigenom genomsnittsarvodet beräknas till 9 kronor och 50 öre per timme. I anslutning till den allmänna lönelöftningen räknar överstyrelsen med en höjning av lärararvodena med cirka 10 procent eller till i genomsnitt 10 kronor och 50 öre. För nämnda höjning skulle fordras cirka 2 800 kronor. Vidare föreslår överstyrelsen medelsanvisning till expertföreläsningar samt viss höjning av föreståndararvodena.

11. Under anslaget till Bidrag till Hörselfrämjandet för kursverksamhet har för innevarande budgetår anvisats 15 000 kronor till anordnande av kurs för utbildning av lärare för hörselskadade barn. Överstyrelsen föreslår i samråd med Hörselfrämjandet, att medel för ändamålet i fortsättningen anvisas som särskild anslagspost under nu ifrågavarande anslag.

Såsom i tidigare sammanhang anförts har överstyrelsen föreslagit höjning av till kursdeltagare utgående traktamenten från 12 till 15 kronor. De av överstyrelsen äskade beloppen innefattar av höjningen betingad uppräknings av medelsbehovet.

Departementschefen. Såsom jag vid anmälan av anslaget till kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter anført, bör för nästa budgetår ingen ändring ske beträffande kursdeltagarnas traktamentsförmåner. Jag har i det föregående också angivit, att jag icke räknar med upprättande av ett specialpedagogiskt seminarium från och med budgetåret 1956/57.

Till kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier bör i enlighet med överstyrelsens förslag anvisas oförändrat belopp, 45 000 kronor.

Anslagsposten till kurser för utbildande av hjälpklasslärare och särskollärare torde i anslutning till vad jag nyss anført böra uppföras med oförändrat belopp, 117 600 kronor.

Anslagsmedlen till fortbildningskurser för lärare vid egentliga folk- och småskolor m. fl. läroanstalter har sedan budgetåret 1951/52 etappvis höjts från 35 000 kronor till 175 000 kronor. Jag är icke beredd att för nästa budgetår förorda någon ytterligare höjning utan föreslår oförändrad medelsanvisning, 175 000 kronor.

Anslagsposten till fortbildningskurser för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra uppföras med 100 kronor.

Beträffande anslagsposten till utbildningskurser för lärare vid fortsättningskolor förordar jag oförändrad medelsanvisning, 30 000 kronor.

Till kurser för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn torde även för nästa budgetår medel böra anvisas under förevarande anslag. För innevarande budgetår har anvisats 30 500 kronor och anslagsposten torde för nästa budgetår böra uppföras med samma belopp.

För anordnande av tre fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor har för innevarande budgetår anvisats 32 000 kronor. Med hänsyn till att kostnaderna för kurserna visat sig bliva högre än vad som tidigare beräknats torde medelsanvisningen för nästa budgetår böra uppräknas med 1 500 kronor till 33 500 kronor. Vidare finner jag mig böra tillstyrka medelsanvisning till anordnande försöksvis under nästa budgetår av en särskild fortbildningskurs i yrkesvägledningsfrågor för hjälpklasslärare. Jag beräknar härför 6 000 kronor. Däremot är jag icke beredd biträda förslaget om anvi-

sande av bidrag till regionala kurser i yrkesvägledning. Till *fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor* torde således för nästa budgetår böra anvisas 39 500 kronor.

Beträffande anslagsposten till *kurser för utbildande av personal för skolmåltider* räknar överstyrelsen för nästa budgetår med en kursverksamhet av ungefär samma omfattning som innevarande budgetår. Den föreslagna uppräknningen av anslagsposten från 111 000 kronor till 115 500 kronor be-tingas av förslag om höjning av lärar- och föreståndararvoden samt medelsanvisning till expertföreläsningar. Jag har ingen erinran mot överstyrelsens förslag i vad det avser kursverksamhetens omfattning. Lärararvodena vid förevarande kurser beräknas nu i medeltal till 9 kronor 50 öre per timme. För nästa budgetår torde genomsnittsarvudet böra beräknas till 10 kronor 30 öre. Med hänsyn härtill torde medelsanvisningen böra uppräknas med i runt tal 2 300 kronor. Däremot anser jag mig icke böra tillstyrka höjning av föreståndararvodena liksom ej heller särskild medelsanvisning till expertföreläsningar. Anslagsposten torde således böra uppföras med 113 300 kronor.

Till anordnande av kurs för utbildning av lärare för hörselskadade barn har för innevarande budgetår anvisats 15 000 kronor under anslaget till *Bidrag till Hörselfrämjandet för kursverksamhet*. Då överstyrelsen nu även formellt skall övertaga ansvaret för denna kursverksamhet, synes det lämpligt, att medel för ändamålet framdeles anvisas under förevarande anslag. Jag föreslår, att till *kurs för utbildning av lärare för hörselskadade barn* för nästa budgetår anvisas 15 000 kronor.

Jag är icke beredd att för nästa budgetår föreslå särskild medelsanvisning till fortbildningskurs för lärare rörande röst- och talrubbningar och till kurser för utbildning av talfelspedagoger och synsvaglärare.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde ifrågavarande reservationsanslag för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt (45 000 + 117 600 + 175 000 + 100 + 30 000 + 30 500 + 39 500 + 113 300 + 15 000 =) 566 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 13 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen* för budgetåret 1956/577 anvisa ett reservationsanslag av 566 000 kronor.

[262] 27. Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	35 000	38 035
1955/56 (statsliggaren s. 684)	50 000	
1956/57 (förslag)	50 000	

Ur detta reservationsanslag utgår resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folkskoleseminarier (nu 7 800 kronor), småskoleseminarier (nu 2 000 kronor), högre folkskolor (nu 1 400 kronor) samt folk- och fortsättningsskolor (nu 38 800 kronor).

Skolöverstyrelsen föreslår, *dels* att anslagsmedlen till stipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och fortsättningsskolor höjes med 5 000 kronor med hänsyn till att såväl antalet stipendieberättigade lärare som kostnaderna för utrikes resor ökat, *dels ock* att till stipendier åt andra lärare vid till folkundervisningen hörande läroanstalter än lärare i moderna språk samt åt folkskolinspektörer beräknas ett särskilt anslagsbelopp av 25 000 kronor.

Departementschefen. Förevarande anslag har för innevarande budgetår höjts med 15 000 kronor, avseende stipendier åt lärare vid folk- och fortsättningsskolor. Jag är icke beredd att tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om en ytterligare anslagshöjning för nästa budgetår utan föreslår anvisande av oförändrat belopp, 50 000 kronor. I fråga om grunderna för anslags disposition ifrågasätter jag icke någon ändring. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[263] 28. Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	150 000	183 447
1953/54	165 000	195 252
1954/55	190 000	239 037
1955/56 (statsliggaren s. 684)	195 000	
1956/57 (förslag)	240 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 35 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen sistförflutna budgetår torde anslaget bära uppräknas med 45 000 kronor till 240 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

[264] 29. Nomadskolor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	858 000	815 483
1955/56 (statsliggaren s. 701)	898 000	
1956/57 (förslag)	982 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 111 000 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av följande förslag:

- 1) helårsanställning för fyra fastighetsskötare i Cg 11,
- 2) inrättande av ytterligare en lärartjänst i Ce 19,
- 3) inrättande av en ny ekonomibiträdestjänst i Ce eller Cg 5,
- 4) höjning med 7 500 kronor av anslagsmedlen till arvoden åt tio tillsynsmän,
- 5) höjning av skolläkararvodena från 6 till 10 kronor per år och lärjunge.

De nyssnämnda automatiska utgiftsförändringarna betingas huvudsakligen av löneklassuppflyttningar, höjning av statstjänstemännens löner samt av timarvoden och läsårsdaglöner, ändrad lönegradsplacering för ekonomipersonal, ökning av vissa anslagsmedel till vikariatsersättningar och minskade kostnader för undervisning i hushållsgöromål.

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. De vid var och en av skolanläggningarna i Lannavaara, Jukkasjärvi, Gällivare och Jokkmokk deltidsanställda fastighetsskötarna i Cg 11 tjänstgör tio månader per år. Byggnadsstyrelsen har emellertid framhållit, att underhåll och vård av fastigheterna kräver helårsanställda fastighetsskötare.

2. Antalet barn i de två första klasserna vid nomadskolan i Lannavaara beräknas från och med läsåret 1956/57 mera varaktigt överstiga 25 och förändring till a-form bör ske. Vid skolan tjänstgör för närvarande två småskollärare, en på lågstadiet och en på mellanstadiet, samt en folkskollärare. Den föreslagna omorganisationen medför, att det behövs två småskollärare på lågstadiet. Den begärda tjänsten i Ce 19 skulle avse mellanstadiet.

5. Skolläkares arvode utgår nu med 6 kronor per år och lärjunge. Överstyrelsen upprepar sitt förslag om höjning av arvodet samt föreslår 10 kronor för år och lärjunge.

Statskontoret finner det tveksamt, huruvida tillräckliga skäl föreligger att omändra tjänsterna såsom fastighetsskötare till helårsanställningar (p. 1). Ämbetsverket avstyrker bifall till de under p. 2—5 framförda yrkandena och framhåller därvid beträffande inrättande av ytterligare en ekonomibiträdestjänst (p. 3), att en beräknad kraftig minskning av elevantalet vid skolan i Gällivare synes möjliggöra en omplacering av ekonomibiträdespersonalen.

Byggnadsstyrelsen tillstyrker förslaget om ändring av fastighetsskötartjänsterna till heltidstjänster (p. 1).

Departementschefen. Fastighetsskötarna i Cg 11 vid nomadskolorna (p. 1) tjänstgör nu tio månader per år och avlönas för motsvarande tid. Jag tillstyrker, att för nästa budgetår anvisas medel till avlönande under ytterligare två månader av nämnda fyra fastighetsskötare. Enligt vad som kan inhämtas av särskilt infordrade uppgifter kommer, såvitt nu kan bedömas, barnantalet vid nomadskolan i Lannavaara icke att under de närmaste åren mera varaktigt överstiga 25 i småskolan. Jag är därför icke för närvarande beredd att beräkna medel för ytterligare en icke-ordinarie lärartjänst vid nämnda skola (p. 2). I anslutning till vad statskontoret anfört finner jag mig icke heller böra tillstyrka inrättandet av ytterligare en ekonomibiträdetsjänst (p. 3). Beträffande arvodena till tillsynsmännen vid nomadskolorna (p. 4) räknar jag ej med någon ändring av de år 1954 bestämda arvodesbeloppen.

Med hänsyn till vad jag vid anmälan av allmänna läroverkens avlöningsanslag anfört beträffande höjning av arvodena till skolläkare, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om en motsvarande höjning av skolläkararvodena vid nomadskolorna (p. 5). För detta ändamål torde nu böra räknas med ett ytterligare medelsbehov av 1 500 kronor.

Jag beräknar med beaktande jämväl av de automatiska utgiftsstegringar, som följer av den allmänna lönehöjningen, löneregleringen för ekonomipersonal m. m., hela anslaget för nästa budgetår till 982 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 84 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	408 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	409 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	170 500
	Summa kronor 996 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	14 000
	Nettoutgift kronor 982 000

- b) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 982 000 kronor.

[265] **30. Nomadskolor: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	405 800	447 441
1955/56 (statsliggaren s. 702)	420 600	
1956/57 (förslag)	427 800	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 28 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Övriga expenser (nu 35 000)	+ 5 000
2. Bidrag till anordnande av exkursioner (nu 0)	+ 1 500
3. Skolbiblioteksverksamhet (nu förslagsvis 4 000)	+ 300
4. Anskaffande av viss utrustning (nu 17 300)	+ 24 000
5. Ökade inkomster av ersättning för bränsle m. m. (nu 58 000)	— 2 000
	<u>+ 28 800</u>

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

2. Exkursioner är en nödvändig förutsättning för en god kontakt mellan skola och arbetsliv och för att undervisningen i nomadkunskap skall bli meningsfull. De nu föreslagna exkursionerna skall i första hand bestå i besök vid de stora renskiljningarna på hösten. Nomadskolbarnen saknar för närvarande i stort sett möjlighet att delta i detta för en blivande renskötare så viktiga arbete.

4. För innevarande budgetår har anvisats 17 300 kronor, varav såsom engångsanvisning till inredning av källarvåningen i skolhemmet vid nomadskolan i Jokkmokk 5 000 kronor. För nästa budgetår beräknar överstyrelsen en höjning med 22 500 kronor av anslagsmedlen till löpande utrustningsbehov. De pågående ny- och ombyggnadsarbetena vid nomadskolan i Arjeplog beräknas bli färdiga till läsåret 1956/57 och föranleder behov av en engångsanvisning av 6 500 kronor för komplettering av inventarier och annan utrustning.

Statskontoret finner sig icke kunna tillstyrka någon uppräkningspost till övriga expenser och kan ej biträda det ånyo framförda förslaget om särskild medelsanvisning för anordnande av exkursioner. Den föreslagna höjningen av anslagsposten till anskaffande av viss utrustning bör enligt statskontoret, som icke vill motsätta sig att för engångsanskaffning till skolan i Arjeplog anvisas 5 000 kronor, begränsas till 2 700 kronor. I övrigt har statskontoret icke funnit anledning till erinran mot beräkningen av medelsbehovet.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde anslagsposten till övriga expenser (p. 1) bära uppräknas med 5 000 kronor. Däremot torde den förslagsvis betecknade delposten till skolbiblioteksverksamhet (p. 3) — ur denna post utgår automatiskt bidrag till varje skola med 10 kronor för elev och läsår — bära uppföras med oförändrat belopp, enär mindre fluktuationer i elevantalet icke bör föranleda ändring av beloppet i omkostnadsstaten.

Skolöverstyrelsens förslag om anvisande av medel till exkursioner (p. 2) har framförts flera gånger tidigare utan att vinna bifall. Jag förordar nu, att medel anvisas för ändamålet, och föreslår därför, att för nästa budgetår upptages 1 500 kronor till bidrag till anordnande av exkursioner.

Delposten till anskaffande av viss utrustning (p. 4) torde för nästa budgetår böra uppföras med 20 000 kronor, innebärande en höjning med 2 700 kronor. Jag räknar därvid med en höjning med sistnämnda belopp, 2 700 kronor, av de nu till 12 300 kronor beräknade anslagsmedlen för löpande utrustningsbehov och förutsätter därvid, att i första hand barnens sov-salar och dagrum kommer att upprustas. Vidare räknar jag å ena sidan med bortfall av en engångsanvisning å 5 000 kronor till skolan i Jokkmokk samt å andra sidan med en lika stor engångsanvisning för nästa budgetår till komplettering av inventarier och annan utrustning vid nomadskolan i Arjeplog.

Vid bifall till vad jag nu förordat samt med beaktande av den av överstyrelsen beräknade inkomstökningen å 2 000 kronor (p. 5), torde hela anslaget för nästa budgetår böra höjas med 7 200 kronor till 427 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 427 800 kronor.

[266] **31. Nomadskolor: Fortsättningskolundervisning för nomad-barn**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	55 200	44 592
1955/56 (statsliggaren s. 704)	52 900	
1956/57 (förslag)	70 000	

Sjunde skolåret har försöksvis införts i sex av de åtta nomadskoldistriktet, nämligen från och med läsåret 1950/51 i Jämtlands och Västerbottens nomadskoldistrikt, från och med läsåret 1952/53 i Gällivare och Jukkasjärvi nomadskoldistrikt samt från och med läsåret 1955/56 i Arjeplogs och Jokkmokks nomadskoldistrikt. I dessa sex distrikt är fortsättningsskolkursen alltså ettårig och i övriga distrikt — Karesuando och Vittangi — tvåårig.

Skolöverstyrelsen beräknar för nästa budgetår en automatisk höjning av anslaget med 17 200 kronor.

Departementschefen. I anslutning till skolöverstyrelsens beräkning torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med i runt tal 70 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 17 100 kronor. Det ökade medelsbehovet föranledes huvudsakligen av att den ettåriga kursen sommaren 1956 kommer att omfatta ytterligare en avdelning på grund av sjunde skolårets införande i Arjeplogs och Jokkmokks nomadskoldistrikt, samtidigt som i

Jokkmokk övergångsvis måste anordnas en årskurs av den tvååriga fortsättningskolan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Nomadskolor: Fortsättningskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[267] **32. Fortsättningskolor: Bidrag till avlöning åt lärare**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	5 200 000	5 116 884
1952/53	4 800 000	7 048 788
1953/54	4 600 000	6 265 261
1954/55	4 600 000	7 220 091
1955/56 (statsliggaren s. 704)	5 000 000	
1956/57 (förslag)	7 000 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår ökas med 2 miljoner kronor till 7 miljoner kronor. Såsom motivering härför återopas anslagsbelastningen sistförflutna budgetår samt den ökning av medelsbehovet, som för nästa budgetår föranledes av de från och med den 1 januari 1955 höjda lönerna och 1955 års riksdags beslut om ändrad lönegradsplacering för övningslärarna.

Statskontoret framhåller under återopande av samma skäl som skolöverstyrelsen, att anslaget synes böra höjas utöver vad överstyrelsen förordat, samt föreslår, att det uppföres med 7,2 miljoner kronor.

Departementschefen. Den verkliga belastningen på detta förslagsanslag har under de senast förflutna budgetåren ganska väsentligt överstigit de anvisade anslagsbeloppen. Såsom jag framhållit vid anmälan av denna anslagsfråga i 1955 års åttonde huvudtitel (p. 260) torde detta delvis ha sin förklaring i eftersläpande statsbidragsutbetalningar i anslutning till 1950 års löneroglering för övningslärarna samt det rörliga tilläggets höjning åren 1951 och 1952. Det är alltjämt svårt att med någon större grad av säkerhet bedöma storleken av den normala belastningen på anslaget och därmed även storleken av den ökning av medelsåtgången, som föranledes av de från och med den 1 januari 1955 höjda lönerna och den ändrade lönegradsplaceringen för övningslärarna. Med hänsyn härtill och till övriga på medelsåtgången inverkan de faktorer, bland annat den successiva övergången till åttaårig folkskola, finner jag mig böra förorda, att anslaget i enlighet med överstyrelsens beräkning uppföres med i runt tal 7 miljoner kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 2 miljoner kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor.

[268] **33. Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	725 000	786 163
1953/54	700 000	1 195 348
1954/55	700 000	1 230 456
1955/56 (statsliggaren s. 705)	1 200 000	
1956/57 (förslag)	1 300 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor. Beträffande anslagsberäkningen anför överstyrelsen huvudsakligen följande.

Kostnaderna för här ifrågavarande ändamål har tidigare visat stark stegring, beroende framför allt på en av den nya kommunindelningen föranledd ökning av centraliseringsåtgärdernas omfattning. Enligt inhämtade uppgifter utgjorde de statsbidragsberättigade kostnaderna för centraliseringsåtgärder under redovisningsåret 1954/55 omkring 1 295 000 kronor. För redovisningsåret 1955/56 har räknats med en kostnad av omkring 1 550 000 kronor. Med hänsyn till gällande statsbidragsbestämmelser kunde sistnämnda belopp beräknas motsvara anslagsbehovet för budgetåret 1956/57. Då emellertid den uppgivna kostnaden av 1 295 000 kronor för centraliseringsåtgärder under redovisningsåret 1954/55 obetydligt skiljer sig från motsvarande kostnader under redovisningsåret 1953/54, sådana dessa framgår av anslagsbelastningen budgetåret 1954/55, vill överstyrelsen icke ifrågasätta, att anslaget för budgetåret 1956/57 uppföres med högre belopp än 1 300 000 kronor.

Statskontoret tillstyrker, att anslaget uppföres med 1 300 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om en uppräkning av anslaget för nästa budgetår med 100 000 kronor till 1 300 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

Folkhögskolor

[269] **34. Folkhögskolor: Understöd**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	6 750 000	6 310 077
1954/55	8 380 000	9 357 907
1955/56 (statsliggaren s. 707)	8 620 000	
1955/56 (förslag)	9 743 000	

Ur detta förslagsanslag utgår statsbidrag med 90 procent av kostnaderna för dels avlöning av lärarpersonalen, dels fortlöpande avgifter till

statens pensionsanstalt för samma personal. Av det beräknade statsbidraget för ett arbetsår utbetalas under löpande arbetsår sammanlagt högst 90 procent såsom förskott, medan återstoden utanordnas efter arbetsårets slut.

Antalet statsunderstödda folkhögskolor uppgår nu till 87.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 398 000 kronor i enlighet med följande sammanställning.

1. Automatisk ökning till följd av den allmänna lönehöjningen	+	689 000
2. Automatisk ökning på grund av inrättandet från och med budgetåret 1955/56 av ytterligare 12 ämneslärartjänster i Ca 27	+	190 000
3. Inrättande från och med budgetåret 1955/56 av ytterligare 9 ämneslärartjänster i Ca 29	+	15 000
4. Bidrag till avlönande m. m. av lärare vid tre nya folkhögskolor	+	300 000
5. Bidrag till tredje årskurs vid ytterligare fem folkhögskolor	+	60 000
6. Bidrag till resekostnader och traktamenten för deltagare i rektorskonferens	+	19 000
7. Bidrag till vissa engångsavgifter till statens pensionsanstalt	+	125 000
		<hr/>
		+ 1 398 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

4. Det för budgetåret 1955/56 anvisade anslaget av 8 620 000 kronor har, såsom framgår av bilagan åttonde huvudtiteln till statsverkspropositionen 1955 (s. 540), beräknats för 87 folkhögskolor, av vilka två antagits skola erhålla statsbidrag från och med arbetsåret 1955/56. Överstyrelsen hade tidigare med hänsyn till det planeringsarbete, som pågått, räknat med att fem nya folkhögskolor skulle ha blivit så fast organiserade vid ingången av arbetsåret 1955/56, att de då skäligen borde erhålla statsbidrag. Så har emellertid ej blivit fallet. Såvitt nu kan bedömas torde emellertid antalet statsbidragsberättigade folkhögskolor under arbetsåret 1955/56 komma att utgöra 87 och tre nya skolor tillkomma arbetsåret 1956/57.

5. Med anledning av en av överstyrelsen i underdånig skrivelse den 12 januari 1955 gjord framställning medgav Kungl. Maj:t den 28 januari 1955, att statsbidrag finge för arbetsåret 1955/56 utgå för en tredje årskurs vid 13 angivna folkhögskolor. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, att beträffande tredje årskurs skulle i tillämpliga delar gälla vad som föreskrivits rörande andra årskurs av vinterkurs vid folkhögskola, dock att statsbidrag icke finge utgå för parallellavdelning och att ordinarie lärartjänst ej finge inrättas med anledning av tredje årskursens upprätthållande.

Statsutskottet hade i sitt utlåtande nr 8 till 1952 års riksdag konstaterat, att ifrågavarande tretton folkhögskolor hade anordnat tredje årskurs under läsåret 1951/52 samt uttalat, att utskottet icke ville motsätta sig, att Kungl. Maj:t, därest så skulle befinnas lämpligt, lämnade medgivande till

att statsbidrag finge utgå till en tredje årskurs vid de tretton skolorna för budgetåret 1951/52 och därefter, intill dess statsmakternas beslut med anledning av skolkommissionens väntade förslag rörande folkhögskoleorganisationen föreläge. Några nya kurser borde däremot icke få inrättas.

Överstyrelsen finner att, därest det av skolkommissionen avgivna betänkandet med förslag angående folkhögskolans ställning och uppgifter ej lägges till grund för proposition till 1956 års riksdag, det likväl är erforderligt att från och med arbetsåret 1956/57 möjlighet beredes ytterligare ett antal folkhögskolor att anordna tredje årskurs. Överstyrelsen vill erinra om att antalet skolor från arbetsåret 1951/52 ökat från 75 till 85 samt att den årliga elevkontingenten till folkhögskolorna ökat med omkring 1 300 elever under samma tid. Överstyrelsen finner, att ytterligare fem folkhögskolor skäligen bör medgivas rätt att anordna tredje årskurs från och med arbetsåret 1956/57 samt beräknar, att statsbidraget för avlönande av lärare vid dessa kurser i genomsnitt kommer att behöva uppgå till 12 000 kronor eller tillhoppa för fem skolor 60 000 kronor.

Statskontoret erinrar om att Kungl. Maj:t den 22 september 1955 föreskrivit, att vid de statsunderstödda folkhögskolorna må, räknat från och med den 1 juli 1955, tills vidare vara inrättade ytterligare 5 ämneslärartjänster i lönegrad Ca 29 (p. 3), och anser, att vid anslagsberäkningen hänsyn endast bör tagas till ifrågavarande fem tjänster; ämbetsverket räknar i detta hänseende med en anslagsökning av i runt tal 8 000 kronor. Statskontoret utgår vidare från att för nästa budgetår statsbidrag beviljas med 200 000 kronor till två nya folkhögskolor (p. 4). Vidkommande frågan om inrättande av tredje årskurs vid ytterligare fem folkhögskolor (p. 5) avstyrker statskontoret medelsanvisning för ändamålet under hänvisning till statsutskottets av skolöverstyrelsen refererade utlåtande 1952: 8 (s. 115 och 116). Beträffande frågan om bidrag till vissa engångsavgifter till statens pensionsanstalt (p. 7) anser ämbetsverket, att medelsanvisning för närvarande icke bör beräknas för ändamålet, då hithörande frågor ännu befinner sig under utredning. Slutligen avstyrker statskontoret bifall till yrkandet under p. 6, med erinran om att Kungl. Maj:t lämnat tidigare framställningar i ämnet utan bifall.

Departementschefen. Jag vill först beträffande detta och följande anslag till folkhögskolans verksamhet erinra om det av 1946 års skolkommission avgivna betänkandet med förslag angående »Folkhögskolans ställning och uppgifter» (SOU 1953: 24). Skolkommissionens förslag åsyftar, såsom jag framhöll vid anmälan av förevarande anslag för budgetåret 1955/56 (prop. 1955: 1, VIII, s. 539), ett kraftigt ökat ekonomiskt stöd åt folkhögskolorna från statens sida. Ett genomförande av förslagen i dessa delar kan, med utgångspunkt i den nuvarande folkhögskolororganisationen, beräknas medföra en årlig utgiftsökning för statsverket av sammanlagt närmare 5,4 miljoner kronor, varav omkring 2,9 miljoner kronor till driftbidrag och 2,5 mil-

joner kronor till anläggningsbidrag. Det har vid budgetavvägningen för nästa budgetår icke befunnits möjligt att inrymma kostnader för ett förhöjt statsbidrag till folkhögskolans verksamhet. Jag avser alltså icke att för Kungl. Maj:t framlägga förslag om avlåtande av proposition i ämnet till 1956 års riksdag.

Överstyrelsens beräkning av de automatiska utgiftsökningarna under anslaget för nästa budgetår (p. 1 och 2) ger mig icke anledning till erinran. Vidare torde anslaget i enlighet med vad statskontoret förordat för nästa budgetår böra uppräknas med i runt tal 8 000 kronor i anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 22 september 1955 om inrättande från och med innevarande budgetår av ytterligare fem ämneslärartjänster i lönegrad Ca 29.

Antalet statsunderstödda folkhögskolor har under senare budgetår successivt ökat. För arbetsåren 1953/56 har riksdagen anvisat medel till statsunderstöd åt åtta nya folkhögskolor, varav två för innevarande arbetsår. Skolöverstyrelsen föreslår nu, att medel beräknas för ytterligare tre folkhögskolor (p. 4). För egen del anser jag mig böra förorda statsbidrag till ytterligare två nya skolor från och med nästa arbetsår. Anslaget torde med hänsyn därtill böra uppräknas med 200 000 kronor.

Av de av överstyrelsen angivna skälen synes det angeläget, att statsunderstöd till tredje årskurs får utgå till ytterligare några skolor under nästa arbetsår (p. 5). Jag tillstyrker i detta hänseende statsbidrag till sammanlagt sexton skolor, vilket innebär en utökning med tre. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen bestämma vilka ytterligare tre skolor som skall komma i åtnjutande av detta bidrag. Den härav följande ökningen av medelsbehovet uppskattar jag till 36 000 kronor.

Skolöverstyrelsens ånyo framförda förslag om medelsanvisning till bidrag till resekostnader och traktamenten för deltagare i rektorskonferens (p. 6) anser jag mig icke böra biträda.

Med anledning av överstyrelsens förslag under p. 7 torde jag få erinra om att 1955 års riksdag bemyndigat Kungl. Maj:t att — efter prövning i varje särskilt fall — medgiva statsbidrag till engångsavgifter till statens pensionsanstalt i anslutning till pensionsregleringar för lärarpersonalen vid folkhögskolorna. Då prövningen av frågan om bidrag avses skola ske från fall till fall i samband med pensionsavgångens inträffande torde någon särskild uppräkning av anslaget för ifrågavarande ändamål icke nu vara erforderlig.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 1 123 000 kronor till 9 743 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 9 743 000 kronor.

[270] 35. **Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	26 500	26 787
1955/56 (statsliggaren s. 709)	27 500	
1956/57 (förslag)	35 000	

Till skolhälsovården vid folkhögskolorna utgår statsbidrag i form av bidrag till arvode åt skolläkare med 3 kronor 60 öre per elev och år. Såsom villkor för bidraget gäller bland annat, att arvodet utgår med minst nämnda belopp. Statsbidraget utbetalas i efterskott för arbetsår.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 33 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Automatisk ökning av utgifterna för statsbidrag till skolläkararvoden	+ 7 500
2. Höjning av statsbidraget till skolläkararvode	+ 9 000
3. Statsbidrag till arvoden åt skolsköterskor	+ 16 500
	<hr/>
	+ 33 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Vid oförändrade statsbidragsgrunder och med nuvarande relativa omfattning av skolläkarverksamheten — budgetåret 1953/54 omfattade denna endast 74,7 procent av samtliga elever och 71,1 procent av folkhögskolorna — beräknar överstyrelsen en automatisk ökning av anslaget med 7 500 kronor.

2. Överstyrelsen föreslår, att statsbidraget till skolläkararvodet höjes med 25 procent till 4 kronor 50 öre per elev och år. För ändamålet beräknas en utgiftsökning av 9 000 kronor.

3. Skolhälsovården vid folkhögskolorna har icke erhållit önskvärd omfattning. En av de sannolika orsakerna härtill är, att statsbidragskungörelsen ej förutsätter, att skolsköterskor skall vara anställda. Detta har medfört, att läkare ofta ej velat söka dessa skolläkarbefattningar. Överstyrelsen föreslår, att såsom villkor för statsbidrag till den skolhygieniska verksamheten uppställs, att skolsköterskor skall vara anställda vid folkhögskolorna. Sköterskorna bör helt avlönas av statsmedel. Efter ett arvode av 5 kronor 50 öre per timme beräknar överstyrelsen till detta ändamål ett belopp av 16 500 kronor.

Departementschefen. Den automatiska utgiftsökningen till följd av ökat antal skolor och elever under innevarande arbetsår torde i enlighet med överstyrelsens beräkning böra uppskattas till 7 500 kronor.

Vid anmälan av allmänna läroverkens avlöningsanslag har jag uttalat mig för en höjning av arvodesnivån för skolläkare med omkring 25 procent. Med hänsyn till vad jag därvid anfört, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om därav påkallad höjning av ifrågavarande statsbidrag, ävensom om i övrigt erforderliga ändringar av statsbidragsbestämmelserna.

Enär statsbidraget utbetalas helt i efterskott, inverkar en statsbidragshöjning icke på medelsbehovet för nästa budgetår.

Vidkommande överstyrelsens förslag under p. 3 anser jag mig icke kunna tillstyrka, att statsunderstödet till hälsovården vid folkhögskolorna nu ökas i vidare mån än jag nyss föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 kronor.

[271] **36. Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 46 500 kronor (statsliggaren s. 709). Jag tillstyrker, att anslaget i enlighet med förslag av skolöverstyrelsen för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 46 500 kronor.

[272] **37. Folkhögskolor: Studiebidrag och stipendier åt elever**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	3 145 000	4 067 376
1955/56 (statsliggaren s. 709)	4 620 000	
1956/57 (förslag)	4 340 000	

Skolöverstyrelsen beräknar — vid ett oförändrat genomsnittligt studiehjälpsbelopp per elev av 386 kronor — för studiebidrag och stipendier åt elever vid de nu statsunderstödda folkhögskolorna ett medelsbehov av i runt tal 4 265 000 kronor. Härutöver räknar överstyrelsen med $(386 \times \times 300 =)$ omkring 115 000 kronor för studiehjälp åt elever vid ytterligare tre nya skolor, som enligt vad överstyrelsen anfört under anslaget Folkhögskolor: Understöd bör beräknas erhålla statsbidrag från och med arbetsåret 1956/57. Överstyrelsen uppskattar sålunda det totala medelsbehovet till i avrundat tal 4 380 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 240 000 kronor.

Departementschefen. Jag har ingen erinran mot skolöverstyrelsens anslagsberäkning. Med hänsyn till att jag i det föregående räknat med statsbidrag till två nya folkhögskolor från och med nästa arbetsår, medan överstyrelsen i detta hänseende räknat med tre skolor, torde det emellertid vara tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 340 000

kronor. Detta innebär en minskning med 280 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Studiebidrag och stipendier åt elever* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 340 000 kronor.

[273] **38. Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	14 500	23 165
1955/56 (statsliggaren s. 710)	14 500	
1956/57 (förslag)	14 500	

Av detta reservationsanslag disponeras 10 500 kronor till anordnande av en utbildningskurs för folkhögskollärare rörande folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder. Återstoden användes till stipendier åt folkhögskollärare för studieresor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 28 000 kronor. Höjningen betingas helt av ett förslag om anordnande av ytterligare en utbildningskurs för folkhögskollärare. I fråga om sistnämnda kurs anför överstyrelsen bland annat följande.

Behovet av pedagogisk utbildning för de vid folkhögskolorna verksamma lärarna är mycket stort och har ökat under de senaste åren genom att folkhögskolan ställts inför delvis nya problem. Överstyrelsen finner det angeläget, att ifrågakommande lärare ges tillfälle till erforderlig vidareutbildning. Utöver den kortare kurs, som nu anordnas, bör därför från och med budgetåret 1956/57 anordnas en längre kurs om fem veckor. Överstyrelsen räknar med 25 deltagare och uppskattar kostnaderna till 28 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd att för nästa budgetår förorda någon ökad medelsanvisning under detta reservationsanslag utan räknar med oförändrat belopp, 14 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

Abnormundervisningen

[274] **39. Läroanstalter för blinda: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	995 000	941 791
1955/56 (statsliggaren s. 710)	1 037 000	
1956/57 (förslag)	1 140 000	

Skolöverstyrelsen hemställer, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 136 000 kronor. Härav beräknas ett belopp av i runt tal 101 000 kronor för automatiska utgiftsökningar betingade av den allmänna lönehöjningen, löneklassuppflyttningar m. m. I övrigt framlägger överstyrelsen följande förslag:

- 1) extraordinariesättning i Ce 23 av en extra lärartjänst i kunskapsämne i Cg 21 (Tomteboda),
- 2) medelsanvisning till 38 undervisningstimmar per vecka i yrkesämnena vid Kristinehamnsskolan och samtidigt indragning av en ordinarie yrkeslärartjänst i Ca 20,
- 3) extraordinariesättning i Ce 20 av en extra yrkeslärartjänst i Cg 17 (Kristinehamn),
- 4) en ny tjänst som biträdande husmoder i Ce 14 (Tomteboda),
- 5) förändring av en tjänst som assistentlärarinna i Ce 13 med halvtidstjänstgöring till en heltidstjänst som assistent i Ce 13,
- 6) en ny tjänst som assistentlärarinna i Cg 13 (Växjö),
- 7) anvisande av arvoden å respektive 2 000 och 1 500 kronor för skriv- och bokföringshjälp vid skolorna i Kristinehamn och Växjö och samtidigt indragning av en tjänst som extra skrivbiträde i Cg 7,
- 8) en ny ekonomibiträdestjänst i Ce 6 (Kristinehamn),
- 9) indragning av en tjänst som packmästare i Cg 6 vid materialdepån för blindas arbeten (Kristinehamn),
- 10) ytterligare 10 undervisningstimmar per vecka i sång och musik vid Tomteboda,
- 11) ytterligare 10 undervisningstimmar per vecka i handelskorrespondens och maskinskrivning (Växjö),
- 12) förändring av arvodesbefattningen såsom konsulent för blinda barn i förskolåldern (arvode enligt 19 löneklassen) till en extra ordinarie tjänst i Ce 19.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. En vakant ordinarie lärartjänst i kunskapsämne vid institutet och förskolan å Tomteboda har sedan ett 10-tal år tillbaka uppehållits med extra lärare. Elevantalet har under de senare åren ökat, och ökningen beräknas fortsätta. Varaktigt behov av tjänsten kan således anses föreligga. Överstyrelsen föreslår, att tjänsten återbesättes med e. o. befattningshavare.

2. Sedan inom överstyrelsen tillkallade sakkunniga avgivit förslag rörande anpassnings- och yrkesutbildning för blinda m. m., har överstyrelsen för ytterligare utredning av vissa frågor tillsatt en ny kommitté med representanter för de blindas förening, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning. Kommitténs arbete har dock ej kunnat bli slutfört så att definitiva förslag i fråga om de blindas yrkesutbildning nu kan framläggas. På grundval av hittills vunna utredningsresultat anser sig överstyrelsen dock böra föreslå vissa ändringar i hantverksskolornas organisation att genomföras från och med budgetåret 1956/57.

De sakkunniga har föreslagit att undervisningen för de nyblinda första skolåret inriktas på anpassnings- och orienteringsundervisning. Timplanen för anpassnings- och orienteringsåret upptar enligt förslaget undervisning i punktskrift, maskinskrivning, orienteringsundervisning — teoretisk och praktisk (käpplära m. m.) — hemkunskap med hushållsgöromål samt anlagsprövning inom olika yrkesgrenar såsom borstbinderi, vävning samt arbetsterapeutisk och verkstadsbetonad slöjd, sammanlagt ett 40-tal timmar per vecka. Som frivilliga ämnen upptar utredningen gymnastik och idrott, sång och instrumentalmusik.

Överstyrelsen finner det angeläget att utredningens förslag i detta avseende realiserar och föreslår i sådant syfte, att en ordinarie, vakant yrkeslärartjänst vid skolan i Kristinehamn indrages och att i stället medel upptas till timlärare i yrkesämnena, såsom pianostämning, snickerislöjd och hushållsgöromål. Överstyrelsen bör ha viss frihet att disponera de olika utbildningsbehov, som kan komma att uppstå. Överstyrelsen föreslår för detta ändamål arvoden för 38 veckotimmar i yrkesämnena. Denna anordning medför icke större utgift än avlöningskostnaderna för en ordinarie yrkeslärartjänst i lägsta löneklassen. Förslaget innebär även att behovet av utökat antal timlärartimmar för undervisning i pianostämning tillgodoses.

5. Direktionen över Tomtebodas begär ånyo, att halvtidstjänsten som assistentlärarinna förändras till heltidstjänst under beteckningen assistent. Den nuvarande befattningshavaren å halvtidstjänsten, som är blind, tjänstgör på heltid vid skolan. Som assistentlärarinna läser hon med barn, som blivit efter på grund av sjukdom eller efter ankomsten från normalskolan behöver extra undervisning i punktskrift för att hinna med i sin klass. Hon har vidare hand om punktskriftsbiblioteket och utlåningen där. Återstoden av arbetstiden är hon sysselsatt med stansning av plåtar för blindskriftstryckeriet och erhåller för detta arbete ackordslön ur anslaget Tryckning av blindskrifter. Denna ersättning har de senaste åren utgjort cirka 2 000 kronor. Tidigare avlönades hon helt ur nämnda anslag och var då tillförsäkrad pension för hela sin anställning. Efter tillträdet av den e. o. tjänsten bortföll pensionsrätten på den arvoderade hälften av hennes tjänst. Inspektören tillstyrker framställningen under framhållande av att förändringen kommer att medföra endast obetydlig merkostnad för staten. Benämningen assistent synes överstyrelsen vara lämplig med hänsyn till arbetsuppgifterna.

7. Överstyrelsen har tidigare vid flera tillfällen uttalat sig ifråga om kristinehamnsskolans lokaler. Särskilt anordningarna för elevernas dagrum är otillfredsställande. Lämpligaste sättet att få fram tillräckliga lokaler är enligt överstyrelsens mening att nedlägga materialdepån och utnyttja därigenom friställda utrymmen för andra ändamål. Depåns verksamhet skulle helt övertagas av Centraldepån i Stockholm, vilket synes överstyrelsen i flera avseenden vara en mera praktisk lösning av materialfrågan. Vid materialdepån i Kristinehamn är bland annat anställt ett skrivbiträde med lön enligt lönegrad Cg 7. Skolans styrelse begär att få ha kvar biträdet, oaktat depån nedlägges. Överstyrelsen anser det för sin del icke befogat att vid den förhållandevis lilla skolan ha en heltidsanställd befattningshavare för skrivgöromålen utan föreslår, att tjänsten indrages och att arvode för skrivgöromålen i stället anvisas. Även vid skolan i Växjö föreligger behov av skrivhjälp. Rektor har själv på sin fritid ombesörjt alla skrivgöromålen,

en anordning som icke kan rimligen bibehållas. Överstyrelsen föreslår, att arvoden för ändamålet uppföres med respektive 2 000 och 1 500 kronor, vilket i förhållande till kostnaderna för tidigare anställt skrivbiträde innebär en besparing av 4 036 kronor.

10. Direktionen för institutet och förskolan å Tomtebodas begär ökning av timantalet för undervisning i sång och musik med 7 veckotimmar, därav 4 veckotimmar för att bereda de blinda barnen klassundervisning i sång — de är nu sammanslagna i större grupper — och 3 veckotimmar musik för att kompensera timmar, som bortfaller i anledning av att musikläraren efter lönereglernas genomförande får sin undervisningsskyldighet minskad. Inspektören föreslår ökning med 10 veckotimmar under framhållande av musikens stora betydelse vid blindskolan. Han anser, att man genom förbättrad undervisning bör kunna utbilda musikaliska blinda till yrkesmusiker. Överstyrelsen instämmer med inspektören.

11. Styrelsen för skolan i Växjö begär utökning av timantalet för handelskorrespondens och maskinskrivning från 10 till 20 veckotimmar. Det framgår av framställningen, att goda resultat nåtts i Växjö vid kontorsutbildningen. Under senaste året har flera elever kunnat beredas goda anställningar. Inspektören tillstyrker framställningen under betoning av att utbildningen bör göras så grundlig som möjligt.

De blindas förenings styrelse har icke någon erinran mot att materialdepån i Kristinehamn nedlägges.

Statskontoret vill icke motsätta sig en ökning av antalet timlärartimmar i sång och musik (p. 10) samt handelskorrespondens och maskinskrivning (p. 11). Enligt ämbetsverkets mening bör ökningen dock begränsas till 3 respektive 5 timmar. Statskontoret finner sig icke kunna tillstyrka de under punkterna 1, 3—6, 8 och 12 framförda förslagen. Vad överstyrelsen i övrigt föreslagit har icke givit ämbetsverket anledning till yttrande.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om extraordinariesättning i lönegrad Ce 23 av den extra lärartjänst i kunskapsämne vid Tomtebodainstitutet, som för närvarande ersätter den vakanta ordinarie kunskapslärartjänsten därstädes (p. 1). Jag finner mig även böra tillstyrka, att en halvtidstjänst som assistentlärarinna i Ce 13 vid institutet förändras till en heltidstjänst som assistent i samma lönegrad (p. 5).

Vad överstyrelsen anfört angående utformningen av undervisningen och utbildningen för de vuxna nyblinda första skolåret ger mig icke anledning till erinran (p. 2). Jag tillstyrker, att en numera vakant ordinarie yrkeslärartjänst i Ca 20 vid Kristinehamnsskolan indrages och avföres från personalförteckningen samt att i stället medel beräknas för 38 veckotimmars undervisning i yrkesämnen.

Verksamheten vid materialdepån i Kristinehamn för blindas arbeten är numera av relativt ringa omfattning, varför ett nedläggande av depån icke torde komma att medföra några egentliga olägenheter. Med hänsyn härtill och då hantverksskolan i Kristinehamn är i behov av de utrymmen inom

skolans lokaler, som nu disponeras för materialdepån, anser jag mig böra tillstyrka, att depån nedlägges med utgången av innevarande budgetår (p. 7 och 9). Som följd härav bör följande befattningar vid depån indragas, nämligen en tjänst som skrivbiträde i Cg 7 och en tjänst som packmästare i Cg 6. Samtidigt torde under arvodesposten böra anvisas arvode å 2 000 kronor till skriv- och bokföringshjälp vid Kristinehamnsskolan. Vidare tillstyrker jag, att arvode å 1 500 kronor anvisas till skriv- och bokföringshjälp vid Växjöskolan.

I enlighet med överstyrelsens förslag förordar jag, att medel beräknas för ytterligare tio veckotimmars undervisning i handelskorrespondens och maskinskrivning vid Växjöskolan (p. 11). Vad gäller förslaget om ökning av timantalet för undervisning i sång och musik vid Tomtebodainstitutet (p. 10), är jag för nästa budgetår endast beredd att förorda medelsanvisning för ytterligare tre veckotimmars undervisning.

I övrigt anser jag mig beträffande ifrågavarande anslag icke kunna för nästa budgetår förorda anvisande av medel för andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur. Jag räknar ej nu med någon ändring av anställningsformen för den arvodesavlönade konsulenten för blinda barn i förskolåldern (p. 12). Liksom hittills bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande konsulentens arvodesförmåner.

Beträffande skolläkararvodena vid läroanstalterna för blinda torde jag få erinra om att dessa nu utgår med vissa bestämda belopp per skola, olika för de olika skolenheterna. Arvodet räknat per elev uppvisar stora variationer. Det har befunnits lämpligt, att ifrågavarande arvoden omprövas i samband med den av mig i annat sammanhang förordade översynen av skolläkararvodena inom det allmänna skolväsendet. Delposten till arvoden åt läkare torde i avvaktan på resultatet av omprövningen böra uppföras med oförändrat belopp. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde i fortsättningen böra betecknas förslagsvis.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 140 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 103 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57 vidtaga den ändring i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledes av vad jag i det föregående anført,

b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	448 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	15 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	469 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	207 000
	Summa kronor 1 140 000

e) till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 140 000 kronor.

[275] 40. *Läroanstalter för blinda: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	336 100	300 667
1955/56 (statsliggaren s. 712)	354 600	
1956/57 (förslag)	355 800	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 12 600 kronor enligt följande sammanställning.

1. Övriga expenser (nu 48 600)	+ 14 650
2. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu <i>förslagsvis</i> 17 000) ..	+ 8 300
3. Sjukvård åt elever (nu <i>förslagsvis</i> 8 800)	+ 2 000
4. Utbildningsbidrag till elever vid hantverksskolorna (nu <i>förslagsvis</i> 36 000 kronor till utackorderingsbidrag till elever vid skolan i Kristinehamn)	+ 64 000
5. Ökade inkomster av inackorderingsavgifter (nu 6 670 i inkomster av elevavgifter)	— 63 330
6. Ökade inkomster av försäljning av slöjdalster (nu 11 000) ..	— 13 000
	+ 12 620

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. För Tomtebodainstitutet (nu 35 400) beräknar överstyrelsen en ökning med 6 100 kronor, varav 500 kronor till inköp av en fläkt till borstbinderiverkstaden, 2 600 kronor för utbyte av en röntgenapparat i tandläkarmottagningen samt 3 000 kronor till vissa kostnader för en kurs för föräldrar med blinda barn. Beträffande sistnämnda kurs framhåller överstyrelsen, att konsulenten för blinda barn i förskolåldern enligt sin instruktion bör ordna kurser för föräldrar med blinda barn. Det föreslagna beloppet avses för en kurs om fjorton dagar för 10 föräldrar jämte barn. För Kristinehamnsskolan (nu 7 700) beräknas å ena sidan minskning med 2 700 kronor på grund av nedläggning av materialdepån samt å andra sidan ökning dels med 500 kronor för löpande utgifter, dels ock med 6 700 kronor såsom engångsansvisning för anskaffande av dagrumsmöbler (5 000), borr-

maskin (400), två bindelavdelare (600), spikapparat (100) samt ett s. k. överdämt piano (600). För Växjöskolan (nu 5 500) räknar överstyrelsen med å ena sidan bortfall av en engångsanvisning å 1 000 kronor och å andra sidan en ny engångsanvisning å 5 050 kronor till inköp av stolar till elevrummen (3 000), två kontorsmaskiner (1 300) samt för anordnande av en kiosk (750) för försök med utbildning av blinda för kioskrörelse.

2. För Tomtebodainstitutet (nu 13 700) beräknar överstyrelsen en ökning med 5 300 kronor av ett sammanlagt erforderligt belopp å 16 000 kronor för nyanskaffning av musikinstrument. För Kristinehamnsskolan, som nu icke erhåller bidrag till undervisnings- och arbetsmateriel, beräknar överstyrelsen för materiel till slöjdundervisningen 500 kronor och till hushållsundervisningen 2 500 kronor.

3. För Tomtebodainstitutet (nu 5 300) beräknar överstyrelsen en ökning med 1 500 kronor till arvode åt en rådgivande barnpsykiater. För Kristinehamnsskolan (nu 2 500) beräknas en ökning med 500 kronor.

4—5. Överstyrelsen föreslår, att till eleverna vid skolorna i Kristinehamn och Växjö måtte utgå utbildningsbidrag efter de riktlinjer, som beslutats av 1954 års riksdag i fråga om utbildningsbidrag åt partiellt arbetsföra (se statsliggaren s. 339 och 335). Utbildningsbidrag bör utgå såväl under orienteringsåret som utbildningsåren. Kostnaderna för bidragen under orienteringsåret bör belasta skolornas omkostnadsanslag, medan utbildningsfallen bör bekostas av arbetsmarknadsstyrelsens anslag till arbetsvård. För vardera skolan uppskattar överstyrelsen statens kostnader för orienteringsåret till 50 000 kronor. Vid beräkningen har överstyrelsen utgått från att kommunerna liksom vid annan arbetsvård medverkar med 25 procent av bidrag till egentlig försörjning. Delposten torde i stället för utackorderingsbidrag böra benämnas »utbildningsbidrag» och betecknas »förslagsvis». Ej utnyttjade medel bör ej få användas för ändamål tillhörande annan delpost. Inkomstposten elevavgifter, som bör erhålla beteckningen »inackorderingsavgifter» synes böra för Växjöskolan — Kristinehamnsskolan är anordnad som externat — uppföras med 70 000 kronor, beräknade efter en inackorderingskostnad av cirka 250 kronor per månad (8: 50 kronor per dag).

6. Hittills har vid materialdepån i Kristinehamn inkomster av försålda arbeten använts till inköp av nytt material. Vid depåns nedläggande övergår ineliggande lager till skolan. Detta är så stort, att det torde räcka för korg- och borsttillverkningen åtminstone över budgetåret 1956/57. Från skolan har därför icke upptagits medel till dylik material under posten undervisnings- och arbetsmateriel. Skolan räknar för budgetåret 1956/57 med en inkomst av försäljning på 13 000 kronor. Inkomstposten Försäljning av slöjdalster bör därför ökas med nämnda belopp.

Skolöverstyrelsen föreslår därjämte viss ändrad disposition av delposten Utgifter för från institutet å Tomteboda till hantverksskolorna dimitterade elever. Denna delpost är för innevarande budgetår uppförd med 17 200 kronor, varav skolan i Kristinehamn disponerar 14 600 kronor och skolan i Växjö återstoden, 2 600 kronor. För nästkommande budgetår föreslår överstyrelsen, att medlen omhänderhas av direktionen över institutet och förskolan å Tomteboda. Direktionen upptar härför 17 200 kronor eller samma belopp, som nu utgår till de båda hantverksskolorna gemensamt. Överstyrelsen har tidigare i samband med förslag till ny blindstadga framhållit

lämpligheten av att dessa medel icke begränsas till viss skola, utan att de bör kunna utnyttjas även för annan utbildning, t. ex. utbildning i andra skolor än blindskolorna eller hos enskilda personer. De av direktionen i dessa avseenden framförda synpunkterna synes överstyrelsen vara beaktansvärda. Delpostens beteckning bör lämpligen ändras till »Utgifter för utbildning av från institutet och förskolan för blinda å Tomtebodadimitterade elever».

Slutligen har skolöverstyrelsen under läroanstalternas för blinda avlösningsanslag äskat ett belopp av 500 kronor för gäldande av kursavgifter för elevernas vid Växjöskolan deltagande i frivilliga kurser, anordnade av ABF m. fl. Det har befunnits lämpligt att denna anslagsfråga upptages under förevarande anslag.

Statskontoret erinrar beträffande delposten till övriga expenser (p. 1) om att ett förslag om anvisning av medel till en röntgenapparat till Tomtebodainstitutet lämnats utan bifall vid 1955 års riksdag. En uppräkningsav denna delpost med 3 000 kronor till konsulentens för blinda barn verksamhet anser ämbetsverket sig icke kunna tillstyrka, liksom icke heller medelsanvisning till inköp av dagrumsmöbler, överdämt piano och stolar eller för anordnande av en kiosk vid skolan i Växjö. Däremot vill ämbetsverket icke motsätta sig, att medel beräknas för inköp av en fläkt till borstbinderi-verkstaden vid Tomtebodainstitutet, av en bormaskin, två bindelavdelare och en spikapparat till skolan i Kristinehamn samt av en kontorsmaskin till skolan i Växjö. Ämbetsverket har icke något att erinra mot en med 500 kronor ökad medelsanvisning till Kristinehamnsskolans löpande utgifter. Statskontoret tillstyrker vidare uppräknings- och arbetsmateriel (p. 2) dels med 3 000 kronor för upprustning av Tomtebodainstitutets musikinstrument, dels ock med 3 000 kronor till skolan i Kristinehamn. Beträffande delposten till sjukvård åt elever (p. 3) anför ämbetsverket, att behovet av psykiatrisk expertis bör kunna tillgodoses genom anlitanande av barnkliniken vid Karolinska sjukhuset. Vid sådant förhållande kan ämbetsverket icke förorda, att medel anvisas till arvode åt en rådgivande barnpsykiater. Ej heller kan statskontoret förorda en förändring av hittillsvarande utackorderingsbidrag och elevavgifter (p. 4—5) i enlighet med överstyrelsens förslag.

Departementschefen. Delposten till övriga expenser (p. 1) torde i första hand böra minskas dels med 1 000 kronor, motsvarande en engångsanvisning för innevarande budgetår, dels ock med 2 700 kronor motsvarande för innevarande budgetår beräknat medelsbehov för omkostnader vid materialdepån i Kristinehamn. Å andra sidan räknar jag med följande ökning av denna delpost, nämligen dels för avgifter till frivillig kursverksamhet 500 kronor, dels till skolan i Kristinehamn såsom engångsanvisning för an-

skaffande av i första hand dagrumsmöbler, spikapparat och ett s. k. överdämt piano för pianostämmarutbildningen 5 700 kronor, dels till skolan i Växjö såsom en första engångsanvisning för de av överstyrelsen angivna ändamålen 1 000 kronor, dels ock till omkostnader för konsulenten för blinda barn i förskolåldern 2 000 kronor. Sistnämnda medelsanvisning avses för den kurs för föräldrar med döva småbarn, som skolöverstyrelsen föreslagit, varvid jag räknar med att av statsmedel skall i första hand bestridas kostnaderna för föreläsningar samt resor för kursdeltagarna. Delposten till övriga expenser torde alltså böra uppräknas med ($- 1\ 000 - 2\ 700 + 500 + 5\ 700 + 1\ 000 + 2\ 000 =$) 5 500 kronor.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om uppräknig av delposten till sjukvård åt elever (p. 3) med 2 000 kronor. Däremot torde den erforderliga höjningen av delposten till undervisnings- och arbetsmateriel (p. 2) i enlighet med statskontorets förslag kunna begränsas till 6 000 kronor, varav 3 000 kronor till påbörjande av upprustning av Tomtebodainstitutets bestånd av musikinstrument.

Efter samråd med chefen för socialdepartementet förordar jag, att under detta anslag beräknas medel till kostnaderna för utbildningsbidrag under orienteringsåret åt Kristinehamnsskolans och Växjöskolans elever i enlighet med vad som gäller för övriga partiellt arbetsföra. I överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag torde för nästa budgetår böra beräknas 100 000 kronor till detta ändamål, vilket innebär en ökning med 64 000 kronor i förhållande till den för innevarande budgetår uppförda delposten till utackorderingsbidrag till elever vid Kristinehamnsskolan.

Med genomförande av denna reform bör inkomsterna av de avgifter, som eleverna vid hantverksskolan i Växjö har att erlägga för bostad och kost, kunna i enlighet med överstyrelsens förslag uppräknas till i runt tal 70 000 kronor, innebärande en inkomstökning med 63 330 kronor. Hantverksskolan i Kristinehamn är anordnad som externat och har icke några motsvarande inkomster av inackorderingsavgifter; eleverna bestrider själva direkt sina kostnader för bostad och kost. Uppbördsmedlen bör vidare i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppräknas med ytterligare 13 000 kronor (p. 6). Beträffande omkostnadsstatens inkomstssida bör alltså beräknas en inkomstökning av sammanlagt ($63\ 330 + 13\ 000 =$) 76 330 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag beträffande dispositionen av anslagsmedlen till utgifter för till hantverksskolorna dimitterade elever ger mig icke anledning till erinran.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde ifrågavarande förslagsanslag böra höjas med ($5\ 500 + 2\ 000 + 6\ 000 + 64\ 000 - 76\ 330 =$) i runt tal 1 200 kronor till 355 800 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser rörande anslagets disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 355 800 kronor.

[276] **41. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	623 000	636 438
1955/56 (statsliggaren s. 714)	636 000	
1956/57 (förslag)	735 000	

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta anslag höjes med 99 000 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar till följd av den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner m. m., av förslag om uppflyttning av en ordinarie husmoderstjänst i Ca 16 till Ca 17. Därjämte föreslår överstyrelsen, att en sedan några år inrättad extra skötersketjänst i Cg 10 extraordinarie-sättes i Ce 10.

Departementschefen. Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, torde tjänsten som husmoder i Ca 16 på personalförteckningen från och med nästa budgetår böra uppföras i Ca 17.

Jag tillstyrker, att en tjänst som sköterska i Cg 10 ombildas till extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

Även beträffande skolläkararvodet vid förevarande anstalt torde en omprövning böra ske i fråga om arvodesberäkningen och arvodesgrunderna. Arvodesposten torde med hänsyn härtill böra betecknas förslagsvis.

Med beaktande jämväl av de automatiska utgiftsförändringarna samt 1955 års riksdags beslut om uppflyttning av överskötersketjänsten vid anstalten från Ca 14 till Ca 16 (prop. 209), beräknar jag hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till i runt tal 735 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 99 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, som föranledes av vad jag i det föregående anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	175 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	9 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	416 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	134 500
	<u>Summa kronor 735 000</u>

c) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 735 000 kronor.

[277] **42. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	213 300	198 603
1955/56 (statsliggaren s. 715)	215 300	
1956/57 (förslag)	223 900	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 8 600 kronor enligt följande sammanställning.

1. Kosthåll (nu förslagsvis 125 000)	+ 7 000
2. Sjukvård åt elever (nu förslagsvis 8 000)	+ 1 560
	<u>+ 8 560</u>

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Innevarande budgetårs anslagsbelopp för kosthåll är beräknat efter en dagkostnad per skyddsling av 2 kronor. Vid övriga skolor är motsvarande anslagsbelopp beräknat efter en dagkostnad av 1 krona 70 öre för barn under 16 år och 2 kronor 25 öre för äldre. Större delen av skyddslingarna vid vårdanstalten utgöres av vuxna personer.

2. Inte mindre än 9 elever i skolavdelningen lider av spastiska åkommor av olika slag. De är på grund härav i stort behov av att få behandling av sjukgymnast. Hittills har sjukgymnast endast i vissa fall kunnat anlitas, eftersom medel för ändamålet saknats. Enligt infordrade uppgifter belöper sig kostnaden för en sjukgymnast under 1 timme till 7 kronor 50 öre, 2 timmar till 12 kronor, 3 timmar till 16 kronor och 4 timmar till 20 kronor. Räknar man med 4 timmar två gånger i veckan skulle för behandlingen av ifrågavarande barn erfordras 1 560 kronor.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde delposten till kosthåll bära uppräknas med 7 000 kronor. Jag biträder även överstyrelsens förslag om höjning med 1 560 kronor av delposten till sjukvård åt elever för att erforderlig sjukgymnastbehandling av de spastiska barnen skall möjliggöras. Förevarande anslag torde alltså för nästa

budgetår böra höjas med i runt tal 8 600 kronor till 223 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 223 900 kronor.

[278] **43. Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	20 200	19 748
1955/56 (statsliggaren s. 716)	20 600	
1956/57 (förslag)	23 100	

Skolöverstyrelsen beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 23 100 kronor, varav 5 775 kronor för Tomtebodainstitutet (femton kontorsskrivmaskiner), 12 200 kronor för Kristinehamnsskolan (tjugu kontorsskrivmaskiner och tjugu punktskriftmaskiner) samt 5 048 kronor för Växjöskolan (åtta reseskrivmaskiner med braillelinjal och åtta punktskriftmaskiner).

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör detta reservationsanslag för nästa budgetår uppföras med 23 100 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 2 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 23 100 kronor.

[279] **44. Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	36 000	45 763
1955/56 (statsliggaren s. 716)	41 500	
1956/57 (förslag)	48 000	

Ur detta förslagsanslag utgår ersättning för kostnader för resor till och från skolorten vid läsårets (arbetsårets) början och slut samt vid påsk- och julferierna, alltså för varje elev sex enkla resor om året.

Skolöverstyrelsen föreslår med hänsyn till anslagsbelastningen sistförflutna budgetår en uppräknig av anslaget med 4 000 kronor till 45 500 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till höjda biljettpriiser synes anslaget böra uppräknas med 6 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kronor.

[280] **45. Arvoden åt blivande blindlärare**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	15 400	15 280
1955/56 (statsliggaren s. 717)	4 500	
1956/57 (förslag)	11 800	

Enligt gällande bestämmelser må lärare, som vid Tomtebodainstitutet genomgår utbildning till lärare vid blindskolorna, tilldelas arvode å 11 784 kronor för läsår. Lärarinna, som vid institutet genomgår utbildning till lärarinna vid vårdanstalten i Lund, må tilldelas arvode å 4 962 kronor, beräknat för en vårtermin.

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen bör för nästa budgetår beräknas arvode åt en lärare för helårsutbildning. Anslaget torde alltså böra höjas med 7 300 kronor till 11 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arvoden åt blivande blindlärare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 11 800 kronor.

[281] **46. Tryckning av blindskrifter**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	20 000	17 757
1955/56 (statsliggaren s. 717)	20 000	
1956/57 (förslag)	20 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 500 kronor. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Direktionen över institutet och förskolan å Tomteboda anhåller, att anslaget måtte höjas med 5 500 kronor. Av detta belopp beräknas 2 500 kronor till framställning av talande böcker, d. v. s. på ljudband intalade böcker. Även om den huvudsakliga framställningen av talande böcker torde komma att omhänderhas av De blindas förening, synes det överstyrelsen önskvärt, att medel för ändamålet beviljas Tomtebodainstitutet, enär institutet bör ha ständig tillgång till talande böcker, lämpliga för barn och ungdom i skolåldern. Överstyrelsen föreslår, att den begärda höjningen begränsas till sistnämnda belopp, 2 500 kronor, under förutsättning att den under läroanstalternas för blinda avlöningsanslag föreslagna ändringen av en halvtidstjänst som assistentlärarinna till heltidstjänst som assistent kommer till stånd. Direktionens framställning om medel till ökning av produktionen av punktskriftsböcker torde under sådana förhållanden i huvudsak kunna tillgodoses med nuvarande medel, enär den ersättning å omkring 2 000 kronor, som nu utbetalas för assistentlärarinnans arbete för blindskriftstryckeriet, kan disponeras för här angivet ändamål.

Departementschefen. Under anslaget till Läroanstalter för blinda: Avlöningar har jag förordat, att nyssnämnda halvtidstjänst som assistentlärarinna ändras till heltidstjänst. Vid bifall härtill kommer det belopp

å omkring 2 000 kronor, som från ifrågavarande anslag utbetalas i ersättning för nämnda assistentlärarinnas arbete för blindskriftstryckeriet, att i stället kunna disponeras för framställning av böcker för blinda. Vid sådant förhållande anser jag mig icke böra tillstyrka någon höjning av anslaget utan föreslår, att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 20 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1956/57
anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[282] **47. Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda.** Detta reservationsanslag, som upptogs på riksstaten första gången för budgetåret 1953/54 och sedan dess är uppfört med 10 000 kronor (statsliggaren s. 717), skall på sätt skolöverstyrelsen prövar lämpligt användas till utökning och förbättring av bokbeståndet vid de blindas förenings bibliotek.

Skolöverstyrelsen föreslår i anslutning till en av styrelsen för de blindas förening gjord hemställan, att anslaget för nästa budgetår höjes med 15 000 kronor.

Av föreningens framställning inhämtas bland annat följande.

Under år 1955 började föreningen utgiva talböcker, d. v. s. på ljudband inlästa böcker. De är i första hand avsedda för de många blinda, som antingen icke alls kan lära sig läsa blindskrift eller icke kan uppnå sådan färdighet däri, att de med behållning kan läsa böcker. Intill den 30 juni 1955 hade utgivits 30 boktitlar eller, då varje bok framställts i fyra exemplar, 120 böcker, och föreningen räknar med att ha cirka 60 boktitlar disponibla för utlåning vid slutet av år 1955. Talboken, som för de blinda öppnar en ny och fascinerande värld, har blivit mycket uppskattad och efterfrågad och föreningen finner det vara av största vikt, att talboksbiblioteket utökas. För de närmaste åren beräknas de årliga kostnaderna för inläsning och kopiering av talböcker komma att uppgå till omkring 25 000 kronor. Härtill kommer i samband med verksamheten erforderliga investeringar samt subventioner åt blinda för inköp av bandspelare, för år 1955 tillhoppa omkring 60 000 kronor.

Föreningens bruttokostnader för blindskriftstryckeriet och blindskriftbiblioteket uppgick år 1954 till drygt 86 000 kronor och beräknas för år 1955 till 100 000 kronor.

Departementschefen. Det synes angeläget, att förevarande bidrag höjes, så att jämväl en utökning och förbättring av talboksbiblioteket främjas. Jag förordar därför en fördubbling av bidraget. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra höjas med 10 000 kronor till 20 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda* för
budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 20 000
kronor.

[283] 48. Skolor för döva: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	3 286 000	3 443 134
1955/56 (statsliggaren s. 719)	3 532 000	
1956/57 (förslag)	4 060 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 616 000 kronor. Härav beräknas ett belopp av i runt tal 508 700 kronor för automatiska utgiftsökningar betingade av den allmänna lönehöjningen, löneklassuppflyttningar m. m. Vidare framlägger överstyrelsen följande förslag:

- 1) ordinariesättning av en extra ordinarie yrkeslärartjänst (Växjö, kläd-sömnad),
- 2) en ny yrkeslärartjänst i Cg 17 (Vänersborg, målning),
- 3) förändring av en kansliskrivartjänst i Ce 15 till bokhållartjänst i Ce 19 (Vänersborg),
- 4) ordinariesättning av en extra ordinarie slöjdlärartjänst (Härnösand, kvinnlig slöjd),
- 5) ordinariesättning av en extra ordinarie lärarinnetjänst (Mogård),
- 6) en ny biträdande lärartjänst i Ce 17 (Härnösand),
- 7) fem nya tjänster som biträdande husmoder i Ce 14 (Manilla, Lund, Vänersborg, Härnösand och Mogård),
- 8) uppflyttning av en vaktmästartjänst från Ca 11 till Ca 12 (Manilla),
- 9) en ny vaktmästartjänst i Cg 10 och samtidigt indragning av anslagsmedlen till arvode åt en halvtidsanställd vaktmästare (Boden),
- 10) en ny ekonomibiträdestjänst i Ce 10 (Broby, lantarbetare för lantbruksskolan),
- 11) en ny vårdarinnetjänst i Ce 9 (Boden),
- 12) en ny ekonomibiträdestjänst i Ce 5 (Härnösand),
- 13) anvisande av två arvoden å vardera 300 kronor till bibliotekarier vid fortsättningsskolorna i Vänersborg och Växjö,
- 14) anvisande av 200 kronor till arvoden till kurser i hobbyarbeten vid skolan i Växjö,
- 15) ökning av anslagsmedlen till arvoden åt skolläkare med 3 500 kronor.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Styrelsen för hantverksskolan i Växjö föreslår liksom föregående år ordinariesättning av en klädsömnadstjänst. Det är enligt överstyrelsens mening synnerligen önskvärt, att en ordinarie lärartjänst inrättas för den yrkesgren, som är den av eleverna mest efterfrågade. Ordinarie tjänster finns vid skolan för lärare i hushållsgöromål och för yrkeslärare i vävning.

6. Styrelsen för skolan i Härnösand begär en biträdande lärartjänst. De två hittills beviljade tjänsterna av detta slag är placerade på Manilla och vid specialskolan i Örebro. Under budgetåret 1955/56 genomgår vid döv-lärarseminariet en småskollärlarinna andra utbildningsåret för behörighet till biträdande lärartjänst. Det synes överstyrelsen vara lämpligt, att en ny biträdande lärartjänst inrättas från och med budgetåret 1956/57.

9. Vaktmästaren vid förskolan i Boden är nu arvodesanställd på halvtid. Det har visat sig erforderligt att ha tillgång till heltidstjänstgörande person för vaktmästargöromålen. Skolans styrelse föreslår en tjänst i lönegrad Cg 10. Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

10. Styrelsen för lantbruksskolan anholder om ett ekonomibitråde (en lantarbetare) i lönegrad Ce 10 för jordbruket. Då skolans arbetsår nu avkortats till 41 veckor, är det ej möjligt att sköta egendomen huvudsakligen med elevernas hjälp. Framställningen synes överstyrelsen berättigad.

14. Styrelsen för skolan i Växjö föreslår medel till frivilliga kurser för eleverna i olika slag av hobbyarbeten — keramik, porslinsmålning, textilslöjd m. m. Då överstyrelsen anser, att dylik verksamhet bör uppmuntras, tillstyrker överstyrelsen för ändamålet 200 kronor.

15. Flertalet skolstyrelser begär ökade arvoden till skolläkare. Som skäl anföres i huvudsak den allmänna löneutvecklingen. Skolläkaren vid Växjöskolan framhåller i en särskild skrivelse till skolstyrelsen, att hans arvode är lågt i förhållande till läkararvoden vid andra dövskolor och att hänsyn bör tas till att skolan i Växjö ej har heltidsanställd sköterska. Överstyrelsen tillstyrker för sistnämnda skola ett arvode av 2 750 kronor och för övriga skolor av styrelserna begärda höjningar, eller arvoden av för Boden 800, Broby 770, Manilla 4 200, Vänersborg 3 500 och Örebro 3 200. Höjningen utgör sammanlagt 3 500 kronor.

Statskontoret avstyrker bifall till de av överstyrelsen under punkt 2—13 och 15 framförda förslagen. Beträffande förslaget om inrättande av en ekonomibiträdetsjänst vid lantbruksskolan i Broby (punkt 10) finner ämbetsverket en medelsanvisning av 1 000 kronor tillräcklig för anställning av den extra arbetskraft, som behövs till följd av arbetsårets förkortning. Beträffande punkt 9 ifrågasätter statskontoret en höjning av arvodet från 4 400 till 6 000 kronor.

Statens lönenämnd tillstyrker, att kansliskrivartjänsten i Ce 15 vid skolan i Vänersborg utbytes mot en tjänst i Ce 19. Däremot kan nämnden ej biträda förslaget om uppflyttning av en vaktmästartjänst vid Manilla-skolan (punkt 8).

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om ordinariesättning av en yrkeslärartjänst i Ce 20 vid Växjöskolan (p. 1). Å personalförteckningen torde således böra uppföras ytterligare en tjänst som yrkeslärare i Ca 20. I anslutning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde kansliskrivartjänsten i Ce 15 vid Vänersborgsskolan böra ändras till kontorsskrivartjänst i Ce 19 (p. 3).

På av överstyrelsen anförda skäl finner jag mig böra tillstyrka medelsanvisning för anställande av ytterligare en biträdande lärare i Ce 17 (p. 6). Förslaget om anställande av en vaktmästare med heltidstjänstgöring vid förskolan i Boden (p. 9) synes med hänsyn till vaktmästargöromålens omfattning ändamålsenligt. Jag förordar därför, att medel för nästa budgetår anvisas till anställande av en vaktmästare i Cg 10. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde i anled-

ning härav böra minskas med 4 400 kronor, motsvarande det arvode som nu utgår till vaktmästare vid skolan. Jag är icke beredd att biträda överstyrelsens förslag om inrättande av en ekonomibiträdestjänst vid skolan i Broby (p. 10) men finner i likhet med statskontoret skäligt, att 1 000 kronor anvisas för anställande av extra arbetskraft.

Överstyrelsens förslag om anvisande av 200 kronor för kurser i hobbyarbeten (p. 14) tillstyrker jag. Beloppet torde upptagas under arvodesposten.

Skolläkararvodena vid skolorna för döva utgår nu med vissa bestämda belopp per skola, olika för de olika skolenheterna. Arvodet räknat per elev uppvisar stora variationer. Det har därför befunnits lämpligt, att ifrågavarande arvoden omprövas. Jag är emellertid icke beredd att nu taga ställning till frågan om grunderna för beräkning av skolläkararvodena; det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i annat sammanhang meddela bestämmelser härom. I avvaktan därpå beräknar jag icke nu någon höjning av den förslagsvis betecknade delposten till arvoden åt läkare.

På grund av särskild framställning torde för anlitanande av jordbruksteknisk expertis vid hemmet å Mogård böra beräknas ett belopp av 1 000 kronor.

I övrigt räknar jag ej med andra ändringar beträffande förevarande anslag än sådana, som betingas av automatiska utgiftsförändringar. Hela anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med 4 060 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 528 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för skolorna för döva, som föranledes av vad jag i det föregående anför, t

b) godkänna följande avlöningsstat för skolorna för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 550 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	78 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	1 664 200
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	767 000
Summa kronor	4 060 000

c) till Skolor för döva: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 060 000 kronor.

[284] **49. Skolor för döva: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	1 234 000	1 166 399
1953/54	1 412 300	1 206 345
1954/55	1 478 500	1 306 311
1955/56 (statsliggaren s. 721)	1 477 300	
1956/57 (förslag)	1 459 400	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 51 600 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bränsle etc. (nu förslagsvis 265 600)	+ 20 000
2. Övriga expenser (nu 25 100)	+ 1 000
3. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu förslagsvis 74 600)	+ 3 500
4. Inventarier och maskiner (nu förslagsvis 37 500)	+ 1 500
5. Tvätt och renhållning (nu förslagsvis 41 300)	+ 600
6. Utackordering av elever (nu förslagsvis 321 300)	+ 13 700
7. Parkers underhåll (nu 4 200)	+ 200
8. Bibliotek (nu 2 200)	+ 7 050
9. Underhåll av hörselapparatur (nu 3 000)	+ 4 300
10. Ökade inkomster av ersättning för värme och lyse i tjänstebostäder (nu 15 700)	— 750
11. Minskade inkomster av försålda arbeten och produkter (nu 76 500)	+ 500
	<hr/>
	+ 51 600

De under p. 1—5 föreslagna ökningarna är i huvudsak av automatisk karaktär. Till stöd för den under p. 6 yrkade uppräkningsåberopas höjda inackorderingsavgifter. Den under p. 7 begärda ökningen gäller medelsanvisningen till förskolan i Boden, som nu icke disponerar något belopp till parkers underhåll.

Beträffande p. 8 erinrar överstyrelsen om att till nomadskolorna samt barn- och ungdomsvårdsskolorna utgår bidrag till biblioteksverksamhet med 10 kronor per elev och läsår. Överstyrelsen föreslår under åberopande härav, att även till dövskolornas bibliotek anvisas ett belopp beräknat efter 10 kronor per elev. Därjämte bör liksom hittills anvisas ett belopp av 700 kronor till facklitteratur vid dövlararseminariet. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget till underhåll av hörselapparatur (p. 9) är avsett för underhåll m. m. av individuella hörapparater. Den nu under denna punkt äskade höjningen avser kostnader för underhåll av klassrummens ljudförstärkanläggningar, av skivspelare och bandspelare samt för justering av öronproppar.

Överstyrelsen har i samråd med riksräkenskapsverket utarbetat anvisningar till skolorna rörande anslagets disposition och särskilt rörande möjligheterna till omföring mellan olika delposter och sättet för redovis-

ning. Med anledning av vissa uppgifter från skolorna kommer det föreliggande förslaget att överarbetas, varefter överstyrelsen kommer att slutligt fastställa anvisningar i dessa hänseenden.

Statskontoret förordar med hänsyn till att belastningen å delposten till bränsle, lyse och vatten (p. 1) sistförflutna budgetår uppgått till nära 290 000 kronor en uppräknig av posten till minst nämnda belopp. Enligt ämbetsverkets mening är de till utackordering av elever (p. 6) anvisade medlen för högt beräknade och bör nedräknas till 300 000 kronor. Statskontoret anser å andra sidan, att delposten till parkers underhåll (p. 7) bör uppräknas med 5 800 kronor. Beträffande p. 8 förordas, att endast de olika skolornas äskanden tillmötesgås, vilket innebär en anslagshöjning med 3 100 kronor. I vad mån uppräknig av anslagsposten till underhåll av hörselapparatur är erforderlig, undandrar sig ämbetsverkets säkra bedömande. Med hänsyn till att inkomsterna av försålda arbeten och produkter (p. 11) under budgetåret 1954/55 uppgått till 84 669 kronor mot beräknade 70 600 kronor föreslår statskontoret, att inkomsterna under denna punkt för nästa budgetår beräknas till 80 000 kronor. I övrigt framställer ämbetsverket ingen erinran mot överstyrelsens anslagsberäkning.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten (p. 1) torde i anslutning till vad statskontoret anfört böra uppräknas med 25 000 kronor. I överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag bör vidare delposterna till övriga expenser (p. 2), undervisnings- och arbetsmateriel (p. 3), inventarier och maskiner (p. 4), tvätt och renhållning (p. 5), parkers underhåll (p. 7) samt underhåll av hörselapparatur (p. 9) höjas med respektive 1 000, 3 500, 1 500, 600, 200 och 4 300 kronor. Även med dessa höjningar kommer de ifrågavarande delposternas olika belopp likväl icke att uppgå till de särskilda, från skolornas sida redovisade belastningssiffrorna för budgetåret 1954/55. Några justeringar utöver vad jag nu förordat torde emellertid icke böra komma i fråga förrän verkningarna av skolöverstyrelsens och riksräkenskapsverkets anvisningar till skolorna rörande utgiftsredovisningen m. m. kunnat iakttagas.

Anslagsmedel till skolbibliotek vid dövskolorna (p. 8) bör i fortsättningen liksom vid övriga statliga internatskolor automatiskt utgå med högst 10 kronor per elev och år. Därjämte bör anvisas högst 700 kronor till facklitteratur m. m. vid det till Manillaskolan förlagda dövläroarseminariet. För ändamålet torde under en särskild, förslagsvis betecknad delpost för nästa budgetår böra anvisas i runt tal 9 200 kronor, vilket innebär en höjning med 7 000 kronor.

De höjningar jag nu förordat uppgår till sammanlagt 43 100 kronor. Av budgetredovisningen framgår emellertid att nettoutgiften under anslaget de senare budgetåren väsentligt understigit storleken av de anvisade anslagen. Detta torde i huvudsak bero på att de under delposterna till

utackordering av elever (p. 6, nu förslagsvis 321 300 kronor), tandvård åt elever och skyddslingar (nu förslagsvis 44 000 kronor), kosthåll (nu förslagsvis 486 500 kronor) samt fickpengar åt elever och skyddslingar (nu förslagsvis 50 750 kronor) upptagna beloppen varit alltför höga i förhållande till den verkliga belastningen. Denna utgjorde för budgetåret 1954/55 respektive 252 470, 34 484, 415 669 och 39 726 kronor. För att i avvaktan på ytterligare erfarenheter av den verkliga medelsåtgången för dessa ändamål en bättre överensstämmelse med den hittillsvarande verkliga belastningen skall ernås samt med beaktande jämväl av inträffade och väntade prishöjningar förordar jag en nedräkning av dessa delposter med respektive 21 300, 6 000, 20 000 och 5 000 kronor. Jag vill understryka att jag härmed ingalunda åsyftar någon förändring av skolornas standard; för ifrågavarande ändamål utgår för övrigt anslagsmedlen automatiskt i anslutning till vissa av statsmakterna tidigare godkända normer.

Under omkostnadsstatens utgiftssida beräknar jag alltså tillhoppa en anslagsminskning med 9 200 kronor.

På inkomstsidan beräknar jag under p. 11 en inkomstökning av 8 000 kronor, varjämte under p. 10 torde böra räknas med en ökad inkomst av 700 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts förordar jag, att anslaget för nästa budgetår nedräknas med 17 900 kronor till 1 459 400 kronor. Det torde i vanlig ordning få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser rörande anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 459 400 kronor.

[285] **50. Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	84 000	73 480
1955/56 (statsliggaren s. 723)	90 000	
1956/57 (förslag)	90 000	

Ur detta förslagsanslag utgår ersättning för kostnader för resor till och från skolorten vid läsårets (arbetsårets) början och slut samt vid påsk- och julferierna, alltså för varje elev sex enkla resor om året.

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[286] **51. Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.**

Stipendium utgår för arbetsår med högst 500 kronor, i särskilt ömmande fall högst 600 kronor. Stipendieberättigade är *dels* den som befriats från fortsättningsskolplikt för att hos enskild företagare erhålla yrkesutbildning, *dels* den som genomgått den obligatoriska fortsättningsskolan och därefter erhåller fortsatt yrkesutbildning hos enskild företagare. Stipendietiden är för den förra kategorien högst fyra år och för den senare kategorien högst två år.

Anslaget har alltsedan budgetåret 1949/50 varit uppfört med 8 000 kronor (statsliggaren s. 723).

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår. Överstyrelsen förnyar sin i flera tidigare anslagsäskanden gjorda hemställan, att ur anslaget, i den mån det icke helt erfordras för de fortsättningsskolpliktiga, måtte få utgå stipendier även till äldre döva, i första hand sådana, som efter avslutad yrkesutbildning erhållit arbetsanställning och har behov av att vidareutbilda sig.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag, att ur detta anslag skall få utgå understöd även till äldre döva, kan jag ej tillstyrka. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

[287] **52. Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	148 000	102 361
1955/56 (statsliggaren s. 723)	163 300	
1956/57 (förslag)	127 900	

Vid dövlararseminariet å Manilla meddelas den slutliga utbildningen till befattning som lärare vid dövskola. Detta gäller såväl för lärare i kunskapsämne och biträdande lärare vid barndomsskola som för lärare vid förskola och lärare vid skol- och arbetshemmet å Mogård. Enligt beslut vid 1952 års riksdag (prop. 103, SU 139, Rskr 287) omfattar utbildningen till lärare i kunskapsämne och biträdande lärare två år medan övriga utbildningslinjer är ettåriga. Arvode åt elev under utbildningstiden utgår med 11 796 kronor (löneklass 17) för läsår vid utbildning till lärare i kunskapsämne (inträdesfordran: avlagd folkskolläraryxamen) och med 9 516 kronor (löneklass 11) vid övriga utbildningslinjer (inträdesfordran: småskolläraryxamen eller därmed jämförlig examen).

Omfattningen av elevintagningen vid dövlararseminariet bestämmes av Kungl. Maj:t. Den 10 juni 1955 har Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen medgivit följande intagning av nya elever för läsåret 1955/56, nämligen *dels* högst fyra elever för tvåårig utbildning till lärare i kunskapsämne, *dels* högst tre elever för tvåårig utbildning till biträdande lärare i kunskapsämne, dock att — därest tillstånd lämnas elev eller tidigare elev i ettårskursen att vid seminariet undergå ett andra utbildningsår — nämnda antal skall minskas i motsvarande mån, *dels* högst tre elever för ettårig utbildning till lärare vid förskola för döva eller vid skol- och arbetshemmet för döva å Mogård, *dels ock* högst en elev för ettårig utbildning till lärare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 127 900 kronor, motsvarande arvoden för utbildning av sex lärare i kunskapsämnen (tre elever vardera första och andra utbildningsåret), tre biträdande lärare (andra utbildningsåret) samt tre lärare vid förskola eller vid skol- och arbetshemmet.

Departementschefen. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att senare bestämma omfattningen av elevintagningen vid dövlararseminariet nästa läsår. Även om resultatet av elevintagningen och utbildningen under innevarande läsår kan komma att föranleda ändringar i förhållande till skolöverstyrelsens nu gjorda beräkningar beträffande elevintagningen nästa läsår, synes likväl överstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för budgetåret 1956/57 böra godtagas. Anslaget torde alltså böra minskas med 35 400 kronor till 127 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 127 900 kronor.

[288] **53. Skolor för döva: Utbildningskurs för vårdarinnor.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 12 000 kronor (statsliggaren s. 724).

Skolöverstyrelsen hemställer, att en utbildningskurs för vårdarinnorna vid dövskolinternaten anordnas jämväl under nästa budgetår, och räknar därvid med oförändrat medelsbehov. Av överstyrelsens motivering för förslaget inhämtas följande.

Den under innevarande år anordnade kursen, som förlagts till dövskolan i Vänersborg, har visat sig fylla ett stort behov. Kursen har pågått i tre veckor och bland annat omfattat övningar i sådana sysselsättningar, som barnen ägnar sig åt under den tid, då vårdpersonalen har hand om dem. Föreläsningar har hållits i frågor rörande det döva barnets särställning, i barnpsykologi, mentalhygien m. fl. ämnen. Studiebesök har gjorts på barnhem av skilda slag. En instruktör har handhaft ledningen av kursen.

Departementschefen. Vid anmälan av förevarande anslag för budgetåret 1955/56 (prop. 1955: 1, VIII ht s. 571—573) framhöll jag önskvärdheten av att vårdarinnorna vid dövskolinternaten erhåller viss specialutbildning med inriktning på de särskilda pedagogiska och andra problem, som be-
tingas av elevernas lyte och av internatvården. Då det är angeläget att öka antalet specialutbildade inom denna grupp av befattningshavare, anser jag mig böra förorda, att jämväl under nästa budgetår anordnas en utbildningskurs om cirka tre veckor. Antalet kursdeltagare bör i likhet med innevarande budgetår beräknas till omkring 30 och anslaget i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppföras med oförändrat belopp, 12 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Utbildningskurs för vårdarinnor* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

[289] **54. Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m. 55. Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn.** Dessa anslag, vilka för innevarande budgetår är uppförda med 48 000 respektive 250 000 kronor (statsliggaren s. 723 och s. 724), beröres av vissa förslag i ett till ecklesiastikdepartementet avgivet betänkande, vilket torde få an-
mälans i detta sammanhang.

I. Inledning

Den 28 september 1951 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en sakkunnig för att verkställa utredning av frågan om utnyttjande av de nya vetenskapliga rönen på audiologiens och audiometriens område i vården av döva barn.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades den 1 oktober 1951 under-
visningsrådet *Hildur Nygren* såsom sakkunnig.

Den sakkunnige — som arbetat under namnet *utredningen rörande de nya vetenskapliga rönen på audiologiens och audiometriens område i vården av döva barn* — har i maj 1955 avgivit betänkandet »Det döva barnets språk- och talutveckling» (SOU 1955: 20).

Över betänkandet har yttranden avgivits av skolöverstyrelsen, efter hörande av statens folkskolinspektörer och folkskolestyrelserna i de lands-
tingsfria städerna, samt av socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskonto-
ret, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska otola-
ryngologförbundet, svenska dövstumläraresällskapet, riksförbundet döva
barns målsmän och hörselfrämjandet.

Utredningen lämnar i betänkandet en ingående redogörelse för de nya rönen på audiologiens och audiometriens område rörande vården av döva barn och behandlar ett flertal för vården och undervisningen av dessa barn väsentliga frågor, varjämte erfarenheter och uppslag, samlade från olika

håll, diskuteras. Inledningsvis betonas hörselns betydelse för den mänskliga tillvaron, varjämte viss statistik rörande utbredningen av hörselskador bland barn redovisas. Vidare redogöres bland annat för metoder vid behandling av hörselskadade småbarn och hörselträningens betydelse för barnens språk- och talutveckling. Därjämte innehåller betänkandet ett flertal konkreta förslag. Således framlägges förslag rörande bland annat den föräldrarådgivande verksamheten, hörselprövning av förskolebarn, organisationen av förskolorna för döva barn, musikundervisning för döva, skolbarnsundersökningar, specialundervisning för folkskolornas hörselskadade elever m. m. I detta sammanhang kommer att behandlas de förslag, som berör åttonde huvudtitelns verksamhetsområde.

II. Utredningens förslag

1. Föräldrarnas medverkan vid de döva småbarnens språktilläggnan m. m.

Utredningen

Utredningen framhåller angelägenheten av att föräldrar, skol- och distriktssköterskor, barnhemsföreståndarinnor m. fl. erhåller tillfredsställande information rörande det döva barnets speciella problem och de pedagogiska möjligheterna att hjälpa barnet. Vidare betonas bland annat vikten av att alla, som handhar barns vård, får uppmärksamheten fäst på att de vanliga förkylningssjukdomarna kan orsaka hörselskador.

I sådant syfte bör den redan av vissa landsting m. fl. anordnade rådgivningen och vägledningen för de döva barnens föräldrar med det snaraste organiseras att omfatta hela landet och i samband därmed intensifieras. Utredningen understryker, att landstingens hörcentraler och audiologiska laboratoriet vid karolinska sjukhuset kommer att få betydelsefulla uppgifter i detta sammanhang. Utredningen föreslår vidare utgivande av två folders.

1. Folder med råd rörande det döva barnets vård och fostran. I denna bör ingå en förteckning över samtliga skolor för döva barn samt anvisning på lämplig litteratur. Foldern bör finnas tillgänglig bl. a. på varje barnavårds- och hörcentral, hos provinsialläkare, barnläkare och distriktssköterskor, på barnhem och daghem.

2. Folder som påvisar vikten av att i tid uppmärksamma hörseln hos barnet och riktar uppmärksamheten på förkylningssjukdomarnas betydelse i sammanhanget. Foldern bör utdelas till samtliga mödrar genom barnavårdscentralernas försorg.

Utredningen föreslår, att ett anslag av 12 000 kronor ställes till skolöverstyrelsens förfogande för utgivande av nämnda folders i samråd med audiologiska laboratoriet vid karolinska sjukhuset. Utredningen har därvid beräknat en upplaga av 10 000 exemplar av den förstnämnda foldern och en upplaga av 500 000 exemplar av den sistnämnda.

Remissyttranden

Skolöverstyrelsen tillstyrker förslaget om utgivande av ifrågavarande folders. Överstyrelsen anser emellertid, att foldern angående förkylnings-sjukdomarna bör utdelas även till lärare och föreslår att upplagan ökas till 530 000 exemplar. Merkostnaden uppskattas till 500 kronor.

Socialstyrelsen finner det önskvärt, att folderna innefattar en kortfattad resumé över de i betänkandet framförda synpunkterna om de hörselskadade och deras möjligheter till social anpassning. Kursverksamheten för mödrar till döva barn måste intensifieras och bör ges en mera praktisk utformning än som föreslagits i betänkandet.

Medicinalstyrelsen framhåller som sin åsikt, att barnavårdscentralerna i framtiden bör bli de organ, som får den viktigaste uppgiften att fylla, när det gäller upptäckten av de hörselskadade barnen.

Statskontoret uttalar, att det bör ankomma på medicinalstyrelsen att utarbeta folderna samt att kostnaderna bör bestridas från anslagsposten till publikationstryck under medicinalstyrelsens omkostnadsanslag.

Landstingsförbundet finner det naturligt, att föräldrar bör kunna vända sig till hörcentralerna för erhållande av råd och upplysningar m. m. i avseende å deras barns hörselsvårigheter liksom att centralerna tar initiativ till viss kursverksamhet för föräldrar med döva barn.

2. Förskolor

Nuvarande förhållanden

För närvarande finns nio icke-statliga förskolor för döva barn, vilka samtliga åtnjuter statsbidrag, nämligen två förskolor i Stockholm (huvudman: Hörselfrämjandet respektive Scoutförbundet), samt förskolorna i Göteborg (huvudman: Sällskapet för bildande av småbarnsskolor i Göteborg och Stiftelsen Skolhemmet för döva små barn i Göteborg), Borås (huvudman: Mariastiftelsen), Lindesberg (huvudman: Örebro läns landsting), Malmö (huvudman: Malmö stad), Linköping (huvudman: Östergötlands läns landsting), Skellefteå (huvudman: Scoutförbundet) och Falun (huvudman: Kopparbergs läns landsting).

Jämlikt kungörelsen 1938: 343 med däri vidtagna ändringar utgår statsbidrag till dessa förskolor enligt i huvudsak följande bestämmelser.

Bidrag utgår i efterskott för budgetår med 1 200 kronor för varje barn i förskola och därjämte med 1 200 kronor för varje barn, som tillika är intaget i skolhem eller genom förskolans försorg och på dess bekostnad åtnjuter vård och underhåll. För varje anstalt utgår dock bidrag för högst det antal barn som Kungl. Maj:t bestämmer. Såsom statsbidragsvillkor gäller bland annat, att undervisningen är avgiftsfri och att skolan i den utsträckning så kan ske mottager barn från andra kommuner än den, inom vilken skolan är belägen, samt att sistnämnda kommun lämnar bidrag till anstalten med skäligt belopp.

För redovisningsåret 1954/55 har beviljats statsbidrag för undervisning och vård av sammanlagt omkring 150 barn; för ungefär hälften har det högre bidragsbeloppet beviljats. Därjämte har från och med budgetåret

1953/54 i Boden upprättats en statlig förskola för döva. Vidare är en förskoleklass från Hörselfrämjandets förskola i Stockholm förlagd till dövskolan å Manilla, där den utgör övningsklass vid dövlararseminariet. Kostnaden för undervisningen och vården av dessa förskolebarn å Manilla bestrides helt av statsmedel.

Utredningen

Utredningen föreslår,

att landstingen och de landstingsfria städerna åläggas dels att sörja för inrättande av förskolor för döva småbarn, dels ock att utarbeta och före utgången av 1956 till Kungl. Maj:t ingiva planer för undervisningen,

att förskolundervisningen göres obligatorisk för döva barn från och med det kalenderår, under vilket barnet fyller fem år, samt

att statsbidrag till förskolorna skall utgå till byggnads- och driftkostnader i så nära anslutning som möjligt till vad som gäller för särskolorna.

Beträffande dessa förslag anför utredningen bland annat följande.

Utredningen anser det lämpligt, att landsting och städer med hänsyn till ådagalagt intresse beträffande förskolefrågan i fortsättningen anförtros ansvaret att upprätta skolor som ett led i hörselvården. Ett intimt samarbete mellan läkare och pedagoger är förutsättningen för att framstegen på audiologiens område snabbt och effektivt skall komma de döva barnen till godo. Gemensam huvudman för hörcentral och skola torde enligt utredningens mening utgöra den bästa garantien för att ett dylikt samarbete etableras.

Den statliga förskolan i Boden synes motsvara behovet för de fyra nordligaste länen, under förutsättning dels att Västerbottens läns landsting även i fortsättningen driver en skola för barn med goda hörselrester, dels att nya skolor av samma typ upprättas i de tre övriga länen, därest behov visar sig föreligga. De sistnämnda skolorna bör vara av externatkaraktär och gärna förläggas i anslutning till barnträdgård för hörande barn, då det är mycket angeläget, att de tal- och hörseltränade barnen får tillfälle att använda sitt förvärvade talspråk i samvaro med normalhörande barn. Övriga landsting och städer utanför landsting bör skaffa sig kännedom om antalet hörselskadade barn i förskolåldern och i förekommande fall söka kontakt med angränsande län för att planera dessa barns skolfråga.

Utredningen föreslår, att statsbidragskungörelse fastställs i så nära anslutning som möjligt till motsvarande kungörelse för särskoleorganisationen. Till byggnadskostnader skulle alltså statsbidrag komma att utgå med högst 12 000 kronor per plats vid internatskola och med högst 9 000 kronor per plats vid externatskola. Statsbidrag till driftkostnader skulle utgå dels till lärarlöner med 95 procent av lönen jämte rörligt tillägg efter för respektive tjänster gällande lönegrad, dels till övriga driftkostnader med 1 200 kronor för varje av huvudtillsynsmyndigheten godkänd internatplats och 200 kronor för varje externatplats. Bidrag till kostnader för externa elever för anordnande av skolmåltider, för tillhandahållande av fri förbrukningsmateriel, för inackordering av elever, för skolskjutsar samt för hälsovård bör anvisas från anslagen till folkskolorna för samma ända-

mål enligt särskilda bestämmelser i enlighet med vad som också gäller för särskoleorganisationen.

De barn, som i hemmet ej kan erhålla nödig handledning och hjälp med språket bör, framhåller utredningen, kunna tagas emot vid förskolorna redan vid tre års ålder och även tidigare. Härtill måste hänsyn tagas vid planeringen och utbyggnaden av förskoleorganisationen.

Utredningen understryker, att flera smärre skolenheter är att föredraga framför ett fåtal större, enär barnen ej bör vara placerade alltför långt från hemmet, och anför vidare bland annat följande.

Med hänsyn till den individuella hörsel- och talträning, som måste ges varje barn, bör skolorna dock ej göras mindre, än att två lärarinnor kan anställas. Varje lärarinna bör lämpligen kunna handhava och undervisa en grupp om sex elever. Kan en förskola placeras med anknytning till barnträdgård för hörande och dessa båda kategorier barn därigenom få viss gemensam sysselsättning, kan den utbildade dövlararinnan få bättre tid för individuell undervisning. Vid varje förskola för döva eller hörsel-skadade barn bör minst en lärare med tvåårig specialutbildning vara anställd. Övriga bör ha genomgått ettårig utbildning vid dövlararseminariet på Manilla eller äga motsvarande av skolöverstyrelsen godkänd utbildning. Då skolan är förenad med skolhem och flera läraravdelningar finns, bör föreståndarinnan ej ha ansvar för viss grupp utan ägna föreskriven undervisningstid åt enskild tal- och hörselträning.

Remissyttranden

Skolöverstyrelsen understryker behovet av förskolor för döva småbarn och tillstyrker utredningens förslag. Med utgångspunkt i förskoleverksamhetens nuvarande omfattning beräknar överstyrelsen statsverkets kostnader för driftbidrag enligt utredningsförslaget för budgetåret 1956/57 till 397 000 kronor, varav 295 000 kronor lönekostnadsbidrag och 102 000 kronor bidrag till övriga driftkostnader.

Socialstyrelsen framhåller vikten av att kollektivets nackdelar så mycket som möjligt elimineras vid internaten samt att alla utvägar till externatvård bör beaktas. Förslagen tillstyrkes.

Statskontoret erinrar, att frågan om införande av en obligatorisk förskoleundervisning för döva barn var föremål för prövning vid 1951 års riksdag (1951 års statsverksproposition, bilaga åttonde huvudtiteln s. 370, och prop 1951: 65 s. 19), men att reformen då icke ansågs böra genomföras. Liksom i fråga om hörcentralerna kan antagas, att landstingens intresse för hörselvården skall medföra en fortsatt utveckling av förskoleväsendet i landstingens regi. Ämbetsverket avstyrker därför förslaget om skolplikt och om skyldighet för landstingen att inrätta förskolor. Vid bibehållande av förskoleväsendet i nuvarande utformning bör ingen omläggning av statsbidragssystemet ske.

Landstingsförbundet finner skäl tala för obligatorisk förskoleundervisning, men är ej berett att nu tillstyrka ett omedelbart realiserande av förslaget om skolplikt, särskilt med hänsyn till lokalfrågorna. Först sedan undersökningar gjorts och planer upprättats bör ställning tagas till tidpunkten för införande av förskolplikt. Förbundet understryker, att statsbidrag i

enlighet med förslaget är en minimiförutsättning för att landstingen skall påtaga sig ansvaret för förskoleverksamheten.

Stadsförbundet delar utredningens uppfattning om obligatorisk förskoleundervisning men anser, att ett omedelbart genomförande av den nya skolplikten ej kan ifrågakomma, enär härför erforderligt antal skolor ej står till förfogande.

Otolaryngologförbundet föreslår undervisningsskyldighet i stället för skolplikt. Förbundet framhåller, att många föräldrar bedriver en utomordentligt kvalificerad undervisning med sina döva barn.

Dövlärarsällskapet biträder utredningens förslag. Dispens från skolplikt bör emellertid kunna meddelas i sådana fall, där föräldrarna önskar och kan leda barnens utveckling. Dessa hem bör tillförsäkras stöd från lärare. Behovet av särskilda skolor för hörselskadade respektive totaldöva småbarn betonas.

Riksförbundet för döva barns målsmän avstyrker förslaget om skolplikt. Enligt förbundets mening kan det icke anses utrett i vad mån ett tvångsmässigt skiljande av de döva småbarnen från hem och anförvanter under denna oerhört viktiga period av barnens liv kan innebära risker för deras allmänna personlighetsutveckling. Förbundet pekar vidare bland annat på svårigheten att draga gränsen mellan skolpliktiga och icke-skolpliktiga barn.

Hörselfrämjandet finner övervägande skäl tala mot skolplikt. Placeringen i förskola bör alltså ske enligt föräldrarnas fria vilja.

3. Övergång från förskola till barndomsskola

Utredningen

Förskolebarn med goda hörselrester har efter en tidig hörsel- och talträning ofta möjlighet att följa undervisningen vid specialskolan i Örebro för tal- och hörselskadade eller i vid vanliga folkskolor inrättade hörselklasser. Sådana barn bör uppenbarligen direkt placeras vid specialskolan eller i hörselklass och ej såsom nu sker beträffande alla döva barn, underkastas den prövning vid distriktsskola för döva, som avser att klargöra huruvida överflyttning till annan skola kan ske.

Utredningen föreslår, att en central nämnd anförtros uppdraget att uttaga barn från förskolorna till specialskolan i Örebro eller till lokala hörselklasser. I nämnden bör pedagogisk, audiologisk och psykologisk sakkunskap vara representerad. Utredningen anför vidare bland annat följande.

Möjligheten för barnet att tillägna sig språk och med gott resultat följa undervisningen vid hörselklass i vanlig folkskola eller vid specialskolan i Örebro är beroende ej endast av graden av hörselrester utan även av den intellektuella standarden. Det är därför önskvärt, att en dövpedagog med specialkunskaper i psykologi och med tillräcklig erfarenhet av den normala utvecklingen såväl mentalt som språkligt hos döva och hörselskadade barn besöker samtliga förskolor för att personligen bilda sig en uppfattning om barnen till stöd för nämndens ställningstagande. Skyldighet att till nämnden insända förteckning över samtliga vid respektive förskolor undervisade barn, som uppnått skolpliktig ålder, bör föreskrivas.

I detta sammanhang föreslår utredningen, att den nuvarande arvodesbefattningen i skolöverstyrelsen som inspektör för dövundervisningen ersättes med en heltidstjänst som dövundervisningskonsulent i lönegrad Ce 27. Såsom skäl för detta förslag åberopas följande.

Om förskoleundervisningen kommer att åvila landstingen, föreligger stort behov av en befattningshavare, som till dessa förskolor förmedlar nya rön på dövpedagogikens område och stimulerar huvudmännen till anordnande av informationskurser av skilda slag. Denne bör även stå de enskilda hemmen till tjänst med råd och upplysning om fostran och handledning av de döva småbarnen. Den nuvarande anordningen med en av distriktskolornas rektorer som inspektör för dövundervisningen kommer, ju mer förskoleorganisationen växer ut, att visa sig otillfredsställande. För distriktskolornas vidkommande torde också behovet av en konsulent vara större än behovet av en inspektör. Konsulenttjänsten bör sortera under skolöverstyrelsen, men innehavaren bör vara skyldig att bistå karolinska sjukhusets audiologiska laboratorium i frågor, som rör de döva barnens undervisning. Tjänsten torde, vad avser lönesättningen, närmast böra jämföras med befattningen som hjälpundervisningskonsulent hos skolöverstyrelsen och alltså placeras i lönegrad Ce 27.

Remissyttrandet

Skolöverstyrelsen anser, att uttagningen av elever till specialskolan i Örebro och till hörselklasser tills vidare kan ombesörjas av överstyrelsen i samråd med erforderlig sakkunskap. Angelägenheten av att en dövundervisningskonsulent anställs betonas. Överstyrelsen föreslår emellertid, att i stället för en lönegradsplacerad tjänst inrättas en arvodesbefattning som dövundervisningskonsulent. Denne konsulent bör åtnjuta arvode och övriga förmåner enligt samma villkor som överstyrelsens ämneskonsulenter.

Socialstyrelsen, som ur barna- och ungdomssynpunkt ser en fara i att samhället alltför mycket avlyfter det personliga ansvaret från föräldrarna gentemot deras handikappade barn, understryker betydelsen av att föräldrarna ges effektiv handledning och stöd. Med hänsyn härtill tillstyrker styrelsen livligt förslaget om inrättande av en dövkonsulenttjänst.

Statskontoret finner sig icke kunna biträda utredningens förslag på förevarande punkt.

Otolaryngologförbundet och *riksförbundet för döva barns målsmän* understryker starkt behovet av en central uttagningsnämnd och en tjänst som dövundervisningskonsulent.

4. Skolbarnsundersökningar

Utredningen

Enligt utredningens mening bör snarast möjligt en kontinuerlig hörselprövning med screening-audiometer genomföras på samtliga skolbarn, varjämte obligatorisk audiometerprövning bör ske på varje barn, som anmäles till intagning i hjälpklass eller särskola. Undersökningarna bör som regel utföras i hörcentralernas regi i samråd med skolläkare och skolans ledning. Utredningen föreslår, att till landsting och kommuner, som anord-

nar skolbarnsundersökningar, skall utgå statsbidrag med 50 procent av kostnaderna. På grund av bristande resurser torde till en början ej finnas möjlighet att tillförsäkra varje barn mer än en rutinundersökning under skoltiden och rätten till statsbidrag bör därför för närvarande ej förbindas med villkor om vissa intervaller mellan undersökningarna.

Remissyttranden

Skolöverstyrelsen biträder utredningens förslag och framhåller, att, så länge endast en undersökning per elev kan ske, denna bör äga rum så tidigt som möjligt under skoltiden. En undersökning av samtliga elever i folkskolans första klass 1954 skulle ha dragit en kostnad av 188 000 kronor, beräknad efter 1 krona 50 öre per elev, vilket innebär ett statsbidrag av 94 000 kronor. Då man tillsvidare kan räkna med begränsad omfattning av undersökningarna, föreslår överstyrelsen, att för budgetåret 1956/57 anvisas 30 000 kronor för ändamålet.

Socialstyrelsen framhåller betydelsen av utvidgade och kontinuerliga undersökningar över hela landet.

Medicinalstyrelsen betonar, att en undersökning per elev är ett minimum, och understryker starkt vikten av att antalet undersökningar så fort som möjligt utökas.

Statskontoret anser, att frågan om särskilt statsbidrag utöver nu utgående hälsovårdsbidrag bör prövas i större sammanhang, därvid principerna för omfattningen av skolhälsovården och kostnadernas fördelning mellan stat och kommun bör övervägas. Enligt ämbetsverkets mening synes kostnaderna för skolbarnsundersökningarna icke bli alltför betungande för landstingen.

Landstingsförbundet uttalar, att det synes lämpligt att undersökningarna utföres i hörcentralernas regi, om så är möjligt. Landstingen bör dock kunna debitera kommunerna kostnaderna för undersökningarna i den mån de ej täckes av statsbidrag.

6. *Specialundervisning för folkskolornas hörselskadade elever*

Utredningen

Utredningens framhåller, att det är många elever, som är i behov av placering i särskilda hörselklasser, men att endast ett ringa antal större orter har tillräckligt elevunderlag för inrättande av sådana klasser. Utredningen förordar därför, att flera skoldistrikt gemensamt inrättar hörselklasser. Dessa klasser bör ej inräknas i kvoten för specialklasser. Såväl inackorderingsbidrag som skolskjutsbidrag förutsättes komma att utgå enligt vanliga grunder. Härom uttalar utredningen följande.

I de fall, då de hörselskadade barnen har sina hem på rimligt avstånd från den skola, där hörselklass är inrättad, bör de givetvis bo hemma och statsbidrag till skolskjuts utgå efter gällande grunder. Om barnen däremot måste beredas inackordering på skolorten, bör sådan i första hand söka ordnas i privata familjer, varvid sedvanligt inackorderingsbidrag bör utgå. Har landsting eller stiftelse upprättat inackorderingshem för läroverksung-

dom, bör hinder icke möta att också placera hörselskadade folkskolebarn där. I samband med enhetsskolans genomförande torde åtskilliga skolhem behöva inrättas. Platser bör då beräknas även för hörselskadade barn och då även sådana barn på lågstadiet.

För undervisningen i hörselklass bör anlitas utbildade döv lärare. Tills vidare bör emellertid till följd av bristen på döv lärare även sådana folkskollärare, som genomgått den å Manilla anordnade kortare kursen för lärare för hörselskadade barn, förklaras kompetenta att ombesörja undervisningen.

Remissyttrandet

Utredningens synpunkter på denna fråga diskuteras av skolöverstyrelsen under det att övriga remissinstanser ej funnit anledning uttala sig eller också lämnat förslagen utan erinran.

Skolöverstyrelsen delar de av utredningen framförda synpunkterna beträffande inrättande av hörselklasser och statsbidrag till skolskjutsar och inackordering. Med hänsyn till att frågan om specialklasser och specialundervisning m. m. är föremål för utredning inom överstyrelsen, är överstyrelsen icke beredd att nu taga ställning till frågan om kvotberäkningen beträffande hörselklasser.

8. Tekniska hjälpmedel m. m.

Utredningen

Utredningen föreslår anvisande av *dels* 1 200 kronor för anskaffande av en xylofon till var och en av de fem barndomsskolorna och förskolan i Boden, *dels* 27 000 kronor för anskaffande av ljudfilmsapparater till samtliga nio dövskolor.

Utredningen pekar på de goda resultat, som i Holland nåtts genom musikundervisning för döva barn, och anser det angeläget, att även vid de svenska skolorna skapas förutsättningar för barnen att uppleva musik. I sådant syfte föreslås som en första åtgärd anskaffande av nämnda xylofoner.

Ljudfilmens betydelse för de döva barnens språk och talutveckling betonas. Utredningen anför härom följande.

Det bereder i allmänhet de döva barnen stora svårigheter att tillägna sig språk med anknytning till abstrakta ting eller till företeelser och händelser, som de ej har möjlighet att i verkligheten själva iakttaga eller uppleva. Filmen utgör därvid en god hjälp. Till Östergötlands läns förskola i Linköping har en ljudfilmsapparat anskaffats och anknutits till skolans ljudförstärkaranläggning. Härigenom kan barnen på ett naturligt sätt få språkgivning i exakt anslutning till förekommande handling och samtidigt få en god hörselträning. Utredningen anser det angeläget, att också de statliga dövskolorna snart får möjlighet att utbyta sina stumfilmsapparater, vilka för övrigt vid en del skolor redan är förslitna, mot ljudfilmsapparater. I anslutning till en del enkla stumfilmer, som finns inspelade för dövskolornas bruk, kan läraren själv via klassrummets ljudförstärkaranläggning genom mikrofonen ge språk, avpassat efter barnens utvecklingsgrad. En apparat,

som vid anslutning till förstärkaranläggning ger gott ljud, kan vid statlig upphandling erhållas för 3 000 kronor.

Slutligen framlägger utredningen ett förslag avseende utrustning av vissa föreläsningssalar med ljudförstärkare. Inledningsvis anför utredningen bland annat följande.

För elever, som visar sig ha förutsättningar för och önskan att fortsätta en teoretisk studiegång, är svårigheterna att förverkliga dylika planer alltför oerhört stora. På ett högre undervisningsstadium, där systemet med föreläsningar tillämpas, kan hörapparaten i viss utsträckning hjälpa eleven att uppfatta föredraget. Det är dock alltid förenat med betydligt större ansträngning, än människor i allmänhet förstår, att med hörapparat följa en lång, sammanhängande framställning. Förekomsten av störningar i form av s. k. klädrassel samt stolskrap m. m. från intillsittande kamrater orsakar genom maskering stark irritation och minskad uppfattbarhet. En mycket god förbättring av den hörselskadades möjlighet att med behållning följa en föreläsning kan ernås genom ett system för trådlös överföring.

Flera av de moderna hörapparaterna är numera utrustade med eller kan lätt förses med en s. k. telefonavlyssningsspole — »telespole» — för trådlös överföring. Talet upptages på vanligt sätt genom en mikrofon placerad hos talaren. Till förstärkaren anslutes i stället för högtalare eller hörtelefoner en kabel, en s. k. slinga — »teleslinga» — som med ett eller flera varv omsluter rummet. Vid tal i mikrofonen avger förstärkaren en elektrisk ström genom slingan. Denna växelström, som representerar talljuden i mikrofonen, alstrar ett magnetfält genom slingans plan. Då en hörapparat med telespole placeras så, att spolens plan blir parallell med slingans, kommer magnetfältet att i spolen inducera en elektrisk ström, vilken förstärkes i hörapparatsens förstärkare och i dennas hörtelefon återger det mikrofonen tillförda talet. Oftast har hörapparaten en omkastare, med vilken hörapparatsens egen mikrofon eller spolen efter behov kan inkopplas. Den hörselskadade blir med slinga och spole ej bunden till speciell plats i rummet. Han kan även använda sin egen hörapparat, vilkens återgivning han har vant sig vid. Överföringen blir därjämte mycket störningsfriare, än om han skulle använda den i apparaten inbyggda mikrofonen. Störningar på grund av klädrassel bortfaller, och buller, som åstadkommes av kring sittande personer, förstärks icke. Ljudkvaliteten blir bättre genom att den centrala mikrofonen är av betydligt bättre kvalitet än hörapparatsens miniatyrmikrofon.

Enligt utredningen bör förstärkaranläggning av den beskrivna typen installeras i föreläsningssalarna vid universitet och högskolor, så snart en studerande anmäler, att han måste använda hörapparat. Teleslinga bör installeras i varje föreläsningssal eller åtminstone i de mest använda salarna, under det att förstärkaren förutsättes kunna vid behov flyttas från en sal till en annan.

Remissyttranden

Skolöverstyrelsen biträder utredningens förslag.

Dövlärarsällskapet upplyser, att det numera finnes projektorer för såväl optisk som magnetisk ljudåtergivning samt magnetisk ljudupptagning.

Sällskapet förordar, att denna nya typ av filmprojektorer anskaffas. Merkostnaden per apparat uppges till omkring 2 000 kronor.

Skolöverstyrelsens äskande beträffande utrustningsanslaget

Skolöverstyrelsen föreslår i sina ordinarie anslagsäskanden för nästa budgetår, att reservationsanslaget till skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m. uppföres med ett belopp av 25 000 kronor, avsett att disponeras på följande sätt.

1. Diverse undervisningsmaterial	10 000
2. Maskinell utrustning av skomakarverkstaden vid skolan i Härnösand	7 688
3. Inventarier till expeditionen vid skolorna i Vänersborg	2 000
4. Filmapparat till skolorna i Vänersborg	3 000
5. Oförutsedda kostnader	2 312
	<hr/>
Summa kronor	25 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Beträffande skolornas förråd av undervisningsmateriel såsom filmband, planscher, kartor och dylikt har överstyrelsen vid upprepade tillfällen påtalat, att dessa förete stora brister. Då medel för övrig dyrbar utrustning ej i år behöver beräknas, anser överstyrelsen tiden vara inne att i viss utsträckning avhjälpa dessa brister. För ändamålet föreslår överstyrelsen ett belopp av 10 000 kronor.

Styrelsen för skolan i Härnösand begär medel till maskinell utrustning av skomakarverkstaden med 7 688 kronor samt styrelsen för skolorna i Vänersborg 2 000 kronor till nyanskaffning av inventarier å expeditionen och dessutom utan angivande av summan, medel till inköp av ny filmapparat. Inspektören anser det ofrånkomligt att nu anslå medel till maskinell utrustning av skomakarverkstaden. Överstyrelsen är av samma mening. Expeditionslokalerna vid vänersborgsskolorna har länge varit i behov av upprustning. Överstyrelsen anser det begärda beloppet skäligt och förordar denna medelsanvisning. Då filmapparaten vid samma skolor är försliten, är det nödvändigt att anskaffa en ny. Överstyrelsen föreslår, att 3 000 kronor ställes till förfogande för inköp av en ljudfilmsapparat.

III. Departementschefen

Genom förevarande utredning har verkställt en ytterst värdefull inventering av alla de problem, som sammanhänger med det döva barnets språk- och talutveckling. Utredningen har inledningsvis uttalat, att av alla defekter, med undantag av de rent själsliga, dövheten är den mest ödesdigra för den personliga utvecklingen. Många omistliga kulturella värden går förlorade för den döve, och han är utestängd från betydelsefulla hörsel-intryck från omgivningen. Språket är, fortsätter utredningen, materialet för att uttrycka tankar, och det är också förutsättningen för abstrakt

tänkande. Artikulationen, som visserligen är viktig och aldrig får försummas, om barnet skall få ett uppfattbart tal, är endast ett verktyg, vilket är till ringa glädje utan material. Det hörande barnet, som ständigt bombarderas med språk, tillägnar sig språk och talförmåga samtidigt. För det döva barnet är, framhåller utredningen, språket det verkligt stora problemet. Avsaknaden av språk hämmar icke blott barnets intellektuella utan även dess sociala och emotionella utveckling.

Det synes mig angeläget att här mot bakgrunden av dessa utredningens allmänna synpunkter framhålla vikten av ökad förståelse för de problem, som sammanhänger med dövhet och hörselskador hos barn, och betydelsen av ökade insikter om vilka åtgärder, som numera — icke minst tack vare den snabba tekniska utvecklingen — kan vidtagas för att eliminera eller motverka dessa allvarliga hinder i barnens utveckling. I dessa hänseenden ges i betänkandet en mängd råd och rekommendationer av största värde för alla dem, som sysslar med barnavård eller eljest kan tänkas möta problem av ifrågavarande art.

I det följande begränsar jag mig till behandlingen av de olika förslag från utredningens sida, för vilka i det föregående närmare redogjorts.

Jag kan helt ansluta mig till vad utredningen anfört om en intensifierad föräldrarådgivande verksamhet och om vikten av att samtliga skol- och distriktssköterskor, sköterskor vid barnavårdscentraler, barnhems- och daghemsföreståndarinnor m. fl. erhåller kännedom om dövhetens problem och om de pedagogiska möjligheterna att hjälpa barnet. Såsom utredningen med instämmande från landstingsförbundet framhållit, bör landstingens hörcentraler kunna omhänderha en stor del av den lokalt och regionalt organiserade rådgivningsverksamheten.

Jag biträder också utredningens förslag om att, såsom ett led i den rådgivande verksamheten, av statsmedel bekostas utgivandet av två folders, avsedda den ena att vara tillgänglig bland annat på varje barnavårds- och hörcentral, hos provinsialläkare, barnläkare och distriktssköterskor och på barnhem och daghem samt den andra — angående vikten av att i tid uppmärksamma hörseln hos barnet och förkylningssjukdomarnas betydelse i sammanhanget — att delas ut till samtliga mödrar genom barnavårdscentralernas försorg. Den senare foldern bör, såsom skolöverstyrelsen förordat, utdelas jämväl till samtliga lärare. Utgivningen bör omhänderhas av skolöverstyrelsen i samråd med medicinalstyrelsen och audiologiska laboratoriet vid karolinska sjukhuset.

Frågan om obligatorisk förskolundervisning för döva barn har tidigare prövats av statsmakterna i skilda sammanhang. Av olika skäl har det icke ansetts möjligt att införa dylik förskolplikt. Utredningen föreslår nu, att förskolundervisningen för döva barn göres obligatorisk från och med det år barnet fyller fem år.

För egen del vill jag till en början framhålla, att jag är fullt övertygad om värdet av förskolundervisning för döva barn. Det är uppenbart, att

träningen av befintliga hörselrester och språkgivningen bör påbörjas i tidigast möjliga ålder och att många döva småbarn endast i en förskola kan få all den omvårdnad och undervisning de har behov av. Jag har emellertid icke blivit övertygad om, att det är riktigt och lämpligt att införa förskolplikt för döva barn. Redan den av målsmannaförbundet påpekade svårigheten att med hänsyn till graden av hörselnedsättning dra en gräns mellan förskolpliktiga och icke förskolpliktiga barn talar enligt min mening mot skolplikt. Men det finns också andra, i detta sammanhang kanske mera tungt vägande, principiella skäl mot ett skoltvång. Utredningen har själv framhållit familjens betydelse för det döva barnets utveckling; familjen utgör den viktigaste faktorn i barnets tidiga omgivning. Familjen måste bära det största ansvaret för barnets utveckling, för dess vanor och dess framtida inställning till livet och omvärlden. Med hänsyn härtill och till vad socialstyrelsen anfört om faran av att samhället alltför mycket avlyfter ansvaret från föräldrarna gentemot deras handikappade barn samt med beaktande av de av målsmannaförbundet påpekade riskerna för barnets allmänna personlighetsutveckling bör enligt min mening förskolundervisningen för döva barn alltjämt grundas på frivillighet och samförstånd mellan föräldrarna och dem, som omhänderhar förskolundervisningen.

I likhet med utredningen finner jag emellertid en utbyggnad av förskolororganisationen önskvärd. För att utbyggnaden skall kunna bli rationell och väl avvägd synes det mig lämpligast, att förskolororganisationen, såsom på vissa håll redan skett, inlemmas som ett led i den av landstingen och de landstingsfria städerna bedrivna hörselvården. För denna har riktlinjer uppdragits i propositionen 1955: 96. Detta bör dock givetvis icke utesluta, att förskolor liksom hittills upprättas och drives av enskilda organisationer; i de flesta dylika fall torde vederbörande landsting återfinnas bland de ekonomiska garanterna och har därmed möjligheter att verka för en rationell utformning av verksamheten. Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av ett intimt samarbete mellan landstingen och de övriga organ, som kan stå som huvudmän för förskolorna. Samverkan är angelägen såväl med hänsyn till planeringen av förskolororganisationens omfattning och utformning som för att i övrigt nå ett framgångsrikt resultat i den gemensamma strävan att skapa gynnsammare betingelser för de döva och hörselskadade barnen. Jag kommer i det följande också att föreslå en förstärkning av skolöverstyrelsens resurser för ifrågavarande ändamål. Jag ämnar därjämte förorda en väsentlig förbättring av statsbidraget till driften av förskolorna.

Med hänvisning till vad jag nu anfört, anser jag mig kunna ha välgrundade förhoppningar om att alla de döva eller hörselskadade småbarn, som är i behov av förskolundervisning, också skall kunna komma i åtnjutande därav.

Såsom utredningen framhållit bör förskolenheterna vara små, dock ej mindre än att två lärare kan anställas, varav den ene huvudsakligen bör

bedriva individuell undervisning. Beträffande undervisningens organisation samt kompetenskrav för lärare m. m. har vissa erfarenheter vunnits vid den statliga förskolan i Boden, som lämpligen synes kunna tjäna som förebild eller måttstock i olika hänseenden. Sistnämnda skola har av organisatoriska skäl anordnats som internat. Jag vill emellertid här särskilt understryka vikten av att vid den utbyggnad av förskolororganisationen, som bör komma till stånd, nya skolor i möjligaste mån anordnas som externatskolor, där så kan ske helst med anknytning till barnträdgårdar för hörande barn. Detta synes angeläget såväl med hänsyn till föräldrarna och barnen som med beaktande av kostnaderna för undervisningen.

I statsbidragsfrågan har utredningen föreslagit införande av ett statsbidragssystem, som så nära som möjligt ansluter till vad som nu gäller för särskolorna. Detta innebär i huvudsak anläggningsbidrag med 12 000 kronor per internatplats och högst 9 000 kronor per externatplats, lönekostnadsbidrag med 95 procent av avlöningskostnaderna samt bidrag till övriga driftkostnader med 1 200 kronor per internatplats och 200 kronor per externatplats. Statsverkets utgift för lönekostnadsbidrag och bidrag till övriga driftkostnader för den nuvarande förskolororganisationen enligt utredningsförslaget har av skolöverstyrelsen beräknats till sammanlagt 397 000 kronor. Till jämförelse kan nämnas, att motsvarande kostnader enligt nu gällande bidragssystem kan beräknas till ungefär 272 000 kronor.

Jag är ense med utredningen om att staten i större utsträckning än för närvarande bör ekonomiskt stödja förskolorundervisningen. Detta torde, som jag tidigare antytt, vara en förutsättning för att en planmässig utbyggnad av förskolororganisationen skall komma till stånd. Jag kan emellertid icke tillstyrka den av utredningen förordade utformningen av statsbidragssystemet.

Jag har i det föregående uttalat mig för en utbyggnad med små skolenheter, helst av externatkaraktär. Från investeringssynpunkt är det angeläget, att detta sker med så enkla medel som möjligt. Det synes mig ej påkallat, att staten ekonomiskt direkt stimulerar till ökat särskilt byggande för ändamålet. Med hänsyn härtill anser jag mig icke böra tillstyrka införande av det ifrågasatta anläggningsbidraget.

Beträffande driftbidraget innebär utredningsförslaget en uppdelning på bidrag till lönekostnader och bidrag till övriga driftkostnader. En förutsättning för införande av ett särskilt lönekostnadsbidrag är, att föreståndar- och lärarpersonalens avlönings- och anställningsförhållanden regleras av staten. Jag är emellertid icke beredd att föreslå en statlig lönerreglering för denna personal. Statsbidraget bör därför även i fortsättningen utgå som ett allmänt bidrag till driften av förskolorna. Detta bidrag bör enligt min mening skäligen avvägas så, att det ger i huvudsak samma ekonomiska effekt som det driftbidrag särskolorna nu åtnjuter. På grundval av vissa undersökningar, som jag låtit utföra, förordar jag, att det nuvarande årliga

driftbidraget till förskolorna för döva höjes från 1 200 kronor till 2 000 kronor för varje barn, som åtnjuter externatundervisning, och från 2 400 kronor till 3 000 kronor för varje barn, som för undervisningen är intaget i skolhem eller genom förskolans försorg och på dess bekostnad åtnjuter vård och underhåll. För den nuvarande förskolororganisationen innebär detta en statsbidragshöjning med ungefär 40 procent, från i runt tal 275 000 kronor till 380 000 kronor. Bidragsförhöjningen bör gälla från och med redovisningsåret 1956/57. Då bidraget liksom hittills bör utbetalas i efterskott, påverkas medelsbehovet under bidragsanslaget först från och med budgetåret 1957/58.

Uttagningen av barn från förskolorna till specialskolan i Örebro eller till lokala hörselklasser bör, såsom skolöverstyrelsen förordat, tills vidare kunna ombesörjas av överstyrelsen med biträde av erforderlig sakkunskap. Jag räknar därför ej med inrättande av en särskild nämnd för detta ändamål.

Jag delar helt utredningens uppfattning om behovet av en befattningshavare, som till förskolorna kan förmedla nya rön på dövpedagogikens område och biträda föräldrar till döva barn med råd och upplysningar. Denne befattningshavare bör också i övrigt bistå huvudmännen för förskolorna i planeringsfrågor och dylikt. Det synes mig även lämpligt att utövändet av skolöverstyrelsens inseende över de statliga dövskolorna lägges mera på denna typ av verksamhet än vad den nuvarande deltidsbefattningen i överstyrelsen såsom inspektör för dövundervisningen möjliggör. Jag biträder därför utredningens förslag om förändring av inspektörsbefattningen till en befattning som dövundervisningskonsulent med heltidstjänstgöring. I enlighet med vad överstyrelsen förordat, bör konsulenten anställas på samma villkor som gäller för överstyrelsens ämneskonsulenter. Jag har tidigare vid anmälan av skolöverstyrelsens avlöningsanslag beräknat medel för detta ändamål.

I likhet med remissinstanserna finner jag de av utredningen föreslagna skolbarnsundersökningarna med screeningaudiometer synnerligen angelägna. Dessa undersökningar synes lämpligen böra ske redan i samband med hälsokortets uppläggande. Med hänsyn till den i förhållande till antalet landsting och primärkommuner mycket begränsade kostnaden för undersökningarna anser jag mig kunna utgå från att dessa kommer till stånd utan att statsbidragssystemet för folkskolan nu ytterligare kompliceras genom ett nytt statsbidrag av förhållandevis ringa ekonomisk betydelse för landstingen och de olika skoldistrikten. Jag avstyrker alltså, att ett särskilt statsbidrag införes för detta ändamål.

Utredningen förordar beträffande specialundervisning för hörselskadade elever i folkskolan, att flera skoldistrikt gemensamt inrättar hörselklasser. Jag har i tidigare sammanhang (prop. 1954: 1, VIII s. 446) uttalat mig för interkommunalt samarbete i detta avseende och jag vill i anledning av utredningens synpunkter endast ånyo betona önskvärdheten av att kommu-

nerna samarbetar på detta område. Utredningen förutsätter, att inackorderingsbidrag och skolskjutsbidrag kommer att utgå enligt vanliga statsbidragsgrunder. Jag finner mig i anledning härav böra framhålla, att detta torde följa redan av nu gällande statsbidragsbestämmelser. Skulle någon mindre justering av dessa visa sig erforderlig för den av utredningen åsyftade anordningen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom. Med hänsyn till att frågan om specialklasser och specialundervisning m. m. för närvarande är föremål för särskild utredning, anser jag mig icke nu böra taga ställning till frågorna om hörselklassernas inräknande i kvoten för specialklasser och om lärarkompetensen för undervisning i hörselklass.

I detta sammanhang vill jag av bland annat statsbidragstekniska skäl förorda att — därest riksdagen ej riktar någon erinran däremot — det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter särskild prövning och utan hinder av gällande statsbidragsgrunder besluta om statsbidrag till inackordering av barn, som på grund av hörselskada, röst- och talrubbnig, synsvaghet eller dylikt måste såsom ett led i undervisningen för särskild vård tillfälligt vistas utanför skoldistrikt (vid hörcentral, ögonklinik eller dylikt). Statsbidraget bör liksom det vanliga inackorderingsbidraget utgå med 80 procent av skoldistriktets verkliga kostnader för inackordering. För varje ifrågakommande elev synes dock bidrag böra få utgå för högst två månader per läsår och med högst 250 kronor för läsår räknat.

I anslutning till utredningens förslag förordar jag medelsanvisning för inköp av xylofoner och ljudfilmsapparater till dövskolorna. Utredningens förslag om installation i föreläsningssalar av s. k. teleslinga anser jag i och för sig beaktansvärt. Det torde dock ej finnas anledning att närmare ta ställning till denna fråga i förevarande sammanhang.

Vad slutligen gäller beräkningen av de två ifrågavarande anlagen för nästa budgetår förordar jag beträffande reservationsanslaget till engångsanskaffning av utrustning m. m. medelsanvisning med 5 000 kronor till diverse undervisningsmateriel, 7 700 kronor till utrustning av skomakarverkstaden vid Härnösandsskolan, 2 000 kronor till vissa inventarier vid Vänersborgsskolorna samt 1 200 kronor för inköp av xylofoner. Den föranskaffande av filmapparater nödvändiga förstärkningen av anslaget torde kunna fördelas på flera budgetår. För nästa budgetår bör för nämnda ändamål anslaget tillföras ett belopp av 9 000 kronor. Slutligen bör för utgivande av förutnämnda två folders anvisas 12 500 kronor. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt i runt tal 38 000 kronor, vilket i jämförelse med medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en minskning med 10 000 kronor.

Den av mig förordade höjningen av statsbidraget till förskolorna påverkar, som nämnts, först från och med budgetåret 1957/58 medelsbehovet

under förslagsanslaget till bidrag till förskolorna. För nästa budgetår torde detta anslag böra undergå en automatisk uppräknig med 25 000 kronor till 275 000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anført och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. till *Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 38 000 kronor;

II. a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsbidrag till förskolor och skolhem för döva barn, att tillämpas från och med redovisningsåret 1956/57;

b) till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 275 000 kronor.

[290] **56. Bidrag till bildningsverksamhet bland döva.** Detta anslag är sedan budgetåret 1953/54 uppfört med 8 000 kronor (statsliggaren s. 724). Därav disponeras 7 500 kronor till föreläsningsverksamhet och 500 kronor till korrespondensundervisning.

Jag biträder av skolöverstyrelsen framlagt förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bildningsverksamhet bland döva* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

[291] **57. Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	90 900	99 489
1955/56 (statsliggaren s. 724)	90 900	
1956/57 (förslag)	99 800	

Gällande bestämmelser angående kyrkoherdar för döva och konsulenter för döva finnes angivna i kungörelserna 1938: 345 respektive 346.

Inom vart och ett av de fem kyrkoherdedistrikten respektive konsulentdistrikten — Stockholms, Lunds, Vänersborgs, Örebro och Härnösands distrikt — skall vara anställda en kyrkoherde för döva och en konsulent för döva.

Kyrkoherdar för döva: Kyrkoherdarna skall var och en inom sitt distrikt främja de dövas omvårdnad och utveckling i religiöst avseende. Det närmaste inseendet över deras verksamhet utövas av domkapitlen i Uppsala, Lund, Skara, Karlstad respektive Härnösand. Vederbörande domkapitel har allt annonsera ledigbliven kyrkoherdetjänst och i fastställd ordning vidtaga förberedande åtgärder för tjänstens tillsättande, bevilja

semester och tjänstledighet, pröva frågor om kyrkoherdes placering i löneklass, granska och fastställa planer för resor och gudstjänster, utfärda tjänstgöringsbetyg m. m.

Konsulenter för döva: Konsulenterna skall verka för främjande av de dövas möjligheter att erhålla arbete och utkomst samt sträva efter att motverka följderna av de dövas av lytet härledande allmänna isolering ävensom i övrigt tillvarataga deras intressen. Det åligger dem att årligen till skolöverstyrelsen avgiva berättelse över verksamheten. Överstyrelsen har att annonsera ledigbliven konsulenttjänst och i fastställd ordning vidta förberedande åtgärder för tjänstens tillsättande, bevilja semester och tjänstledighet m. m.

Kostnaderna för kyrkoherdarnas avlöning ankommer slutligt på kyrkofonden och återgäldas statsverket i form av ett på avlöningsstaten såsom särskilda uppbördsmedel uppfört bidrag från kyrkofonden. Avlöningsstatens utgiftssida slutar för närvarande på 193 600 kronor. Då kyrkofondens bidrag nu utgör 102 700 kronor, är anslaget alltså uppfört med 90 900 kronor.

Skolöverstyrelsen beräknar för avlöning åt konsulenterna en automatisk anslagshöjning med 8 900 kronor; motsvarande kostnadsökning för kyrkoherdarna — 8 500 kronor — beräknas skola bestridas genom höjning av kyrkofondens bidrag.

Vidare föreslår överstyrelsen, att medel för ifrågavarande verksamhet från och med budgetåret 1956/57 anvisas under femte huvudtiteln, såvitt angår konsulenterna för döva, och under åttonde huvudtiteln anslag till Domkapitlen och stiftsnämnderna, såvitt angår kyrkoherdarna.

Av motiveringen för överstyrelsens förslag torde få återgivas följande.

Dövkonsulenternas verksamhet inriktar sig till huvudsaklig del på de vuxna döva. En av deras viktigaste uppgifter gäller arbetsanskaffning åt och inpassning i arbetslivet av de döva. Med beaktande av senare års nya syn på partiellt arbetsföras möjligheter till utövande av skilda yrken och samhällets skyldigheter att sörja för denna arbetskrafts tillvaratagande har inom länsarbetsnämnderna nya tjänster för arbetsvårdande uppgifter inrättats, och denna verksamhet torde komma att utökas. Överstyrelsen anser det synnerligen angeläget, att de dövas anställningsmöjligheter kommer att prövas och beaktas från samma utgångspunkter och med samma inställning, som nu gör sig gällande beträffande andra lytesgrupper. Enligt överstyrelsens mening skulle säkrare garantier för att så blir fallet erhållas, därest dövkonsulenttjänsterna överflyttades från överstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen, en förändring som för övrigt även ur mer allmänna synpunkter torde vara motiverad.

Den verksamhet, som bedrivs av kyrkoherdar för döva, står under närmaste inseende av det domkapitel inom respektive dövyrkoherdedistrikt, där distriktsskolan för döva är belägen. Överstyrelsens befattning med verksamheten inskränker sig till att i petita föreslå anslag till avlöningar och omkostnader samt att i förekommande fall avge underdånigt yttrande rörande av kyrkoherde gjord framställning om rätt att överskrida rese- eller expensanslag. Det förefaller därför överstyrelsen mera ändamålsenligt, att berörda domkapitel också övertager dessa frågor.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker, att konsulenttjänsterna överflyttas till styrelsens verksamhetsområde, och anför därvid bland annat följande.

Förslag om överflyttning av konsulenttjänsterna från skolöverstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen framfördes av kommittén för partiellt arbetsföra redan i dess första betänkande 1946 (SOU 24). Sedan dess har inom arbetsmarknadsverket skapats en fast arbetsvårdsorganisation med uppgift att betjäna samtliga grupper partiellt arbetsföra i vårt land. Rent allmänt torde det få betecknas som önskvärt, att särskilda åtgärder för vissa kategorier i görligaste mån samordnas med den allmänna arbetsvårdsverksamheten. I fråga om de döva har verksamheten så tillvida koordinerats som ett samarbete mellan arbetsvården och konsulenterna redan etablerats. En direkt överflyttning av konsulentorganisationen till arbetsvården torde komma att innebära, att förutsättningarna för samordning ytterligare stärkes och att, såsom skolöverstyrelsen uttalat i sin framställning, säkrare garantier vinnes för att de dövas anställningsmöjligheter kommer att prövas och beaktas från samma utgångspunkter och med samma inställning som nu gör sig gällande beträffande andra lytesgrupper. En intimare kontakt mellan konsulenterna och arbetsvården torde jämväl kunna medföra, att konsulenternas arbete med platsanskaffning underlättas och mer tid kan ägnas åt andra arbetsvårdande åtgärder än de rent arbetsförmedlande.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag till överflyttning av medelsanvisningen för den verksamhet, som bedrivs av kyrkoherdarna och konsulenterna för döva, finner jag mig böra tillstyrka. Av praktiska skäl torde emellertid överflyttningen böra genomföras först från och med budgetåret 1957/58. Jag förordar sålunda, att anslagsmedel till avlöning och omkostnader för kyrkoherdarna från och med budgetåret 1957/58 anvisas under åttonde huvudtitelns avdelning C. Kyrkliga ändamål. Det torde böra ankomma på vederbörande domkapitel att framdeles äska medel för ändamålet. Efter samråd med chefen för socialdepartementet förordar jag vidare — utan att därmed åsyfta någon ändring i huvudgrunderna för denna konsulentorganisations arbetsuppgifter — att handläggningen av frågor rörande dövkonsulentverksamheten från och med budgetåret 1957/58 överflyttas från skolöverstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen samt att medel för verksamheten från och med nämnda budgetår anvisas under femte huvudtiteln.

Vad gäller medelsanvisningen för nästa budgetår räknar jag i likhet med överstyrelsen med en automatisk kostnadsökning av sammanlagt 17 400 kronor. Avlöningsstatens utgiftssida, som nu slutar på 193 600 kronor, bör sålunda uppräknas med 17 400 kronor till 211 000 kronor med den fördelning på olika poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Å kyrkofonden ankommande kostnader för kyrkoherdarnas avlöande bör beräknas till $(102\,700 + 8\,500 =) 111\,200$ kronor. Nettoutgiften för statsverket blir följaktligen $(211\,000 - 111\,200 =) 99\,800$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 8 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för kyrkoherdar och konsulenter för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	168 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	42 000
	Summa kronor 211 000

Inkomster

Bidrag från kyrkofonden	111 200
	Nettoutgift kronor 99 800

b) till *Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 99 800 kronor.

[292] **58. Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	34 400	30 233
1955/56 (statsliggaren s. 725)	35 200	
1956/57 (förslag)	35 200	

I fråga om det slutliga bestridandet av omkostnaderna för ifrågavarande befattningshavare gäller samma regler, som angivits under närmast föregående anslagspunkt. Kyrkofondens bidrag utgör nu 35 050 kronor, vilket belopp alltså motsvarar summan av de för innevarande budgetår fastställda utgiftsposterna för kyrkoherdarna.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Beträffande redovisningen av dessa anslagsmedel från och med budgetåret 1957/58 får jag hänvisa till vad som anförts och föreslagits under närmast föregående anslagspunkt.

I överensstämmelse med vad överstyrelsen förordat i sina anslagsäskanden torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 35 200 kronor. Kyrkofondens bidrag torde likaledes böra upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 35 200 kronor.

[293] **59. Bidrag till tidning för döva.** Detta anslag är sedan budgetåret 1952/53 uppfört med 2 000 kronor (statsliggaren s. 726), vilket belopp utgör bidrag till Sveriges dövas riksförbund för utgivande av förbundets tidning för döva (Dövas Tidskrift).

Skolöverstyrelsen föreslår med anledning av en av förbundet gjord framställning, att anslaget höjes med 3 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd att tillstyrka en ökning av medelsanvisningen under detta anslag utan räknar för nästa budgetår med oförändrat anslagsbelopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till tidning för döva* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 2 000 kronor.

[294] **60. Bidrag till Hörselfrämjandet**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	32 000	32 000
1955/56 (statsliggaren s. 726)	40 000	
1956/57 (förslag)	57 000	

Detta obetecknade anslag, som nu har rubriken »Bidrag till Hörselfrämjandet för kursverksamhet», är uppdelat på en anslagspost till bidrag till anordnande av kurs för utbildning av lärare för hörselskadade barn å 15 000 kronor och en anslagspost till bidrag till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna å 25 000 kronor.

Hörselfrämjandet anhåller om anslag för nästa budgetår dels till anordnande av kurser i avläsning och hörselträning för vuxna med 27 000 kronor, dels till tidningen *Auris* med 2 000 kronor, dels till driftbidrag avseende föreningens centralbyrå med 57 600 kronor, dels till en planerad central hörselskola med 38 580 kronor, dels ock till täckande av under åren 1939—1954 uppkommet underskott vid driften av skolan och hemmet för döva småbarn med i runt tal 63 500 kronor eller tillhoppa 188 680 kronor.

Skolöverstyrelsen — som i sina anslagsäskanden utgår från att medel för nyssnämnda utbildningskurs för lärare framdeles anvisas under anslaget till Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen — föreslår, att nu ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 89 000 kronor, fördelat på anslagsposter i enlighet med följande sammanställning.

1. Bidrag till anordnande av kurser i avläsning och hörselträning för hörselskadade vuxna	27 000
2. Bidrag till utgivande av tidningen <i>Auris</i>	2 000
3. Bidrag till driften av centralbyrån för Hörselfrämjandet	30 000
4. Bidrag till en central hörselskola för svårt hörselskadade vuxna	30 000
	<hr/>
	Summa kronor 89 000

Av överstyrelsens motivering för den föreslagna medelsanvisningen inhämtas bland annat följande.

1. Med hänsyn till ökade kostnader torde bidraget till ifrågavarande kursverksamhet böra höjas med 2 000 kronor till 27 000 kronor.

2. Hörselfrämjandets medlemsblad *Auris* är det enda populära specialorganet för hörselvårdsfrågor i landet. Den utdelas kostnadsfritt till alla medlemmar av Hörselfrämjandet.

3. Under elfte huvudtiteln är för innevarande budgetår upptaget ett anslag till Bidrag till hörselfrämjandet (statsliggaren s. 1046) å 65 000 kronor. Detta anslag torde emellertid komma att indragas, sedan byråns verksamhet med apparatutprovning i huvudsak nedlagts. Byrån kommer dock alltjämt att behövas för pedagogisk och social verksamhet bland hörselskadade. Överstyrelsen är för närvarande icke i stånd att bedöma behovet av personal för dessa verksamhetsområden. Utöver det bidrag till avlöning åt en socialkurator, vilket hittills utgått av statsmedel, anser dock överstyrelsen att visst belopp bör beviljas i enlighet med departementschefens uttalande i propositionen 1955: 96. Överstyrelsen föreslår, att ett sammanlagt belopp om 30 000 kronor beviljas för den centrala byråns driftkostnader.

4. Den pedagogiska verksamheten bland vuxna hörselskadade kommer alltjämt att omhänderhas av Hörselfrämjandet. Föreningen föreslår nu en utökning av denna verksamhet genom upprättande av en central hörselskola i Stockholm. Överstyrelsen är fullt övertygad om att det föreligger ett stort behov av en dylik skola, vilket även framhållits av kommittén för dövhetens bekämpande i dess betänkande (SOU 1954: 14). Det är också enligt överstyrelsens mening lämpligt, att Hörselfrämjandet står som huvudman för denna skola. Överstyrelsen skulle dock vilja föreslå, att skolan startar i något mindre omfattning än föreningen planerat. I fråga om lärarbehovet vill överstyrelsen understryka vikten av att för skolans ledning anställs en lärare, som helt kan ägna sig åt skolan. Denne bör också, åtminstone till en början, kunna omhänderha en stor del av undervisningen. Överstyrelsen föreslår bidrag för budgetåret 1956/57 med 30 000 kronor.

Statskontoret är icke berett tillstyrka de under p. 2 och 4 framställda yrkandena. Beträffande p. 3 förklarar ämbetsverket sig icke ha något att erinra mot att kurators lön (14 000 kronor) även under budgetåret 1956/57 utgår av statsmedel men finner det däremot icke motiverat, att därutöver bidrag beviljas till driften av centralbyrån. I övrigt ansluter sig statskontoret till vad skolöverstyrelsen anfört och föreslagit.

Departementschefen. Staten har under ett flertal år lämnat bidrag till Hörselfrämjandet. Förutom det bidrag till föreningens kursverksamhet, som utgår ur förevarande anslag, är under elfte huvudtiteln upptaget ett anslag till Bidrag till Hörselfrämjandet, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 65 000 kronor. Sistnämnda statsbidrag har utgått till föreningen för dess bestyr med hörapparatutprovning och bidragsgivning för hörapparater.

I samband med uppdragandet av riktlinjer angående hörselvårdens organisation m. m. framhölls i propositionen 1955:96 (s. 37) av föredragande departementschefen, chefen för inrikesdepartementet, att han räknade med att Hörselfrämjandets bestyr med hörapparatutprovning och bidragsgivning för ändamålet skulle starkt minska och inom en relativt snar framtid helt upphöra. Det syntes uppenbart, att landstingens ökade insatser måste medföra en begränsning av arbetsuppgifterna för föreningen och därmed en minskning av dess personal. Därjämte uttalades i propositionen, att staten borde i viss utsträckning bidra till kostnaderna för den verksamhet, som finnes böra ankomma på Hörselfrämjandet inom den nya organisationens ram. Detta uttalande föranledde ingen erinran från riksdagens sida. Det har befunnits lämpligt, att handläggningen av frågan om bidrag till Hörselfrämjandet sker inom ecklesiastikdepartementet samt att ifrågakommande bidrag anvisas under nu förevarande anslag.

Jag övergår härefter till spørsmålet om medelsanvisningen för nästa budgetår.

Innevarande budgetår har under detta anslag anvisats 15 000 kronor till bidrag till anordnande av kurs för utbildning av lärare för hörselskadade barn. Jag får erinra om att jag för nästa budgetår föreslagit medelsanvisning till denna utbildningskurs under anslaget till Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen.

Skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet till Hörselfrämjandets och dess lokalföreningars pedagogiska kurser för vuxna ger mig icke anledning till erinran. Anslagsposten torde sålunda för nästa budgetår böra höjas med 2 000 kronor till 27 000 kronor.

Med hänsyn bland annat till att landstingens hörcentraler avses skola omfatta såväl öppen som sluten vård, är jag icke beredd att tillstyrka statsbidrag till upprättandet och drift av en central hörselskola i Hörselfrämjandets regi.

Vad därefter gäller frågan om ett bidrag till Hörselfrämjandets centralbyrå för pedagogisk och social verksamhet bland vuxna döva har jag funnit mig böra för detta ändamål förorda ett till 30 000 kronor skäligen avvägt belopp.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde ifrågavarande anslag böra uppföras med sammanlagt (27 000 + 30 000 =) 57 000 kronor. Anslaget synes böra erhålla den förkortade rubrik, som inledningsvis angivits.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till Hörselfrämjandet* för budgetåret
1956/57 anvisa ett anslag av 57 000 kronor.

J. Yrkesundervisningen

[295] **1. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar. 2. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader.** Dessa anslag är nu uppförda med 1 348 000 respektive 173 500 kronor (statsliggaren s. 727 och 728).

I juni 1955 har 1948 års tekniska skolutredning avlämnat betänkande rörande »Tekniska skolutbildningen» (SOU 1955: 21). De förslag, som framlägges i betänkandet, avser — förutom vissa detaljer i överstyrelsens för yrkesutbildning organisation — främst de högre tekniska läroverken, den textiltekniska utbildningen, de kommunala tekniska skolorna m. fl. tekniska läroanstalter. Jag har för avsikt att senare för Kungl. Maj:t framlägga förslag om avlåtande av proposition i ämnet till 1956 års riksdag. De ifrågavarande anslagen bör med anledning därav uppföras i riksstatsförslaget med preliminärt beräknade belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna

a) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 550 000 kronor,

b) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* ett förslagsanslag av 195 000 kronor.

[296] **3. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	50 000	68 160
1955/56 (statsliggaren s. 728)	100 000	
1956/57 (förslag)	100 000	

Förevarande reservationsanslag utgör för yrkesundervisningens del en motsvarighet till det allmänna skolväsendets reservationsanslag till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m. Reformverksamheten syftar till en effektivisering av såväl lärarutbildningen som yrkesundervisningen i allmänhet (propositionerna 1949: 167 och 1955: 139).

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Av en vid utgången av budgetåret 1954/55 förefintlig reservation å 52 000 kronor har överstyrelsen reserverat

16 000 kronor till täckande av redan åtagna kostnader för yrkespedagogisk försöksverksamhet, bildbandsframställning, katalogiseringsarbeten m. m. I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår pekar överstyrelsen på den alltjämt rådande bristen på lämpliga läroböcker samt på behovet av undervisningsfilm, bildband och annan undervisningsmateriel. Vidare är överstyrelsens yrkespedagogiska specialbibliotek i behov av ytterligare komplettering.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag om oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[297] **4. Högre tekniska läroverk: Avlöningar. 5. Högre tekniska läroverk: Omkostnader. 6. Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. 7. Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser.** Dessa anslag är nu uppförda med respektive 6 555 000, 665 200, 440 000 och 22 000 kronor (statsliggaren s. 729—736). Under åberopande av vad jag anfört under punkten beträffande avlönings- och omkostnadsanslag för överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna

a) till *Högre tekniska läroverk: Avlöningar* ett förslagsanslag av 7 610 000 kronor,

b) till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* ett förslagsanslag av 730 000 kronor,

c) till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* ett reservationsanslag av 770 000 kronor,

d) till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[298] **8. Konstfackskolan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	801 000	828 764
1954/55	871 000	918 168
1955/56 (statsliggaren s. 736)	902 000	
1956/57 (förslag)	1 026 000	

Kostnaderna för konstfackskolan fördelas mellan staten och Stockholms stad enligt grunder, som i propositionen 1945:296 underställts riksdagen för godkännande. I enlighet med vad i nämnda proposition förutsatts har grunderna för fördelning av kostnaderna mellan staten och staden samman-

fattats och preciserats i ett mellan parterna ingånget avtal. I fråga om avtalets ursprungliga lydelse torde få hänvisas till s. 2 ff. i propositionen 1946:143. Enligt överenskommelse mellan parterna har, räknat från och med den 1 juli 1947, vidtagits vissa av den statliga löneregleringen påkallade jämkningar i avtalets avfattning, vilka Kungl. Maj:t för sin del godkänt genom beslut den 19 mars 1948 (jfr propositionerna 1947:102 och 1948:92).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 155 600 kronor till 1 057 600 kronor. Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsökningar till följd av allmänna lönehöjningen, ökade kostnader för vissa teckningslärare och handledare på grund av elevantalets stegring m. m. — av följande förslag:

- 1) ordinariesättning av en facklärartjänst i Ce 27,
- 2) utbyte av vissa facklärartimmar mot timplärartimmar, medförande en kostnadsminskning å i runt tal 1 800 kronor,
- 3) inrättande av tre stipendier å 1 200 kronor för forsknings- och experimentverksamhet,
- 4) anvisande av 6 000 kronor till arvode åt socialkurator,
- 5) en ny facklärartjänst i Ce 27,
- 6) en ny biträdande facklärartjänst i Ce 23,
- 7) åtta speciallärartimmar i industriell formgivning,
- 8) uppräknig av skolläkararvodet,
- 9) uppräknig av arvodenå tillsynslärare och portvakt,
- 10) uppräknig av ersättningen å styrelsens sekreterare,
- 11) uppräknig av arvodenå förelåsare och speciallärare,
- 12) uppräknig av arvodet till biblioteksbiträde,
- 13) utbyte av facklärartimmar vid teckningslärarinstitutet mot timplärartimmar; beräknad kostnadsminskning i runt tal 5 700 kronor,
- 14) fortsatt utbyggnad av undervisningen vid teckningslärarinstitutet enligt beslut vid 1954 års riksdag (prop. 1: VIII, p. 288).

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. För närvarande finnes vid konstfackskolan 14 extra ordinarie och 12 ordinarie facklärartjänster. Då förhållandet mellan extra ordinarie och ordinarie facklärartjänster alltjämt är mycket ogynnsamt, hemställer skolstyrelsen, att en extra ordinarie facklärartjänst i Ce 27 måtte ombildas till en ordinarie tjänst i Ca 27. Arbetsuppgifterna för ifrågavarande tjänst är av stadigvarande natur. Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

5. Fackavdelningen för skulptur har för närvarande 15 elever (varav tre specialelever). Huvudläraren för denna fackavdelning handhar emellertid därjämte undervisningen i modellering för eleverna i fackavdelningarna för keramik, möbler och inredningar samt metallarbete, samtliga inom högre konstindustriella skolan, ävensom i första och andra årskurserna i teckningslärarinstitutet. Sammanlagt undervisar denne huvudlärare 122 elever. Detta antal är uppenbarligen alldeles för stort för att möjliggöra en effektiv undervisning. Genom anställande av en extra ordinarie facklärare skulle

en rimlig utjämning av arbetsbördan för denna fackavdelning kunna ske. På anförda skäl tillstyrker överstyrelsen, att en extra ordinarie facklärartjänst inrättas inom fackavdelningen för skulptur.

8. Arvode till skolläkare vid konstfackskolan utgår med 3 kronor 30 öre för varje under höstterminen vid skolan närvarande elev. Sveriges läkarförbund har begärt en ökning av arvoden med 25 procent. Överstyrelsen räknar med en höjning av medelsanvisningen till skolläkararvoden från 3 100 kronor till 3 885 kronor.

Stockholms stadsfullmäktige har icke något att erinra mot överstyrelsens förslag.

Statskontoret vill icke motsätta sig, att medel beräknas för undervisning i industriell formgivning under fyra veckotimmar (p. 7), men har ej blivit övertygat om behovet av ytterligare en extra ordinarie biträdande facklärartjänst (p. 6). Ämbetsverket finner sig icke kunna tillstyrka förslaget om ordinariesättning av ännu en facklärartjänst (p. 1). Ej heller anser sig statskontoret kunna tillstyrka de under p. 3—5 framförda äskandena. Enligt statskontorets mening bör frågan om höjning av arvoden åt föreläsare och speciallärare (p. 11) prövas i ett sammanhang för förvaltningen i dess helhet. Beträffande frågan om höjning av skolläkararvodet (p. 8) hänvisar ämbetsverket till sitt ställningstagande under avlöningsanslaget till allmänna läroverken. Statskontoret erinrar vidare om att arvoden åt tillsynslärare och portvakt (p. 9) styrelsesekreterare (p. 10) samt biblioteksbiträde (p. 12) uppräknades 1953 och finner sig icke kunna tillstyrka någon ytterligare uppräkning av dessa arvoden.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att ytterligare en facklärartjänst överföres på ordinarie stat (p. 1). Då beträffande ordinarie facklärare tilllämpas en mindre tjänstgöringsskyldighet än för extra ordinarie facklärare, överföres därigenom ett visst antal undervisningstimmar på timplärare (p. 2). Jag anser mig även böra biträda överstyrelsens förslag om inrättande från och med nästa budgetår av ytterligare en facklärartjänst i lönegrad Ce 27 (p. 5).

Med anledning av överstyrelsens förslag under p. 8 får jag erinra om att jag vid anmälan av allmänna läroverkens avlöningsanslag uttalat mig för en höjning av arvodesnivån för skolläkare med omkring 25 procent. Med hänsyn till vad jag därvid anført, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva storleken av det till skolläkaren vid konstfackskolan utgående arvodet.

Då jag icke är beredd att föreslå någon uppräkning av arvoden åt föreläsare och speciallärare (p. 11), bör till följd härav kostnadsminskningen under p. 13 beräknas till i runt tal 7 300 kronor.

I syfte att öka examinationen av teckningslärare skall enligt beslut vid 1954 års riksdag undervisningen vid teckningslärarinstitutet successivt dubbleras (p. 15). Första årskursen har dubblerats från och med budgetåret 1954/55 och andra årskursen från och med innevarande budgetår.

För utbyggnad jämväl av tredje årskursen med ytterligare en klassavdelning nästa budgetår torde böra beräknas en anslagshöjning med 22 700 kronor.

I övrigt räknar jag beträffande ifrågavarande anslag endast med sådana utgiftsförändringar, som är av automatisk karaktär. Hela anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 1 026 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 124 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för konstfackskolan, som föranledes av vad jag i det föregående förordat,

b) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	381 200
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
	a. Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	7 660
	b. Ersättning åt vissa sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	138
	c. Arvode åt bibliotekarie	7 392
	d. Arvode åt tillsynslärare	450
	e. Arvode åt portvakt	960
	f. Ersättning åt vissa teckningslärare och handledare, <i>förslagsvis</i>	6 400
	g. Ersättning åt styrelsens sekreterare	2 400 25 400
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	674 200
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	172 200
	<u>Summa kronor</u>	<u>1 253 000</u>

Särskilda uppbördsmedel

1.	Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000
2.	Avkastning ur Sjöstedtska fonden . .	2 880
3.	Bidrag från Stockholms stad, <i>förslagsvis</i>	202 120 227 000
	<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>1 026 000</u>

c) till *Konstfackskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 026 000 kronor.

[299] **9. Konstfackskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	75 100	96 772
1954/55	76 400	96 455
1955/56 (statsliggaren s. 738)	77 100	
1956/57 (förslag)	99 300	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att delposten till övriga expenser, nu 81 000 kronor, höjes med 10 000 kronor på grund av ökade kostnader för städning och gårdshållning.

Stockholms stadsfullmäktige har icke något att erinra mot överstyrelsens förslag.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag om uppräknings av delposten till övriga expenser med 10 000 kronor till 91 000 kronor. Av höjningen skall enligt gällande avtal Stockholms stad bidra med en tredjedel eller i runt tal 3 300 kronor.

Med hänsyn till att den verkliga belastningen på den förslagsvis betecknade delposten till bränsle, lyse och vatten under de senast förflutna budgetåren ganska väsentligt överstigit de anvisade anslagsbeloppen, anser jag mig vidare böra förordna en uppräknings av denna delpost. Den verkliga belastningen uppgick budgetåret 1954/55 till i runt tal 54 400 kronor. Med utgångspunkt häri förordar jag, att delposten uppräknas med 24 500 kronor till 55 000 kronor. Stockholms stads avtalsmässiga bidrag bör med anledning härav uppräknas med 9 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med $(10\,000 - 3\,300 + 24\,500 - 9\,000 =)$ 22 200 kronor till 99 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 99 300 kronor.

[300] **10. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	72 900	77 111
1955/56 (statsliggaren s. 738)	74 900	
1956/57 (förslag)	75 900	

Stockholms stads avtalsmässiga bidrag till förevarande ändamål tillgodoföres anslaget såsom särskilda uppbördsmedel.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 300 kronor enligt följande sammanställning.

1. Möbler och övriga inventarier (nu 24 500)	— 5 000
2. Bibliotek (nu 5 000)	+ 3 000
3. Undervisningsmateriel (nu 46 800)	+ 7 000
4. Minskning av Stockholms stads bidrag	+ 300
	<u>+ 5 300</u>

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Med hänsyn till skolans förestående flyttning till nya lokaler har det befunnits lämpligt att uppskjuta en stor del nyanskaffningar av möbler och övriga inventarier. Därest de för ifrågavarande ändamål beräknade anslagsmedlen minskas med 5 000 kronor, kommer stadens bidrag att minska med 1 667 kronor.

2. Enligt skolstyrelsen visar utlåningsfrekvensen vid skolans bibliotek en fortgående ökning. Medan antalet besök i biblioteket läsåret 1941/42 utgjorde cirka 1 350 och antalet hemlån 459, uppgick motsvarande antal läsåret 1953/54 till närmare 5 000 respektive 3 500. På grund av bristande anslagsmedel har bindning av böcker och tidskrifter i stor utsträckning fått eftersättas. Anslaget otillräcklighet medför också, att anskaffning av för undervisningen erforderlig litteratur ej kan verkställas i tillräcklig omfattning. Skolstyrelsen framhåller även, att den litteratur, som finns på detta område, ofta är så dyrbar, att eleverna själva inte kan anskaffa den. Av den föreslagna höjningen, 3 000 kronor, faller 500 kronor på Stockholms stad.

3. Skolstyrelsen anför, att kostnaderna för undervisningsmateriel under de senaste åren stigit betydligt. Såsom exempel nämnes, att arvoden till modeller ökat från 6 885 kronor läsåret 1949/50 till över 13 000 kronor läsåret 1954/55. För att inte undervisningen i fri målning och skulptur skall försämras är det nödvändigt att anskaffa modeller i samma omfattning som tidigare. Det är icke heller möjligt för skolan att kunna få modeller för lägre arvoden än vad exempelvis konsthögskolan och utövande konstnärer erbjuder. En uppräknig av denna post med 5 000 kronor, varav på staden faller 833 kronor, är därför nödvändig.

Härjämte erfordras för den fortsatta utbyggnaden av undervisningen vid teckningslärarinstitutet ytterligare 2 000 kronor för att täcka kostnaderna för det härigenom ökade behovet av undervisningsmateriel. Stockholms stad skall icke bidra till denna merkostnad.

Stadsfullmäktige i Stockholm har icke något att erinra mot överstyrelsens förslag.

Departementschefen. Medelsanvisningen till möbler och inventarier synes för nästa budgetår kunna minskas med 7 000 kronor. Av minskningen skall i runt tal 2 300 kronor tillgodoräknas staden. Å andra sidan förordar jag en till 1 500 kronor begränsad höjning av anslagsmedlen till bibliotek, varav på staden faller 250 kronor. Vidare tillstyrker jag, att de nu till 46 800 kronor beräknade anslagsmedlen till undervisningsmateriel höjes med 5 000 kronor, varav 2 000 kronor med hänsyn till den fortsatta dubblingen av undervisningen vid teckningslärarinstitutet. Höjningen av anslagsmedlen till undervisningsmateriel beräknas medföra en ökning av stadens bidrag med 500 kronor. Anslaget torde alltså för nästa budgetår bära höjas med ($- 7\,000 + 2\,300 + 1\,500 - 250 + 5\,000 - 500 =$) i avrundat tal 1 000 kronor till 75 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 75 900 kronor.

[301] 11. Understöd åt handelsgymnasier

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 500 000	1 310 968
1955/56 (statsliggaren s. 738)	1 605 000	
1956/57 (förslag)	1 814 000	

För handelsgymnasierna gäller från och med budgetåret 1953/54 nya statsbidragsgrunder. De nya bestämmelserna, som innefattas i kungörelsen 1953: 528 angående statsunderstödda handelsgymnasier, innebär i huvudsak följande.

Handelsgymnasium skall omfatta tvåårig kurs, byggd på realexamen eller motsvarande kunskapsmätt. Därjämte kan anordnas fyraårig kurs med aftonundervisning, grundad på samma kunskapsmätt, samt ettårig studentkurs. — Förutom rektorstjänst skall vid varje gymnasium till det antal, som Kungl. Maj:t bestämmer, finnas ordinarie ämneslärartjänster och ordinarie övningslärartjänster. Vidare må anställas extra ordinarie lärare, lärar-aspiranter, extra lärare och timplärare. Antalet sådana extra ordinarie ämneslärartjänster, för vilka statsbidragsunderlaget beräknas efter högre lönegrad än Ce 25, bestämmas av Kungl. Maj:t. I övrigt bestämmas antalet extra ordinarie lärartjänster av överstyrelsen för yrkesutbildning. Rektor och ordinarie ämneslärare åtnjuter lön motsvarande vad som utgår efter lönegrad Cb 10 respektive Ca 29. Icke-ordinarie ämneslärare åtnjuter lön motsvarande vad som utgår till icke-ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk, därest läraren med avseende å teoretisk utbildning är behörig till ordinarie lektors- eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk. Arvode åt timplärare beräknas i enlighet med vad Kungl. Maj:t särskilt bestämmer om tillämpning av timtaxan i fråga om handelsgymnasiernas timplärare. Lön åt övningslärare utgår efter lönegrad, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer. Ordinarie och extra ordinarie lärartjänster skall regleras för pension i statens pensionsanstalt. — Statsbidraget, som hänför sig till de klassavdelningar vid handelsgymnasium, för vilka statsbidrag enligt Kungl. Maj:ts beslut må utgå, utgör 60 procent av gymnasiets kostnader dels för lön åt ordinarie och extra ordinarie lärare samt de icke-ordinarie lärare, till vilkas lön eller arvode statsbidrag må utgå enligt beslut av överstyrelsen för yrkesutbildning, dels för fortlöpande pensioneringsavgifter. Föreligger särskilda skäl må dock statsbidraget utgå med högre belopp än 60 procent av bidragsunderlaget. Det sammanlagda statsbidraget till handelsgymnasierna för visst budgetår får emellertid icke överstiga 70 procent av det totala bidragsunderlaget för gymnasierna. Förskott å statsbidrag för löpande budgetår utgår med högst 90 procent av statsbidraget för det senast förflutna budgetåret eller, om förskott ej utgått föregående budgetår, högst 90 procent av 60 procent av de beräknade lönekostnaderna för det löpande budgetåret. Det sistnämnda gäller även för det fall, att klassavdelning nyinrättats vid gymnasium.

Beträffande organisationen av de statsunderstödda klassavdelningarna vid de femton nu statsbidragsberättigade handelsgymnasierna — av vilka gymnasiet i Borås förklarats berättigat till statsbidrag från och med innevarande budgetår — torde få hänvisas till sammanställningen i statsliggaren s. 739.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 445 000 kronor. För den nuvarande handelsgymnasieorganisationen beräknar överstyrelsen kostnaderna för slutreglering av statsbidraget avseende budgetåret 1955/56 samt för förskott å statsbidraget avseende budgetåret 1956/57 till i runt tal 1 700 000 kronor, vilket innebär en ökning med 95 000 kronor. Denna kostnadsökning är helt av automatisk natur. I övrigt betingas höjningen av följande förslag.

Ökning av antalet statsunderstödda klassavdelningar vid nu statsbidragsberättigade handelsgymnasier:

- 1) Umeå handelsgymnasium: statsbidrag till en parallellavdelning av andra klassen i den tvååriga kursen (nu 2 + 1),
- 2) Stockholms stads handelsgymnasium: statsbidrag till en parallellavdelning av tredje klassen i den fyraåriga aftonkursen (nu 2 + 2 + 1 + 1),
- 3) Karlstads handelsgymnasium: statsbidrag till en parallellavdelning av vardera första och andra klassen i den tvååriga kursen (nu 1 + 1),
- 4) Malmö handelsgymnasium: statsbidrag till en fjärde parallellavdelning av vardera första och andra klassen i den tvååriga kursen (nu 3 + 3),
- 5) Örebro handelsgymnasium: statsbidrag till en parallellavdelning av första klassen i den tvååriga kursen (nu 1 + 1).

Ökning av antalet statsbidragsberättigade handelsgymnasier:

- 6) statsbidrag till en avdelning av vardera första och andra klassen i tvåårig kurs vid Eskilstuna, Halmstads, Jönköpings, Kronobergs, Linköpings och Västerås handelsgymnasier.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. I enlighet med 1955 års riksdags beslut utgår under budgetåret 1955/56 statsbidrag till en parallellavdelning av första klassen av tvååriga kursen vid Umeå handelsgymnasium. Som en följd härav bör för budgetåret 1956/57 räknas med statsbidrag jämväl till en parallellavdelning av andra klassen av tvååriga kursen vid detta gymnasium.

5. Styrelsen för Örebro handelsgymnasium gör liksom tidigare framställning om statsbidrag till en parallellavdelning av tvååriga kursen. Från och med höstterminen 1954 förfogar gymnasiet över rymliga och moderna lokaler, som möjliggör en sådan dubblering. Då överstyrelsen anser starka skäl tala för inrättande av en parallellavdelning av första klassen av tvååriga kursen vid Örebro handelsgymnasium, tillstyrker överstyrelsen, att statsbidrag utgår till en sådan avdelning.

6. Eskilstuna och Jönköpings handelsgymnasier inrättades år 1951, Linköpings och Västerås handelsgymnasier år 1953 samt Halmstads och Kronobergs handelsgymnasier år 1954. De står genom olika Kungl. Maj:ts resolutioner under överstyrelsens inseeende. Samtliga dessa gymnasier är organiserade med tvååriga kurser. Enligt underhandsuppgifter har för läsåret 1955/56 antalet anmälda inträdessökande uppgått till vid Eskilstuna handelsgymnasium 51, Halmstads 59, Jönköpings 67, Kronobergs 72, Linköpings 58 och Västerås 58. Behovet av dessa handelsgymnasier är väl ådagalagt, varför överstyrelsen tillstyrker de gjorda framställningarna om statsbidrag.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 21 maj 1954 (statsliggaren s. 739) gäller som villkor för statsbidrag, utöver vad som eljest härom stadgas, tills vidare bland annat, att statsbidrag till undervisning i parallellavdelning utgår endast om antalet elever i klassens övriga avdelningar vid läsårets början, därest parallellavdelning icke anordnades, skulle överstiga 30 i varje avdelning; dock att överstyrelsen för yrkesutbildning må medgiva undantag från denna bestämmelse med avseende å andra klassen av tvåårig kurs. Överstyrelsen hemställer nu om rätt att medgiva undantag jämväl i vad avser andra, tredje och fjärde klassen i de fyraåriga aftonkurserna.

Statskontoret tillstyrker, att medel beräknas för en parallellavdelning av andra klassen vid Umeå handelsgymnasium (p. 1), och har icke något att erinra mot att tredje klassen av fyraåriga aftonkursen vid Stockholms handelsgymnasium får dubbleras under nästkommande läsår (p. 2). Ämbetsverket erinrar vidare om att under ett vart av budgetåren 1953/56 tillkommit ett statsunderstött handelsgymnasium och föreslår, att endast ytterligare ett gymnasium erhåller statsbidrag (p. 6). Valet synes därvid böra falla på det år 1951 inrättade handelsgymnasiet i Jönköping. Med hänsyn till att frågan synes ha ringa betydelse ur statsfinansiell synpunkt, vill ämbetsverket icke motsätta sig, att överstyrelsen även beträffande fyraårig aftonkurs erhåller möjlighet att medge undantag från gällande villkor för statsbidrag till undervisning i parallellavdelning. Bemyndigande härtill synes dock endast böra avse klasserna tre och fyra.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag om medelsanvisning till fortsatt utbyggnad av den tvååriga kursen vid Umeå handelsgymnasium (p. 1). Denna utgiftsstegring är närmast av automatisk karaktär med hänsyn till den förra året medgivna dubbleringen av första klassen.

Övriga förslag om ökning av antalet statsunderstödda klassavdelningar vid redan statsbidragsberättigade handelsgymnasier är jag inte beredd att för nästa budgetår biträda utom i vad gäller gymnasiet i Örebro (p. 5). Av de gymnasier, som har blott en avdelning av den ettåriga studentkursen, är Örebrogymnasiet det enda, som vid sidan härav endast har enkel tvåårig linje. Detta medför från många synpunkter organisatoriska svårigheter. Jag tillstyrker därför, att för detta gymnasium från och med nästa budgetår beräknas statsbidrag jämväl för en parallellavdelning av första klassen.

Under de senare budgetåren har antalet statsbidragsberättigade handelsgymnasier successivt ökat. Sålunda erhöll handelsgymnasierna i Kalmar och Karlstad statsunderstöd från och med budgetåret 1952/53. Vidare har under vart och ett av budgetåren 1953/56 tillkommit ett statsunderstött gymnasium, nämligen i respektive Luleå, Kristianstad och Borås. Överstyrelsen föreslår nu, att ytterligare sex gymnasier skall förklaras statsbidragsberättigade från och med budgetåret 1956/57 (p. 6). Jag anser mig

för nästa budgetår böra förorda statsbidrag till de två äldsta av dessa, nämligen de år 1951 i Eskilstuna och Jönköping upprättade gymnasierna. För nästa budgetår beräknar jag alltså för vart och ett av dessa gymnasier statsbidrag för en klassavdelning av vardera första och andra klassen.

Överstyrelsens beräkning av statsbidragsutgifterna under nästa budgetår för den nuvarande handelsgymnasieorganisationen, innebärande en utgiftsökning med 95 000 kronor, ger mig icke anledning till erinran. Förskottet å statsbidraget till de nya parallellavdelningarna vid gymnasierna i Umeå och Örebro kan beräknas till i runt tal 31 000 kronor samt till gymnasierna i Eskilstuna och Jönköping till omkring 83 000 kronor. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra höjas med (95 000 + 31 000 + 83 000 =) 209 000 kronor till 1 814 000 kronor.

Slutligen anser jag mig böra förorda, att överstyrelsen även beträffande andra, tredje och fjärde klass i fyraårig aftonkurs erhåller möjlighet att medge undantag från gällande villkor för statsbidrag till undervisning i parallellavdelning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 814 000 kronor.

[302] 12. Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	22 000	23 844
1955/56 (statsliggaren s. 740)	22 000	
1956/57 (förslag)	24 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 000 kronor. Därvid beräknar överstyrelsen en ökning med 2 000 kronor till följd av att ledamöter i examensnämnden samt examensombud i större utsträckning än tidigare har måst tagas från annan ort än examensorten. I övrigt betingas höjningen av förslag om uppräknig av vissa arvoden i samband med här avsedd examen.

Departementschefen. Jag räknar icke för nästa budgetår med någon ändring beträffande ifrågavarande arvoden. Vad överstyrelsen i övrigt föreslagit ger mig icke anledning till erinran. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra höjas med 2 000 kronor till 24 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

[303] **13. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	67 200	69 420
1955/56 (statsliggaren s. 740)	68 000	
1956/57 (förslag)	72 500	

Av detta obetecknade anslag disponeras 66 623 kronor såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad och 1 377 kronor såsom bidrag till kostnader för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun F. E. Skoog. På grund av de ökade kostnader, som följt med den allmänna lönehöjningen, har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget må för innevarande budgetår överskridas med högst 4 440 kronor.

Jernkontoret anhåller, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 92 532 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 13 400 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Överstyrelsen beräknar i första hand en automatisk uppräknings av anslaget med 4 440 kronor, motsvarande det för innevarande budgetår medgivna överskridandet. Därutöver förordar överstyrelsen dels en höjning av driftbidraget med 6 560 kronor, dels ock bidrag med 2 400 kronor, utgörande 40 procent av de beräknade kostnaderna för anordnande under budgetåret 1956/57 av en särskild utbildningskurs för gruvmätare. Gruvmätarkurs anordnades första gången 1954. Kursen avser att ge gruvmätarkompetens och omfattar cirka tre månader.

Statskontoret tillstyrker allenast en uppräknings med 4 440 kronor.

Departementschefen. Jag är endast beredd förordas en uppräknings av anslaget med i runt tal 4 500 kronor, motsvarande det överskridande, som medgivits för innevarande budgetår. Jag har därvid räknat med att *Jernkontoret* även under nästa budgetår kommer att helt bestrida kostnaderna för gruvmätarkursen. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra höjas med 4 500 kronor till 72 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 72 500 kronor.

[304] **14. Bidrag till textilinstitutet i Borås. 15. Bidrag till Lenings textiltekniska institut i Norrköping.** Dessa anslag är nu uppförda med 100 900 respektive 80 000 kronor (statsliggaren s. 741—743). Under åberopande av vad jag anført under punkten beträffande avlönings- och omkostnadsanslag för överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna

a) till *Bidrag till textilinstitutet i Borås* ett förslagsanslag av 225 000 kronor,

b) till *Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping* ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

[305] **16. Stipendier åt elever vid tekniska fackskolor och andra fackutbildningsanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 000 000	899 380
1954/55	1 000 000	1 169 428
1955/56 (statsliggaren s. 743)	1 080 000	
1956/57 (förslag)	1 275 000	

Ur detta förslagsanslag bestrides kostnaderna för statliga stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid vissa lärarutbildningsanstalter samt tekniska och andra fackutbildningsanstalter. Den väsentliga studiehjälpen vid dessa läroanstalter utgöres av studielån. Bestämmelser rörande stipendieringen innefattas i 3 kap. av kungörelsen 1953: 530 angående statlig studiehjälp åt elever vid vissa läroanstalter. I en bilaga till kungörelsen anges de läroanstalter, som beröres av förevarande anslag. Stipendium utgår åt elev vid lärarutbildningsanstalt med högst 800 kronor per läsår och åt elev vid fackutbildningsanstalt med högst 75 kronor per månad. För studier vid lärarutbildningsanstalt må stipendium beviljas endast om eleven har försörjningsplikt eller om ömmande skäl föreligger.

Studiehjälpsnämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 245 000 kronor. Till stöd härför anför nämnden bland annat följande.

Under budgetåret 1954/55 beviljade nämnden stipendier med inalles 1 213 050 kronor. Antalet beviljade stipendier var 2 666 med ett medeltal per stipendium av 456 kronor för läsår räknat.

Till stipendier berättigade elever har ökat, antalet gifta elever med försörjningsplikt har visat sig vara ganska stort och högsta stipendiebelopp har av denna och andra anledningar utdelats i allt större utsträckning. Nämnden måste räkna med att även kommande budgetår sker en ökning av till stipendium berättigade elever och beräknar därför antalet stipendiater till omkring 2 800 eller ungefär 5 procent högre än sistförflutna budgetår. Med samma medeltal per stipendium som under detta år erfordras därför ett anslag på i runt tal 1 275 000 kronor. I utredning den 26 oktober 1954 har nämnden dessutom föreslagit ett anslag på 50 000 kronor för att bereda icke-svenska elever vid de tekniska fackskolorna möjlighet till stipendier. Läggas detta belopp till ovan beräknade, uppgår anslagsbehovet till i avrundat tal 1 325 000 kronor, vilket belopp nämnden föreslår böra upptagas i budgeten.

Departementschefen. Med hänvisning till vad jag vid anmälan av förslagsanslaget till Studiebidrag och stipendier åt lärjungar vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter anfört i fråga om studiehjälp åt utländska

elever, räknar jag icke med någon medelsanvisning för detta ändamål under förevarande anslag. I överensstämmelse med studiehjälpsnämndens beräkning av medelsbehovet i övrigt, torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 195 000 kronor till 1 275 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt elever vid tekniska fackskolor och andra fackutbildningsanstalter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 275 000 kronor.

[306] **17. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor.** Detta anslag är nu uppfört med 9 000 000 kronor (statsliggaren s. 743—745). Under åberopande av vad jag anfört under punkten beträffande avlönings- och omkostnadsanslag för överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* beräkna ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

[307] **18. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor.** Enligt beslut av 1955 års riksdag (prop. 1955: 139, SU 138, Rskr 310) gäller från och med budgetåret 1955/56 nya statsbidragsgrunder för de lokala yrkesskolorna. De nya bestämmelserna, som innefattas i kungörelsen 1955: 504 angående statsbidrag till yrkesskolor, innebär, såvitt gäller driftbidrag, i huvudsak följande.

Kommunala yrkesskolor: Till *heltidskurs* utgår statsbidrag dels med 78 procent av en beräknad normallönekostnad, dels med visst årligt belopp till övriga kostnader, nämligen 8 000 kronor till kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär eller kurs, som bedömes eljest vara av sådan art, att den bör föras till denna grupp, 1 000 kronor till kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär, samt 1 500 kronor till kurs för husligt arbete. Den beräknade normallönekostnaden utgör för industri- och hantverkskurser 4/3 av lönen enligt löneklass 23, för handelskurser och andra övervägande teoretiska kurser 4/3 av lönen enligt löneklass 26 och för husligt arbete 4/3 av lönen enligt löneklass 22. Statsbidrag till *deltidskurs* utgår med åtta kronor per undervisningstimme; dock att, då särskilda skäl föreligger, bidrag må utgå med högst 12 kronor. Till *inbyggd skola* inom industri och hantverk utgår statsbidrag för teoriundervisning enligt samma grunder som till deltidskurs samt för undervisning i yrkesarbete med ett belopp av högst 11 500 kronor. Statsbidrag till ersättning åt *föreläsare* utgår med 75 procent av verkliga kostnaden, dock högst 25 kronor för föreläsningstimme, när rese- och traktamentsersättning icke utgår till föreläsare, och högst 50 kronor för föreläsningstimme, när sådan ersättning utgår.

Enskilda yrkesskolor: Enskilda yrkesskolor indelas i statsbidragshänseende i två grupper, A-skolor och B-skolor. Kungl. Maj:t be-

stämmer, till vilken grupp skola skall hänföras. Till A-skola utgår statsbidrag efter samma grunder som gäller för kommunal lokal yrkesskola. Till B-skola utgår statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Förevarande förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 29 800 000 kronor (statsliggaren s. 745).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 000 000 kronor till 32 800 000 kronor. Höjningen fördelar sig på följande poster.

1. Ökat medelsbehov på grund av den allmänna lönehöjningen; för beräknat antal nuvarande heltidskurser (910 avdelningar \times 1 000 =)	+910 000
2. Ökat medelsbehov för utbyggnad under budgetåret 1956/57	
a) heltidskurser (50 avdelningar \times 18 400 =)	+920 000
b) deltidskurser	+170 000
3. Höjning av statsbidraget till deltidskurser från 8 respektive 12 kronor per undervisningstimme till 8 kronor 75 öre respektive 13 kronor	+1 000 000
	<hr/>
	+3 000 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas beträffande förslaget under p. 3 följande.

Sedan Kungl. Maj:ts proposition nr 139 angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m. framlades för 1955 års riksdag, underställdes riksdagen genom proposition nr 191 förslag angående statstjänstemännens löner under 1955 m. m., vilka förslag vann riksdagens bifall. Det synes befogat enligt överstyrelsens uppfattning, att, med anledning av bland andra dessa löneökningar, en justering uppåt verkställes av statsbidraget till deltidskurser. Till väsentlig del utgöres skolornas kostnader för deltidskurser av lärarlöner, och storleken av dessa regleras ofta av statliga normer (timlärartaxan). Statsbidraget till deltidskurser är emellertid icke avsett endast såsom bidrag till lärarlöner utan även såsom bidrag till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel samt till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel med flera kostnader. Inträffade prishöjningar kan även de motivera en uppräknig av bidraget. Bidraget utgår nu med åtta kronor per undervisningstimme med rätt för överstyrelsen att, då särskilda skäl föreligger, medgiva statsbidrag med högst tolv kronor per undervisningstimme. Överstyrelsen föreslår, att nämnda belopp höjes till respektive 8 kronor 75 öre och 13 kronor.

I propositionen 139 (sid. 104) beräknades till driften av deltidskurser med dåvarande omfattning åtgå statsbidrag enligt de föreslagna grunderna med 12 420 000 kronor. Nyss föreslagna höjning av bidraget motsvarar omkring 9 procent och skulle, beräknat på nyssnämnda belopp, utgöra 1 117 800 kronor. Det kan icke bedömas vilken omfattning ökad deltidskursverksamhet kan få innevarande och nästkommande budgetår. Ej heller kan nu bedömas i vilken omfattning högre statsbidrag än det lägsta kan komma att medgivas; i propositionen har beräknats att så skulle ske för

25 procent av undervisningstimmarna. Det ökade anslagsbehovet vid en höjning av statsbidraget till deltidskurser enligt överstyrelsens förslag torde approximativt böra beräknas till lägst 1 000 000 kronor.

Statskontoret tillstyrker, att anslaget uppföres med 32 800 000 kronor. Ämbetsverket vill icke motsätta sig, att statsbidraget till deltidskurser uppräknas, och anser sig kunna godtaga, att bidraget om 12 kronor per undervisningstimme höjes till 13 kronor. Däremot bör enligt statskontorets mening bidraget om 8 kronor icke höjas med mer än 60 öre.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av den automatiska ökningen av medelsbehovet (p. 1—2) finner jag ej anledning till erinran.

Vidkommande överstyrelsens förslag om höjning av statsbidraget till deltidskurser vid kommunala yrkesskolor (9 § kungörelsen 1955: 504) finner jag skäligt, att bidraget undergår en höjning med hänsyn till den allmänna lönehöjningen. Enligt min mening bör höjningen alltså begränsas till att gälla endast den del av bidraget, som avser lönekostnader. Detta ställningstagande får ses mot bakgrunden av, bland annat, att överstyrelsen ju icke föreslagit och jag ej heller förordat uppräknings av det till heltidskurser utgående bidraget till övriga kostnader. Med beaktande av relationen mellan lönekostnadsbidrag och bidrag till övriga kostnader, i vad avser heltidskurs, förordar jag för egen del en uppräknings av statsbidraget till deltidskurs med 55 öre respektive 80 öre till 8 kronor 55 öre respektive 12 kronor 80 öre. Förevarande anslag torde med hänsyn därtill böra uppräknas med 850 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 32 650 000 kronor, vilket innebär en höjning med 2 850 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad höjning av statsbidraget till deltidskurser vid kommunala yrkesskolor, att tillämpas från och med redovisningsåret 1956/57;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 32 650 000 kronor.

[308] **19. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor.** Ur detta förslagsanslag, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 7 700 000 kronor (statsliggaren s. 746), utgår statsbidrag *dels* till centrala verkstadsskolor och sjömansskolor för anskaffande av undervisningslokaler, lokaler för administration m. m. och första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt för anordnande av elevinternat, *dels ock* till andra centrala yrkesskolor än centrala verkstadsskolor och sjömansskolor samt till lokala yrkesskolor för anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Vissa av Kungl. Maj:t redan beviljade statsbidrag till byggnadsarbeten m. m. vid centrala verkstadsskolor, där arbetena pågår eller är avsedda att inom nära framtid påbörjas, uppgår till ett belopp av i runt tal 8 400 000 kronor. Åtminstone till viss del kan statsbidragen i dessa fall beräknas komma att uttagas under budgetåret 1956/57. Överstyrelsen har vidare i underdåniga utlåtanden tillstyrkt statsbidrag till engångskostnader vid centrala verkstadsskolor med i runt tal tillhoppa 5 000 000 kronor i ärenden, där Kungl. Maj:ts beslut ännu icke föreligger. Under handläggning i överstyrelsen är vidare ärende angående inrättande av och statsbidrag till engångskostnader för en central verkstadsskola i Malmöhus län, förlagd till Lund. Sökanden beräknar statsbidrag med i runt tal 3 250 000 kronor. Överstyrelsen har sig bekant, att planering för inrättande av nya centrala verkstadsskolor och utbyggnad av befintliga pågår å åtskilliga håll.

Enligt vad överstyrelsen underhand erfarit från Göteborgs stads yrkeskolor, har ombyggnaden av »Viking» helt nyligen påbörjats. Statsbidrag härtill och till sjömansskolan i Göteborg i övrigt, som beviljats med tillhoppa 1 340 000 kronor, torde åtminstone till någon del komma att tagas i anspråk först budgetåret 1956/57. Vidare föreligger en framställning om inrättande från och med 1956 av en sjömansskola i Visby. Statsbidrag till vissa engångskostnader kan preliminärt beräknas belöpa sig till omkring 190 000 kronor. I Hälsingborg är planeringen färdig för den utbyggnad av yrkeskolornas lokaler, som skulle möjliggöra att även verksamheten vid linjerna för däcks- och maskinpersonal kan påbörjas.

Omläggningen av statsbidragssystemet från och med ingången av budgetåret 1955/56 har medfört, att handläggningen av statsbidragsansökningarna ännu icke fortskridit så långt, att någon ledning därav nu kan erhållas vad gäller medelsbehovet 1956/57 för bidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel vid lokala yrkeskolor. Liksom skett för innevarande budgetår torde det emellertid mycket approximativt kunna beräknas till 1 000 000 kronor.

Med hänsyn till de ökande ungdomskullarna och den även av andra anledningar ökande efterfrågan på skolmässig yrkesutbildning är det angeläget, att de centrala verkstadsskolorna utbygges. Sjöfartens behov av yrkesutbildad arbetskraft av manskaps grad påkallar också utbyggnad i viss omfattning av sjömansskolorna. Överstyrelsen, som saknar möjlighet att bedöma i vilken omfattning ytterligare byggnadstillstånd kan komma att meddelas för planerade byggnadsföretag vid centrala verkstadsskolor och sjömansskolor och som därför saknar säkrare grunder för en uppskattning av medelsbehovet under förevarande anslag, begränsar sig till att, under hänvisning till vad nu anförts, föreslå, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 7 700 000 kronor.

Departementschefen. Jag vill beträffande förevarande anslagsfråga först anföra, att jag icke heller i år är beredd att förorda införande av byggnadsbidrag för lokala yrkeskolor och sådana centrala yrkeskolor, som nu ej är berättigade till dylikt bidrag.

Överstyrelsens beräkning av det för nästa budgetår erforderliga anslagsbeloppet föranleder ingen erinran från min sida. Anslaget torde alltså bära

uppföras med oförändrat belopp, 7 700 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 7 700 000 kronor.

[309] **20. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	75 500	72 107
1955/56 (statsliggaren s. 746)	75 500	
1956/57 (förslag)	87 700	

Ur detta förslagsanslag utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser bidrag till vid centrala och lokala yrkesskolor anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen 1939:219 angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbeten, ävensom fortbildningskurser för personer, som redan förvärvat sådan behörighet, därav högst två kurser för utbildning av driftledare m. fl. vid elektriska distributionsföretag. Anslaget må icke överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 23 500 kronor till 99 000 kronor. Därvid har överstyrelsen utgått från vissa beräknade kostnader för kursverksamheten innevarande budgetår och därutöver räknat med ett ytterligare anslagsbehov av 500 kronor per kurs eller tillhoppa 4 000 kronor till driftkostnader.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 september 1955 medgivit, att ifrågavarande anslag för innevarande budgetår må överskridas med högst 12 200 kronor.

Statskontoret anser icke tillräckliga skäl föreligga att frångå hittills tillämpade grunder för beräkningen av det erforderliga medelsbehovet.

Departementschefen. För innevarande budgetår har statens bidrag till ifrågavarande kursverksamhet bestämts till sammanlagt högst (75 500 + + 12 200 =) 87 700 kronor. Anslaget torde för nästa budgetår bära uppföras med detta belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 12 200 kronor. Därest vid överstyrelsens närmare planering av utbildningen under budgetåret 1956/57 medelsätgången kan beräknas bli större än som motsvarar anslagsbeloppet, bör planen för kursverksamhetens omfattning underställas Kungl. Maj:t för prövning av frågan om eventuellt anslagsöverskridande. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 87 700 kronor.

[310] **21. Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 57 000 kronor. Anslaget disponeras av överstyrelsen för yrkesutbildning för anordnande i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen 1955:139 angivna riktlinjer av utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter vid slöjdföreningens skola i Göteborg (statsliggaren s. 747).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 000 kronor. Därvid beräknar överstyrelsen en ökning med 2 000 kronor av anslagsmedlen till undervisningsarvoden (nu 30 000) samt höjning av kursledararvodet från 4 000 kronor till 5 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens beräkning torde till undervisningsarvoden bära anvisas ytterligare 2 000 kronor. Däremot är jag icke beredd att biträda förslaget om uppräknning av kursledararvodet. Anslaget torde alltså för nästa budgetår bära höjas med 2 000 kronor till 59 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 59 000 kronor.

[311] **22. Studiebidrag och stipendier åt elever vid yrkesskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	6 500 000	7 745 475
1955/56 (statsliggaren s. 747)	7 000 000	
1956/57 (förslag)	8 500 000	

Ur detta förslagsanslag bestrides kostnaderna för studiebidrag och stipendier till elever vid centrala och lokala yrkesskolor, vid förberedande kurser vid vissa seminarier, vid tandsköterskeskolor och vid terapeutkursen i Göteborg.

Överstyrelsen för yrkesutbildning beräknar en automatisk höjning av anslaget med 1 500 000 kronor på grund av ökning av antalet elever i yrkesskolornas heltidskurser.

Departementschefen. Med erinran om vad jag beträffande studiebidragets utformning föreslagit vid anmälan av förslagsanslaget till Studiebidrag och stipendier åt lärjungar vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter förordar jag, att förevarande anslag i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår uppräknas med 1 500 000 kronor till 8 500 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Studiebidrag och stipendier åt elever vid yrkesskolor* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 8 500 000 kronor.

[312] 23. Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	380 000	370 743
1955/56 (statsliggaren s. 748)	532 000	
1956/57 (förslag)	525 000	

Detta reservationsanslag är i första hand avsett till bestridande av kostnaderna för utbildning av lärare för industri och hantverk, vissa lärare vid högre tekniska läroverk samt handelslärare. Ur anslaget bestrides även kostnader för utbildning och fortbildning i viss omfattning av yrkeslärare inom det husliga arbetsområdet. Allmänna bestämmelser för ifrågavarande utbildning har meddelats av Kungl. Maj:t genom beslut den 20 januari 1950 och den 4 september 1953 (se statsliggaren s. 748).

Överstyrelsen för yrkesutbildning beräknar, under förutsättning av oförändrade traktamentsbelopp, kostnaderna för nästa budgetår för utbildning och fortbildning av lärare för industri och hantverk till 265 000 kronor, för senare delen av en pedagogisk kurs för lärare vid högre tekniska läroverk m. fl. läroanstalter till 30 000 kronor, för utbildning och fortbildning av lärare inom handeln till 132 000 kronor samt för utbildning och fortbildning av lärare inom det husliga området till 98 000 kronor eller tillhoppa 525 000 kronor. Överstyrelsen hemställer emellertid, att nu utgående traktamenten, 12 eller 6 kronor för dag och deltagare, uppräknas till respektive 15 kronor och 7 kronor 50 öre. Ett bifall härtill beräknas föranleda en ökning av förutnämnda kurskostnader med respektive 31 000 kronor, 3 000 kronor, 15 000 kronor och 12 000 kronor eller tillhoppa 61 000 kronor. Det totala medelsbehovet för nästa budgetår uppgår alltså enligt överstyrelsens förslag till 586 000 kronor, innebärande en ökning med 54 000 kronor.

Departementschefen. Med hänvisning till vad jag i tidigare sammanhang anfört räknar jag icke med någon ändring beträffande kursdeltagarnas traktamentsförmåner. Mot överstyrelsens förslag i vad det avser utbildningsverksamhetens omfattning nästa budgetår har jag ingen erinran och beräknar i likhet med överstyrelsen det härför erforderliga anslagsbeloppet till 525 000 kronor, vilket innebär en minskning med 7 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 525 000 kronor.

[313] 24. Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	11 500	10 250
1955/56 (statsliggaren s. 749)	15 000	
1956/57 (förslag)	15 000	

Förevarande reservationsanslag disponeras till resestipendier åt lärare vid läroanstalter, som står under inseeende av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 000 kronor. Överstyrelsen anför bland annat följande.

Antalet sökande av ifrågavarande stipendier har under budgetåret 1954/55 utgjort 65. Av de sökande hade 57 preciserat sina önskemål om stipendiebelopp till sammanlagt 48 980 kronor. Överstyrelsen fördelade det tillgängliga beloppet mellan 32 (24 budgetåret 1953/54) av de sökande, vilka tilldelades stipendier varierande mellan 100 och 600 kronor. I allmänhet har stipendier ej kunnat beviljas till mer än halva det önskade beloppet. Det synes angeläget, att överstyrelsen erhåller möjlighet att bevilja stipendier åt fler lärare och att stipendiebeloppen kan utmätas till belopp, vilka med hänsyn till studietid och studiesyften är rimligare. Den fortgående utvecklingen av statliga och statsunderstödda yrkesundervisningsanstalter finner överstyrelsen även väl motivera en ytterligare ökning av ifrågavarande anslag.

Departementschefen. Jag anser mig icke böra tillstyrka överstyrelsens förslag om en anslagshöjning utan föreslår för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 15 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[314] 25. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	300 000	335 767
1954/55	310 000	315 485
1955/56 (statsliggaren s. 749)	350 000	
1956/57 (förslag)	730 000	

Inledningsvis torde få lämnas en redogörelse för denna anslagsfrågas behandling vid 1955 års riksdag.

1952 års yrkesutbildningssakkunniga föreslog i sitt betänkande »Yrkesutbildningen» (SOU 1954: 11 s. 259—260), att statsbidraget till lärlingsutbildning hos hantverksmästare skulle höjas från 900 kronor till 2 500 kronor och utbetalas med 1 200 kronor efter första utbildningsåret, 800 kronor efter andra utbildningsåret och 500 kronor efter utbildningens slut. Såsom villkor för bidrag av denna storlek föreslogs, att lärlingen genom mästarens försorg skulle beredas tillfälle att delta i kompletterande teoretisk undervisning under betald arbetstid. Undervisningen borde omfatta sammanlagt 320—480 timmar i yrkesskola eller 40—60 dagar vid hantverkskola eller ock erforderliga korrespondenskurser, eventuellt i kombination med skolundervisning.

I propositionen angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m. (prop. 1955: 139 s. 97) avstyrktes införande av det av de sakkunniga förordade

villkoret för bidrag, med hänvisning till att det gällde en fråga som helst borde lösas genom avtal mellan parterna på arbetsmarknaden. I propositionen föreslogs, att bidrag, som beviljades från och med budgetåret 1955/56, skulle utgå med 1 500 kronor, varav 800 kronor efter första utbildningsåret, 400 kronor efter andra utbildningsåret och 300 kronor efter utbildningens slut.

1955 års riksdag ((Rskr 310) godkände det i propositionen föreslagna bidragsbeloppet för tillämpning under budgetåret 1955/56. I övrigt anslöt riksdagen sig till vad statsutskottet uttalat i sitt utlåtande nr 138 (s. 74). Utskottet anförde i denna fråga bland annat följande:

»Vad — — — angår bidragssummans storlek och antalet bidragsrum får utskottet anföra följande. En ökad kapacitet av lärlingsutbildningen hos hantverksmästare synes utskottet vara av väsentlig betydelse för en tillräcklig utbyggnad av yrkesutbildningen. Det är därför angeläget att denna utbildningsform verksamt främjas. Det bör också beaktas, att lärlingsutbildningen hos hantverksmästare från det allmännas synpunkter är betydligt mindre kostsam än lärlingsutbildning i yrkesskolor. I den mån lärlingsutbildningen hos hantverksmästarna alltjämt är behäftad med den bristen, att lärlingarna icke erhåller kompletterande yrkesteoretisk utbildning, bör denna brist elimineras. Utskottet kan dela departementschefens uppfattning, att detta lämpligast bör ske genom avtal mellan parterna på arbetsmarknaden. I de fall där avtal om ledighet för kompletterande teoretisk undervisning med bibehållen lärlingslön redan gäller eller kommer att införas, kommer emellertid den av Kungl. Maj:t föreslagna bidragssumman icke att medföra kompensation för hantverksmästarnas löneutgifter för ändamålet. Då en stimulans till anordnande av kompletterande yrkesteoretisk undervisning för lärlingarna är angelägen, vill utskottet för sin del i princip förorda en sådan differentiering av ifrågavarande bidrag, att en högre bidragssumma än 1 500 kronor skall utgå, därest det styrkes att lärlingen med bibehållen lärlingslön under arbetstid erhållit kompletterande yrkesteoretisk undervisning i lämplig omfattning i yrkesskola eller på annat tillfredsställande sätt. Utskottet är emellertid icke berett att förorda införande av en sådan differentiering utan en närmare undersökning av därmed sammanhängande problem. Utskottet förutsätter därför, att Kungl. Maj:t låter undersöka möjligheterna för en dylik differentiering och huru den lämpligen kan ordnas samt att Kungl. Maj:t för 1956 års riksdag framlägger förslag i ämnet. För nästa budgetår tillstyrker utskottet vad departementschefen anfört beträffande bidragets storlek.»

Utbildningsbidraget utgår således nu för varje lärling med 1 500 kronor och utanordnas med 800 kronor efter första utbildningsåret, med 400 kronor efter andra utbildningsåret och med 300 kronor efter utbildningens slut. Även för fortsatt utbildning av lärling, som erhållit undervisning i högst två årskurser vid verkstadsskola, kan under vissa förutsättningar bidrag utgå. Utbildningen står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning med biträde av lärlingsombud, som av överstyrelsen förordnas till ett antal av högst två för varje lärling. Till lärlingsombud utgår ersättning med 20 kronor per lärlings utbildningsår och, därest lärlingsombud är bosatt å annan ort än den, där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass III allmänna resereglementet samt traktamente av 10 kronor per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Under innevarande budgetår får överstyrelsen för yrkesutbildning bevilja bidrag för utbildning av högst 600 lärlingar. Antalet bidragsrum var under föregående budgetår 375.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att bidrag måtte få beviljas under budgetåret 1956/57 för utbildning av högst 600 lärlingar och att, därest vid utgången av budgetåret 1955/56 icke tagits i anspråk samtliga 600 bidragsrum för sistnämnda budgetår, återstående bidragsrum måtte få disponeras under budgetåret 1956/57. Vidare hemställer överstyrelsen, att yrkesombuds ersättning och traktamente höjes från 20 till 50 kronor respektive från 10 till 15 kronor samt att anslaget för nästa budgetår höjes med 400 000 kronor till 750 000 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

I avvaktan på närmare erfarenheter rörande verkningarna av de nya bidragsreglerna och behovet av bidrag torde antalet bidragsrum även för budgetåret 1956/57 böra fastställas till högst 600, lämpligen dock med rätt för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena därtill ger anledning, medgiva ökning av detta antal i den mån bidrag icke tagits i anspråk vid slutet av budgetåret 1955/56.

Behovet av anslagsmedel för budgetåret 1956/57 uppskattas av överstyrelsen med ledning av antalet beviljade bidrag enligt tidigare gällande bidragsregler och under förutsättning att hela det för innevarande budgetår medgivna antalet bidragsrum tages i anspråk samt med oförändrade grunder för ersättning till lärlingsombud till ca 700 000 kronor.

Överstyrelsen har i utlåtande över 1952 års yrkesutbildnings-sakkunnigas betänkande föreslagit en höjning av ersättningen till lärlingsombud från 20 till 50 kronor per år. Ett bifall till denna framställning torde kunna beräknas medföra en utgiftsökning för budgetåret 1956/57 med ca 65 000 kronor. Förutom en dylik ökning av den årliga ersättningen finner överstyrelsen även en ökning av lärlingsombudens traktamentsersättning skäligen och föreslår att traktamentsersättningen ökas till 15 kronor per dag. En dylik höjning beräknas komma att innebära en merutgift för statsverket av ca 5 000 kronor för budgetåret 1956/57. Anslaget torde vid bifall till i det föregående angivna förslag till höjningar av lärlingsombudens ersättning böra uppföras med lägst 750 000 kronor.

Överstyrelsen hemställer vidare, att bidrag måtte få utgå med 3 100 kronor för varje lärling, som erhållit nödig ledighet med bibehållen lärlingslön för genomgående av kompletterande yrketeoretisk utbildning. Härom anför överstyrelsen bland annat följande.

Enligt yrkesutbildningssakkunnigas förslag skulle lärlingsbidrag utgå med ett med $(2\,500 - 900 =)$ 1 600 kronor förhöjt belopp, då lärling bereddes tillfälle att med bibehållen arbetslön under arbetstid erhålla kompletterande yrketeoretisk undervisning. I anslutning härtill och med utgångspunkt från att numera utgående bidragsbelopp utan sådant villkor utgår med 1 500 kronor föreslår överstyrelsen, att i de fall, där lärling med bibehållen arbetslön under arbetstid erhållit kompletterande yrketeoretisk undervisning i lämplig omfattning i yrkesskola eller på annat tillfredsställande sätt, ett högre bidragsbelopp må utgå med $(1\,500 + 1\,600 =)$ 3 100 kronor.

Vad angår själva utformningen av de administrativa föreskrifterna för utbetalande av det högre understödsbeloppet kan ifrågakomma alternativa lösningar.

Enligt nu gällande ordning utbetalas bidrag för lärlingsutbildning efter varje utlupen period, sedan för varje gång genom intyg av det eller de av överstyrelsen förordnade lärlingsombuden vitsordats, att utbildningen för så vitt på företagaren ankommer, bedrivits på ett ändamålsenligt sätt. Lärlingsombuden torde också åtminstone i viss omfattning få kopplas in på kontroll av att den kompletterande undervisningen fullgöres.

I sitt utlåtande över yrkesutbildningssakkunnigas betänkande framhöll överstyrelsen att vid det av de sakkunniga föreslagna systemet syntes det under alla förhållanden överstyrelsen erforderligt, att vad som sammanhänger med utbildningsgången och tillsynen över utbildningen regleras för varje yrkesområde i samråd med berörda arbetsmarknadsparter.

En lösning är att man endast utbetalar det högre bidragsbeloppet inom sådana branscher där antingen parterna på arbetsmarknaden träffat avtal om ledighet för kompletterande teoretisk undervisning med bibehållen lärlingslön eller vederbörande branschorganisationer eljest i samråd med överstyrelsen vidtagit sådana åtgärder för främjande av yrkesutbildningen, att man kan påräkna att lärlingarna inom branschen mera allmänt kommer i åtnjutande av dylik förmån. Det förutsattes att organisationerna och överstyrelsen i sådant fall även i samråd uppdrager riktlinjer för den teoretiska utbildning, som lämpligen bör fordras för de olika yrkesområdena. Utbetalning av det högre bidragsbeloppet torde därvid kunna ske efter sedvanliga intyg från lärlingsombud och några större administrativa svårigheter torde knappast behöva befaras. Vidare befordras organisationernas intresse av att vidtaga åtgärder för främjande av yrkesutbildningen inom de olika branscherna.

En annan lösning är att man uteslutande litar till individuell kontroll av varje särskilt ärende. Det torde därvid icke vara tillfyllest med enbart intyg från lärlingsombud utan därjämte behöver införskaffas betyg eller intyg över de av lärlingarna genomgångna kurserna. Det måste i så fall bli fråga om att från skilda håll införskaffa uppgifter om å ena sidan den praktiska utbildningen och å andra sidan den kompletterande undervisningen, vilket torde bli både arbetstygande och tidsödande.

Överstyrelsen förordrar, att man endast utbetalar det högre bidragsbeloppet inom sådana branscher där antingen parterna på arbetsmarknaden träffat avtal om ledighet för kompletterande teoretisk undervisning med bibehållen lärlingslön eller vederbörande branschorganisationer eljest i samråd med överstyrelsen vidtagit sådana åtgärder för främjande av yrkesutbildningen, att man kan påräkna att lärlingarna inom branschen mera allmänt kommer i åtnjutande av dylik förmån.

Statskontoret framhåller, att högre belopp än vad yrkesutbildningssakkunniga räknat med eller 2 500 kronor för år icke torde böra utgå för lärling som med bibehållen lön erhåller ledighet för genomgående av yrkes-teoretisk utbildning. Enligt ämbetsverkets mening bör ersättningsbeloppet till lärlingsombud fastställas till högst 35 kronor per utbildningsår. Beträffande förslaget om höjning av lärlingsombuds dagtraktamente erinrar statskontoret om att yrkande i detta hänseende tidigare prövats, senast vid 1954 års riksdag, utan att föranleda någon åtgärd.

Departementschefen. I likhet med överstyrelsen räknar jag icke för nästa budgetår med någon ökning av antalet bidragsrum, vilket för innevarande budgetår höjts från 375 till 600. Skulle förhållandena ge anledning därtill, torde Kungl. Maj:t dock böra äga medge ökning av detta antal i den mån bidrag icke tagits i anspråk vid utgången av innevarande budgetår.

I anslutning till vad statskontoret anfört räknar jag med en höjning av den till lärlingsombud utgående ersättningen från 20 till 35 kronor från och med nästa budgetår. Däremot är jag icke beredd att förorda någon uppräknig av lärlingsombuds dagtraktamente. Jag får i detta avseende hänvisa till vad jag anfört i 1954 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln s. 499.

Vad gäller utbildningsbidragets storlek förordar jag, i anslutning till 1955 års riksdags uttalande i ämnet, att från och med nästa budgetår bidrag får utgå med ett högre belopp än 1 500 kronor, därest lärlingen med bibehållen lärlingslön under arbetstid erhållit kompletterande yrketeoretisk undervisning i lämplig omfattning. Såsom en grundförutsättning för att det högre bidraget skall utgå bör i enlighet med vad överstyrelsen förordat gälla, att inom branschen i fråga antingen parterna på arbetsmarknaden träffat avtal om ledighet för kompletterande teoriundervisning med bibehållen lärlingslön eller ock att vederbörande branschorganisationer eljest i samråd med överstyrelsen vidtagit sådana åtgärder för främjande av yrkesutbildningen, att man kan påräkna att lärlingarna inom branschen mer allmänt kommer i åtnjutande av denna förmån. Därutöver bör som villkor för utbetalning av det högre bidraget gälla, att lärlingsombuden intygar att hantverksmästaren, såvitt på honom ankommer, icke blott bedrivit den praktiska utbildningen på ett ändamålsenligt sätt utan jämväl vidtagit erforderliga åtgärder för att bereda lärlingen tillfälle till kompletterande teoriundervisning. Att denna i så fall kommer till stånd får förutsättas som givet på grund av den skriftliga överenskommelse mellan hantverksmästaren och lärlingen angående lärlingsanställningen, som alltid skall träffas. Beträffande teoriundervisningens närmare utformning och innehåll torde det för närvarande icke vara möjligt att meddela generella bestämmelser. Det bör i stället lämpligen anförtros åt överstyrelsen och vederbörande branschorganisationer att närmare reglera dessa frågor för varje särskilt yrkesområde. Jag förutsätter emellertid, att vad yrkesutbildningssakkunniga i detta hänseende föreslagit kommer att tjäna som mall eller åtminstone som en målsättning för den teoretiska yrkesundervisningen.

Det högre bidragsbeloppet bör i enlighet med yrkesutbildningssakkunnigas förslag bestämmas till 2 500 kronor, att utgå med 1 200 kronor efter första utbildningsåret, 800 kronor efter andra utbildningsåret och 500 kronor efter avslutad utbildning. Skulle med hänsyn till tiderna för den teoretiska undervisningens inpassande i utbildningen en viss omfördelning

av delbeloppen vara påkallad, torde så få ske efter prövning i varje särskilt fall. Det högre bidragsbeloppet torde i förekommande fall böra utgå beträffande utbildningsbidrag, som beviljas från och med budgetåret 1956/57.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela närmare bestämmelser i anledning av vad jag nu förordat om ändring av grunderna för statsbidrag till lärlingsutbildning hos hantverksmästare.

Mot överstyrelsens beräkning av den för nästa budgetår erforderliga medelsanvisningen under anslaget har jag icke annan erinran än att höjningen, med hänsyn till vad jag förordat beträffande ersättning och traktementet åt lärlingsombud, synes kunna begränsas till 380 000 kronor. Anslaget bör således uppföras med 730 000 kronor. Mitt förslag om högre bidragsbelopp i vissa fall påverkar medelsbehovet först från och med budgetåret 1957/58.

Anslagsrubriken torde böra ändras till »Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare».

Under återopande av vad jag sålunda anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsbidrag till lärlingsutbildning hos hantverksmästare, att gälla beträffande bidrag, som beviljas från och med budgetåret 1956/57;

b) till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 730 000 kronor.

[315] 26. Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	200 000	25 526
1953/54	200 000	50 538
1954/55	150 000	114 051
1955/56 (statsliggaren s. 750)	100 000	
1956/57 (förslag)	200 000	

Ur detta förslagsanslag, som uppförts på riksstaten från och med budgetåret 1952/53, utgår bidrag till byggnadsföretag, som anordnar lärlingsutbildning inom muraryrket och andra byggnadsyrken. Under innevarande budgetår får överstyrelsen för yrkesutbildning bevilja bidrag för utbildning av högst 300 lärlingar. Därest förhållandena prövas ge anledning därtill, äger Kungl. Maj:t enligt medgivande av 1955 års riksdag (se prop. 1955: 1 VIII ht, s. 611 ff.) medge ökning av detta antal i den mån bidrag icke tagits i anspråk vid utgången av budgetåret 1954/55.

Bidraget utgör för varje lärling 900 kronor, vilket belopp utanordnas med 600 kronor efter första utbildningsåret och med 300 kronor efter det utbildningen avslutats. Den statsunderstödda utbildningen står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning med biträde av yrkesombud, som av överstyrelsen förordnas till ett antal av högst två för varje lärling. Till yrkesombud utgår ersättning med 20 kronor per lärlings utbildningsår och, därest yrkesombud är bosatt å annan ort än den, där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass III allmänna resereglementet samt traktamente av 10 kronor per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att bidragsbeloppet höjes från 900 till 1 500 kronor samt att yrkesombuds ersättning och traktamente höjes från 20 till 50 kronor respektive från 10 till 15 kronor. Överstyrelsen, som räknar med oförändrat antal bidragsrum för nästa budgetår, föreslår, att anslaget för budgetåret 1956/57 höjes med 100 000 kronor till 200 000 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Intill utgången av budgetåret 1952/53 beviljade överstyrelsen bidrag för utbildande av 144 lärlingar, varav 101 murarlärlingar, och lämnade 15 ansökningar utan bifall. Under budgetåret 1953/54 beviljade överstyrelsen bidrag för utbildande av 149 lärlingar, varav 32 murarlärlingar, och lämnade 27 ansökningar utan bifall. Under budgetåret 1954/55 har antalet beviljade bidrag uppgått till 262, varav 51 murarlärlingar, 2 glasmästarlärlingar och 209 byggnadssträrbetarlärlingar; utan bifall lämnades 24 ansökningar. Byggnadsföretagen har sålunda under budgetåret 1954/55 i betydligt större utsträckning än tidigare ansökt om bidrag för lärlingsutbildning. Den ökade efterfrågan på bidrag torde vara att tillskriva vidgad kännedom om denna bidragsform. Vid överläggningar med representanter för arbetsmarknadsstyrelsen, svenska byggnadsindustriförbundet, svenska murareförbundet och svenska byggnadsarbetareförbundet har dessa samstämmigt förklarat, att man anser det värdefullt, att möjligheter till bidrag för lärlingsutbildningen under budgetåret 1956/57 kommer att föreligga i samma omfattning som nu. Med anledning härav får överstyrelsen föreslå att även för budgetåret 1956/57 300 bidragsrum måtte få disponeras.

Nettoutgiften å anslaget har under budgetåret 1954/55 uppgått till 114 051 kronor. Såsom nyss framhållits har antalet beviljade bidrag ökat under budgetåret 1954/55 och denna utveckling synes komma att fortsätta. Härigenom uppkommer en ökning av medelsbehovet. Att verkställa en exakt beräkning av detta är emellertid icke möjligt, då utbetalningarna i viss omfattning förskjutes genom avbrott i lärlingsutbildningen. Såvitt nu kan bedömas, torde emellertid detta anslag icke böra uppföras med lägre belopp än 200 000 kronor för budgetåret 1956/57. Med hänsyn till att medelsberäkningen är mycket approximativ torde anslaget kunna uppföras med 200 000 kronor även vid bifall till förslagen om höjning av ersättningen för yrkesombud från 20 till 50 kronor per år och lärling samt av traktamentsersättningen från 10 till 15 kronor per dag. En höjning av bidragsbeloppen från och med budgetåret 1956/57 påverkar icke anslagsbehovet för nämnda budgetår.

Slutligen hemställer överstyrelsen, att, därest vid utgången av budgetåret 1955/56 icke tagits i anspråk samtliga 300 bidragsrum för detta budgetår, återstående bidragsrum måtte få disponeras under budgetåret 1956/57.

Statskontoret vill med hänsyn till den efter hand stegrande efterfrågan på understöd och storleken av nettoutgifterna under anslaget för sistlidna budgetår icke göra någon erinran mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår. Beträffande den föreslagna höjningen av till yrkesombud utgående ersättning och traktamente hänvisar ämbetsverket till sitt utlåtande rörande närmast föregående anslagspunkt. Slutligen har enligt statskontorets mening i ärendet icke förebragts sådana omständigheter, att tillräckliga skäl kan anses föreligga att bifalla det ånyo framförda förslaget om höjning av understödsbeloppet.

Departementschefen. I anslutning till vad jag anfört under närmast föregående anslagspunkt torde den till yrkesombud utgående ersättningen böra höjas från 20 till 35 kronor per lärlings utbildningsår, under det att förslaget om uppräknig av yrkesombuds dagtraktamente torde böra lämnas utan bifall.

Förslaget om höjning från och med nästa budgetår av nu utgående bidragsbelopp är jag icke beredd att biträda.

I likhet med överstyrelsen räknar jag för nästa budgetår med oförändrat antal bidragsrum. Skulle förhållandena ge anledning därtill, torde Kungl. Maj:t dock böra äga medge ökning av detta antal, i den mån bidrag icke tagits i anspråk vid utgången av innevarande budgetår. Jag anser mig böra godtaga överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår. Anslaget torde alltså böra höjas med 100 000 kronor till 200 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning inom muryrket*
m. m. för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av
200 000 kronor.

[316] 27. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	15 000	13 718
1955/56 (statsliggaren s. 750)	5 000	
1956/57 (förslag)	1 000	

Ur detta reservationsanslag må, då bedömning av gesällprov äger rum på annan ort än vederbörandes bostadsort och på grund därav föranleder resekostnad, utgå bidrag till resekostnad och traktamente dels åt ordförande och ledamöter i granskningsnämnd inom hantverksdistrikt, dels ock åt granskningsman, som deltagar i granskning av gesällprov, anordnad enligt av Sveriges hantverks- och småindustriförbund godkänt gransknings-

förfarande. Bidraget utgår högst med belopp, motsvarande resekostnadsersättning enligt klass III allmänna resereglementet och traktamente av 15 kronor för dag. Nu angivna bestämmelser äger jämväl tillämpning beträffande lärling, som företager resa för avläggande av gesällprov på annan ort än anställningsorten.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Med hänsyn till att bidragsbehovet under de tre senaste budgetåren blivit mindre än beräknat och under beaktande av förefintlig reservation — 21 846 kronor vid ingången av budgetåret 1955/56 — anser överstyrelsen, att anslaget för budgetåret 1956/57 vid oförändrade statsbidragsbestämmelser skulle kunna uppföras med allenast ett nominellt belopp av 100 kronor. Emellertid hemställer överstyrelsen, med anledning av framställning av Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, att till granskningsman måtte få utöver nuvarande ersättning utgå kompensation för inkomstbortfall med 30 kronor för dag, om granskningen verkställs på annan ort än granskningsmannens hemort, och med 15 kronor för dag vid granskning på hemorten. Överstyrelsen beräknar till följd härav medelsbehovet till 5 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd att förorda någon ändring i gällande bidragsgrunder för ifrågavarande ändamål. Med hänsyn härtill och till förefintlig anslagsreservation torde någon egentlig medelsanvisning ej fordras för nästa budgetår. Anslaget bör dock lämpligen uppföras med 1 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[317] 28. Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	1 100 000	3 293 661
1953/54	1 100 000	2 439 658
1954/55	1 100 000	1 379 665
1955/56 (statsliggaren s. 751)	1 350 000	
1956/57 (förslag)	1 350 000	

Detta anslag skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 april 1955 disponeras på följande sätt:

1. Anordnande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för partiellt arbetsföra m. fl., <i>förslagsvis</i>	1 250 000
2. Yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret, <i>förslagsvis</i>	25 000
3. Andra särskilda utbildningskurser, <i>förslagsvis</i>	75 000
	<hr/>
	1 350 000

De grundläggande föreskrifterna beträffande ifrågavarande kurser anges i kungörelsen 1945: 445 (ändrad 1954: 422) angående yrkesutbildningskurser för arbetslösa.

Kurserna bör i regel anordnas som nybörjarkurser, fortbildningskurser eller omskolningskurser. De står under central ledning av överstyrelsen för yrkesutbildning, som i olika frågor rörande verksamheten har att samråda med arbetsmarknadsstyrelsen. — I statsbidragshänseende skiljes mellan kommunal arbetslöshetskurs, arbetslöshetskurs vid central verkstadsskola och central arbetslöshetskurs. Kurs av sistnämmt slag anordnas direkt av överstyrelsen; kostnaderna för dylik kurs bestrides helt av statsmedel. Till kommunal kurs utgår statsbidrag inom ramen för av överstyrelsen medgivet högsta belopp med hela kostnaden för ersättningar till kursföreståndare och lärare, för anskaffande eller förhyrande av maskiner och övrig stadigvarande undervisningsmateriel m. m. samt med femtio procent av kostnader för reparation av undervisningsmateriel och för arbetsmateriel, förbrukningsmateriel m. m. Till kurs vid central verkstadsskola utgår statsbidrag inom ramen för av överstyrelsen medgivet högsta belopp med hela kostnaden för ersättningar till kursföreståndare och lärare, för anskaffande eller förhyrande av maskiner och den första uppsättningen övrig stadigvarande undervisningsmateriel samt med sjuttiofem procent av kostnaderna vid svetsundervisning för kraft- och gasförbrukning samt förbrukningsmateriel. I övrigt utgår statsbidrag till kurs vid central verkstadsskola i huvudsak enligt grunderna för statsbidrag till dylik skola. — Kursföreståndare och lärare förordnas av överstyrelsen. Enligt av överstyrelsen utfärdade tillämpningsföreskrifter åtnjuter kurslärare arvode och vissa övriga förmåner i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för lärare vid central verkstadsskola. — Kursdeltagare äger uppbära timpenning av statsmedel enligt grunder, som Kungl. Maj:t bestämmer. Timpenningen utgår för närvarande med 1 krona per arbetstimme.

Nu berörda kostnader för anordnandet av ifrågavarande kurser samt kostnaderna för timpenning till kursdeltagarna bestrides ur förevarande förslagsanslag till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. Enligt av Kungl. Maj:t med stöd av 1954 års riksdags beslut meddelade bestämmelser (statsliggaren s. 335 och 339) har vederbörande kommun att ersätta 25 procent av kostnaderna för bland annat timpenningen. Dylikt kommunalt bidrag tas till uppbörd å förevarande anslag.

Ur anslag under femte huvudtiteln utgår till kursdeltagare s. k. utbildningsbidrag (statsliggaren s. 338).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och försvarets socialbyrå oförändrad medelsanvisning och anslagsdisposition för nästa budgetår. Rörande kursverksamheten under budgetåret 1954/55 har överstyrelsen i sin anslagsframställning lämnat en redogörelse, till vilken jag tillåter mig hänvisa.

Vidare hemställer överstyrelsen — liksom för de två senaste budgetåren — att tio statliga extra ordinarie tjänster inrättas för lärare vid omskolnings- m. fl. kurser med lönegradsplacering motsvarande den, som är eller kan bli fastställd för lärare vid centrala verkstadsskolor.

Departementschefen. Ifrågavarande anslag torde i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp, 1 350 000 kronor.

Överstyrelsens ånyo framförda förslag om inrättande av ett antal lönegradsplacerade extra ordinarie lärartjänster för ifrågavarande kurser finner jag mig icke bära biträda.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kronor.

[318] **29. Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik.** Från detta reservationsanslag, som nu är uppfört med 13 700 kronor (statsliggaren s. 751), utgår bidrag till svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid tekniska högskolan i Stockholm för anordnande av vissa kurser. I enlighet med förslag av institutet torde anslaget för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 13 700 kronor.

[319] **30. Resestipendier för yrkesutbildning**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	50 000	49 875
1955/56 (statsliggaren s. 752)	60 000	
1956/57 (förslag)	60 000	

Bestämmelser rörande ifrågavarande stipendier är meddelade i kungörelsen 1944: 392. Stipendierna utdelas av överstyrelsen för yrkesutbildning till idkare av hantverk och mindre industri, verkmästare och förmän inom industri och hantverk samt arbetare. Stipendium skall avse studieresa utomlands, studieresa inom landet eller beivrande av kurs eller genomgående av skola inom vederbörande yrke. Stipendiebeloppen bestämmas av överstyrelsen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer för nästa budgetår om en höjning av anslaget med 15 000 kronor för ökning av såväl stipendiernas antal som stipendiebeloppen.

Departementschefen. Detta reservationsanslag har för innevarande budgetår höjts med 10 000 kronor. För nästa budgetår är jag icke beredd att tillstyrka någon uppräkningsanvisning utan förordar oförändrat anslagsbelopp, 60 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.**[320] 1. Understöd åt folkbiblioteksväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	5 860 500	6 624 509
1955/56 (statsliggaren s. 752)	8 588 500	
1956/57 (förslag)	9 263 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att medelsanvisningen till understöd åt folkbiblioteksväsendet för nästa budgetår höjes med 1 691 400 kronor enligt följande sammanställning.

1. <i>Folk-, studiecirkel-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek</i> (nu 4 783 100):		
a) folk- och studiecirkelbibliotek		530 000
b) truppförbandsbibliotek		283 000
c) svenska sjömansbiblioteket		25 000
d) automatisk ökning med anledning av beräknad höjning av lokala biblioteksanslag		320 000
2. <i>Biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet</i> (nu 13 000; beräknad höjning, 10 000 kronor, belastar anslaget först budgetåret 1957/58)		—
3. <i>Bibliotek vid fångvårdsanstalter</i> (nu 0)		41 600
4. <i>Lånecentraler</i> (nu 0)		120 000
5. <i>Resekostnadsersättning och traktamente vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek</i> (nu 21 600)		4 800
6. <i>Skolbibliotek</i> (nu 3 000 000)		360 000
7. <i>Bibliotekskurser</i> (nu 60 000)		7 000
		<hr/>
	Summa ökning kronor	1 691 400

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

1. a) Statsbidragen till folkbiblioteksväsendet är för närvarande maximerade till 10 000 kronor per kommun och år, varvid det kommunala biblioteket har förmånsrätt till 7 000 kronor och studiecirkelbiblioteken till 3 000 kronor. Statsbidragen utgår i form av ett grundbidrag och två särskilda tilläggsbidrag. Grundbidraget till kommunalt bibliotek utgör nu högst 5 000 kronor. 1954 var 206 kommunala bibliotek berättigade till understöd om 7 000 kronor och däröver, och av dessa var 107 belägna på

landsbygden. Skolöverstyrelsens förslag innebär att anslagsmaximum fastställs till 14 000 kronor, varav som grundbidrag skulle utgå högst 7 000 kronor. Av beloppet skulle det kommunala biblioteket äga företrädesrätt till 10 000 kronor och studiecirkelbiblioteken till 4 000 kronor. Om de föreslagna bestämmelserna varit i kraft 1954, skulle sammanlagt 178 bibliotek, därav 82 landsbygdsbibliotek, fått ökade statsbidrag. Det ökade medelsbehovet kan med ledning av bibliotekens inkomst- och utgiftsstatser för sistnämnda år beräknas till 530 000 kronor.

1. b) Statsbidrag till trupperförbandsbibliotek utgår nu med samma belopp som ortsbidraget, dock högst med 1 800 kronor för år. *Chefen för försvarsstaben* hemställer, liksom föregående år, om sådan ändring av gällande bestämmelser, att kravet på ortsbidrag (i huvudsak lägerkassemedel) slopas och att statsbidraget fastställs till visst belopp per värnpliktig. *Skolöverstyrelsen* finner det angeläget, att den föreslagna reformen kommer till stånd. Kostnaderna beräknas i anslutning till de normer, som legat till grund för 1955 års skolbiblioteksreform, till 10 kronor per värnpliktig eller sammanlagt 410 000 kronor. Då de av överstyrelsen anvisade understöden till trupperförbandsbiblioteken för budgetåret 1954/55 uppgått till i runt tal 127 000 kronor, utgör kostnadsökningen (410 000—127 000 =) 283 000 kronor.

1. c) Understöd till svenska sjömansbiblioteket utgår med dubbelt så stort belopp som det bidrag biblioteket erhåller av andra medel än statsmedel, dock att av nuvarande maximibelopp, 45 000 kronor, 20 000 kronor utgår utan villkor om tillskott från annat håll. Skolöverstyrelsen biträder en av styrelsen för biblioteket gjord framställning om statsbidrag med 70 000 kronor, varav 30 000 kronor utan villkor om bidrag från annat håll.

1. d) Den vid 1955 års riksdag beslutade tekniska omläggningen av det nuvarande systemet för statsbidrag till kommunala och med dem likställda folkbibliotek, som träder i kraft den 1 januari 1956, påverkar förevarande anslag under budgetåret 1956/57. Innan närmare erfarenheter vunnits angående omläggningens inverkan på kommunernas medelsanvisning, anser sig skolöverstyrelsen vid anslagsberäkningen böra utgå från tidigare bidragsbestämmelser. Som överstyrelsen föregående år framhöll, torde omläggningen icke i och för sig medföra någon nämnvärd kostnadsökning för statsverket. Däremot har man anledning att räkna med en fortsatt automatisk stegring av medelsbehovet. Med ledning av den procentuella ökning, som de kommunala biblioteksanslagen undergått under senare år, uppskattar överstyrelsen den automatiska stegringen till 320 000 kronor. Vid sina beräkningar förutsätter överstyrelsen liksom tidigare, att understöd må utgå till folk-, studiecirkel- och sjukhusbibliotek, endast om vederbörande bibliotek tidigare erhållit understöd ur förevarande anslag för tid efter den 1 januari 1930, dock att enligt överstyrelsens bestämmande understöd får utgå jämväl till annat bibliotek, om detta befinner sig påtagligt behov eller särskilda skäl eljest prövas föreligga.

2. Svensk församling och svensk skola i utlandet åtnjuter statsbidrag för biblioteksändamål med lika stort belopp som ortsbidraget, dock att bidraget ej må överstiga, beträffande församling 1 000 kronor och beträffande skola 300 kronor för år. Skolöverstyrelsen föreslår med upprepande av tidigare framställningar, att kravet på ortsbidrag slopas och att bidrag skall utgå med 2 000 kronor till församlingsbibliotek och 600 kronor till skolbibliotek.

3. Medel till bibliotek vid fångvårdsanstalterna utgår nu från fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag under andra huvudtiteln. Liksom de två senaste åren föreslår skolöverstyrelsen efter samråd med fångvårdsstyrelsen för nästa budgetår, att fångvårdsbibliotekens skötsel skall helt övertagas av de kommunala biblioteken och att kostnaderna för verksamheten skall bestridas genom särskilt anslag under åttonde huvudtiteln.

Kostnaderna för den föreslagna reformen beräknas av överstyrelsen till 13 kronor per vårdplats. Med ett beräknat vårdplatsantal av 3 200 uppgår den sammanlagda kostnaden till ($13 \times 3\,200 =$) 41 600 kronor. Ett bifall till överstyrelsens förslag minskar anslagsbehovet under fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag.

4. I viss anslutning till ett av folkbibliotekssakkunniga framlagt förslag hemställer skolöverstyrelsen om inrättande av tre lånecentraler för tillgodoseende av den interurbana låneverksamheten folkbiblioteken emellan. Lånecentral skulle ha till uppgift att enligt vissa regler inom sitt bestämda område tillhandahålla biblioteken sådan litteratur, som dessa icke kunde anses ha anledning att anskaffa själva. Stadsbiblioteket i Malmö har redan nu kommit att anlitas som lånecentral av bibliotek utanför länet. Denna verksamhet har fått en sådan omfattning, att biblioteket, enligt gjord framställning, icke anser sig kunna fullgöra den utan ekonomiskt stöd från statsmakternas sida. I anslutning till framställningen från Malmö har överstyrelsen för avsikt att upptaga förhandlingar med stadsbiblioteken i Stockholm och Umeå angående deras möjlighet att medverka i en låneorganisation av antytt slag. I avvaktan på resultatet av de planerade förhandlingarna beräknar överstyrelsen kostnaderna för upprättande av lånecentraler i Stockholm, Malmö och Umeå till 120 000 kronor.

5. Erforderlig inspektion av de mindre folkbiblioteken verkställas enligt gällande bestämmelser av vederbörande centralbibliotekarie, som även är skyldig att lämna biblioteken biblioteksteknisk vägledning. Någon motsvarande skyldighet gentemot skolbiblioteken är icke ålagd honom. Vid olika tillfällen har det emellertid uttryckts önskemål om att även skolbiblioteken skulle äga tillgång till den expertis, som centralbibliotekarien representerar. Likaså framstår det enligt skolöverstyrelsens mening som önskvärt, att en lokal rådgivning avseende skolbibliotekens pedagogiska uppgifter kunde komma till stånd. För att tillgodose dessa båda önskemål föreslår överstyrelsen, dels att resekostnadsersättning och traktamente får utgå till central- eller landsbibliotekarie även i de fall, då vederbörandes biträde påkallas av ett skolbibliotek, dels att försök göres med viss lokal rådgivning med det här angivna syftet. Kostnadsökningen beräknar överstyrelsen till 4 800 kronor.

6. Bidraget till skolbibliotek, som från och med innevarande budgetår är upptaget som en särskild anslagspost under detta anslag, föreslås av skolöverstyrelsen skola överföras till anslag under avdelningen Folkskoleväsendet m. m. Enligt de av 1955 års riksdag antagna grunderna för statsbidrag till skolbibliotek utgår detta med samma belopp, som vederbörande huvudman tillskjuter, dock högst med fem kronor per elev vid elevantal intill 1 000 elever. Vid högre elevantal tillämpas en fallande skala vid bestämmandet av maximibeloppet. Av bidraget utgår 90 procent som förskott under redovisningsåret och återstoden efter redovisningsårets utgång. Totalkostnaden för statsverket för redovisningsåret 1955/56 beräknades i 1955 års statsverksproposition till 3,3 miljoner kronor. Härav beräknades

3 miljoner kronor komma att utbetalas som förskott under budgetåret 1955/56. Återstoden, 300 000 kronor, belastar anslaget under budgetåret 1956/57. Det maximala medelsbehovet beräknades i propositionen till 4,2 miljoner kronor. Med tillämpande av samma beräkningsgrunder skulle medelsbehovet för redovisningsåret 1956/57 kunna uppskattas till 4,28 miljoner kronor. Ökningen sammanhänger med ökningen av elevantalet. Liksom föregående år torde man alltså, om än i något mindre utsträckning, kunna räkna med att vederbörande kommunala eller enskilda huvudmän icke överlag för nämnda redovisningsår tillskjuter lika stora bidrag per elev som de statliga maximibidragen. Med hänsyn härtill uppskattar överstyrelsen totalkostnaden för statsverket för redovisningsåret 1956/57 till 3,4 miljoner kronor. 90 procent härav, d. v. s. det belopp, som enligt gällande bestämmelser skall utbetalas som förskott under budgetåret 1956/57, utgör 3 060 000 kronor. Det sammanlagda anslagsbehovet uppgår alltså till $(300\ 000 + 3\ 060\ 000 =) 3\ 360\ 000$ kronor.

7. Ur anslagsposten till bibliotekskurser beräknas 49 000 kronor utgå till sju kortare utbildningskurser, tre avsedda för folkbibliotekarier med biblioteksarbete som bisyssla samt fyra för skolbibliotekarier. Vad skolbibliotekarieterna angår, skulle överstyrelsen finna det önskvärt att inom anslagets ram kunna, då så befinner lämpligt, anordna flera kurser än fyra, eventuellt även anordna kortare kurser än de hittillsvarande veckokurserna. I övrigt förutsätter överstyrelsen ingen annan ändring av anslagsposten än en höjning med hänsyn till de ökade resekostnaderna och en höjning av traktamentsersättningen åt kursdeltagare, som ej är bosatt å kursorten, från 12 till 15 kronor per dag. Merkostnaden beräknas till 7 000 kronor.

Statskontoret anser sig icke kunna förorda de av skolöverstyrelsen föreslagna förbättringarna av bidragsformerna för folk- och studiecirkelbiblioteken, truppförbandsbiblioteken, svenska sjömansbiblioteket, biblioteksverksamheten bland svenskar i utlandet och fångvårdsanstaltens bibliotek. Beträffande sistnämnda bibliotek har statskontoret under hand inhämtat, att utgifterna för dessa under 1954/55 ungefärligen belöpt sig till 10 000 kronor; ämbetsverket finner sig på förevarande utredning icke kunna tillstyrka den betydligt ökade bidragsgivning, som ett tillmötesgående av skolöverstyrelsens yrkande på denna punkt skulle innebära. Mot skolöverstyrelsens beräkning av den automatiska ökningen med anledning av beräknad höjning av lokala biblioteksanslag har statskontoret intet att erinra. Då förhandlingarna med vederbörande städer rörande särskilda lånceutraler icke slutförts och möjligheter att närmare precisera kostnaderna härför ännu icke föreligger, lär medel enligt ämbetsverkets mening icke böra beräknas för sagda ändamål. Statskontoret vill icke motsätta sig viss uppräknig av anslagsposten till resekostnadsersättning och traktamente vid biblioteksinspektion för att möjliggöra, att central- och landsbibliotekarierna lämnar skolbiblioteken biblioteksteknisk vägledning. Ämbetsverket anser, att ett belopp av 1 600 kronor bör beräknas härför. Förslaget om lokal rådgivning beträffande skolbibliotekens pedagogiska uppgifter avstyrkes däremot.

Departementschefen. Förevarande anslag har sedan budgetåret 1951/52 i olika etapper undergått en höjning med sammanlagt drygt 5,1 miljoner kronor. Statens ekonomiska insats för folkbiblioteksväsendets utveckling har således i betydande grad ökat. Jag erinrar om bland annat den statsbidragsreform beträffande skolbiblioteken, som genomförts från och med den 1 juli 1955. För nästa budgetår måste under anslaget beräknas förhållandevis kraftiga automatiska utgiftsökningar. Jag anser mig vid budgetavvägningen icke kunna därutöver annat än på ett par punkter föreslå mindre, icke-automatiska höjningar av medelsanvisningen.

Jag är sålunda icke beredd att för nästa budgetår tillstyrka genomförande av de av skolöverstyrelsen förordade reformerna beträffande statsbidragen till folk- och studiecirkelbiblioteken (p. 1 a), truppförbandsbiblioteken (p. 1 b), sjömansbiblioteket (p. 1 c) och utlandsbiblioteken (p. 2). Jag anser mig icke heller böra biträda förslaget att ålägga de kommunala biblioteken skyldighet att ombesörja biblioteksverksamheten vid fångvårdsanstalterna (p. 3). Frågan om medelsanvisning till fångvårdsbiblioteken har i annat sammanhang tidigare denna dag behandlats av chefen för justitiedepartementet.

Skolöverstyrelsen har i en till ecklesiastikdepartementet den 7 november 1955 inkommen skrivelse slutligt redovisat sitt förslag rörande bidrag till upprättande av lånecentraler i Malmö, Stockholm och Umeå (p. 4). Beredningen av detta ärende är icke avslutad. Medel för ändamålet torde således icke böra anvisas för nästa budgetår.

Den automatiska utgiftsökningen under anslagsposten 1 torde vid oförändrade statsbidragsgrunder kunna beräknas till 310 000 kronor.

Förslaget att bereda skolbiblioteken samma möjligheter som folkbiblioteken att anlita lands- och centralbibliotekarierna för biblioteksteknisk vägledning synes böra genomföras. För detta ändamål beräknar jag en höjning av anslagsposten 5 med 2 400 kronor. Jag är däremot icke beredd att biträda överstyrelsens förslag om medelsanvisning för försök med lokal rådgivning beträffande skolbibliotekens pedagogiska uppgifter.

Statsbidrag till skolbiblioteken bör alltjämt anvisas under förevarande anslag. Den automatiska utgiftsökningen under anslagsposten 6 torde i överensstämmelse med överstyrelsens förslag böra beräknas till 360 000 kronor.

Medelsanvisningen till bibliotekskurser synes med hänsyn till ökade resekostnader böra uppräknas med 1 500 kronor (p. 7). Beträffande kursdeltagarnas traktamentsförmåner räknar jag, med hänvisning till mitt tidigare ställningstagande i denna fråga, ej med någon ändring. Mot överstyrelsens förslag att inom ramen för nuvarande medelsanvisning öka antalet skolbibliotekarietkurser och eventuellt förkorta en del av dessa kurser har jag ingen erinran.

Vid bifall till vad jag här förordat torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med (310 000 + 2 400 + 360 000 + 1 500 =) 673 900 kronor eller — för anslagssummans avrundning — 674 500 kronor till 9 263 000 kronor. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 9 263 000 kronor.

[321] **2. Bidrag till föreläsningsverksamhet.** *Skolöverstyrelsen* föreslår för nästa budgetår i fråga om det fria och frivilliga folkbildningsarbetet ett sammanförande av vissa hittillsvarande anslag och anslagsposter under ett färre antal anslagsrubriker. En översiktlig redogörelse för överstyrelsens förslag i denna del torde få göras under denna anslagsrubrik, ehuru förslaget även berör vissa av de följande anslagen.

Skolöverstyrelsen sammanför sålunda under fem nya anslagsrubriker — Bidrag till föreläsningsverksamhet, Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet, Bidrag till studieförbund, Bidrag till studiecirkelverksamhet och Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder — följande nuvarande tio anslag: Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän, Bidrag till bildningsverksamhet bland fiskare, Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m., Bidrag till kursverksamhet bland samerna, Resekostnadsersättning åt föreläsare, Understöd åt studiecirkelverksamhet, Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar, Utbildning av studielezare inom folkbildningsarbetet m. m. och Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader.

Den av överstyrelsen föreslagna omläggningen av anslagsuppställningen tillämpas — med vissa undantag — vid anmälan av förevarande och de närmast följande anslagen. För de nuvarande anslagens och anslagsposternas fördelning på de nya anslagen redogöres under respektive anslag.

Överstyrelsen föreslår, att här ifrågavarande anslag, Bidrag till föreläsningsverksamhet, betecknas såsom förslagsanslag samt att anslaget i förhållande till nuvarande medelsanvisning höjes med 431 550 kronor till 1 525 750 kronor och fördelas på anslagsposter enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet (nu 360 900 + 30 000 + 28 800)	+ 10 300
2. Bidrag till studieförbundens föreläsningsverksamhet (nu 250 000 + 20 000)	— 7 500
3. Bidrag till folkbildningsförbundens föreläsningsverksamhet (nu 125 000)	+ 10 000
4. Bidrag till föreläsnings- och folkbildningsförbundens admi- nistrationskostnader (nu 34 500)	+ 50 250

5. Bidrag till folkbildningsförbundens konferensverksamhet (nu 0)	+ 13 500
6. Bidrag till täckande av föreläsarnas rese- och traktaments- kostnader (nu 245 000)	+ 355 000
Summa ökning kronor	431 550

Anslagsposten 1 motsvaras nu av följande tre under det obetecknade anslaget till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, upptagna poster: huvudposten, 360 900 kronor, som utgör bidrag till de lokala föreläsningsanstalterna, posten å 30 000 kronor till anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finns, eller genom andra organisationer än dylika anstalter och posten å 28 800 kronor till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet. Även *anslagsposten 2* motsvaras av under nyssnämnda anslag upptagna poster, nämligen posten å 250 000 kronor till anordnande av föreläsningar i anslutning till lokalt organiserat studiearbete och posten å 20 000 kronor till anordnande av föreläsningar i samband med central kursverksamhet. *Anslagsposten 3* omfattar ett nu under det obetecknade anslaget till Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m. upptaget bidrag å 125 000 kronor till anordnande av folkbildningskurser. Till *anslagsposten 4* har hänförts en under anslaget till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, upptagen post å 34 500 kronor till bidrag åt föreläsningsförbund, vilket bidrag är avsett för administrationskostnader. Det nuvarande förslagsanslaget till Resekostnadsersättning åt föreläsare har slutligen uppförts under *anslagsposten 6*.

I fråga om föreläsningsverksamheten föreslår skolöverstyrelsen ändrade statsbidragsgrunder och i samband därmed vissa ändringar beträffande det administrativa förfarandet m. m. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Överstyrelsen har verkställt en översyn av de nu gällande statsbidragsbestämmelserna. I samråd med tre av överstyrelsen tillkallade sakkunniga har ett preliminärt förslag till nya bidragsbestämmelser utarbetats. Detta förslag har utsänts till folkbildningsorganisationerna för yttrande. Överstyrelsens anslagsäskanden har sedan utformats med utgångspunkt i nyssnämnda förslag till bidragsbestämmelser och i remissvaren anförda synpunkter. Förslagen är enligt överstyrelsens mening ej av natur att föregripa inom den allmänna statsbidragsutredningen pågående utredningar.

För anordnande av föreläsningar utgår för närvarande statsbidrag till centralbyråer, föreläsningsförbund, lokala föreläsningsanstalter, studieförbund och militärförband. För de i längre folkbildningskurser och ämneskurser ingående föreläsningarna utgår bidrag till folkbildningsförbund. I vissa fall utgår endast bidrag till täckande av arvodeskostnader, medan i andra fall bidrag dessutom erhålles för såväl rese- som traktamentskostnader. Beloppen per föreläsningstimme är varierande.

Till lokal föreläsninganstalt utgår sålunda, utöver resekostnadsersättning för högst 30 av anstalten anordnade föreläsningar per budgetår, statsbidrag med högst 35 kronor för varje under ett och samma budgetår anordnad föreläsning upp till ett antal av 10 och med högst 15 kronor för varje under budgetåret därutöver anordnad föreläsning. Föreläsningsförbund erhåller för anordnande av föreläsningar bland annat i kommuner, där föreläsninganstalt ej finnes, bidrag med högst 35 kronor för varje föreläsning samt resekostnadsersättning. Till föreläsningsverksamhet vid truppförband utgår understöd av statsmedel med högst 55 kronor för varje enkel föreläsning och högst 70 kronor för varje dubbelföreläsning samt resekostnadsersättning och traktamente. För längre folkbildningskurs utgör statsbidraget högst 500 kronor för 30 timmars kurs, med tillägg av högst 10 kronor för överskjutande timme upp till 60 timmar, och för ämneskurs, omfattande minst 10 och högst 20 undervisningstimmar, högst 20 kronor för undervisningstimme. Beträffande de av studieförbunden i samband med lokalt eller centralt organiserat studiearbete anordnade föreläsningarna är statsbidragets belopp ej fixerat i de av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut fastställda bestämmelserna.

Enligt överstyrelsens uppfattning bör bidragen i fortsättningen utgå med enhetliga belopp. Överstyrelsen föreslår för egentliga föreläsningstimmar ett högre belopp per timme, 30 kronor, och för i verksamheten ingående diskussions- och övningstimmar ett lägre belopp per timme, 15 kronor. Enligt förslaget bör för anordnande av enstaka föreläsningar enbart det högre bidraget kunna utgå. För anordnande av föreläsningsserier om minst 3 och högst 9 undervisningstimmar bör det högre bidraget utgå till högst 75 procent av antalet bidragstimmar, och för anordnande av längre föreläsningsserier (minst 10 undervisningstimmar) och folkbildningskurser (10—50 undervisningstimmar) bör det högre bidraget utgå till högst 50 procent av antalet bidragstimmar. För återstående antal bidragstimmar bör det lägre bidraget utgå. Det bör ankomma på överstyrelsen att utfärda bestämmelser om i vilken utsträckning det högre bidraget finge tagas i anspråk för annat än egentliga föreläsningstimmar, t. ex. för konstnärliga framträdanden med sång, musik, uppläsning eller dramatisk framställning. Med hänsyn till värdet av att nya former prövas inom föreläsningsverksamheten, föreslår överstyrelsen, att anordnare av föreläsningar erhåller det högre bidraget fördubblat, då föreläsning anordnas i form av dialogföreläsning, intervju-föreläsning eller estradsamtal (2—5 deltagare).

Nu gällande bestämmelser föreskriver, att varje enskild föreläsninganstalt hos överstyrelsen skall söka bidrag för sin föreläsningsverksamhet. Det innebär, att ansökningshandlingar från över 1 000 lokala anstalter varje år inkommer till överstyrelsen för att där registreras, granskas, handläggas och arkiveras. Överstyrelsen föreslår, att i fortsättningen föreläsningsförbunden mottar ansökningshandlingarna från de lokala anstalterna och i sin tur hos överstyrelsen ansöker om bidrag för hela det område, som av överstyrelsen fastställts för varje föreläsningsförbund. Föreläsningsförbunden skulle härigenom få samma ställning gentemot överstyrelsen som folkbildningsförbunden och studieförbunden nu har.

Överstyrelsen föreslår vidare, att vid sidan av det generella godkännande av föreläsare, som överstyrelsen utfärdar, möjlighet beredes föreläsningsförbunden att under viss tid, förslagsvis två år, utfärda ett preliminärt godkännande av föreläsare. På detta sätt kan en ny föreläsare prövas och där-

efter, om föreläsningsförbundet finner honom lämplig, föreslås för generellt godkännande. Det preliminära godkännandet skulle gälla för alla län och för kändedom meddelas till centralbyråerna. Folkbildningsförbund och riksförbund för studiecirkelverksamhet bör erhålla rätt att godkänna föreläsare, som anlitas vid folkbildningskurser respektive föreläsningsserier och central kursverksamhet.

Överstyrelsen fäster uppmärksamheten vid att stora svårigheter varit förenade med att tolka författningens bestämmelse om att föreläsningsverksamheten skall vara populärvetenskaplig. Dels är det vanskligt att numera klart bestämma begreppets innehåll, dels föreligger det delade meningar om det önskvärda i att med detta begrepp bestämma föreläsningsverksamhetens syfte. Enligt överstyrelsens uppfattning torde avsikten med föreläsningsverksamheten lämpligen kunna angivas på samma sätt, som nu sker i fråga om folkbildningskurserna. Överstyrelsen föreslår sålunda, att i författningen angives, att föreläsningsverksamheten skall meddela allmän och medborgerlig bildning.

Beträffande de olika anslagsposterna framgår av handlingarna i övrigt i huvudsak följande.

Anslagsposten 1. Föreläsningsförbundens riksorganisation upp-
repar sin framställning om att bidraget till anstalter och föreningar, som anordnar populärvetenskapliga föreläsningar, skall få karaktären av förslagsanslag och instämmer i Folkbildningsförbundets hemställda föregående år, att anslagsposten till resekostnad till föreläsare måtte innefatta även dagtraktamente. Under förutsättning att dessa förbättringar av villkoren för föreläsningsverksamheten sker, avstår organisationen från begäran om höjning av bidraget per föreläsning. I annat fall vidhåller organisationen sin tidigare framställning om höjning av bidraget med 10 kronor per föreläsning till 45 kronor upp till ett antal av 10 och till 25 kronor för varje under budgetåret därutöver anordnad föreläsning. För de direkt av föreläsningsförbunden anordnade föreläsningarna bör under samma förutsättningar en höjning till 45 kronor ske.

Chefen för försvarsstaben hemställer att anslaget till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet höjes till 50 000 kronor.

Skolöverstyrelsen upplyser, att de av lokala föreläsningsanstalter och föreläsningsförbund anordnade föreläsningarna under budgetåret 1954/55 i runt tal utgjort 13 000. Bidragsbehovet skulle sålunda utgöra ($13\ 000 \times 30$ kronor \Rightarrow) 390 000 kronor. Överstyrelsen räknar med ett ytterligare behov av 10 000 kronor. Av administrativa och pedagogiska skäl synes det överstyrelsen önskvärt, att föreläsningsverksamheten inom försvaret liksom hittills organiseras av de militära förbanden men administreras av det föreläsningsförbund, inom vars område förbanden är förlagda. Överstyrelsen föreslår icke någon ändring av nu utgående bidrag per enkel föreläsning och dubbel föreläsning till föreläsningsverksamheten vid truppförband. Liksom hittills bör kravet på offentlighet ej gälla i fråga om denna föreläsningsverksamhet. Överstyrelsen har ej funnit skäl räkna med någon avsevärd ökning av anslagsbehovet. Ett bidrag av 350 kronor per förband borde vara tillräckligt. Med de 85 förband inom samtliga tre försvarsgrenar, som enligt chefen för försvarsstaben kommer i fråga för detta bidrag, skulle sålunda det sammanlagda anslagsbehovet bli cirka 30 000 kronor. Till föreläsningsförbundens verksamhet föreslår överstyrelsen sålunda ett bidrag

till arvoden under budgetåret 1956/57 av $(390\ 000 + 10\ 000 + 30\ 000 =)$ 430 000 kronor.

I en senare från *försvarsstabens personalvårdsavdelning* inkommen promemoria framhålles, att skolöverstyrelsens förslag beträffande föreläsningverksamheten inom försvaret på flera punkter skulle innebära nackdelar i jämförelse med nuvarande bestämmelser. Chefen för försvarsstaben skulle mista ett av de viktigaste medlen att ha insyn i och kontroll över denna verksamhet och skulle förlora möjligheten att samordna föreläsningverksamheten med övrig bildningsverksamhet i krigsmakten. Risk skulle uppkomma för en olycklig organisatorisk splittring mellan föreläsningverksamheten i fred å ena sidan och vid förstärkt försvarsberedskap och krig å den andra. Ett särskilt anslag föreslås även i fortsättningen utgå till arvoden åt föreläsare i försvarsmakten, att fördelas av chefen för försvarsstaben. Denne föreslås liksom hittills kunna godkänna föreläsare och ämnen.

A n s l a g s p o s t e n 2. *Arbetarnas bildningsförbund* hemställer, att statsbidraget till föreläsningar i anslutning till studiecirkelverksamhet och annat lokalt organiserat studiearbete måtte upptagas med 300 000 kronor. Det aktuella behovet utgör cirka 10 000 föreläsningar, varav närmare 1 000 är s. k. cirkelföreläsningar. I fråga om bidraget till anordnande av föreläsningar i samband med central kursverksamhet hemställer förbundet, att detta beräknas för cirka 2 000 föreläsningar och upptages med 60 000 kronor.

Medel till de av arbetarnas bildningsförbund till 1 000 beräknade s. k. cirkelföreläsningarna föreslås av *skolöverstyrelsen* utgå ur studiecirkelanslaget. Av de återstående 9 000 föreläsningarna beräknas de flesta komma att ingå i kortare serier om 3—9 föreläsningar, varvid bidraget enligt överstyrelsens förslag skall utgöra 30 kronor per timme till högst 75 procent av antalet bidragstimmar och i övrigt 15 kronor. Överstyrelsen beräknar, att sådana serier kommer att omfatta omkring 8 000 föreläsningar, medan 1 000 kommer att ingå i längre serier, där bidraget utgör 30 kronor per timme, till högst 50 procent av antalet bidragstimmar och i övrigt 15 kronor. Medelsbehovet för dessa 9 000 föreläsningar skulle sålunda utgöra $(6\ 500 \times 30\ \text{kronor} + 2\ 500 \times 15\ \text{kronor} =)$ 232 500 kronor. Till detta kommer de föreläsningar, som anordnas av studieförbunden i samband med central kursverksamhet. Överstyrelsen har i sina äskanden under de senaste två åren föreslagit ett bidrag av 30 000 kronor till denna verksamhet. Med en beräkning av 30 kronor per bidragstimme skulle detta belopp räcka till 1 000 föreläsningar. Överstyrelsen anser detta antal tillräckligt och föreslår ett sammanlagt bidrag till studieförbundens föreläsningverksamhet under budgetåret 1956/57 av $(232\ 500 + 30\ 000 =)$ 262 500 kronor.

A n s l a g s p o s t e n 3. *Folkbildningsförbundet* anhåller, att skolöverstyrelsen ansöker om ett anslag för budgetåret 1956/57 av 175 000 kronor för anordnande av längre folkbildningskurser och ämneskurser.

Med den utformning folkbildningskurserna fått sedan år 1947 föreligger enligt *skolöverstyrelsens* mening intet skäl att bibehålla nu gällande olika bestämmelser för längre och kortare kurser. Överstyrelsen föreslår, att i fortsättningen endast ett slags kurser, kallade folkbildningskurser, anordnas. Till sådana kurser bör utgå statsbidrag för minst 10 och högst 50 undervisningstimmar, fördelade med minst 4 undervisningstimmar i veckan. Under budgetåret 1954/55 har folkbildningsförbunden anordnat samman-

lagt 106 längre folkbildningskurser och 250 ämneskurser. Det totala timantalet vid dessa kurser har utgjort cirka 6 000 undervisningstimmar. Överstyrelsen räknar ej med någon förändring i fråga om timantalet under budgetåret 1956/57. Överstyrelsen föreslår därför ett bidrag till folkbildningsförbundens föreläsungsverksamhet under budgetåret 1956/57 av $(3\ 000 \times 30 \text{ kronor} + 3\ 000 \times 15 \text{ kronor} =) 135\ 000$ kronor.

A n s l a g s p o s t e n 4. I fråga om bidraget till föreläsningsförbundens administrationskostnader hemställer *föreläsningsförbundens riksorganisation* under hänvisning till verksamhetens kraftiga expansion — från 569 anstalter till 1 026 under de senaste tio åren — och till den omständigheten, att studieförbunden erhållit betydligt ökat organisations- och administrationsbidrag, om en höjning från nu utgående 34 500 kronor till 55 000 kronor.

Överstyrelsen anser starka skäl tala för att även folkbildningsförbunden erhåller bidrag för administrationskostnader och föreslår, att detta såväl beträffande folkbildningsförbunden som föreläsningsförbunden konstrueras på det sättet, att förbunden utöver det sammanlagda bidraget till arvodeskostnaderna för föreläsningar erhåller ett belopp, som utgör 15 procent av det sammanlagda arvodesbidraget, dock att administrationsbidraget ej må understiga 500 kronor per förbund. Som administrationsbidrag till föreläsningsförbunden och folkbildningsförbunden föreslår överstyrelsen sålunda $(15 \text{ procent av } 430\ 000 \text{ kronor} + 15 \text{ procent av } 135\ 000 \text{ kronor} =) 84\ 750$ kronor.

A n s l a g s p o s t e n 5. *Överstyrelsen* föreslår, att folkbildningsförbunden som konferensbidrag erhåller ett belopp, som utgör 10 procent av det sammanlagda arvodesbidraget. Till detta ändamål beräknar överstyrelsen sålunda ett bidrag av högst $(10 \text{ procent av } 135\ 000 =) 13\ 500$ kronor.

A n s l a g s p o s t e n 6. *Folkbildningsförbundet* upprepar sin framställning från föregående år, att anslagsmedlen för resekostnadsersättning till föreläsare måtte från och med budgetåret 1956/57 innefatta också traktamentsersättning. Även *föreläsningsförbundens riksorganisation* framställer, såsom förut nämnts, yrkande härom.

Skolöverstyrelsen föreslår, att bidrag för täckande av föreläsares rese- och traktamentskostnader må kunna utgå för samtliga de föreläsningstimmar, för vilka föreläsninganordnare beviljats det högre bidraget av 30 kronor. Bidraget bör utgå enligt rese- och traktamentsklass II B i allmänna resereglementet och utbetalas av föreläsninganordnare enligt de närmare bestämmelser, som skolöverstyrelsen meddelar. Överstyrelsen beräknar, att dessa föreläsningar under budgetåret 1956/57 kommer att uppgå till ett antal av 24 000. Enligt överstyrelsens beräkningar drar nu varje föreläsning en genomsnittlig kostnad av 25 kronor för föreläsarens resor och traktamente. Med utgångspunkt i dessa siffror föreslår överstyrelsen ett bidrag under budgetåret 1956/57 av 600 000 kronor för täckande av föreläsarnas rese- och traktamentskostnader.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens förslag rörande uppbyggnaden av ett nytt såsom bidrag till föreläsningsverksamhet betecknat anslag. Då ämbetsverket emellertid avstyrker, att anslaget erhåller karaktären av förslagsanslag, bör dock medel till resekostnadsersättning åt föreläsare liksom hittills beräknas under särskilt anslag. I övrigt anför statskontoret huvudsakligen följande.

Vad överstyrelsen förordat rörande föreläsningsförbundens medverkan vid behandlingen av de lokala föreläsningsanstalternas bidragsansökningar samt rörande vederbörande förbunds rätt att utfärda preliminärt godkännande av föreläsare, kan ämbetsverket för sin del godtaga. Organisationen och administrationen av föreläsningsverksamhet inom försvaret torde liksom hittills böra ombesörjas av de militära förbanden. Förslaget om förmånligare bidragsgivning, då föreläsning anordnas i form av dialogföreläsning, intervjuföreläsning eller estradsamtal kan statskontoret icke tillstyrka. Ämbetsverket anser sig på föreliggande utredning ej kunna bedöma, i vad mån en omläggning av folkbildningsförbundens kursverksamhet bör vidtagas. Förslaget i denna del — liksom övriga av överstyrelsen i rationaliseringssyfte gjorda yrkanden — anser statskontoret böra vinna beaktande endast i den mån ett genomförande av desamma icke medför ökade utgifter för statsverket. Med utgångspunkt från nu utgående understöd för föreläsningsförbundens verksamhet — 360 900 kronor — samt med hänsyn till att för närvarande minst 30 000 kronor under denna post beräknats jämväl för anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finns, motsätter sig ämbetsverket icke, att för detta ändamål anvisas 400 000 kronor. Till föreläsningsverksamhet inom försvaret torde oförändrat belopp, 28 800 kronor, böra utgå. Då understöd till cirka 1 000 cirkelföreläsningar från och med följande budgetår avses skola utgå från studiecirkelanslaget, föreslår statskontoret, att anslagsposten till studieförbundens föreläsningsverksamhet begränsas till 245 000 kronor. För folkbildningsförbundens verksamhet beräknar statskontoret oförändrad medelsanvisning eller 125 000 kronor. Ämbetsverket håller vidare före, att administrationsbidraget till föreläsningsförbunden allttjämt bör beräknas till 10 procent av arvodesbidraget eller till 40 000 kronor. Ytterligare uppräknig av för sagda ändamål avsedda medel kan statskontoret alltså icke tillstyrka liksom ej heller att dylikt bidrag eller konferensbidrag får utgå till folkbildningsförbunden. Ämbetsverket föreslår sålunda, att för bidrag till föreläsningsverksamhet anvisas (400 000 + 28 800 + 245 000 + 125 000 + 40 000 =) 838 800 eller avrundat 839 000 kronor.

Departementschefen. Den av skolöverstyrelsen föreslagna omläggningen av anslagsuppställningen för de ändamål, som här är i fråga, innebär en budgetteknisk förenkling och medför en avsevärt bättre överskådlighet. Jag anser förslaget i detta hänseende vara i stort sett lämpligt och förordar, med vissa undantag, dess genomförande. I likhet med statskontoret kan jag ej tillstyrka, att det nya anslaget betecknas såsom förslagsanslag. Enligt min mening bör anslaget vara obetecknat. Till följd härav bör medel till resekostnadsersättning och — såvitt gäller föreläsare vid truppförbanden — traktamente liksom hittills beräknas under ett särskilt såsom förslagsanslag betecknat anslag. Med hänsyn till vad försvarsstabens personalvårdsavdelning anfört, finner jag det lämpligast, att medel till föreläsningsverksamheten inom försvaret, med bibehållande av nu gällande bestämmelser, upptages under en särskild anslagspost.

Skolöverstyrelsen har, i avsikt att förenkla föreläsningsverksamhetens administration, föreslagit ytterligare vissa omläggningar. Sålunda föreslås,

att föreläsningsförbunden skall mottaga de lokala föreläsningsanstalternas statsbidragsansökningar och i sin tur hos överstyrelsen ansöka om bidrag för hela det område, som av överstyrelsen fastställts för varje förbund. Vidare föreslås, att föreläsningsförbund får rätt att utfärda preliminärt godkännande av föreläsare, gällande för viss tid, och att studieförbund och folkbildningsförbund får rätt att godkänna föreläsare inom sina verksamhetsområden. Dessa förändringar finner jag välmotiverade och jag biträder därför överstyrelsens förslag på dessa punkter. Överstyrelsen har också påpekat, att svårigheter uppkommit vid tolkningen av gällande författningsföreskrift, att föreläsningsverksamheten skall vara populärvetenskaplig. Enligt överstyrelsens mening bör i stället föreskrivas, att verksamheten — såsom nu gäller rörande folkbildningskurserna — skall meddela allmän och medborgerlig bildning. Då sistnämnda begrepp får anses bättre täcka verksamhetens nuvarande innehåll, har jag intet att erinra mot en sådan ändring.

Gällande statsbidragsbestämmelser för föreläsningsverksamheten är måhända icke utformade med den enhetlighet och överskådlighet, som i och för sig vore önskvärd och som i vart fall bör åstadkommas vid en eventuell omläggning av själva bidragsgrunderna. Det förslag till ändrade bidragsgrunder, som överstyrelsen nu framlagt, kan enligt min mening i dessa hänseenden knappast anses innebära någon förenkling i jämförelse med gällande system. Med hänsyn härtill och då en väsentlig förutsättning för genomförande av de nya bidragsgrunderna torde vara en ändring av anslagsnaturen från obetecknat anslag till förslagsanslag — vilket jag nyss avstyrkt — bör enligt min mening nuvarande bidragsgrunder för föreläsningsverksamheten bibehållas oförändrade, särskilt som jag dessutom endast på en punkt är beredd att föreslå en mindre höjning av medelsanvisningen.

Vad gäller anslagsberäkningen förordar jag sålunda oförändrade belopp under de föreslagna anslagsposterna 1—3 till föreläsningsförbundens, studieförbundens respektive folkbildningsförbundens föreläsningsverksamhet, d. v. s. 390 900 kronor under anslagsposten 1, 270 000 kronor under anslagsposten 2 och 125 000 kronor under anslagsposten 3. Därvid förutsätter jag, att bidrag till s. k. cirkelföreläsningar alltjämt skall utgå av de anslagsmedel, som kommer att anvisas under posten 2. Till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet beräknar jag — under en fjärde anslagspost — likaså oförändrat belopp, 28 800 kronor. Då jag icke är beredd att föreslå särskilt administrationskostnadsbidrag jämväl åt folkbildningsförbunden, torde under anslagsposten 5 böra upptagas bidrag till föreläsningsförbundens administrationskostnader. Med hänsyn till den ändring av rekvisitionsförfarandet beträffande statsbidrag till föreläsningsanstalterna, som jag i det föregående tillstyrkt, förordar jag en höjning av det nuvarande bidraget med 5 500 kronor till 40 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit torde under ett obetecknat anslag till Bidrag till föreläsningsverksamhet för nästa budgetår böra anvisas sammanlagt (390 900 + 270 000 + 125 000 + 28 800 + 40 000 =) 854 700 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen till motsvarande ändamål för innevarande budgetår innebär en höjning med 5 500 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare efter förslag av skolöverstyrelsen meddela erforderliga bestämmelser beträffande de ändringar i fråga om rekvisitionsförfarande m. m., som jag i det föregående förordat.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 854 700 kronor.

[322] 3. Resekostnadsersättning åt föreläsare

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	240 000	246 532
1955/56 (statsliggaren s. 757)	245 000	
1956/57 (förslag)	250 000	

Beträffande organisationernas och myndigheternas uttalanden i fråga om medel till resekostnadsersättning och traktamente åt föreläsare torde få hänvisas till redogörelsen under föregående anslagspunkt. Utöver vad som framgår av nämnda redogörelse anför *statskontoret*, att ämbetsverket icke anser sig kunna biträda det av skolöverstyrelsen framförda önskemålet om förmånligare bidragsgivning. Statskontoret kan för sin del icke förorda annan uppräknig av anslaget än som är påkallad med hänsyn till höjningen av biljettpriserna.

Departementschefen. Såsom jag vid anmälan av närmast föregående anslag anför, torde medel till här ifrågavarande ändamål liksom hittills böra upptagas under ett särskilt förslagsanslag. I likhet med statskontoret anser jag mig icke kunna tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om ändrade bidragsgrunder. Med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1954/55 och på grund av de ökade biljettpriserna räknar jag med en automatisk ökning av anslaget med i runt tal 5 000 kronor till 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[323] 4. **Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet.** Under punkten angående bidrag till föreläsningsverksamhet har lämnats en översikt över av skolöverstyrelsen föreslagna förändringar beträffande vissa anslagsrubriker. Under förevarande anslagsrubrik upptages

i enlighet med skolöverstyrelsens förslag den nu under det obetecknade anslaget till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, redovisade anslagsposten å 112 000 kronor till bidrag åt centralbyråer för den populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten och för den genom riksförbund för studiecirkelverksamhet bedrivna föreläsningsverksamheten (statsliggaren s. 755) samt det under det likaledes obetecknade anslaget till Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m. upptagna bidraget å 47 500 kronor till Folkbildningsförbundet för konsulentverksamhet (statsliggaren s. 756).

Skolöverstyrelsen förelår under detta anslag i förhållande till innevarande budgetårs medelsanvisning för här avsedda ändamål en ökning med 42 500 kronor, vilken ökning helt avser bidraget till Folkbildningsförbundets konsulentverksamhet.

Av handlingarna i ärendet framgår bland annat följande.

De nu till Folkbildningsförbundets konsulentverksamhet utgående medlen är avsedda till bestridande av högst hälften av kostnaderna för avlönande av minst nio konsulenter. Maximibidraget per heltidstjänstgörande konsulent utgör 5 000 kronor och för halvtidstjänstgörande 2 500 kronor. Dessa belopp fastställdes år 1947. Nuvarande anslagsmedel räcker till bidrag för nio heltidstjänster och en halvtidstjänst.

För att betona vikten av centralbyråernas rådgivande verksamhet föreslår överstyrelsen, att bidraget till centralbyråerna sammanslås med det till Folkbildningsförbundet utgående bidraget för konsulentverksamhet. Det nya bidraget bör i fortsättningen helt disponeras av överstyrelsen, som därigenom får möjlighet att på ett direktare sätt än hittills följa och stimulera konsulentverksamheten inom föreläsningsområdet. Rörande konsulentverksamheten föreslår överstyrelsen, att bidraget per konsulent — i likhet med vad som nu gäller för ungdomsinstruktörer och nykterhetsinstruktörer — skall utgöra tre fjärdedelar av konsulentens årslön, dock högst 9 000 kronor för helt budgetår. Den därav föranledda ökningen skulle uppgå till $(9 \times 4\,000 + 2\,000 =) 38\,000$ kronor. Vidare föreslår överstyrelsen, liksom föregående år, att bidrag skall beviljas till avlönande av en halvtidstjänstgörande konsulent i Värmlands län, för vilken statsbidrag för närvarande ej utgår. Härfor beräknas en kostnad av 4 500 kronor. Den sammanlagda ökningen beräknar överstyrelsen sålunda till $(38\,000 + 4\,500 =) 42\,500$ kronor.

Statskontoret vill icke motsätta sig en förbättring av statsbidraget med 1 000 kronor, räknat per heltidsanställd konsulent, men avstyrker däremot bidrag till ytterligare en halvtidstjänst.

Departementschefen. Det av skolöverstyrelsen föreslagna sammanförandet av bidraget till centralbyråer och bidraget till Folkbildningsförbundets konsulentverksamhet till ett särskilt obetecknat anslag finner jag vara en lämplig åtgärd. Anslaget torde böra disponeras av skolöverstyrelsen. Liksom överstyrelsen räknar jag med att bidraget till centralbyråerna skall utgå med oförändrat belopp, 112 000 kronor. I fråga om konsulentverksamheten tillstyrker jag, att bidrag utgår till avlönande av ytterligare en

halvtidsanställd konsulent. Bidraget per konsulent bör enligt min mening liksom hittills utgöra högst hälften av avlöningskostnaderna. Härvid torde man dock — såsom nu är fallet beträffande ungdoms- och nykterhetsinstruktörerna — med hänsyn till inträffade lönestegringar böra utgå från ett bidragsunderlag av 12 000 kronor. Maximibidraget per heltidskonsulent kommer då att uppgå till 6 000 kronor. Jag vill sålunda föreslå, att medelsanvisningen till konsulentverksamheten uppräknas med $(9\frac{1}{2} \times 1\ 000 =)$ 9 500 kronor för höjning av bidraget per konsulent och vidare med 3 000 kronor, avseende bidrag till ytterligare en halvtidsanställd konsulent, d. v. s. sammanlagt med 12 500 kronor till 60 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör under denna nya anslagsrubrik anvisas ett belopp av $(112\ 000 + 60\ 000 =)$ 172 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 172 000 kronor.

[324] **5. Bidrag till studieförbund.** Under anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet har lämnats en översikt över av skolöverstyrelsen föreslagna förändringar beträffande vissa anslagsrubriker. Under förevarande anslagsrubrik upptages i enlighet med skolöverstyrelsens förslag dels det nu under reservationsanslaget till Utbildning av studieledare inom folkbildningsarbetet m. m. upptagna bidraget å 20 000 kronor till bildningspropaganda på landsbygden (statsliggaren s. 757) och dels den under det obetecknade anslaget till Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader redovisade anslagsposten å 1 925 000 kronor, som utgör bidrag enligt 27 § kungörelsen 1947: 508 till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader (statsliggaren s. 758).

Enligt 27 § nyssnämnda kungörelse må bidrag av statsmedel för organisations- och administrationskostnader utgå till av skolöverstyrelsen jämlikt 23 § samma kungörelse godkänt riksförbund för studiecirkelverksamhet med högst hälften av förbundets utgifter för studieverksamheten, däri inräknade kostnader för av förbundet anordnade studieledare- och instruktionskurser samt för av förbundet anställda instruktörer och konsulenter.

Skolöverstyrelsen föreslår under detta anslag i förhållande till nuvarande medelsanvisning å tillhoppa 1 945 000 för här avsedda ändamål en höjning med 100 000 kronor. Höjningen avser bidraget till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader. Överstyrelsen föreslår vidare vissa ändringar av de nu gällande villkoren för godkännande av riksförbund för studiecirkelverksamhet (studieförbund) och viss ändring av grunderna för fördelningen av organisations- och administrationsbidraget.

Av överstyrelsens framställning framgår i huvudsak följande.

Studieförbunden har för budgetåret 1954/55 erhållit bidrag för här ifrågavarande ändamål med sammanlagt 1 525 000 kronor. Förbundens preliminära verkliga utgifter för 1954/55 har upptagits med 4 054 196 kronor. För nästa budgetår begär förbunden bidrag med tillhoppa 2 583 265 kronor.

För godkännande som riksförbund för studiecirkelverksamhet gäller nu, att förbundet skall ha minst 10 000 medlemmar och som huvuduppgift bedriva studie- och bildningsverksamhet av riksomspännande karaktär. Vidare skall förbundet under föregående budgetår haft utgifter för folkbildningsarbete å minst 2 000 kronor. Det har visat sig, att många smärre organisationer uppfyller de formella villkoren och att man kan riskera en uppsplittring på ett stort antal studieförbund. Överstyrelsen föreslår därför, att bestämmelserna ändras så, att man kräver, att antalet medlemmar i förbundet skall vara minst 25 000, att studieverksamheten, som skall vara av riksomspännande karaktär, skall vara huvuduppgiften och att antalet aktiva deltagare i studiecirkel- och kursverksamhet under föregående år skall ha uppgått till minst 5 000. Förbundet bör vidare ha en från moderorganisationen skild ekonomisk förvaltning. Liksom hittills bör överstyrelsen kunna godkänna förbund, som icke uppfyller kravet ifråga om medlemsantal.

Överstyrelsen har hittills fördelat ifrågavarande anslag på 14 olika poster för att kunna göra en så rättvis avvägning som möjligt mellan de olika förbunden. Överstyrelsen ämnar i fortsättningen fördela anslaget på följande fyra olika huvudposter:

1. Lönekostnader för centralt anställd personal och instruktörsverksamhet.
2. Administrationskostnader inklusive reseersättningar för inspektions- och instruktionsverksamhet.
3. Särskilda åtgärder ex. anskaffande av studiemateriel, utgivande av studieplaner, bildningspropaganda, konferensverksamhet.
4. Pedagogisk verksamhet
 - a) För pedagogiska uppgifter anställd personal.
 - b) Studieleदारutbildning.

Enligt överstyrelsens bedömande skulle en sammanslagning till fyra sådana olika bidragsposter underlätta ett ställningstagande till förbundens anslagsäskanden samtidigt som dessa anslagsposter klarare än de 14 nuvarande anslagsposterna skulle visa på förbundens olikartade struktur.

Liksom hittills bör statsbidrag utgå med högst hälften av den verkliga kostnaden för löner, administration och särskilda åtgärder av vikt för verksamhetens fortsatta utveckling. Studieförbundens verksamhet och särskilt studiecirkelverksamheten har under de senaste åren ökat kraftigt i omfattning. Detta har medfört stora krav på en utvidgning av den pedagogiska verksamheten inom förbunden. Av olika skäl har förbundens möjligheter att bestrida kostnaderna för en sådan verksamhet dock visat sig otillräckliga. Överstyrelsen föreslår därför, att förbunden i fortsättningen skall kunna erhålla bidrag med tre fjärdedelar av kostnaden för anställande av personal för rent pedagogiska uppgifter samt för studieleदारutbildning, vilket skulle kräva en höjning av anslaget med 50 000 kronor. Därest studieförbunden skall kunna utvidga sin kursverksamhet för studieleदारutbildning är det likaså nödvändigt, att bidrag i fortsättningen jämväl beviljas för inkvarteringskostnader i likhet med vad som nu är fallet beträffande

ungdomsledarutbildningen. För detta ändamål beräknas en anslagshöjning med ytterligare 150 000 kronor. För närvarande fördelar överstyrelsen ur här ifrågavarande anslag bidrag även till anställande av distrikts- och lokalinstruktörer. Överstyrelsen finner det dock ur principiella synpunkter lämpligast, att bidrag till lokalinstruktörer icke i fortsättningen utgår ur detta anslag utan att kostnaderna härför bestrides med andra medel t. ex. kommunala bidrag. Överstyrelsen ämnar överföra en del av de hittills för detta ändamål beräknade medlen till bidrag för anställande av distriktsinstruktörer. I övrigt torde dessa medel böra inräknas under posten pedagogisk verksamhet, vilket medför, att den erforderliga anslagshöjningen för pedagogisk verksamhet kan begränsas till 100 000 kronor.

Statskontoret anser, att den nuvarande anslagsbenämningen bör bibehållas, emedan studieförbunden erhåller bidrag även från andra anslag. Skolöverstyrelsens förslag om överförande till ifrågavarande anslag av bidraget för bildningspropaganda på landsbygden samt om beräkning av medel till arbetarnas bildningsförbund för verksamhet bland sjömän under annat anslag har icke givit ämbetsverket anledning till erinran. Vissa skäl torde kunna anföras för en utvidgning av den pedagogiska verksamheten inom förbunden. Mot bakgrunden av den väsentliga uppräknings av anslaget, som ägde rum för innevarande budgetår, samt med hänsyn jämväl till konsekvenserna kan ämbetsverket emellertid icke tillstyrka förbättring av bidragsgivningen. Enligt vad som under hand inhämtats från överstyrelsen har för innevarande budgetår till bidrag till lokalinstruktörer beräknats i runt tal 200 000 kronor. Då kostnaderna för nyssnämnda ändamål i enlighet med överstyrelsens förslag framdeles torde böra bestridas i annan ordning, lär följaktligen viss nedräkning av anslaget vara möjlig. Därest viss del — t. ex. hälften — av de för bidrag till lokalinstruktörer disponerade medlen användes till bidrag för anställande av distriktsinstruktörer, kan sålunda en besparing om 100 000 kronor uppnås.

Departementschefen. Det av skolöverstyrelsen föreslagna sammanförandet av bidraget till bildningspropaganda på landsbygden och bidraget till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader under ett anslag finner jag mig böra tillstyrka. Det förstnämnda bidraget torde liksom hittills böra av överstyrelsen fördelas mellan de på landsbygden verkamma studieförbunden. Jag har ej heller någon erinran mot den av överstyrelsen förordade benämningen å anslaget, vilken väl korresponderar med övriga nya anslagsrubriker.

De föreslagna ändringarna av villkoren för godkännande såsom studieförbund äsyftar endast en anpassning till föreliggande faktiska förhållanden. På denna punkt biträder jag överstyrelsens förslag. Liksom hittills bör överstyrelsen i undantagsfall kunna godkänna även sådan organisation, som ej uppfyller kravet i fråga om medlemsantal.

Skolöverstyrelsen uppger sig komma att i fortsättningen fördela medlen

till studieförbundens organisations- och administrationskostnader på fyra olika poster mot för närvarande på 14 poster. I fråga om en av dessa poster — posten till pedagogisk verksamhet — vill överstyrelsen få möjlighet att ge bidrag motsvarande tre fjärdedelar av kostnaderna. Såsom jag föregående år, vid framläggande av förslag om höjning av medelsanvisningen till ifrågavarande ändamål från 1 525 000 kronor till 1 925 000 kronor, framhöll, är det angeläget, att överstyrelsen vid bidragsfördelningen så långt möjligt söker främja studiecirkelverksamhetens kvalitativa inriktning. Jag anser emellertid, att detta bör kunna i skälig mån åstadkommas med tillämpning av nuvarande bidragsgrunder, exempelvis genom att inom ramen för det till 50 procent maximerade bidraget kostnaderna för pedagogisk verksamhet ges en mera framträdande ställning vid bedömande av bidragsunderlaget. Med hänsyn härtill och då jag icke är övertygad om riktigheten av att man utan vidare skulle bortse från kostnaderna för lokalinstruktörernas verksamhet vid beräkning av bidragsunderlaget, anser jag mig icke böra förorda någon ändring av den av Kungl. Maj:t och riksdagen föreskrivna statsbidragsregeln. Utöver vad jag nu framhållit finner jag mig ej ha anledning ingå på de av överstyrelsen tillämpade grunderna för fördelning av bidraget mellan förbunden. Jag förutsätter emellertid, att en ändring från överstyrelsens sida av normerna för beräkning av bidragsunderlaget och bidragsfördelningen kommer att föregås av överläggningar med samtliga berörda organisationer.

Med hänsyn till vad jag nu anfört räknar jag med oförändrad medelsanvisning under detta obetecknade anslag eller alltså såsom bidrag till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader 1 925 000 kronor och såsom bidrag till bildningspropaganda på landsbygden 20 000 kronor, sammanlagt 1 945 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela närmare bestämmelser i anledning av vad jag förordat beträffande ändring av vissa bidragsvillkor ävensom föreskrifter rörande dispositionen av den reservation, som vid utgången av innevarande budgetår må komma att finnas på den nuvarande anslagsposten till bidrag till bildningspropaganda på landsbygden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 1 945 000 kronor.

[325] 6. Bidrag till studiecirkelverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	3 125 000	4 416 728
1954/55	3 450 000	5 005 412
1955/56 (statsliggaren s. 757)	4 850 000	
1956/57 (förslag)	5 350 000	

Detta förslagsanslag är nu benämnt Understöd åt studiecirkelverksamhet.

För allmän studiecirkel utgår nu bidrag med högst hälften av kostnaden för lärararvode, dock högst 4 kronor för studietimme, med högst hälften av kostnaden för ledararvode, dock högst 1 krona 50 öre för studietimme, samt med högst hälften av kostnaden för studiemateriel, dock högst 7 kronor för varje medlem i cirkeln. För ungdomscirkel utgår bidrag med högst tre fjärdedelar av kostnaden för lärararvode, dock högst 6 kronor för studietimme, med högst tre fjärdedelar av kostnaden för ledararvode, dock högst 2 kronor för studietimme, samt med högst hälften av kostnaden för studiemateriel, dock högst 7 kronor för varje medlem i cirkeln. För båda slagen av studiecirkel gäller, att bidrag för budgetåret 1955/56 får utgå med sammanlagt högst 300 kronor för studiecirkel och budgetår. Till allmän studiecirkel utgår vidare ur de för föreläsningsverksamhet i anslutning till lokalt organiserat studiearbete anvisade medlemmen bidrag till högst två föreläsningar för arbetsår enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 550 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning föranledd av ändrade bidragsgrunder	+ 75 000
2. Höjning föranledd av verksamhetens ökade omfattning ..	+ 475 000
	<hr/>
	Summa ökning kronor 550 000

Till stöd för sitt förslag anför överstyrelsen huvudsakligen följande.

1. Vid den av överstyrelsen företagna översynen av gällande statsbidragsbestämmelser för folkbildningsarbetet har överstyrelsen uppmärksammat, att de nu gällande bestämmelserna medför en arbetskrävande detaljkontroll inom studieförbunden. Detta är bland annat beroende av det förhållandet, att antalet studiecirkel sedan budgetåret 1947/48 mer än fördubblats. Erfarenheten visar också, att den nuvarande uppdelningen i olika bidragsposter icke innebär större kontroll mot missbruk av bidragen än ett enhetligt bidrag skulle möjliggöra och att en sådan uppdelning i och för sig icke innebär en kvalitetshöjning. Den formella granskningen skulle underlättas om bidraget beräknades utgå med ett visst belopp per studietimme. Liksom hittills bör som bidragsberättigade ändamål betraktas såväl utgifter för handledare (för närvarande lärare eller ledare) som utgifter för studiemateriel. Med den allt rikare differentiering som studiecirkelverksamheten fått under de senare åren har det ofta på landsbygden visat sig nödvändigt att som lärare eller ledare engagera personer från andra platser. Det synes skäligt, att kostnaderna för sådana resor måtte få inräknas i det bidragsberättigande underlaget.

Tanken på ett sammanförande av de olika beräkningsgrunderna till en enda har i allmänhet tillstyrkts av studieförbunden. Några förbund anser dock, att den nuvarande skillnaden mellan ledare och lärare bör uppehållas även i fortsättningen.

Kvalifikationsgrunderna för godkännande av lärare har utformats så allmänt, att det i många fall är svårt att dra en tydlig gräns mellan vilka som bör godkännas som lärare eller ledare. Det högre bidraget till lärare medför också en viss press på studieförbunden att godkänna så många som

möjligt som lärare. Enligt överstyrelsens uppfattning, som också bekräftats av vissa smärre stickprovsundersökningar, medför den nuvarande uppdelningen i lärare och ledare en i och för sig icke önskvärd övergång till lärarcirklar samtidigt som begreppet lärare i studiecirkelarna får en allt annat än enhetlig innebörd. Överstyrelsen anser det lyckligast, om frågan om arvoden till de som handledare engagerade personerna avgöres genom överenskommelser i varje särskilt fall. Då statsbidraget utgår med högst hälften av verkliga kostnaden, föreligger icke några nämnvärda risker för att okvalificerade krafter erhåller för högt arvode. Liksom hittills bör handledarna godkännas av respektive studierektor.

I princip bör bidraget per studietimme liksom det nuvarande bidraget konstrueras så, att maximibidraget ligger över det i genomsnitt utgående bidraget. Maximibidraget per studietimme skulle efter en sådan beräkningsgrund få sättas till 7 kronor 50 öre per studietimme. Då detta bidrag dock icke justerats under de senaste åren och då i vissa fall ersättning för resekostnader kommer att utgå, bör bidraget per studietimme utgå med högst 9 kronor. Liksom hittills bör bidraget för allmänna studiecirklar utgå med högst hälften av verkliga kostnaden. Beträffande ungdomscirkelarna anser överstyrelsen, att även i fortsättningen ett 75-procentigt bidrag bör utgå. Detta bör utgå med tre fjärdedelar av verkliga kostnaden, dock högst 12 kronor per studietimme. Till dess erfarenhet vunnits av de nya bidragsvillkoren synes övervägande skäl tala för att ett särskilt maximibidrag per studiecirkel och arbetsår föreskrives. Liksom överstyrelsen tidigare framhållit i sina anslagsäskanden bör dock denna maximigräns höjas från 300 kronor till 400 kronor.

I vissa ämnen (ex. musik, bildande konst, slöjd, konsthantverk och teater) har det visat sig svårt att med ledning av allmänna bestämmelser och särskilda tillämpningsföreskrifter avgöra i vilken utsträckning studiecirkelarna bör tillerkännas statsbidrag. Överstyrelsen föreslår därför, att för de ämnen eller ämnesgrupper, som av överstyrelsen angives i särskild förteckning, studieförbunden skall i fråga om godkännande av studiecirklar samråda med fackman.

Statsbidrag utgår för närvarande även för föreläsningar som anordnas i allmänna studiecirklar. Av praktiska skäl synes detta bidrag i fortsättningen böra utgå ur här ifrågavarande anslagspost. Bidraget bör utgå enligt samma grunder som föreslås för den allmänna föreläsningsverksamheten.

2. Studiecirkelverksamheten kan beräknas ytterligare öka i omfattning. Den erforderliga automatiska höjningen av anslaget är givetvis svår att beräkna. Överstyrelsen uppskattar höjningen till 475 000 kronor.

Under åberopande av att en förenkling av nuvarande statsbidragsbestämmelser torde kunna åstadkommas genom att bidraget fastställs till visst belopp per studietimme, finner *statskontoret* sig icke ha något att erinra mot förslaget härom. Ämbetsverket kan dock icke tillstyrka, att bidraget per timme sättes högre än vad som motsvarar nu utgående understöd, liksom ej heller att maximigränsen per studiecirkel och arbetsår höjes. Statskontoret erinrar i detta sammanhang om att bidragsgrunderna förbättrats så sent som 1953 samt att belastningen å anslaget sedan 1950/51 ökat med mer än 2,5 miljoner kronor. Med hänsyn till anslagsbe-

lastningen för föregående budgetår samt till den ökning av studiecirkelverksamheten, som kan förväntas under 1955/56 och 1956/57, bör anslaget för sistnämnda budgetår icke uppföras med lägre belopp än 5 800 000 kronor.

Departementschefen. Benämningen å detta anslag torde för bättre överensstämmelse med övriga nya anslagsrubriker böra ändras till Bidrag till studiecirkelverksamhet. Såsom framgår av vad jag under anslaget Bidrag till föreläsningverksamhet anfört, bör enligt min mening medel till föreläsningar, anordnade i samband med studiecirkelverksamhet, beräknas under sistnämnda anslag.

Skolöverstyrelsens förslag, att statsbidrag till studiecirkelverksamhet skall utgå med visst belopp per studietimme, synes mig innebära en betydande förenkling i jämförelse med nuvarande bidragssystem. Jag förordar därför en omläggning av bidragsgrunderna enligt denna princip. Jag anser mig däremot icke kunna tillstyrka, att någon förbättring av bidraget i samband därmed genomföres. Med utgångspunkt i gällande bidragsbelopp torde maximibidraget per studietimme böra beräknas för allmän studiecirkel till 7 kronor 50 öre och för ungdomscirkel till 11 kronor. Jag förordar sålunda en omläggning av grunderna för statsbidrag till studiecirkelverksamhet på sådant sätt, att bidrag skall utgå för allmän studiecirkel med högst hälften av kostnaderna för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 7 kronor 50 öre för studietimme, samt för ungdomscirkel med högst tre fjärdedelar av kostnaderna för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 11 kronor för studietimme. Den nu gällande maximeringen av bidraget till 300 kronor för studiecirkel och budgetår bör bibehållas. De av mig förordade ändrade statsbidragsgrunderna föranleder icke något ökat medelsbehov.

I likhet med överstyrelsen och statskontoret räknar jag med en fortsatt ökning av studiecirkelverksamhetens omfattning. Den automatiska ökningen av medelsåtgången har av skolöverstyrelsen beräknats till 475 000 kronor och av statskontoret till 950 000 kronor. Med hänsyn till att inom folkbildningsarbetet knappast torde finnas tillräckliga personella resurser för en lika brant stigande kurva i utvecklingen som under de senast förflutna budgetåren, förordar jag för egen del en höjning av förslagsanslaget med 500 000 kronor till 5 350 000 kronor.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde bestämmelse böra meddelas, att för de ämnen eller ämnesgrupper, som av överstyrelsen anges i särskild förteckning, studieförbunden skall i fråga om godkännande av studiecirkel samråda med fackman. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela föreskrift härom.

Vid bifall till vad jag här förordat torde detta anslag för nästa budgetår böra upptagas med $(4\,850\,000 + 500\,000 =) 5\,350\,000$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsbidrag till studiecirkelverksamheten att gälla från och med budgetåret 1956/57;

b) till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 5 350 000 kronor.

[326] **7. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder.** En översiktlig redogörelse för skolöverstyrelsens förslag om förändringar av vissa anslagsrubriker har lämnats under anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet.

Skolöverstyrelsen föreslår, att medelsanvisningen under detta nya anslag i förhållande till innevarande budgetår höjes med 59 200 kronor från 159 800 kronor till 219 000 kronor och att anslaget fördelas på anslagsposter enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän (nu 5 000 + + 30 000)	—
2. Bidrag till bildningsverksamhet bland fiskare (nu 7 500) ..	+ 2 500
3. Bidrag till kursverksamhet bland samerna (nu 5 000)	—
4. Understöd för anordnande av universitetscirklar (nu 40 000)	—
5. Stöd åt försöksverksamhet och undersökningar inom det folkliga bildningsarbetet (nu 10 000)	+ 40 000
6. Bidrag till utgivande av tidskrifter (nu 21 000)	+ 3 000
7. Bidrag till Musikfrämjandet (nu 12 000)	+ 13 000
8. Bidrag till kurs- och konferensverksamhet (nu 3 000 + + 1 300 + 18 000)	+ 7 700
9. Bidrag till enskilda korrespondensstudier (nu 7 000)	— 7 000
Summa ökning kronor	59 200

Under *anslagsposten 1* har upptagits *dels* det nu utgående obetecknade anslaget till Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän, vilket anslag disponeras av skolöverstyrelsen för utbetalning till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, och *dels* det under det obetecknade anslaget till Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader upptagna bidraget å 30 000 kronor till Arbetarnas bildningsförbund för anordnande av instruktionskurser för sjömän samt anställande av folkbildningsinstruktörer för sjömän. *Anslagsposten 2* motsvaras nu av det obetecknade anslaget till Bidrag till bildningsverksamhet bland fiskare, *anslagsposten 3* av det obetecknade anslaget till Bidrag till kursverksamhet bland samerna och *anslagsposten 4* av reservationsanslaget till Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar. De nu under reservationsanslaget till Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m. redovisade anslagsposterna å respektive 10 000 kronor till stöd åt nya bildningsformer inom det folkliga bildningsarbetet, 21 000 kronor till bidrag till utgivande av tid-

skrifter och 12 000 kronor till bidrag till av Musikfrämjandet anordnad kursverksamhet för kommunala musikledare, vilka anslagsposter har karaktären av särskilda reservationsanslag, är i överstyrelsens förslag upptagna som *anslagsposterna 5—7*. Förslagets *anslagspost 8* omfattar *dels* den nu under det obetecknade anslaget till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, upptagna anslagsposten å 3 000 kronor till resestipendier åt deltagare i av skolöverstyrelsen anordnade konferenser för föreläsare, *dels* den under samma anslag upptagna anslagsposten å 1 300 kronor till bestridande av omkostnader i samband med konferenser av nyss nämnda slag, och *dels* det under reservationsanslaget till Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m. redovisade bidraget å 18 000 kronor till anordnande av utbildningskurser för studieledare utanför studieorganisationerna, vilket bidrag har karaktär av särskilt reservationsanslag. Under *posten 9* har slutligen redovisats det under sistnämnda reservationsanslag upptagna bidraget å 7 000 kronor till enskilda studier per korrespondens.

Rörande de olika anslagsposterna inhämtas av handlingarna bland annat följande.

1. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att ur denna anslagspost i fortsättningen även skall kunna utgå bidrag till enskilda korrespondensstuderande. Samtidigt bör föreskrivas, att anslaget skall av överstyrelsen fördelas *dels* till Arbetarnas bildningsförbund, *dels* till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse.

2. *Svenska fiskarens studieförbund* har i likhet med föregående år hemställt om en ökning av bidraget med 2 500 kronor. Då förbundets verksamhet alltjämt ökat i omfattning och då förbundets kostnader för studiearbetets bedrivande ökat, finner *överstyrelsen* skäligt, att bidraget till förbundet höjes med 2 500 kronor.

5. Överstyrelsen framhåller, att det föreligger ett starkt behov av ökat bidrag till experimentverksamhet och till mindre undersökningar i samband med sådana försök. *Överstyrelsen* föreslår, att anslagsposten höjes med 40 000 kronor.

6. *Tidningen Studiekamraten*, som för närvarande åtnjuter ett bidrag av 11 000 kronor, har hemställt om en höjning av bidraget med 5 000 kronor. *Överstyrelsen* vitsordar det stora värdet av en folkbildningstidskrift av detta slag och finner det skäligt, att bidraget till ifrågavarande tidskrift höjes med hänsyn till de ökade kostnaderna för tidskriftens utgivande. Överstyrelsen anser sig dock för närvarande endast böra tillstyrka en höjning av bidraget med 3 000 kronor.

7. Till Musikfrämjandet utgår för närvarande ett bidrag till kursverksamhet för kommunala musikledare. *Musikfrämjandet* har för nästa budgetår hemställt om ett allmänt bidrag till sin verksamhet av 30 000 kronor. Musikfrämjandet visar på en rad för det folkliga musiklivet önskvärda åtgärder, som främjandet ämnar genomföra, därest medel beviljas. Sålunda planerar Musikfrämjandet bland annat att för militärmusiker, arbetslösa musiker och musiker i de mindre symfoniorkestrarna, av vilka många redan nu anlitas i musikbildningsarbetet, anordna särskilda kurser för att

ge dessa en pedagogisk utbildning, som gör dem bättre skickade som lärare, studiecirkelledare etc. *Överstyrelsen* finner det för sin del önskvärt, att Musikfrämjandet erhåller ökat stöd för sin folkbildande verksamhet, och föreslår därför, att Musikfrämjandets bidrag höjes till 25 000 kronor. I samband härmed synes anslagspostens benämning böra ändras till Bidrag till Musikfrämjandet.

8. Bidrag till utbildning av studieledare utanför studieorganisationerna samt för anordnande av konferenser för föreläsare utgår för närvarande med sammanlagt 22 300 kronor. *Överstyrelsen* understryker behovet av ökade medel för sådana ändamål och föreslår en höjning av bidraget till 30 000 kronor. Liksom hittills bör kurser och konferenser kunna anordnas antingen direkt av *överstyrelsen* eller av olika organisationer, som icke i annan ordning erhåller bidrag för dylika ändamål.

9. Hittills har utgått ett särskilt bidrag till enskilda studier per korrespondens. Det har visat sig, att detta anslag har utnyttjats i mycket ringa utsträckning. En bidragande orsak är enligt skolöverstyrelsens uppfattning, att stödet i denna utformning icke är ändamålsenligt konstruerat; ifrågasvarande bidrag torde icke längre böra utgå. *Överstyrelsen* förutsätter dock, att i annat sammanhang frågan om bidrag till korrespondensstudier uppmärksammas.

Departementschefen. Jag har icke något att erinra mot skolöverstyrelsens förslag att sammanföra de här uppräknade anslagen och anslagsposterna till ett gemensamt anslag, vilket torde böra betecknas som reservationsanslag. Anslaget torde böra uppdelas på anslagsposter i huvudsaklig överensstämmelse med vad *överstyrelsen* förordat. Anslagsposterna bör ha karaktären av särskilda reservationsanslag. Till det nya reservationsanslaget torde böra överföras vid utgången av budgetåret 1955/56 förefintliga reservationer å de av de nuvarande anslagen och posterna, som för närvarande bokföras som särskilda reservationsanslag.

Jag tillstyrker *överstyrelsen*s förslag om höjning av bidraget till tidningen Studiekamraten med 3 000 kronor till 14 000 kronor (p. 6). De av Musikfrämjandet planerade kurserna för utbildning av militärmusiker och vissa andra musiker till musikcirkelledare m. m. torde komma att medföra en värdefull förstärkning av den musikaliska folkbildningsverksamheten. Jag förordar, att bidraget till Musikfrämjandet förstärkes med 3 000 kronor för anordnande av dylika kurser (p. 7). Det under posten 9 redovisade bidraget till enskilda korrespondensstudier torde, såsom skolöverstyrelsen framhållit, icke längre böra utgå. Härigenom uppkommer en minskning av medelsbehovet med 7 000 kronor. Jag har icke något att erinra mot att ur bidraget till bildningsverksamhet bland sjömän (p. 1) i fortsättningen utgår medel även till enskilda korrespondensstudier.

Övriga av skolöverstyrelsen framlagda förslag om ökad medelsanvisning anser jag mig icke böra biträda.

Jag beräknar sålunda under detta nya reservationsanslag ett belopp av

(35 000 + 7 500 + 5 000 + 40 000 + 10 000 + 24 000 + 15 000 + 22 300 =) 158 800 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetårs medelsanvisning för här avsedda ändamål innebär en minskning med (3 000 + 3 000 — 7 000 =) 1 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela erforderliga närmare bestämmelser rörande anslaget disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 158 800 kronor.

[327] **8. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	45 000	45 000
1954/55	150 000	150 000
1955/56 (statsliggaren s. 759)	150 000	
1956/57 (förslag)	150 000	

Av detta anslag skall till riksförbundet Sveriges hemgårdar utgå ett belopp av 15 000 kronor såsom bidrag till bestridande av förbundets administrationskostnader under budgetåret.

Riksförbundet Sveriges hemgårdar anhåller, att anslaget till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1956/57 höjes till 240 000 kronor och att en viss del av statsbidraget, dock högst 12 procent, får användas som administrationsbidrag för utbyggande av ett förstärkt sekretariat.

Enligt *skolöverstyrelsens* uppfattning är det ett allmänt intresse, att hemgårdarna genom en anslagshöjning till 200 000 kronor erhåller större möjligheter att bedriva sin verksamhet. Överstyrelsen finner, att riksförbundets sekretariat är i behov av förstärkning, och tillstyrker, att ett belopp uppgående till högst 12 procent av statsbidraget, d. v. s. högst 24 000 kronor, får användas till bestridande av administrationskostnaderna.

Departementschefen. Förevarande anslag höjdes budgetåret 1954/55 från 45 000 kronor till nuvarande belopp, 150 000 kronor. Någon höjning av statens bidrag till verksamheten under nästa budgetår anser jag mig icke böra tillstyrka. Därest anslaget bibehålles oförändrat, torde bidraget till riksförbundets administrationskostnader böra utgå med samma belopp som under innevarande budgetår. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 150 000 kronor.

[328] 9. Bidrag till verksamheten vid studiehjem

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	40 000	40 000
1954/55	75 000	75 000
1955/56 (statsliggaren s. 759)	75 000	
1956/57 (förslag)	75 000	

Till skolöverstyrelsen har från olika organisationer inkommit framställningar om höjning av detta anslag till sammanlagt 244 850 kronor. Överstyrelsen föreslår en höjning av anslaget med 50 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag för nästa budgetår anser jag mig icke kunna förorda. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid studiehjem* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 75 000 kronor.

[329] 10. Utbildning av ungdomsledare

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	381 500	274 098
1955/56 (statsliggaren s. 759)	381 500	
1956/57 (förslag)	381 500	

Detta reservationsanslag är nu fördelat sålunda:

1. Bidrag till regionala kurser för ungdomsledare	165 000
2. Bidrag till centrala kurser för ungdomsledare	157 500
3. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av högst två centrala kurser för ungdomsledare	15 000
4. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av en försökskurs för ungdomsledare	44 000
	<u>Summa kronor 381 500</u>

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 172 500 kronor, varav 82 500 kronor belöper på anslagsposten 1, 78 750 kronor på anslagsposten 2 och 11 250 kronor på anslagsposten 4.

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1 och 2. Sedan överstyrelsen meddelat ungdomssammanslutningarna tid för ansökan om bidrag för ungdomsledarkurs, ansökte 31 organisationer sommaren 1954 om sammanlagt 770 000 kronor. Överstyrelsen fördelade den för regionala och centrala kurser tillgängliga anslagssumman 322 500 kronor mellan 27 sammanslutningar. Under 1954/55 utbetalades sålunda statsbidrag till 137 regionala kurser med 3 290 deltagare, omfattande 8 926 kursdagar, samt till 56 centrala kurser med 1 653 deltagare, omfattande 11 294 kursdagar.

Den 15 augusti 1955 hade sammanlagt 278 969 kronor utbetalats som bidrag till kurser anordnade under budgetåret 1954/55. Under verksam-

hetsåret har emellertid enligt preliminära rapporter till överstyrelsen bidragberättigade ungdomsorganisationer anordnat ungdomsledarkurser, för vilka statsbidrag kan utgå, i en sådan omfattning, att den tillgängliga anslagssumman framstår som helt otillräcklig. I samband med anslagsfördelningen för budgetåret 1955/56 kommer överstyrelsen att mellan vissa sammanslutningar, som under verksamhetsåret 1954/55 kraftigt överskridit sin av överstyrelsen tilldelade kurskvot, fördela det från budgetåret 1954/55 kvarstående beloppet å 43 531 kronor.

För budgetåret 1955/56 har 35 sammanslutningar ansökt om 464 585 kronor för centrala kurser och 493 035 kronor för regionala kurser eller sammanlagt 957 620 kronor. För budgetåret 1956/57 har 39 organisationer anmält ett behov av 134 centrala och 456 regionala kurser eller med en sammanlagd anslagssumma av 1 249 095 kronor.

4. Under tiden 31 maj—23 juli 1955 har överstyrelsen genomfört en försökskurs för ungdomsledare. Sexton olika sammanslutningar sände 34 representanter till kursen. Av praktiska skäl kunde den första försökskursen inte anordnas under längre tid än åtta veckor. Under budgetåret 1955/56 kommer överstyrelsen att utsträcka kursens längd till 10 eller 12 veckor. Till kursen kommer att mottagas 40 deltagare. Under budgetåret 1956/57 ämnar överstyrelsen, därest anslagsmedlen därtill lämnar tillgång, anordna kursen under tre månader. Överstyrelsen föreslår, att försöksverksamheten fortsätter under några år. Så snart tillräckliga erfarenheter vunnits, kommer överstyrelsen att bearbeta dessa och framlägga vidare förslag.

Departementschefen. I samband med statsmakternas beslut vid 1954 års riksdag om riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken upptogs på riksstaten för budgetåret 1954/55 tre särskilda anslag till främjande av ungdomens föreningsliv och fritidsverksamhet, nämligen dels ett reservationsanslag av 381 500 kronor till Utbildning av ungdomsledare, dels ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet, dels ett obetecknat anslag av 302 400 kronor till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer. För innevarande budgetår är anslagen uppförda med samma belopp.

Det är således betydande anslagssummor, som hittills anvisats för ifrågasvarande ändamål. En omfattande verksamhet i syfte att förbättra ungdomsledarutbildningen och stimulera fritidssysselsättningen i lämpliga former har också kunnat igångsättas till följd av detta statliga stöd. Emellertid anmäler skolöverstyrelsen ett väsentligt ökat medelsbehov för nästa budgetår. Under de båda anslagen för bidrag till ungdomsledarutbildning respektive instruktörsverksamhet föreslås sålunda anslagshöjningar med sammanlagt drygt 320 000 kronor. De framställningar från ungdomsorganisationerna, som ligger till grund för överstyrelsens förslag, visar att statsunderstödet just i sin egenskap av stimulansbidrag fått en god verkan i form av en intensifierad och ökande ungdomsledarutbildning och instruktörsverksamhet. Skulle man gå utöver denna allmänna stimulanskaraktär hos dessa två bidragsformer och även ställa dem i relation till ökningen av

ungdomskullarna, råder det ingen tvekan om att anslagshöjningar i enlighet med överstyrelsens förslag vore motiverade. Jag anser mig emellertid icke böra förorda en dylik direkt anknytning mellan medelsanvisningens storlek och det ökade rekryteringsunderlaget för ifrågavarande verksamhet. Vid budgetavvägningen för nästa budgetår har jag icke funnit utrymme för någon ytterligare höjning av statens ekonomiska insats för främjande av ungdomsledarutbildning och instruktörsverksamhet i de former det här gäller. De båda anslag, som jag nu avhandlat, torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med oförändrade belopp.

Beträffande beräkningen av förslagsanslaget till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet återkommer jag under närmast följande punkt.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av ungdomsledare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 381 500 kronor.

[330] 11. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 000 000	561 291
1955/56 (statsliggaren s. 759)	1 000 000	
1956/57 (förslag)	1 300 000	

Enligt kungörelsen 1954: 575 utgår statsbidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnader för handledning och materiel, dock högst med 4 kronor 50 öre per medlem, dels ock med 2 kronor per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugufem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjugu timmar.

Skolöverstyrelsen föreslår en höjning av detta förslagsanslag med 500 000 kronor och anför därvid bland annat följande.

Under det första verksamhetsåret, 1954/55, har 9 608 fritidsgrupper med sammanlagt 148 504 deltagare erhållit statsbidrag. Under vårterminen ökade fritidsgruppernas antal jämfört med höstterminen 3,6 gånger och deltagarantalet var 4 gånger större. I statsbidrag utbetalades för verksamhet bedriven i fritidsgrupper under vårterminen ett 3,4 gånger större belopp än för höstterminen. Under såväl höstterminen som vårterminen beräknas avgångsprocenten från fritidsgrupperna uppgå till endast 13,5 procent. De goda erfarenheterna av denna ungdomsverksamhet under startåret torde medföra ett starkt intresse för en fortsatt utbyggnad såväl inom studieförbunden och ungdomsorganisationerna som hos kommunala myndigheter i olika delar av landet. Överstyrelsen beräknar, att kostnaderna under budgetåret 1956/57 kommer att uppgå till i runt tal 1 500 000 kronor.

Departementschefen. Förevarande bidragsform synes redan från början ha väl fyllt sin uppgift att stimulera till ökad aktiv fritidsverksamhet bland

ungdomen. För gruppverksamheten under hösten 1954, alltså i själva starten, utbetalades drygt 150 000 kronor i statsbidrag till 2 109 fritidsgrupper. En betydande ökning skedde under våren 1955, då verksamheten omfattade 7 499 grupper med ett statsbidrag av drygt 520 000 kronor. För verksamhetsåret 1954/55 har skolöverstyrelsen från förslagsanslaget utanordnat statsbidrag med sammanlagt 676 264 kronor. På grund av vissa förskjutningar i utbetalningen uppgår budgetredovisningens utgiftsbelopp endast till 561 291 kronor.

Vid anmälan av denna anslagsfråga i propositionen 1954:156 framhöll jag, att anslaget borde erhålla karaktär av förslagsanslag och att, om erfarenheterna av verksamhetens utveckling skulle göra en åtstramning av bidragsgivningen nödvändig, denna borde vinnas i första hand genom en skärpning av bidragsvillkoren. Skolöverstyrelsen har nu beräknat den automatiska ökningen för budgetåret 1956/57 till en halv miljon kronor. Om antalet fritidsgrupper ökar i relation till ungdomskullarnas kraftiga tillväxt kan med anslagets och bidragsgrundernas nuvarande konstruktion medelsåtgången förväntas komma att under en följd av år visa en betydligt starkare ökning än vad som med hänsyn till bidragets stimulanskaraktär kan anses vara motiverad. Jag får i detta avseende också hänvisa till vad särskilda utskottet vid 1954 års riksdag i sitt utlåtande nr 6, s. 32 och 33, anförde beträffande anslagsavvägningen. Det synes därför lämpligt, att skolöverstyrelsen i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1957/58 redovisar en beräkning av den sannolika utvecklingen av verksamheten och medelsåtgången för ett antal år framåt i tiden och därvid överväger vilka åtgärder, som kan finnas påkallade för att hålla statens ekonomiska engagemang för ändamålet inom rimliga gränser utan att bidragsformens stimulanskaraktär äventyras.

Vad gäller medelsanvisningen för budgetåret 1956/57 saknas säkra hållpunkter för anslagsberäkningen. För egen del anser jag tillräckligt att räkna med ungefär en fördubbling av den verkliga medelsåtgången i jämförelse med verksamhetsåret 1954/55. Förslagsanslaget torde med denna utgångspunkt böra uppräknas med i runt tal 300 000 kronor till 1 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

[331] **Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	302 400	125 703
1955/56 (statsliggaren s. 759)	302 400	
1956/57 (förslag)	302 400	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 151 200 kronor. Överstyrelsen anför bland annat följande.

Anslaget för budgetåret 1955/56 är avsett för 24 instruktörsbidrag å högst 12 600 kronor. På grund av att organisationerna först ett stycke in på budgetåret 1954/55 fick besked om erhållna instruktörsbidrag, kunde de sammanslutningar, som då erhållit statsbidrag, anställa instruktörer först ganska sent under året. Till följd härav har anslaget endast utnyttjats till viss del. Sedan överstyrelsen sommaren 1954 utsänt meddelande om att instruktörsbidrag kunde utgå med stöd av kungörelsen 1954: 575, ansökte 31 sammanslutningar om sammanlagt 40 instruktörsplatser. För budgetåret 1955/56 ansökte, trots att organisationerna väl kände till att instruktörsbidragens antal var oförändrat, 36 ungdomssammanslutningar om 45 instruktörer. För budgetåret 1956/57 har 39 organisationer anmält behov av sammanlagt 65 instruktörsbidrag. Enligt överstyrelsens uppfattning skulle flertalet av dessa bidrag kunna beviljas, därest erforderliga medel vore tillgängliga.

Trots att instruktörsverksamheten kommit igång ganska sent under föreningsåret 1954/55 visar dock tillgängligt material, att de organisationer, som haft bidrag till ungdomsinstruktör, i flertalet fall ökat sitt medlemsantal. Samtliga berörda sammanslutningar har vidare intensifierat sin kursverksamhet för ungdomsledare och på ett markant sätt utbyggt den verksamhet, som riktar sig till föreningslös ungdom. Det råder vidare ingen tveksamhet om att ett direkt samband föreligger mellan instruktörernas reseverksamhet och antalet bildade fritidsgrupper. Överstyrelsen föreslår en ökning av antalet instruktörsbidrag från 24 till 36.

Departementschefen. Belastningen på detta anslag har för budgetåret 1954/55 enligt budgetredovisningen uppgått till 125 703 kronor. Enligt uppgift från skolöverstyrelsen beräknas dock, med hänsyn till efter budgetårsskiftet gjorda utbetalningar, den verkliga medelsåtgången för nämnda budgetår utgöra drygt 200 000 kronor. Innevarande budgetår torde anslaget komma att till fullo utnyttjas.

Med hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av anslaget till utbildning av ungdomsledare förordar jag att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 302 400 kronor.

[332] 13. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	760 000	760 000
1955/56 (statsliggaren s. 760)	735 000	
1956/57 (förslag)	750 000	

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till Centralförbundet är uppdelat på två anslagsposter; av dessa avser den ena å

470 000 kronor bidrag till förbundets verksamhet och den andra å 265 000 kronor bidrag till förbundets organisationskostnader. Den förra anslagsposten har karaktär av särskilt reservationsanslag. Av de under den senare anslagsposten anvisade medlen må användas högst 200 000 kronor till förbundets avlöningskostnader och högst 65 000 kronor för övriga administrationskostnader.

Centralförbundet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 45 000 kronor, varav 25 000 kronor avser avlöningskostnader och 20 000 kronor övriga administrationskostnader. Till bidrag till förbundets verksamhet beräknas oförändrat 470 000 kronor.

Av förbundets framställning inhämtas bland annat följande.

Den huvudsakliga orsaken till det ökade medelsbehovet för övriga administrationskostnader är att söka i de väsentligt ökade hyreskostnader, som förbundet måste räkna med för budgetåret 1956/57. Förbundet torde omkring årsskiftet 1955/56 komma att flytta in i nya kontorslokaler. Förbundet räknar med en hyreskostnad av 25 500 kronor för dessa lokaler. Då det måste synas tveksamt, om förbundet kan inrymma hela sitt bibliotek och arkiv i det begränsade utrymme, som sålunda erhålles, ämnar förbundet söka tills vidare få hyra vissa arkivutrymmen i de lokaler, som hittills förhyrts. Kostnaderna härför beräknas till 1 500 kronor, varför hela hyreskostnaden kan uppskattas till 27 000 kronor. Utöver hyreskostnaden har i fråga om övriga administrationskostnader för budgetåret 1956/57 vissa uppräknningar gjorts med hänsyn till att förbundets utvidgade organisation då kommer att vara igång. Vidare har hänsyn tagits till prishöjningar. På vissa punkter har dock sänkningar beräknats. Medelsbehovet till övriga administrationskostnader utgör sammanlagt 85 000 kronor.

Skolöverstyrelsen finner Centralförbundets framställning väl motiverad och tillstyrker en höjning av bidraget till förbundets organisationskostnader med 45 000 kronor.

Departementschefen. Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1954/55 räknades för Centralförbundets lokaler med en årshyra av 12 000 kronor. Vid beräkningen av medelsbehovet för innevarande budgetår tillstyrkte jag, att man i fråga om förbundets organisationsbidrag framdeles skulle utgå från den årshyra för förbundets nya lokaler, som hyresnämnden komme att fastställa. Ehuru vid denna tidpunkt årshyran preliminärt beräknades till 25 500 kronor, förordade jag då icke någon höjning av organisationsbidraget med anledning av att reserverade medel från budgetåret 1954/55 förutsågs komma att finnas i sådan omfattning, att de ökade hyreskostnaderna härigenom skulle kunna täckas. För nästa budgetår torde, såsom Centralförbundet anfört, böra räknas med en årshyra av $(25\,500 + 1\,500 =) 27\,000$ kronor, om förbundet skall kunna erhålla lokaler av erforderlig omfattning. Jag anser mig med hänsyn härtill böra tillstyrka en höjning av det skönsmässigt avvägda bidraget till organisationskostnader med 15 000 kronor. Förslagen om ytterligare höjningar av anslaget finner jag mig däremot ej

böra biträda. Anslaget torde sålunda bära upptagas med (735 000 + + 15 000 =) 750 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

[333] 14. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 434 200	1 185 050
1955/56 (statsliggaren s. 760)	1 134 200	
1956/57 (förslag)	1 149 200	

Detta reservationsanslag är nu fördelat på följande poster.

1. Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.		291 000
2. Speciella bidrag:		
A. Samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet	100 000	
B. Nykterhetsfrämjande verksamhet för barn och ungdom	225 000	
C. Upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser och för hemmen	75 000	
D. Publiceringsverksamhet i alkoholfrågan	50 000	
E. Upplysningsverksamhet bland speciella befolkningskategorier	75 000	525 000
3. Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan		283 200
<i>Anm.</i> Härav må utgå såsom bidrag till:		
a) Avlöning	204 000 kronor	
b) Resekostnadsersättning och traktamente	79 200 kronor	
4. Bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande		9 000
5. Till Kungl. Maj:ts disposition		25 000
6. Till skolöverstyrelsens disposition för samordning av instruktörsverksamheten		1 000
		Summa kronor 1 134 200

Var och en av anslagsposterna har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Grundbidrag utgår nu dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Antalet instruktörsbidrag uppgår till 22. Till avlöning åt instruktör utgår bidrag med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av instruktörens årslön, dock högst 9 000 kronor för helt budgetår; till Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbund utgår emellertid bidrag, motsvarande vederbörande instruktörs hela årslön, dock att bidrag till vardera förbundet ej får överstiga 12 000 kronor för helt budgetår. Bidraget till resekostnadsersättning och traktamente åt instruktör uppgår till högst 3 600 kronor för helt budgetår.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en ökning av anslaget med 108 200 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning av anslagsposten till grundbidrag:	
a) uppräknig med 10 procent	29 000
b) höjning på grund av vissa organisationers ökade medlemsantal och godkännande av ny organisation för grundbidrag	20 000
2. Höjning av anslagsposten till instruktörer:	
a) ökning av avlöningsbidraget	22 400
b) ökning av bidraget till resekostnadsersättning och traktementa	8 800
c) bidrag till ytterligare två instruktörer	28 000
	Summa ökning kronor 108 200

Av handlingarna i ärendet framgår bland annat följande.

1. *Skolöverstyrelsen* anser det önskvärt, att anslagsposten till grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl. höjes för budgetåret 1956/57. Med hänsyn till de ökade utgifter organisationerna har att möta för löner, resor m. m., anser överstyrelsen det skäligt med 10 procents höjning av anslagsposten. Därutöver är det skäligt, att beloppet höjes så, att den inträffade kraftiga ökningen av medlemsantalet inom Motorförarnas helykterhetsförbund inte i fortsättningen medför minskning av det grundbidrag, övriga organisationer nu har. Redan vid fördelningen av innevarande års anslag kommer vissa organisationer att få minskat grundbidrag på grund av Motorförarnas helykterhetsförbunds ökade medlemsantal. Överstyrelsen finner vidare starka skäl tala för att Svenska frisksportförbundet, vars medlemmar numera avger förbindelse om helykterhet, blir en grundbidragsberättigad organisation, men överstyrelsen anser sig inte böra medtaga frisksportförbundet vid fördelningen av innevarande års anslag, eftersom det skulle innebära ytterligare minskat stöd till de redan grundbidragsberättigade organisationerna.

2. Överstyrelsen föreslår, att avlöningsbidraget per instruktör höjes till 10 000 kronor — för Sveriges lärares nykterhetsförbunds och Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbunds instruktörer till 13 200 kronor — samt att bidraget till resekostnadsersättning och traktementa beräknas efter högst 20 kronor för arbetsdag dock till högst 4 000 kronor för helt budgetår.

När det gäller antalet instruktörer har följande organisationer anhållit om ökat antal:

De kristna samfundens nykterhetsrörelse (nu 3) ytterligare	2
Godtemplarorden (nu 4) ytterligare	1
Motorförarnas helykterhetsförbund (nu 2) ytterligare	3
Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbund (nu 1) ytterligare..	1

Med åberopande av den kraftiga utveckling Motorförarnas helykterhetsförbund haft under de sista åren föreslår överstyrelsen bidrag till ytterligare en instruktör åt detta förbund. Överstyrelsen finner det även skä-

ligt, att De kristna samfundens nykterhetsrörelse beviljas bidrag till ytterligare en instruktör. Antalet instruktörer skulle således ökas från 22 till 24.

I fråga om användningen av anslagsposten till speciella bidrag budgetåret 1954/55 torde få hänvisas till en av skolöverstyrelsen i samband med anslagsäskandena lämnad preliminär redogörelse.

Departementschefen. Genom den väsentligt ökade medelsanvisning till här ifrågavarande ändamål, som skett från och med budgetåret 1954/55, har arbetet för nykterheten på olika fronter kunnat betydligt intensifieras. Medelsanvisningen under anslaget uppgår nu till 1 134 200 kronor. Jag finner mig ej böra för nästa budgetår föreslå någon större höjning av anslagsbeloppet. Jag har intet att erinra mot att Svenska frisksportförbundet godkännes såsom grundbidragsberättigad organisation. Med hänsyn härtill och på grund av det ökade medlemsantalet främst inom Motorförarnas helykterhetsförbund anser jag mig böra förorda en höjning av anslagsposten till grundbidrag med 15 000 kronor. I övrigt räknar jag icke med någon ökning av medelsanvisningen under detta anslag, som sålunda torde böra uppföras med $(1\ 134\ 200 + 15\ 000 =) 1\ 149\ 200$ kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 149 200 kronor.

[334] **15. Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet.** Under denna anslagsrubrik, som är ny för innevarande budgetår, har anvisats ett anslag av 15 000 kronor (statsliggaren s. 762). Anslaget står till skolöverstyrelsens förfogande, att av överstyrelsen disponeras för utbetalning till Svenska nykterhetsfrämjandet, riksförening för bekämpande av alkoholmissbruk och alkoholsjukdomar, vilken äger använda de utbetalade medlen för bestridande av föreningens organisationskostnader. Bidrag ur anslaget utgår med lika stort belopp, som riksföreningen visar sig ha erhållit från annat håll för bestridande av föreningens organisationskostnader och övriga utgifter under budgetåret, dock att bidraget ej må överstiga 15 000 kronor.

I enlighet med framställning av skolöverstyrelsen föreslår jag oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[335] 16. Studiehjälsnämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	123 000	102 170
1955/56 (statsliggaren s. 762)	136 900	
1956/57 (förslag)	117 700	

Ur den under detta förslagsanslag upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgår för närvarande bland annat ersättning till studiehjälsnämndens ordförande för mistade avlöningsförmåner under tjänstledighet för uppdragets fullgörande. *Studiehjälsnämnden* — som föreslår en minskning av anslaget med 12 300 kronor — anmäler, att ordföranden den 1 juli 1956 kommer att avgå med pension från sin tjänst som lektor vid högre allmänna läroverket statens normalskola. Nämnden finner, att även för tiden efter pensioneringen samma totala förmåner bör tillkomma ordföranden, och räknar därvid med att ett belopp motsvarande skillnaden mellan ordförandens nuvarande avlöningsförmåner som lektor vid provårsläroverk och pensionen skall utgå från arvodesposten. Med hänsyn härtill och efter omräkning av övriga utgifter under denna post föreslår nämnden en minskning av posten med 15 600 kronor. Beträffande anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal beräknar nämnden en minskning med 2 600 kronor med hänsyn till lönegradsförändringar inom den reglerade befordringsgången m. m. och i fråga om anslagsposten till rörligt tillägg en ökning med 5 900 kronor.

Departementschefen. I studiehjälsnämndens personalförteckning finns nu upptagen en ordinarie kontorsbiträdestjänst. Tjänstinnehavaren är emellertid förordnad som extra ordinarie kanslibitråde hos nämnden och, enligt meddelad föreskrift, får kontorsbiträdestjänsten ej uppehållas, så länge det ordinarie kontorsbiträdet innehar detta förordnande. På grund härav torde ordinarieposten, som nu är uppförd med 7 000 kronor, böra tills vidare upptagas med endast 100 kronor. I övrigt biträder jag nämndens förslag till beräkning av anslaget för nästa budgetår. Anslaget torde alltså böra sänkas med sammanlagt 19 200 kronor till 117 700 kronor samt fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande ersättning åt nämndens ordförande efter dennes avgång med pension från lektorstjänsten.

Under återopande av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för studiehjälsnämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	28 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	58 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 300
5. Ersättningar till granskningsmän, <i>förslagsvis</i> ..	17 000
Summa kronor 117 700	

b) till *Studiehjälpnämnden*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 117 700 kronor.

[336] 17. Studiehjälpnämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	17 000	12 158
1955/56 (statsliggaren s. 763)	18 500	
1956/57 (förslag)	20 000	

Studiehjälpnämnden föreslår en höjning av anslaget med 1 500 kronor, varav 1 000 kronor under delposten till övriga expenser på grund av ökade kostnader för tryckning av ansökningsblanketter och 500 kronor under anslagsposten till reseersättningar för kostnader för ordförandens eller nämndledamots resor i och för konferenser med rektorer vid de läroanstalter, där studiehjälp från nämnden förekommer.

Departementschefen. Jag tillstyrker den föreslagna höjningen av förevarande anslag med 1 500 kronor till 20 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Studiehjälpnämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

[337] 18. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	50 000	78 130
1955/56 (statsliggaren s. 763)	65 000	
1956/57 (förslag)	80 000	

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953 skall från och med budgetåret 1953/54 tills vidare för varje studielån, som beviljas ur statens lånefond för universitetsstudier och ur studielånefonden, utgå ett belopp av

10 kronor till generalpoststyrelsen såsom ersättning för dess bestyr med ifrågavarande lånerörelse. Ersättningen bestrides från förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 65 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till den faktiska anslagsbelastningen under senast tilländalupna budgetår synes anslaget för nästa budgetår böra höjas med 15 000 kronor till 80 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[338] **19. Statens biografbyrå: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	134 100	136 872
1955/56 (statsliggaren s. 763)	135 700	
1956/57 (förslag)	145 700	

Direktören för biografbyrån föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med ett till 11 700 kronor avrundat belopp enligt följande sammanställning.

1. Omvandling av en ordinarie kontorsbiträdestjänst till ordinarie kanslibiträdestjänst	+ 700
2. Beslutad höjning av arvoden åt två filmcensorer (nu 32 016)	+ 2 568
3. Medgiven vikariatsersättning åt filmcensur vid vikariatsförordnande å direktörsbefattningen	+ 500
4. Ökade anslagsmedel till arvoden till suppleant för filmcensorer samt till extra filmcensur och till suppleant för extra filmcensur (nu 3 184)	+ 916
5. Arvoden till experter (nu 0)	+ 1 000
6. Arvoden åt ledamöter och suppleanter i statens filmgranskningsråd samt åt rådets sekreterare (nu 8 000)	— 2 000
7. Rörligt tillägg (nu 11 800)	+ 8 000
Summa ökning kronor	11 684

Av direktörens framställning inhämtas bland annat följande.

4. Filmgranskningsverksamhetens under senare tid stigande omfattning i förening bland annat med tillkomsten av filmgranskningsrådet och de krav på pluralitetsbeslut som biografbyråns instruktion uppställer som förutsättning för byråns inhämtande av rådets åsikt i censurerande har medfört ett klart ökat behov att anlita extra filmcensorn och de båda censorssuppleanterna. Direktören föreslår, att medelsbehovet i denna del för nästa budgetår beräknas i nära överensstämmelse med belastningen å delposten budgetåret 1954/55, som uppgick till 4 147 kronor, eller till 4 100 kronor.

5. Från och med den 1 juli 1951 respektive 1 juli 1952 har biografbyrån ålagts två särskilda uppgifter vid sidan av dess censurverksamhet, nämligen dels att enligt förordningen om särskilt bidrag till producent av svensk film pröva, om en film uppfyller förordningens förutsättningar för att av byrån kunna fastställas som svensk, dels ock att jämlikt 14 § nöjesskatteförordningen pröva förutsättningarna för nöjesskattebefrielse av film. I förarbetena till såväl producentbidragsförordningen som 1952 års ändring av 14 § nöjesskatteförordningen förutsattes, att biografbyrån vid behov skulle kunna anlita lämplig utomstående expertis vid fullgörandet av sin prövningsuppgift enligt respektive författning. Intetdera uttalandet har emellertid föranlett några åtgärder i administrativ ordning. Önskvärt är nu, att särskilda medel i erforderlig omfattning ställs till biografbyråns förfogande, så att den i ärenden av omnämnda art kan vid behov införskaffa utredning eller inhämta råd från enskild sakkunskap utanför byrån, därest detta behov ej kan tillmötesgåas genom upplysningar, biträde eller handräckning från annan statlig myndighet.

Statskontoret avstyrker det ifrågasatta utbytet av en kontorsbiträdestjänst i Ca 8 mot en kanslibiträdestjänst i Ca 11. I anledning av förslaget, att under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar medel måtte anvisas för anlåtande av särskilda experter vill ämbetsverket erinra, att föredragande departementschefen vid anmälan av propositionen 1952: 178 bland annat framhöll, att vissa spörsmål om förfarandet inom biografbyrån m. m. finge regleras i administrativ ordning, därvid bland annat biografbyråns behov av tillgång till utomstående expertis finge beaktas. I avvaktan på genomförandet av den sålunda antydda regleringen anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka, att medel ställs till förfogande för nu ifrågavarande ändamål. De i övrigt verkställda beräkningarna under avlöningsanslaget har icke givit ämbetsverket anledning till erinran.

Departementschefen. I likhet med statskontoret anser jag mig icke böra tillstyrka utbyte av kontorsbiträdestjänsten mot en kanslibiträdestjänst (p. 1). Jag är icke heller beredd att föreslå särskild medelsanvisning för anlåtande av expertis för de ändamål, som angivits under p. 5. Vid behov av medel härför torde tills vidare efter särskild framställning erforderligt belopp böra anvisas ur sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Mot medelsberäkningen i övrigt har jag ej något att erinra. Jag beräknar sålunda under detta anslag en ökning — huvudsakligen av automatisk natur — med $(2\ 568 + 500 + 916 - 2\ 000 + 8\ 000 =) 9\ 984$ kronor eller avrundat 10 000 kronor. Av ökningen belöper 2 000 kronor på arvodesposten och 8 000 kronor på anslagsposten till rörligt tillägg. Anslaget torde böra uppföras med $(135\ 700 + 10\ 000 =) 145\ 700$ kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	78 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	45 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	19 800
	Summa kronor 145 700

b) till *Statens biografbyrå*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 145 700 kronor.

[339] 20. *Statens biografbyrå*: **Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	20 000	25 802
1955/56 (statsliggaren s. 764)	19 500	
1956/57 (förslag)	14 300	

Direktören för biografbyrån föreslår, att anslagsposten till reseersättningar, som nu är uppförd med 5 000 kronor avseende statens filmgranskningsråds resekostnader, med hänsyn till numera vunna erfarenheter av medelsätgången sänkes med 4 000 kronor till 1 000 kronor. Vid anvisningen av medel för innevarande budgetår har av anslagsposten till expenser, som uppgår till 14 200 kronor, ett särskilt belopp på 2 250 kronor beräknats för fullföljande av tidigare påbörjad upprustning av biografbyråns möbelbestånd. *Direktören* anmäler, att genom de budgetåren 1954/56 till upprustning anvisade medlen, tillhoppa 4 850 kronor, huvudsakligen endast byråns chefsrum och större granskningsrum kunnat tillgodoses i tillfredsställande omfattning. För upprustning av möblerna i byråns expeditionsrums och för utbyte av vissa äldre kartotekskåp av trä mot moderna vertikalskåp av plåt hemställer *direktören*, att ett belopp av 2 200 kronor ställes till förfogande. Medelsbehovet till expenser i övrigt uppskattar *direktören* till 12 050 kronor och föreslår, att anslagsposten till expenser upptages med ett till 14 200 kronor avrundat belopp, d. v. s. med samma belopp som i innevarande budgetårs omkostnadsstat.

Statskontoret vill ej motsätta sig en medelsanvisning av 1 000 kronor för tillgodoseende av det behov av ytterligare upprustning, som nu anmälts.

Departementschefen. En viss ytterligare upprustning av biografbyråns möbel- och inventariebestånd torde vara behövlig. Jag anser mig dock, i likhet med statskontoret, icke böra för detta ändamål tillstyrka högre belopp än 1 000 kronor, varför anslagsposten till expenser torde böra sänkas med 1 200 kronor. Mot anslagsberäkningen i övrigt har jag intet att erinra. Jag räknar sålunda med en minskning av detta anslag med 5 200

kronor till 14 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 14 300 kronor.

[340] **21. Bidrag till Barnfilmkommittén.** Barnfilmkommittén åtnjöt under åren 1949—1954 årligt bidrag till sin verksamhet ur åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Under nyssnämnda rubrik upptogs därefter på riksstaten för budgetåret 1954/55 ett reservationsanslag av 5 000 kronor (vartill kom 3 000 kronor av ett för kalenderåret 1954 anvisat bidrag av 6 000 kronor ur extrautgiftsanslaget). För innevarande budgetår har riksstatsanslaget höjts med 6 000 kronor till 11 000 kronor (statsläggaren s. 765).

Barnfilmkommittén hemställer för nästa budgetår om en anslagshöjning med 3 000 kronor. Kommittén framhåller, att för varje år allt större anspråk ställes på kommittén och dess barnfilmjury från såväl barnfilmklubbarna ute i landet som filmbolagen, vilka allt oftare begär granskning av filmer före inköp och eventuell nedklippning. Det har visat sig nödvändigt, anför kommittén, att utöka sekreterarens tidigare halvtidstjänst till heltid och vidare har filmjuryn under längre perioder haft dagliga filmgranskningar.

Departementschefen. Barnfilmkommittén räknar i sitt statförslag för verksamheten under budgetåret 1956/57 med utgifter å sammanlagt drygt 17 000 kronor. Häremot svarar beräknade bidrag från staten med 14 000 kronor och från Stockholms stad med 3 000 kronor. Statens bidrag till verksamheten har höjts från 5 000 kronor för kalenderåret 1953 till 8 000 kronor för budgetåret 1954/55 och 11 000 kronor för budgetåret 1955/56. Jag är icke beredd att för nästa budgetår tillstyrka någon ytterligare höjning av statsbidraget. Tack vare kommitténs fältarbete har numera på många håll i landet bildats lokala samarbetskommittéer för barnfilm och barnfilmklubbar. Med hänsyn till Barnfilmkommitténs samhällsgagnande verksamhet bör den enligt min mening kunna påräkna ekonomiskt stöd även från andra håll än staten och Stockholms stad.

Jag förordar alltså oförändrat anslagsbelopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Barnfilmkommittén* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 kronor.

[341] **22. Bidrag till Samfundet för hembygdsvård.** Samfundet, som bildades år 1916, har enligt sina stadgar till uppgift att främja den svenska hembygdsvården och vill i detta syfte verka för att nyanläggningar och omdaningar utföres med hänsyn till såväl landskapet och bygden som närmast omgivande natur och förutvarande anläggningar, för att natur- och

kulturminnen av värde bevaras och för att kunskapen om och kärleken till hembygden ökas.

Samfundets ställning och uppgifter har berörts i samband med tillkomsten av den år 1953 ikraftträdde nya naturskyddslagstiftningen. Därvid förutsattes att samfundet skulle utnyttjas såsom rådgivande organ beträffande den gren av naturskyddsverksamheten, som brukar betecknas med ordet landskapsvård (se prop. 1952:188 s. 33 ff., L³U 28 och Rskr 413). I enlighet härmed har i kungörelsen den 30 december 1952 (nr 821) med närmare bestämmelser rörande tillämpningen av naturskyddslagen föreskrivits, att i ärenden, som avser tillämpningen av naturskyddslagens bestämmelser till skydd för landskapsbilden eller som eljest är av betydelse för landskapsvården, yttrande bör inhämtas från samfundet eller lokal organisation, som samfundet utsett.

Här ifrågakvarande anslag har under vart och ett av budgetåren 1944/45—1952/53 uppförts med 25 000 kronor. Med hänsyn till samfundets i det föregående berörda särskilda uppgifter enligt den år 1953 ikraftträdde naturskyddslagstiftningen höjdes anslaget från och med budgetåret 1953/54 till nu utgående belopp, 45 000 kronor (statsliggaren s. 765).

Förutom bidrag ur förevarande anslag har samfundet innevarande budgetår erhållit understöd av statsmedel, *dels* ur anslaget till folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränssorter m. m. med 3 000 kronor till främjande av hembygdsstudier i nämnda gränssorter, *dels* ur anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker med 4 000 kronor till utgivande av publikationen »Bygd och Natur, tidskrift för hembygdsvård», *dels ock* ur det under sjätte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten med 15 000 kronor till bestridande av kostnaderna för av samfundet bedrivna verksamhet i vägvårdande syfte (se statsliggaren s. 381).

Samfundet för hembygdsvård anhåller för nästa budgetår om en höjning av anslaget till 150 000 kronor. Av detta belopp avses 50 000 kronor för samfundets allmänna hembygdsvårdande verksamhet och 100 000 kronor till dess landskapsvårdande verksamhet. Av det begärda anslaget till den landskapsvårdande verksamheten beräknas 51 000 kronor för handläggningen av vattenfrågor och 49 000 kronor för rådgivning och planering.

Skolöverstyrelsen anser sig för närvarande icke kunna tillstyrka en höjning av anslaget till samfundet med mer än 20 000 kronor.

Departementschefen. De ekonomiska betingelserna för den av samfundet bedrivna verksamheten är för närvarande föremål för utredning genom statens sakrevision. I en inom sakrevisionen upprättad promemoria har framlagts förslag till vissa åtgärder för förbättrande av samfundets ekonomi och likviditet. Promemorian är nu under remissbehandling genom sakrevisionens försorg. I avvaktan på sakrevisionens slutliga redovisning av ärendet finner jag mig böra förorda, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 45 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Samfundet för hembygdsvård* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

[342] 1. Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	389 800	406 239
1955/56 (statsliggaren s. 765)	415 200	
1956/57 (förslag)	457 000	

Direktionen över institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta förslagsanslag med i runt tal 87 200 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsstegringar, av följande förslag.

1. Uppflyttning av en kansliskrivartjänst från lönegraden Ce 15 till Ce 19.
2. Förändring av förste expeditionsvaktstjänsten (Ca 11) till kontoristtjänst (Ca 13).
3. Inrättande av följande nya tjänster vid fysiologiska institutionen:
 - en tjänst som försöksassistent (Ce 20),
 - en tjänst som kansliskrivare (Ca 15),
 - en befattning som förste amanuens samt
 - en tjänst som instrumentmakare (Ca 16) i stället för en som institutionsvaktmästare (Ca 14).
4. Ändringar beträffande sjukgymnastutbildningen (kostnadsökning omkring 48 700 kronor).

Av direktionens framställning inhämtas bland annat följande.

3. F y s i o l o g i s k a i n s t i t u t i o n e n. Den utökning av institutionens forskningspersonal, som skett under den sista tiden, medför en ökad belastning på viss annan personal. Detta gäller speciellt fullgörande av de uppgifter, som brukar åvila bland annat i n s t r u m e n t m a k a r e. För en fysiologisk institution är en högt kvalificerad instrumentmakare, som självständigt kan utforma och tillverka instrument, en oundgänglig nödvändighet. Att anlita privata firmor är ofta helt uteslutet, då det gäller nykonstruktioner, där bara funktionen och ej den tekniska lösningen kan anges av den enskilde forskaren. Även med hänsyn till kostnaderna och med hänsyn till tidsfördröjningen av pågående forskningsarbete är det otänkbart med de nuvarande resurserna att anlita privata firmor. Instrumentmakaren ingår alltså som ett mycket viktigt led i forskningsarbetet och det måste enligt direktionen anses orimligt, att dessa högt kvalificerade personer skall avlönas långt lägre än vad som motsvarar deras kvalifikationer och betydelse för institutionernas arbete. Direktionen hemställer därför, att den nuvarande institutionsvaktmästarbefattningen ersättes med en instrumentmakarbefattning i 16 lönegraden.

4. *Sjukgymnastutbildningen.* Direktionen framhåller, att sjukgymnastiken under senare år fått en vidgad användning inom sjukvården och att den nuvarande omfattningen och uppläggningsen av sjukgymnasternas utbildning vid institutet icke motsvarar de krav, som bör ställas. Direktionen framlägger en ny plan för sjukgymnastundervisningen, vilken åsyftar att — i stort sett inom nuvarande tidsram — ge en förbättrad utbildning. Den nya planen innebär såväl införande av nya ämnen som utvidgning av undervisningens omfattning i redan befintliga ämnen. Ökningen av undervisningens omfattning kommer att medföra vissa kostnadsökningar. Därutöver beräknas dylika ökningar uppkomma genom reglering av vissa nu utgående arvoden. Sålunda synes direktionen räkna med att arvode för föreläsning, som hålles av läkare, skall utgå med 50 kronor per föreläsningstimme och att arvode för annan undervisning skall utgå med 20 kronor per timme. Vidare föreslås, att instruktionsgymnasterna, vilka för närvarande uppbär arvoden med vissa i arvodesstaten angivna belopp, i stället skall erhålla arvode med 5 kronor per timme. Den sammanlagda kostnadsökningen vid ett genomförande av direktionens förslag angående sjukgymnastutbildningen beräknas till i runt tal 48 700 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag förändring av en tjänst som institutionsvaktmästare i Ca 14 till tjänst som instrumentmakare i Ca 16. Vid bifall härtill bör vederbörlig ändring vidtagas i personalförteckningen för institutet. Beträffande ifrågasvarande institutionsvaktmästartjänst torde jag samtidigt få erinra om att innehavaren av densamma för närvarande åtnjuter tjänstledighet för uppehållande av högre extra ordinarie tjänst inom statsförvaltningen samt att Kungl. Maj:t den 19 december 1952 medgivit, att så länge nämnda tjänstledighet varade vid institutet finge vara inrättad en extra ordinarie institutionsvaktmästartjänst i Ce 14. Med hänsyn härtill och till den föreslagna förändringen av den ordinarie tjänsten bör medel under icke-ordinarieposten beräknas till avlöning åt en instrumentmakare i Ce 16 i stället för en institutionsvaktmästare i Ce 14.

Direktionens förslag om förändringar i övrigt av befintliga tjänster samt om inrättande av nya tjänster anser jag mig icke böra biträda.

Med anledning av vad direktionen föreslagit angående sjukgymnastutbildningen torde jag få erinra om att gymnastiklärarutbildningssakkunniga föreslagit, att denna utbildning icke längre skall vara förlagd till institutet. Samma uppfattning har hävdats av sjukgymnastikutredningen i dess inom inrikesdepartementet avgivna betänkande angående sjukgymnastikens ställning i sjukvårdsarbetet m. m. Denna utredning har även förutsatt, att en omläggning och förbättring av utbildningen borde genomföras. Jag räknar med att en ytterligare beredning av nu angivna frågor — eventuellt genom en särskild expert — erfordras, innan slutlig ståndpunkt kan tagas till dem. I detta läge anser jag mig icke böra tillstyrka, att medel beräk-

nas för den av direktionen föreslagna, ganska genomgripande reformen av sjukgymnastutbildningen. Liksom förra året vill jag emellertid föreslå en viss ökning av medelsanvisningen för att möjliggöra en förbättring av den nuvarande utbildningen. Jag föreslår, att för ändamålet anvisas 7 000 kronor.

Direktionens förslag om förbättring av vissa arvoden för föreläsningar m. m. kan jag icke biträda. Vad åter angår frågan om instruktionsgymnas-ternas arvoden, är jag icke beredd att för närvarande taga ställning till denna.

Till arvoden åt handledare vid friskgymnastelevernas undervisningsövningar har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 24 500 kronor. Vid oförändrade arvodesgrunder synes en höjning av detta belopp med 3 000 kronor vara erforderlig, och jag föreslår därför, att för ändamålet beräknas 27 500 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, är för innevarande budgetår uppförd med ett förslagsvis betecknat belopp av 57 600 kronor. Vid fastställande den 17 juni 1955 av arvodesstat för institutet har Kungl. Maj:t emellertid föreskrivit, att ur posten skall bestridas arvoden m. m. till ett sammanlagt belopp av 58 158 kronor. Detta överskridande är föranlett av att arvodet till en amanuens i anslutning till den förra året vidtagna höjningen av statstjänstemännens löner upptagits till 6 558 kronor i stället för 6 000 kronor. För nästa budgetår bör anslagsposten med hänsyn till det nu sagda höjas med ett avrundat belopp av 600 kronor.

Vid bifall till de förslag jag nu framlagt bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med ett avrundat belopp av 11 000 kronor. Därutöver erfordras en höjning med hänsyn dels till lönehöjningen för statstjänstemännen, dels till förändringar i den icke-ordinarie personalens löneklassplaceringar. Sammanlagt beräknar jag, att för dessa båda ändamål erfordras 30 800 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 457 000 kronor, innebärande en höjning med 41 800 kronor. Det bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, som föranledes av vad jag i det föregående anförde;
- b) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	137 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	58 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	191 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	69 800
	<hr/>
	Summa kronor 457 000

c) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 457 000 kronor.

[343] 2. **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	116 900	111 975
1955/56 (statsliggaren s. 767)	114 900	
1956/57 (förslag)	117 700	

Direktionen hemställer om en höjning av detta förslagsanslag med 12 600 kronor och föreslår därvid en ökning av medelsanvisningen till bränsle, lyse och vatten (nu 58 000 kronor) med 6 300 kronor, till övriga expenser (nu 55 800 kronor) med 6 200 kronor och till publikationstryck (nu 800 kronor) med 100 kronor. Som skäl för dessa öknings åberopar *direktionen* den faktiska medelsåtgången för berörda ändamål under budgetåret 1954/55. *Direktionen* anför vidare, att det starkt ökade elevantalet gjort det erforderligt att under tre veckor, då utbildningen i idrott är förlagd till plats utanför Stockholm, anställa två biträdande lärare på motsvarande sätt som under vinterutbildningen. Om så ej skedde, skulle envar av de fyra idrottslärarna ha att undervisa 30 à 40 elever, vilket enligt *direktionens* mening måste vara alldeles för många, då det gäller koncentrerad teknisk och metodisk utbildning. Kostnaderna för de två biträdande lärarna kan inskränkas till resekostnadsersättningar och traktamenten, och *direktionen* anhåller nu om rätt att anställa ifrågavarande två biträdande lärare samt att låta dem uppbära resekostnadsersättning och traktamente ur anslagsposten till reseersättningar. Någon höjning av anslagsposten föreslås däremot icke.

I skrivelse den 4 oktober 1955 hemställer *Sveriges förenade studentkårer*, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1956/57 anvisa ett exkursionsanslag av 40 000 kronor till gymnastiska centralinstitutet, att användas till täckande av vissa kostnader för de studerande vid institutet. Härom anföres i huvudsak följande.

Principen om den kostnadsfria undervisningen är formellt fullt genomförd vid institutet. I realiteten är emellertid de studerande betungade med

relativt betydande avgifter. Vid institutets friskgymnastlinje förekommer årligen en obligatorisk utbildningskurs i fjällen under fjorton dagar. Kostnaderna för resor och inkvartering under denna kurs får de studerande själva bära. För varje deltagare kan dessa kostnader uppskattas till 240 kronor.

Förutom fjällresan förekommer också resor i Stockholms omgivningar för utbildning i orientering, naturskydd, skidåkning och lägerliv samt resor för utbildning i simning och inomhusbollspel. Kostnaderna för dessa resor uppskattas till 70 kronor per elev och år. Härtill kommer, att de studerande på grund av bristande anslag under senare år fått bidra med ej obetydliga avgifter för undervisning i vissa specialämnen, t. ex. rytmik.

Det framstår som angeläget, att kostnaderna för såväl studieresor som exkursioner ersättas av allmänna medel liksom är fallet i viss utsträckning vid exempelvis skogshögskolan och veterinärhögskolan samt universiteten. Då antalet studerande vid friskgymnastlinjen för närvarande uppgår till 135, ger de angivna beräkningarna vid handen, att de studerande årligen tvingas utge sammanlagt över 40 000 kronor för att kunna delta i undervisningen.

I ett över studentkårernas framställning avgivet utlåtande anför *direktionen över gymnastiska centralinstitutet* bland annat följande.

Redan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1950/51 gjorde direktionen framställning om anslag till fria resor och fritt vivre för eleverna vid vinterutbildning i fjällterräng. I förevarande framställning synes ej ha medräknats kostnaderna för eleverna under deras tre veckor långa idrottsutbildning utanför Stockholm under vårterminen. Varje elev torde under denna tid få räkna med en extra utgift av minst 100 kronor. Utöver i framställningen gjord beräkning synes därför böra tillkomma 13 500 kronor. Direktionen hemställer, att för ifrågavarande ändamål måtte anvisas 53 500 kronor.

Statskontoret avstyrker, att studentkårernas framställning lägges till grund för förslag till riksdagen.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att ur anslagsposten till reseersättningar må, på sätt direktionen föreslagit, utgå jämväl resekostnadsersättningar och traktamenten åt biträdande lärare under vårterminens idrottsperiod. Vidare föreslår jag en höjning av delposten till övriga expenser med 2 700 kronor och av anslagsposten till publikationstryck med 100 kronor. Någon medelsanvisning till resebidrag till eleverna anser jag mig icke kunna tillstyrka. Då jag icke heller i övrigt ifrågasätter någon ytterligare ändring beträffande anslaget, föreslår jag sålunda för nästa budgetår en sammanlagd anslagshöjning med 2 800 kronor till 117 700 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet*: Omkostnader för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 117 700 kronor.

[344] **3. Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	20 700	16 983
1955/56 (statsliggaren s. 767)	26 100	
1956/57 (förslag)	34 100	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 64 900 kronor. Av detta belopp beräknas 59 900 kronor till materiel (nu 23 100 kronor) samt 5 000 kronor till bokinköp och bokbindning (nu 3 000 kronor).

Av direktionens framställning inhämtas bland annat följande.

M a t e r i e l. Av de under denna post anvisade medlen användes 14 000 kronor till materiel för den fysiologiska institutionen, 6 000 kronor till gymnastik- och idrottsmateriel, 1 500 kronor till materiel för anatomiundervisningen, 500 kronor till materiel för undervisning i psykologi och pedagogik och 1 100 kronor till materiel för undervisning å sjukgymnastlinjen.

Nu utgående medel till **m a t e r i e l** för **f y s i o l o g i s k a i n s t i t u t i o n e n** är enligt direktionens mening icke tillräckliga för att forskning och undervisning skall kunna bedrivas tillfredsställande. Institutionen bör vad beträffar anslagen vara jämnställd med motsvarande institutioner vid universitet och högskolor, vilket den nu icke är. Direktionen utprepar tidigare framförda krav på ett materielanslag till institutionen på 20 000 kronor, innebärande en höjning med 6 000 kronor.

För underhåll av **g y m n a s t i k- o c h i d r o t t s m a t e r i e l** och för utbyte av försliten dylik materiel disponerades förra budgetåret 5 000 kronor. Detta belopp gav ej möjlighet till anskaffning av den allra nödvändigaste materielen, och vid början av vårterminens idrottsperiod var beloppet redan förbrukat. Som exempel på bristen på materiel nämnes, att vissa redskap, om undervisning överhuvudtaget skulle kunna äga rum, måste lånas från olika idrottsförbund. För anskaffning av den nödvändigaste materielen är ett engångsanslag av omkring 18 500 kronor erforderligt. Härutöver erfordras ett belopp av 20 000 kronor, avsett — förutom för viss komplettering med hänsyn till kursernas ökade storlek — för inköp av sådana redskap, som efter skolöverstyrelsens bestämmande skall ingå i standardutrustningen för gymnastiksalar vid olika skolorformer. Ur utbildningssynpunkt är det nämligen nödvändigt, att de redskap, som skall användas i skolorna, också finnes vid institutet. Sammanlagt äskas sålunda engångsbelopp av 38 500 kronor för anskaffning av gymnastik- och idrottsmateriel.

En höjning av det årliga anslaget till gymnastik- och idrottsmateriel är också erforderlig. Direktionen erinrar om att vid institutet undervisas närmare 1 000 barn från statens normalskola. Vidare uthyres lokalerna till frivillig gymnastik. Båda dessa omständigheter medför en stark förslitning av materielen. Slutligen har elevantalet vid institutet ökat och priserna på materiel mångdubblats på några år. Direktionen anhåller om en höjning med 3 000 kronor av det årliga anslaget till materiel.

Återstoden av den begärda höjningen av anslagsposten till materiel fördelar sig med 1 500 kronor på materiel för anatomiundervisningen och 10 900 kronor på materiel för sjukgymnastundervisningen.

Departementschefen. Med hänsyn till vad direktionen anfört föreslår jag en ökning med 2 000 kronor av anslagsmedlen till materiel för fysiologiska institutionen och med 6 000 kronor av anslagsmedlen till gymnastik- och idrottsmateriel. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ökad medelsanvisning under förevarande anslag, som alltså för nästa budgetår torde böra höjas med 8 000 kronor till 34 100 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 34 100 kronor.

[345] **4. Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	4 700	4 700
1955/56 (statsliggaren s. 767)	9 700	
1956/57 (förslag)	12 200	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet beräknar att av innevarande budgetårs anslag kunna disponera 5 400 kronor till simundervisning, 500 kronor till förhyrning av sim- och idrottshall, 3 300 kronor till vinterutbildning (skidutbildning i fjällterräng) samt 500 kronor till annan specialutbildning. För nästa budgetår hemställer direktionen, att medelsanvisningen till annan specialutbildning höjes till 19 410 kronor. Detta belopp avses för följande ändamål: anskaffande av ljudfilmsprojektor (2 460 kronor), inspelning av instruktionsfilm (10 000 kronor), föredrag och film (1 500 kronor), undervisning i rytmik, musikteori och musikbeledsagning (3 600 kronor), inköp av bandspelare (1 350 kronor) samt specialundervisning i hållningsgymnastik och brottning (500 kronor).

I fråga om specialutbildningen framhåller direktionen bland annat, att användningen av film vid undervisningen är av stort värde. Numera framställes emellertid uteslutande ljudfilmer, och då institutet saknar ljudfilmsprojektor har det vållat stora svårigheter att för eleverna visa moderna instruktionsfilmer. Förhyrande av projektor ställer sig mycket dyrt.

Departementschefen. De av direktionen under detta anslag framförda förslagen om ökning av medelsanvisningen anser jag mig icke kunna tillstyrka i vidare mån än att jag föreslår anvisande av 2 500 kronor till inköp av en ljudfilmsprojektor. För nästa budgetår torde förevarande anslag således böra höjas till 12 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 12 200 kronor.

[346] 5. Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	6 500	6 500
1955/56 (se statsliggaren s. 767)	6 500	
1956/57 (förslag)	6 500	

Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall detta anslag huvudsakligen användas till bestridande av kostnader för förhyrande av simhallar, idrottshallar, gymnastiksalar, idrottsplatser och dylikt till kurser i olika idrottsgrenar för studerande vid Stockholms högskolor.

Föreningen hemställer för nästa budgetår om ett anslag å 18 320 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 6 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 6 500 kronor.

[347] 6. Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	29 200	26 566
1955/56 (statsliggaren s. 768)	29 200	
1956/57 (förslag)	30 900	

Genom beslut den 17 juni 1955 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att detta reservationsanslag skall under innevarande budgetår disponeras på följande sätt:

1. Arvode åt en idrottslärare i Stockholm, <i>högst</i>	13 800
2. Arvode åt en idrottslärare i Göteborg, <i>högst</i>	6 900
3. Anskaffande av lokaler m. m. i Stockholm	4 500
4. Anskaffande av lokaler m. m. i Göteborg	4 000
	Summa kronor 29 200

Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut samma dag *dels* förordnat, att till de arvoden, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 april 1952 må utgå till förutnämnda idrottslärare, skall, räknat från och med den 1 januari 1955, tills vidare läggas särskilda tillägg av sådan storlek, att arvodet till idrottsläraren i Stockholm kommer att uppgå till högst 14 904 kronor för år och arvodet till idrottsläraren i Göteborg till högst 7 452 kronor för år, *dels ock* anbefallt statskontoret att från det för innevarande budgetår an-

visade förslagsanslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner till vederbörande utbetalade högst 1 200, respektive högst 600 kronor för bestridande av kostnaderna för nämnda arvodestillägg.

Idrottsnämnden vid universitetet och högskolorna i Göteborg hemställer, att tjänsten som idrottslärare därstädes förändras från halvtids- till heltidsbefattning med placering i lönegraden Ce 23.

Såväl *mindre akademiska konsistoriet vid universitetet i Göteborg, kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola och handelshögskolans i Göteborg lärarråd* som *universitetskanslern* tillstyrker idrottsnämndens framställning.

Departementschefen. Jag anser mig icke heller i år kunna tillstyrka någon omreglering av befattningen som idrottslärare i Göteborg eller någon utvidgning av tjänstgöringen för denne. Med hänsyn till förutnämnda beviljade arvodestillägg torde emellertid förevarande reservationsanslag bära höjas med 1 700 kronor till 30 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 30 900 kronor.

[348] 7. Understöd åt svenska Dalcroze-institutet

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	10 000	10 000
1955/56 (statsliggaren s. 768)	10 000	
1956/57 (förslag)	10 000	

Föreståndaren för svenska Dalcroze-institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta anslag med 5 000 kronor.

Skolöverstyrelsen erinrar om att dalcrozelärare under en följd av år anlitats av skolor, förskolor och sjukhus. Det skulle enligt överstyrelsens mening vara värdefullt, om denna verksamhet framdeles kunde vidgas och utvecklas. Önskvärt skulle även vara, att särskilt småskollärare finge större möjligheter att erhalla rytmikutbildning. Överstyrelsen, som närmare undersökt de ekonomiska betingelserna för institutets verksamhet, tillstyrker en höjning av statsbidraget med 5 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt svenska Dalcroze-institutet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[349] 1. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	411 400	422 850
1955/56 (statsliggaren s. 768)	412 400	
1956/57 (förslag)	418 500	

Detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår på följande sätt:

1. Bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon	123 900
2. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt	288 500
Summa kronor	412 400

Bidraget till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon. Genom beslut den 17 juni 1955 har Kungl. Maj:t från det för innevarande budgetår under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner anvisat högst 6 500 kronor till bestridande av kostnader för förhöjda arvoden till vissa befattningshavare, som avlönas med anlåtande av detta bidrag.

I anslutning till detta beslut hemställer *styrelsen för Samfundet för Svenskt biografiskt lexikons utgivande*, att bidraget för nästa budgetår höjes med 6 500 kronor.

Genom beslut den 2 juni 1950 har Kungl. Maj:t såsom villkor för åtnjutande av ifrågavarande bidrag föreskrivit bland annat, att samfundet skall vara skyldigt att låta dess ekonomiska förhållanden underkastas granskning av statens sakrevision.

Sakrevisionen har nu verkställt viss översyn av samfundets verksamhet, varvid gjorda iakttagelser sammanställts i en i augusti 1955 upprättad promemoria. Sedan samfundets styrelse den 12 oktober 1955 avgivit yttrande över promemorian, har sakrevisionen med skrivelse av den 9 november 1955 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. I skrivelsen anför sakrevisionen avslutningsvis följande.

Sakrevisionen ser sig föranlåten understryka uttalandena i promemorian, att samfundets ekonomiska förvaltning ger anledning till allvarliga erinringar och att huvudredaktören åtnjutit ekonomiska förmåner, som i vart fall icke varit av statsmakterna avsedda. Dessa spörsmål synes påkalla Kungl. Maj:ts särskilda uppmärksamhet. Det kan emellertid enligt sakrevisionens mening ifrågasättas, om icke spörsmålet om statens stöd av denna verksamhet och om målsättningen för denna, liksom den beräknade tiden för verkets fullföljande bör upptagas till övervägande. I avvaktan på resultatet av en dylik allmän omprövning torde på grundval av den föreliggande utredningen en minskning av statsunderstödet böra övervägas. Statsbidraget är för närvarande fastställt till 123 900 kronor. Ifrågasättas må, om det icke bör begränsas till 100 000 kronor och sålunda nedsättas med ett belopp, ungefärligen motsvarande den beräknade avlöningen å den aldrig tillsatta tjänsten som biträdande redaktör. Sakrevisionen vill vidare sätta i fråga, om icke förbrukningen av statsmedel bör regleras av en av Kungl. Maj:t fastställd stat. Slutligen synes den förlöpande statliga revisionen av verksamheten böra ägnas närmare uppmärksamhet.

Understödet för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt. I skrivelse den 7 juni 1955 har *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* gjort framställning om avsevärt ökad medelsanvisning till de vetenskapliga humanistiska och teologiska tidskrifterna samt om ändamålsenliga former för anvisade medels fördelning. Över framställningen har utlåtanden avgivits den 7 september 1955 av *statskontoret* och den 31 oktober 1955 av *kanslern för rikets universitet*. Statskontoret framhåller bland annat, att frågan om understöd åt humanistiska och teologiska tidskrifter icke bör lösas isolerad för sig utan i ett större sammanhang avseende samtliga vetenskapsområden. Kanslerns utlåtande tar sikte icke allenast på den humanistiska och teologiska publiceringsverksamheten utan även på den medicinska och odontologiska.

Departementschefen. Statens sakrevisions förutnämnda skrivelse till Kungl. Maj:t rörande de ekonomiska förhållandena hos Samfundet för Svenskt biografiskt lexikons utgivande har remitterats till samfundet för yttrande. Avsikten är att därefter inhämta yttrande från riksräkenskapsverket. Vilka åtgärder, som i sinom tid bör vidtagas, blir givetvis i hög grad beroende av vad som anföres i de avgivna yttrandena. I avbidan på utredningens slutförande anser jag mig dock i anledning av sakrevisionens skrivelse böra föreslå, att bidraget till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon för nästa budgetår nedsättes till 100 000 kronor samt att Kungl. Maj:t hädanefter fastställer särskild stat för bidragets disposition.

Vitterhetsakademiens i det föregående omnämnda framställning om ökad medelsanvisning till humanistiska och teologiska tidskrifter samt om ändamålsenliga former för anvisade medels fördelning torde liksom remissutlåtandena över framställningen böra göras till föremål för ytterligare över-

väganden. Jag är alltså icke beredd att nu framlägga några förslag härvidlag utan begränsar mig till att för nästa budgetår förorda en allmän uppräknig av understödet för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt med 30 000 kronor till 318 500 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföras med 418 500 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 6 100 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 418 500 kronor.

[350] **2. Bidrag till nämnden för svensk språkvård**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	20 000	20 000
1955/56 (statsliggaren s. 769)	20 000	
1956/57 (förslag)	20 000	

Nämnden hemställer för nästa budgetår om en anslagshöjning med 25 000 kronor och framhåller därvid, att nämndens betydelsefulla språkvårdande verksamhet alltmera ökar i omfattning.

Statskontoret tillstyrker en höjning av anslaget med 2 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke för nästa budgetår kunna förorda någon höjning av detta anslag, vilket alltså bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

[351] **3. Bidrag till främjande av humanistisk forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	700 000	700 000
1955/56 (statsliggaren s. 769)	775 000	
1956/57 (förslag)	850 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* efter framställning av *humanistiska fondens nämnd*, att detta anslag måtte höjas med 125 000 kronor till 900 000 kronor samt att därjämte å riksstaten måtte upptagas ett särskilt anslag till bestridande av kostnaderna för fortsatt inventering, förteckning och utgivning av medeltida svenskt urkundsmaterial, vilka kostnader för närvarande belastar humanistiska fonden. Akademien erinrar om att den tidigare tillstyrkt en framställning om ett särskilt riksstatsanslag av i runt tal 112 900 kronor till sistnämnda ändamål, det s. k. diplomatarieverket, och därvid framhållit, att ett fullbordande av detta verk vore en av den svenska humanistiska forskningens allra angelägnaste uppgifter.

Departementschefen. Jag kan icke biträda det ånyo framförda förslaget om anvisande av ett särskilt riksstatsanslag till bestridande av kostnaderna för utgivande av svenskt diplomatarium. Däremot vill jag med hänsyn till det betydande medelsbehov under förevarande anslag, som otvivelaktigt är förhanden, föreslå en höjning av anslaget med 75 000 kronor till 850 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till främjande av humanistisk forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 850 000 kronor.

[352] **4. Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	103 600	119 069
1955/56 (statsliggaren s. 770)	109 100	
1956/57 (förs.lag)	113 600	

Forskningsrådet hemställer för nästa budgetår, dels att vid rådet måtte få inrättas en extra ordinarie tjänst som kansliskrivare i Ce 15 och två tjänster som kontorsbiträde i beföringsgången i stället för arvodesbefattningar med motsvarande löneställning, dels att förevarande anslag måtte höjas med 4 500 kronor. Av höjningen hänför sig 4 300 kronor till automatisk ökning av avlöningskostnaderna och 200 kronor till sjukvårdskostnader. I anslutning härtill föreslås, att inom ramen av det äskade anslaget särskilda poster uppföres till rörligt tillägg och till sjukvård. Rådet anför bland annat följande.

Sedan rådets tillkomst 1945 har kanslipersonalen ersatts för sitt arbete genom arvoden, vilka följt lönerna för motsvarande statliga lönegradsplacerade personal. Kanslipersonalen har sålunda hittills åtnjutit arvoden, som motsvarar de löner jämte kompensationstillägg, vilka tillkommer statsanställd personal i lönegraderna 15 (en tjänsteman) och 8 (två tjänstemän). Rådet finner det icke rimligt att tjänstemän fortlöpande bindes till en anställning, som i realiteten är en statlig tjänst utan att åtnjuta de förmåner, som utgår till statliga befattningshavare med extra ordinarie anställningsform. Rådet vill därför hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att från ingången av budgetåret 1956/57 få inrätta en befattning som kansliskrivare i lönegrad Ce 15 och två biträden för kontors- och skrivgöromål (Cf 4—Ce 8). För sistnämnda båda biträden räknas med löneklass 8.

Departementschefen. Kanslipersonalen vid medicinska forskningsrådet är — liksom motsvarande personal vid naturvetenskapliga forskningsrådet, samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsrådet och atomkommittén — anställd mot arvode. Ehuru forskningsrådets kansliorganisation måhända inom en relativt snar framtid — exempelvis såsom en följd av 1955 års universitetsutrednings överväganden rörande den statliga anslagsgivningen till den vetenskapliga forskningen — kan komma att bli underkastad för-

ändringar, vill jag icke motsätta mig att som ett provisorium vissa åtgärder nu vidtages för förbättring av kanslipersonalens anställningsförhållanden. I detta syfte framlägger jag här och i det följande vissa förslag.

Vad angår medicinska forskningsrådet vill jag sålunda förorda, att för kanslipersonal hos rådet får inrättas extra ordinarie tjänster, aspiranttjänster och extra tjänster i högst 15 lönegraden. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning bestämma antalet dylika tjänster och lönegradsplaceringen för dessa.

Förevarande anslag torde, som forskningsrådet föreslagit, för nästa budgetår böra höjas med 4 500 kronor till 113 600 kronor. Liksom hittills bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser för anslaget disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 113 600 kronor.

[353] 5. Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 500 000	1 519 312
1955/56 (statsliggaren s. 770)	2 000 000	
1956/57 (förslag)	2 500 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår räknar *forskningsrådet* med en ökning utav behovet av anslagsmedel till främjande av medicinsk forskning med sammanlagt 880 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Ökning av anslagsmedlen till medicinsk forskning utom den försvarsmedicinska forskningen (nu 1 820 000) + 500 000
2. Ökning av anslagsmedlen till försvarsmedicinsk forskning (nu 180 000) + 380 000

Forskningsrådet har i sin framställning om anslag för nästa budgetår anført i huvudsak följande.

Rådet vill uttrycka sin tillfredsställelse över den ökning med 500 000 kronor av anslaget till främjande av medicinsk forskning, som beslutats av statsmakterna för budgetåret 1955/56. Den beslutade ökningen av anslagsmedlen motsvarar dock icke de behov, som gör sig gällande. På ett enkelt sätt framgår detta av de betydande summor, som enskilda forskare i sina ansökningar till statens medicinska forskningsråd anhåller om för sina undersökningar. Under budgetåret 1953/54 utgjorde dessa ansökningar cirka 3 250 000 kronor och under budgetåret 1954/55 cirka 3 100 000 kronor. Den summa, som stod till förfogande för utdelning under vart och ett av dessa budgetår, var 1 500 000 kronor. Situationen innebär, att rådet varje

år måste avvisa ett betydande antal ansökningar, som fyller rådets höga krav på forskningsprojektens kvalitet och aktualitet. Behovet av forskningsanslag torde i realiteten vara större än ansökningarnas summa utvisar, ty kännedom om rådets restriktiva anslagsfördelning avskräcker många forskare från att söka anslag och kommer dem att uppta lägre anslagssiffror i sin ansökan än vad som egentligen skulle erfordras. De höga anspråken på rådets forskningsanslag återspeglar den ur samhällets synpunkt glädjande effekten av de gångna årens upprustning av de medicinska institutionerna. Härigenom utbildas för varje år ett växande antal unga forskare, som griper sig an med forskningsarbete på de teoretiska institutionerna och på de medicinska klinikerna. Upprustningen har ju även inneburit inrättandet av ett antal nya institutioner och kliniker, varför även antalet kvalificerade forskare med fasta befattningar ökat i avsevärd grad.

Även under de kommande åren kan denna ökning av behovet av medicinska forskningsanslag beräknas fortsätta. Utbyggnaden av universitetsorganisationen med en medicinsk fakultet i Göteborg och en tandläkarhögskola i Malmö har ännu icke till fullo avspeglat sig på den medicinska forskningens område, då rekryteringen och utbildningen av forskare vid de nya institutionerna tar en viss tid fram till full expansion. Den beslutade odontologiska högskolekliniken i Umeå, ansluten till Stockholms tandläkarhögskola, torde ytterligare öka ifrågavarande behov. Den av 1954 års riksdag beslutade reformen av läkarutbildningen genomföres successivt under kommande år, och den leder till utbyggnad av det medicinska undervisningsväsendet med ett betydande antal nya medicinska institutioner och nya lärartjänster. I samband med läkarutbildningsreformen har en kraftig ökning av nybörjarintagen på den medicinska studiebanan genomförts med ty åtföljande ökning av särskilt den lägre undervisningspersonalen. En förutsättning för en rekrytering av denna ökade undervisningspersonal och för en utbildning av personalen för dess uppgifter i undervisningen är emellertid, att dessa unga läkare skall kunna få ta del i forskningsarbete på institutionerna, varigenom institutionernas behov av forskningsmedel kännbart ökas. I samband med de ökade intagen av medicine studerande övervägs inrättandet av en ny klinisk utbildningsanstalt. En förutsättning för skapande av ett nytt utbildningscentrum är utbildning av kvalificerad undervisningspersonal, vilket i sin tur måste bygga på den nu berörda expansionen vid de existerande lärosätena. Alla nu berörda omständigheter ökar oavslåtligen och i rask takt behovet av medicinska forskningsanslag.

Detta är icke en oväntad och icke-önskvärd automatik utan utgör en ur samhällets synpunkt nyttig och nödvändig utveckling som följd av den medicinska universitetsorganisationens expansion. Utvecklingen innebär för det första en samtidig ökning av forskningsarbetet och forskningsresultaten inom medicinen. Betydelsen härav för hela vår sjukvård är numera allmänt erkänd och behöver icke ytterligare understrykas. Utvecklingen innebär för det andra ett ökat antal i medicinsk forskningsteknik utbildade personer, vilka behövs för den kommande utbyggnaden av sjukvården. De nya läkarkadrer, som genom den ökade medicinarintagningen kommer att utbildas vid de medicinska lärosätena, skall ju möjliggöra denna utbyggnad av sjukvården. Det kan ej nog kraftigt understrykas, att sjukvårdens kvalitet kräver, att en betydande del av dessa läkare får vetenskaplig utbildning och därmed blir skickade att ställas i ledningen för de nya sjukhusen och klinikerna. En sådan vetenskaplig utbildning av de framtida

ledarna inom läkarkåren kan ske endast genom att de får delta i och självständigt bedriva medicinsk forskning på de teoretiska institutionerna och de kliniska avdelningarna. Medlen till denna nödvändiga expansion inom den medicinska forskningen vid våra lärosäten måste i stor utsträckning komma från statens medicinska forskningsråd.

En förutsättning för hela utvecklingen inom medicinsk forskning och sjukvård utgör en bred och djupgående teoretisk forskningsverksamhet, vars grundforskningsresultat alltid måste utgöra en bas, varifrån framryckningen mot praktiska resultat sker. Ökade möjligheter till understöd av medicinsk grundforskning i alla dess aspekter kräves således.

På den kliniska sidan har rådet tidigare särskilt uppmärksammat behovet av ökad forskning inom psykiatrien och rådet vill återigen framhålla detta. En intensifierad psykiatrisk forskning är en viktig faktor när det gäller att dra kompetent folk till de ledande platserna inom sinnessjukvården. Medicinsk forskning torde enligt rådets mening förbli den säkraste vägen att förbilliga sinnessjukvården liksom den influerat på den medicinska vården i allmänhet. Senare tiders medicinska upptäckter har revolterat sjukvården, förkortat vårdtiden på sjukhusen och gjort sjukhusvård onödig vid många sjukdomstillstånd, och liknande framgångar torde stå att vinna för sinnessjukvårdens del. Ett annat kliniskt fält där samhällsutvecklingen utvisar ett snabbt ökande behov av medicinsk forskning utgör åldringsvården. Den geriatriska forskningen har för närvarande blygsamma resurser i vårt land. Här behövs en kraftig utvidgning av forskningen rörande hjärt- och kärlsjukdomar, reumatiska sjukdomar och de högre åldrarnas psykiska sjukdomar. Utbyggningen av den medicinska åldringsvården kräver vetenskapligt utbildade läkare. Enligt vad rådet under hand erfarit torde sådana synpunkter komma att framhävas i åldringsvårdsutredningens kommande betänkande. I nära anslutning till de nämnda områdena ligger socialmedicinen, som enligt den beslutade läkarutbildningsreformen skall utbyggas med socialmedicinska institutioner vid de medicinska lärosätena. De socialmedicinska undersökningarna är i regel kostnadskrävande och fordrar medverkan av sociologer, psykologer och statistiker. Alkoholforskningen behandlar socialmedicinska problem av stor betydelse. Rådet förutsätter, att tillkomsten av det av riksdagen behandlade alkoholsjukhuset och den dit förlagda professuren i teoretisk alkoholforskning kommer att medföra ökat anslagsbehov för rådets nämnd för alkoholforskning. Ur samhällets synpunkt torde socialmedicinska undersökningar av olika slag vara synnerligen önskvärda med hänsyn till behovet att få tillförlitlig kunskap om effekten av samhällets åtgärder på olika socialområden. En utökad socialmedicinsk forskning torde erfordras för en rationell planering av den förebyggande hälsovården.

Försvarsmedicinska nämnden har i skrivelse till statens medicinska forskningsråd angivit storleken av de anslagsmedel, som enligt nämnden skulle tillgodose föreliggande behov av försvarsmedicinsk forskning. Bland de forskningsprojekt, som redan tidigare varit föremål för understöd från nämndens sida, föreligger ökade behov av anslag till särskilt strålskyddsforskning och brännskadeforskning samt forskning rörande biologisk och kemisk krigföring och till psykologisk-psykiatriska undersökningar. Även andra områden av medicinsk forskning bör enligt nämndens mening bearbetas särskilt ur försvarsmedicinska synpunkter. Rådet vill kraftigt understryka nämndens yttrande, att fortsatt forskningsarbete på de av näm-

den upptagna områdena är oundgängligen nödvändigt ur såväl vetenskaplig synpunkt som beredskapssynpunkt. Den nuvarande medelstildelningen tillåter inte nämnden att angripa försvarsmedicinska problem annat än i synnerligen begränsad omfattning. Under budgetåret 1955/56 utgår 180 000 kronor som anslag till försvarsmedicinsk forskning. Enligt försvarsmedicinska nämndens beräkningar föreligger för budgetåret 1956/57 ett anslagsbehov på 560 000 kronor, vilket skulle innebära en ökning av anslagstilldelningen till försvarsmedicinsk forskning med 380 000 kronor. Uppenbarligen kan statens medicinska forskningsråd icke avdela en så stor anslagssumma av det nu utgående reservationsanslaget till medicinsk forskning till försvarsmedicinska ändamål, utan detta blir möjligt först om reservationsanslaget till medicinsk forskning ökar. Rådet får således hemställa, att reservationsanslaget till främjande av medicinsk forskning med hänsyn till behovet av understöd av den försvarsmedicinska forskningen ökas med 380 000 kronor.

I detta sammanhang torde böra anmälas, att *Skånska multipel-sklerosföreningen* i en den 5 november 1954 dagtecknad skrift gjort framställning om ett anslag av 300 000 kronor för forskning rörande den organiska nervsjukdomen multipel skleros.

Medicinska forskningsrådet har i ett den 11 mars 1955 över framställningen avgivet yttrande anfört följande.

De organoneurologiska sjukdomarna spelar ur humanitär och ekonomisk synpunkt en mycket stor roll inom samhället. Man kan beräkna, att var femte patient som avlider vid våra sjukhus har vaskulära hjärnförändringar, att det finns omkring 50 000 personer lidande av epilepsi i landet och att av personer med kronisk invaliditet organiska nervsjukdomar är orsaken till invaliditeten i 50 procent av fallen. Multipel skleros är otvivelaktigt en viktig orsak till sådan kronisk invaliditet. En intensifiering av forskningen över sjukdomen är synnerligen önskvärd, och Skånska Multipel Skleros-Föreningens begäran om anslag på 300 000 kronor för detta ändamål behjärtansvärt. Rådet får därför tillstyrka ökat statligt stöd till forskning över denna sjukdom. Emellertid är som framgår av det sagda multipel skleros ingalunda den viktigaste bland de organiska nervsjukdomarna. Det är vidare sannolikt att sjukdomens natur och terapi uppklaras snarare genom ett allmänt ökat vetande om nervsystemets funktioner, reaktionssätt och sjukdomar än genom direkt målforskning på själva sjukdomen. Rådet anser därför att ett ekonomiskt bidrag bör komma hela den neurologiska ämnessfären tillgodo. Anslaget bör i så fall ställas till forskningsrådets förfogande, då rådet har överblick och möjlighet till avvägning av angelägenhetsgraden i olika ansökningar.

Sammanfattningsvis får rådet sålunda anföra, att vägande skäl synes föreligga för en intensifierad forskning inom nervsjukdomarnas område inklusive multipel skleros. En sådan intensifiering kan bäst komma till stånd genom att ökade resurser ställes till rådets förfogande för ifrågavarande forskning.

Departementschefen. Förevarande anslag höjdes för innevarande budgetår med 500 000 kronor till 2 miljoner kronor. Medicinska forskningsrådet begär nu en ytterligare höjning med 880 000 kronor. Då jag är fullt medveten om att behovet av anslagsmedel för den medicinska och försvars-

medicinska forskningen är mycket stort, anser jag mig även för nästa budgetår böra föreslå en betydande anslagshöjning. Denna synes mig lämpligen böra avvägas till 500 000 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 2 500 000 kronor.

Någon särskild medelsanvisning för forskning rörande den organiska nervsjukdomen multipel skleros anser jag mig icke böra förorda. Denna forskning synes mig nämligen böra tillgodoses inom ramen av de resurser, som ställes till medicinska forskningsrådets förfogande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

[354] **6. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	64 000	53 797
1955/56 (statsliggaren s. 770)	69 000	
1956/57 (förslag)	86 500	

Naturvetenskapliga forskningsrådet hemställer, att rådets anslagsmedel till förvaltningskostnader för nästa budgetår höjes med 30 500 kronor till 99 500 kronor. Samtidigt föreslås, att sistnämnda belopp uppdelas på ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag. Höjningen betingas — förutom av automatisk ökning av avlöningskostnaderna med 1 500 kronor — av följande förslag:

A v l ö n i n g a r

- 1) höjning av årsarvodet till rådets ordförande (nu 5 000 kronor) med 2 000 kronor,
- 2) höjning av årsarvodet till publiceringsnämndens ordförande (nu 1 500 kronor) med 1 000 kronor,
- 3) höjning av anslagsmedlen till ersättningar för särskilda utredningar (nu 18 000) med 7 000 kronor,
- 4) inrättande av en kansliskrivartjänst i Ce 15, en kanslibiträdestjänst i Ce 11 och en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång,
- 5) anvisande av 1 800 kronor till tillfällig arbetshjälp.

O m k o s t n a d e r

- 6) anvisande av 1 000 kronor till sjukvård m. m.,
- 7) höjning av anslagsmedlen till resekostnadsersättning och traktamente åt ledamöter av rådet eller dess publiceringsnämnd (nu 5 500 kronor) med 500 kronor,
- 8) höjning av anslagsmedlen till expenser (nu 5 000 kronor) med 5 000 kronor.

Av rådets framställning inhämtas bland annat följande.

3. Rådet framhåller, att en höjning av de arvoden, som utgår till rådets ledamöter för varje behandlat ansökningsärende, är nödvändig med hänsyn dels till höjningen av den allmänna lönenivån, dels till det ökade granskningsarbete i fråga om ekonomiska detaljer, som blivit nödvändigt därigenom, att det stigande antalet ansökningar relativt sett minskat rådets möjligheter att bevilja anslag. Ytterligare framhålles, att en höjning av rådets forskningsanslag automatiskt kommer att medföra en ökning av kostnaderna för utredningsarbete.

4 och 5. Rådets kanslipersonal utgöres för innevarande budgetår av en sekreterare (arvode 10 000 kronor), en biträdande sekreterare (som är anställd jämväl hos atomkommittén och som åtnjuter arvode enligt löneklass 19, varav atomkommittén betalar 7 200 kronor och forskningsrådet 5 616 kronor), en kamrer (arvode 3 000 kronor), en kontorist (arvode 30/42 av löneklass 13 med hänsyn till reducerad tjänstgöring) och ett kanslibitråde (arvode enligt löneklass 11). De två sistnämnda befattningshavarna har varit anställda i statlig tjänst sedan 1947. Kontoristen har tjänstgjort å rådets kansli sedan 1948, kanslibitrådet sedan 1954. I annan statlig verksamhet skulle dessa befattningshavare redan för lång tid sedan ha nått extra ordinarie eller ordinarie anställning. Både befattningshavarna och deras personalorganisationer har nu framfört mycket starka önskemål om beredande av extra ordinarie anställning åt dessa befattningshavare och rådet finner mot bakgrunden av vad förut anförts deras önskemål synnerligen rimliga och behjärtansvärda. Rådet har alltsedan sin begynnelse vid fastställandet av arvoden följt de statliga löneplanerna och enda alternativet till det här framlagda förslaget synes vara att ge rådet möjlighet att som kompensation betala arvode efter högre lönegrad än som eljest tillämpas för motsvarande arbetsuppgifter. Ur många synpunkter ter sig dock en sådan lösning olämplig.

Rådet föreslår därför, att två extra ordinarie befattningar inrättas, en såsom kansliskrivare i lönegrad 15 för de mest kvalificerade göromålen, bland annat innefattande bokföring, samt en såsom kanslibitråde i 11 lönegraden. Även kanslibitrådet arbete fordrar god kompetens, t. ex. viss kunskap i främmande språk. För göromål av mindre kvalificerad art erfordras vidare ett biträde, som bör anställas i reglerad befordringsgång, samt ett mindre belopp för tillfällig arbetshjälp.

För budgetåret 1956/57 har atomkommittén äskat en befattning som förste byråsekreterare. Med hänsyn härtill vill rådet för närvarande inskränka sig till att för anställande av biträdande sekreterare äska samma belopp som nu utgår (i runt tal 6 000 kronor). Om arbetet på rådets kansli fortsätter att växa på det sätt som skett under senaste tiden, kommer emellertid ett behov av en heltidsanställd biträdande sekreterare även för rådet att snart aktualiseras.

Rådet vill framhålla, att den här framlagda personalplanen uppgjorts under förutsättning av att ett fortsatt samarbete äger rum mellan rådets och atomkommitténs kanslier. Om detta vid en senare tidpunkt skulle upphöra, måste rådet ges en mera omfattande personalstat.

6. Därest rådets förslag om inrättande av lönegradsplacerade tjänster bifalles, erfordras anslagsmedel till sjukvård m. m., beräknade till 1 000 kronor.

7. Som skäl för höjningen anföres stegrade biljettpreiser.

8. Nuvarande anslagsmedel betecknas av rådet som otillräckliga med hänsyn till omfattningen av rådets verksamhet. Vissa rationaliseringsåtgärder, som vidtagits för att spara personal, ökar också behovet av expensmedel.

Departementschefen. Någon uppdelning av rådets anslagsmedel till förvaltningskostnader på ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag anser jag mig icke böra ifrågasätta. Arvodena till rådets ordförande och publiceringsnämndens ordförande torde böra bibehållas oförändrade. I fråga om anslagsmedlen till ersättningar för särskilda utredningar anser jag mig böra tillstyrka en höjning med 3 000 kronor.

Jag har blivit övertygad om att en viss ökning av kanslipersonalen hos rådet är nödvändig. Under hänvisning till vad jag anfört under medicinska forskningsrådets anslag till förvaltningskostnader vill jag vidare förorda, att för kanslipersonal hos naturvetenskapliga forskningsrådet får inrättas extra ordinarie tjänster, aspiranttjänster och extra tjänster i högst 15 lönegraden, varvid det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning bestämma antalet dylika tjänster och lönegradsplaceringen för dessa. Merkostnaderna för förstärkning av kanslipersonalen och förbättring av samma personals anställningsförhållanden torde, inberäknat viss automatisk utgiftsökning, böra beräknas till sammanlagt 11 500 kronor.

I fråga om anslagsmedlen till omkostnader beräknar jag en ökning av medelsanvisningen med tillhoppa 3 000 kronor, varav 500 kronor till sjukvård m. m., 500 kronor till reseersättningar och 2 000 kronor till expenser.

Vid bifall till vad jag förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 17 500 kronor till 86 500 kronor. Liksom hittills bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser för anslaget disposition.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 86 500 kronor.

[355] **7. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 400 000	1 480 140
1955/56 (statsliggaren s. 771)	1 800 000	
1956/57 (förslag)	2 250 000	

Forskningsrådet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta reservationsanslag med 800 000 kronor till 2 600 000 kronor. Ur rådets anslagsframställning må här anföras följande.

Naturvetenskapliga rådet noterar med stor tillfredsställelse, att forskningsanslaget för innevarande budgetår kunnat höjas med 400 000 kronor och vill betrakta denna förhöjning som en första etapp i den successiva förstärkning av rådets resurser, som skisserades vid den av statsministern anordnade konferensen på Harpsund den 5 juli 1954. Samtidigt måste emellertid framhåvas, att även nuvarande medel främst på grund av stigande löne- och materielkostnader endast medger en ytterst begränsad expansion för forskningen i vårt land. Automatiska kostnadsökningar till följd av den generella lönestegringen detta år beräknas för rådets del sluka åtminstone en fjärdedel av den senaste anslagshöjningen. Löneökningarna återverkar också på materielkostnader.

Det har i tidigare petitaskrivelser framhållits, att knappheten på medel gör det nödvändigt för rådet att inrikta sig på stödet åt de mest angelägna forskningsuppgifterna. Följden av denna anslagspolitik har blivit, att rådets forskningsanslag i stor utsträckning är bundet vid igångsatta projekt av mer stadigvarande karaktär, medan nya forskningsinitiativ i många fall måste behandlas styvmoderligt. Detta gäller fortfarande i lika hög grad.

Under alla åren från 1946/47 till och med 1951/52 hade rådet oförändrat ett anslagsbelopp på 1 miljon kronor per år trots det under denna tid starkt sjunkande penningvärdet. De höjningar som sedan företogs, 1952/53 till 1 200 000 kronor och 1953/54 till 1 400 000 kronor, räckte icke till för att återföra anslaget till dess ursprungliga realvärde. Under 1954/55 fick rådet ingen som helst höjning. Först genom den höjning som skett 1955/56 till 1 800 000 kronor har ett återställande av det ursprungliga realvärdet skett. Huruvida därmed någon verklig höjning av anslaget i förhållande till 1946/47 verkligen skett synes tveksamt. Rådets anslag användes till över 60 procent för utbetalande av löner och största delen av lönerna utbetalas till befattningshavare av laboratoriebiträdestyp och därmed jämförliga och till assistenter av olika slag.

Rådet finner det synnerligen glädjande att speciella anslag kunnat ställas till därför upprättade organs förfogande för forskning inom vissa områden av särskilt aktuellt intresse, t. ex. för cancerforskning och för atomforskning. Säkerligen behövs även för dessa verksamheter också ökad medelstildelning. Det har emellertid från företrädarna för sådana särskilda forskningsområden i olika sammanhang klargjorts, att dessa speciella verksamheter för sin fortsatta utveckling är i högsta grad beroende av att även en lång rad andra forskningsområden tillräckligt aktiveras. Det moderna samhället, även om man här håller sig enbart till naturvetenskaperna och deras tillämpningar, är så komplicerat och dess olika funktioner så invälda i varandra att man icke kan befördra utvecklingen på ett område utan att också se till att därmed sammanhängande andra verksamheter i motsvarande grad stimuleras. Som ett konkret exempel kan anföras de omfattande undersökningar som i USA och Storbritannien gjorts för att undersöka hur växter, plankton, fisk, fåglar och däggdjur i sina organ kan anrika radioaktiva substanser på ett sådant sätt att de kan bli farliga för människan. För dessa studier krävs tillgång till biologer med högst varierande forskningsområden, kemister, hydrologer m. fl. Det andra förut anförda exemplet, cancerforskningen, belyser också väl dessa frågor. Cancerforskningen är ju i hög grad beroende av tillgång till väl utbildade cellforskare, fysiologer, biokemister, statistiker o. s. v. Med andra ord: Våra dagars stora och aktuella problem, av vilka endast ett par anförts som exempel,

kräver för sin lösning tillgång till en över hela linjen väl och harmoniskt utvecklad vetenskap. Det är därför oavvisligen nödvändigt att de organ, som arbetar över ett brett register och har en vid överblick över var bristerna är störst, får tillräckliga resurser.

En av de uppgifter som kan anses åvila rådet är att se till att nya viktiga områden kommer under bearbetning i vårt land. Ofta är det gynnsamt att arbeten på sådana områden under någon tid får försiggå i relativt provisoriska former men att när tiden blir mogen frågan om verksamhetens inpassande i en mera permanent organisation upptas till behandling. I princip detsamma gäller om äldre områden som av en eller annan anledning icke kommit att röna tillbörligt beaktande eller som under utvecklingens gång fått ökad aktualitet. Som exempel kan nämnas, att rådet under flera år tillsammans med tekniska forskningsrådet hållit en arbetsgrupp inom optisk forskning i gång. Glädjande nog har statsmakterna nu funnit det möjligt att ge denna verksamhet en mera stabiliserad form. Därmed har dock icke rådet helt avlastats från kostnaden för denna verksamhet. Den kommer även fortsättningsvis att kräva relativt betydande anslag från rådet. I en del andra fall av liknande art har däremot utvecklingen ännu ej fört till en sådan stabilisering. Rådet ser sig fortfarande nödsakat bekosta driften av ett palynologiskt laboratorium fastän denna verksamhet enligt rådets mening, framförd i flera framställningar till Kungl. Maj:t, hör till dem som nu borde ges en mera permanent organisation, som en avdelning på riksmuseet eller på annat lämpligt sätt. Rådet ger också relativt stora anslag till C-14-kommittén. Denna kommitté har gjort framställningar om upprättande av ett institut för verksamheten, men hittills utan framgång. Ett annat årligen återkommande anslag för en i realiteten permanent verksamhet är till vetenskapsakademiens forskningsstationer i Övre Norrland.

Av något annan karaktär är de årligen återkommande anslag, som rådet ger till studiet av kosmisk strålning och till seismologi. Båda dessa är ju forskningsområden som länge varit aktuella men där det visat sig behövt med en koncentrerad insats. Som samordnande organ har rådet i dessa fall tillsatt särskilda kommittéer. (Så har även skett beträffande palynologin.) En likaledes särpräglad insats från rådets sida är upprättandet i samarbete med Knut och Alice Wallenbergs stiftelse av en forskningsgrupp i teoretisk fysik. Bland ytterligare arbetsuppgifter av speciellt slag är rådets deltagande i utredningsarbetet i fråga om upprättandet av ett kooperativt storobservatorium på sydhemisfären. Rådet kommer eventuellt senare att göra framställning med förslag om svenskt deltagande i detta projekt.

Departementschefen. Detta anslag höjdes för innevarande budgetår med 400 000 kronor. Naturvetenskapliga forskningsrådet begär nu en ytterligare anslagshöjning med 800 000 kronor. I likhet med forskningsrådet finner jag det mycket önskvärt, att ökade medel anvisas för naturvetenskaplig forskning. Jag anser mig därför böra tillstyrka en så kraftig höjning av anslaget som med 450 000 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 2 250 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

[356] 8. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	365 000	300 689
1955/56 (statsliggaren s. 771)	365 000	
1956/57 (förslag)	405 000	

Naturvetenskapliga forskningsrådet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta reservationsanslag med 85 000 kronor till 450 000 kronor.

Rådet understryker därvid, att medelsbehovet för publiceringsändamål är mycket stort samt att under senare år en icke obetydlig prisstegring ägt rum inom tryckeribranschen. Vidare framhåller rådet, att den utvidgning av forskningsverksamheten, som en höjning av forskningsanslaget kunde föranleda, måste kompletteras med ökade möjligheter för publicering av forskningsresultaten.

Departementschefen. Med hänsyn till vad rådet anfört anser jag mig böra förorda, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 40 000 kronor till 405 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 405 000 kronor.

[357] 9. Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	60 000	33 096
1954/55	1 000	12 872
1955/56 (statsliggaren s. 771)	1 000	
1956/57 (förslag)	1 000	

Med hänsyn till att publiceringen av djuphavsexpeditionens resultat icke kunnat ske i så snabb takt som ursprungligen beräknats har detta reservationsanslag för innevarande år uppförts endast med ett formellt belopp av 1 000 kronor. *Naturvetenskapliga forskningsrådet* räknar nu med att publiceringsarbetet skall kunna fortgå i sådan takt, att hittills beviljade medel samt därutöver ett anslag av 58 000 kronor skall komma att motsvara medelsbehovet för tiden intill utgången av nästa budgetår. Rådet hemställer därför om en höjning av anslaget med 57 000 kronor till 58 000 kronor.

Departementschefen. Vid ingången av innevarande budgetår förelåg under detta anslag en anslagsreservation av omkring 90 000 kronor. Med

hänsyn härtill torde anslaget även för nästa budgetår böra uppföras med endast ett formellt belopp av 1 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till publicering av den svenska djuphavs-expeditionens resultat* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[358] **10. Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	23 000	22 999
1955/56 (statsliggaren s. 771)	23 000	
1956/57 (förslag)	23 000	

Detta förslagsanslag torde i enlighet med förslag av statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 23 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 kronor.

[359] **11. Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 450 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Främjande av samhällsvetenskaplig forskning	360 000
2. Främjande av rättsvetenskaplig forskning	65 000
3. Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten	25 000
	Summa kronor 450 000

Anslagsposten 3 är ny för innevarande budgetår och ersätter det till och med budgetåret 1954/55 å riksstaten uppförda reservationsanslaget till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten.*

Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd, som räknar med oförändrad medelsanvisning under posten 1, hemställer om höjning av posten 2 med 35 000 kronor och av posten 3 med 25 000 kronor.

I fråga om höjningen av posten 2 framhåller rådet, att under budgetåret 1954/55 till rådet inkommit 38 ansökningar om anslag till rättsvetenskaplig forskning på sammanlagt 246 035 kronor men att rådet på grund av medelsbrist icke kunnat utdela mer än 30 anslag på sammanlagt 66 035 kronor.

Till stöd för höjningen av posten 3 åberopar rådet, att under budgetåret 1954/55 till rådet inkommit ansökningar om anslag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten på sammanlagt 69 649 kronor samt att juridiska fakulteten och större akademiska konsistoriet i Uppsala uppskattat det årliga medelsbehovet till 70 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig såtillvida böra biträda forskningsrådets förslag, att jag förordar höjning av anslagsposten till främjande av rättsvetenskaplig forskning med 20 000 kronor och av anslagsposten till bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten med 10 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med 30 000 kronor till 480 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 480 000 kronor.

[360] 12. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	210 000	216 280
1955/56 (statsliggaren s. 772)	240 000	
1956/57 (förslag)	280 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 52 400 kronor. Därvid föreslår nämnden

1) inrättande av en tjänst som forskningsläkare i Cg 29 och en tjänst som försöksassistent i Cg 20, båda avsedda för den navalmedicinska forsknings- och försöksverksamheten,

2) inrättande av en tjänst som instrumentmakare i Cg 16 vid flyg- och navalmedicinska avdelningen vid gymnastiska centralinstitutet,

3) uppflyttning av en tjänst som institutionsvaktmästare i Cg 14 vid flyg- och navalmedicinska avdelningen vid universitetet i Lund till en tjänst som instrumentmakare i Cg 16,

4) uppflyttning av en tjänst som instrumentmakare för centrifuganläggningen vid karolinska institutet från Cg 14 till Cg 16,

5) uppflyttning av en tjänst som institutionsvaktmästare i Cg 14 för centrifug- och tryckkamaranläggningarna vid karolinska institutet till en tjänst som maskinist i Cg 16,

6) anvisande av institutionsföreståndararvoden med 1 008 kronor för år till en laborator vid envar av de flyg- och navalmedicinska avdelningarna vid respektive universitetet i Lund, karolinska institutet och gymnastiska centralinstitutet.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Från och med budgetåret 1954/55 inrättades en tjänst som laborator i navalmedicin i Ce 34. Därjämte har från och med innevarande budgetår inrättats dels en tjänst som laboratoriebiträde i Cg 13 för navalmedicinens behov, dels ock en för flyg- och navalmedicinen — centrifug- och tryckkammaranläggningarna — vid karolinska institutet gemensam tjänst som institutionsvaktmästare i Cg 14. Däremot har ett av nämnden framlagt förslag om inrättande av en tjänst som försöksassistent i Cg 20 icke föranlett någon åtgärd.

Den av nämnden nu föreslagna personalförstärkningen för navalmedicinen grundar sig på en nyligen verkställd utredning av en kommitté, som nämnden tillsatt för inventering av de mest brådskande arbetsuppgifterna inom navalmedicinen. Denna kommitté har anfört bland annat följande. Erfarenheterna hittills har visat att den redan befintlige laboratorn i navalmedicin i alltför stor utsträckning måst tagas i anspråk för tidskrävande utrednings-, konsultations-, planerings- och instruktionsverksamhet. En avlastning på dessa punkter syns nödvändig, om icke det rena forskningsarbetet skall bli lidande (jfr flygmedicinen, som har tillgång till 3 laboratorer). Denna avlastning kan åvägabringas genom tillkomsten av en forskningsläkare, som även bör vara laboratorn i navalmedicin behjälplig vid forsknings- och försöksarbete, och som bör vara heltidsanställd och fast knuten till nämnden. Därtill kommer det förhållandet att försök i övertryckskammare vid mer än 1 atmosfärs övertryck av säkerhetsskäl (risker för tryckfallssjuka, syrgasförgiftning, narkosverkan och andra skador av livsfarlig art) icke bör utföras med mindre än att en läkare är försöksledare i kammaren och en annan befinner sig utanför densamma som sakkunnig observatör och övervakare. Forskningsläkaren bör därför knytas till nämndens avdelning vid karolinska institutet, dit nämnden förlagt sin enda större övertryckskammare.

Försöksassistenten får till uppgift att assistera laboratorn och forskningsläkaren vid förberedelser till experimentella undersökningar i övertryckskammaren samt vid andra förekommande försök på djur och människa. En betydelsefull uppgift är koppling och kontinuerlig trimning av elektrisk mät- och registreringsapparat, varför försöksassistenten bör vara elektrotekniskt utbildad. Han skall därutöver som teknisk hjälpkraft biträda vid den vid avdelningen bedrivna navalmedicinska försöksverksamheten.

Departementschefen. Flyg- och navalmedicinska nämndens förslag om förstärkning av den för navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet avsedda personalen anser jag mig såtillvida kunna biträda, att jag tillstyrker inrättande av en tjänst som försöksassistent i Cg 20.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag vidare förändring av en tjänst som institutionsvaktmästare i Cg 14 vid flyg- och navalmedicinska avdelningen vid Lunds universitet till tjänst som instrumentmakare i Cg 16, uppflyttning av en tjänst som instrumentmakare för centrifuganläggningen vid karolinska institutet från Cg 14 till Cg 16 samt förändring av en tjänst som institutionsvaktmästare i Cg 14 för centrifug- och tryckkammaranläggningarna vid karolinska institutet till tjänst som instrumentmakare i Cg 16.

I övrigt räknar jag beträffande detta anslag icke med någon annan ändring än en automatisk uppräknig av anslagsposten till rörligt tillägg med 24 000 kronor.

Jag beräknar hela anslaget för nästa budgetår till 280 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika anslagsposter på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för flyg- och navalmedicinska nämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	2 400
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	226 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	51 200
<u>Summa kronor</u>	<u>280 000</u>

b) till *Flyg- och navalmedicinska nämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

[361] 13. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	22 000	16 402
1955/56 (statsliggaren s. 773)	22 000	
1956/57 (förslag)	22 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden föreslår för nästa budgetår en höjning av detta förslagsanslag med 2 700 kronor till 24 700 kronor. Av höjningen avser 900 kronor expensposten och 1 800 kronor posten till inköp av litteratur. Som motivering anføres behovet av ökade medel för den navalmedicinska forsknings- och försöksverksamheten samt, i vad avser posten till inköp av litteratur, inträffade prisstegringar.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår oförändrad medelsanvisning, 22 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinska nämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

[362] 14. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	200 000	202 737
1955/56 (statsliggaren s. 773)	200 000	
1956/57 (förslag)	230 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden föreslår för nästa budgetår en höjning av detta reservationsanslag med 44 500 kronor. Nämnden räknar därvid med att den nuvarande anslagsposten till navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet om 24 000 kronor skall utgå ur staten, men att i stället anslagsposterna till arvoden och reseersättningar åt av nämnden anlitade experter m. m. (nu 26 000 kronor) och till driftkostnader (nu 80 000 kronor) skall höjas dels med vissa belopp för täckande av kostnaderna för den navalmedicinska verksamheten, dels därutöver med vissa ytterligare belopp.

Vad angår nämnda anslagspost till arvoden och reseersättningar föreslås en höjning med 15 000 kronor med hänsyn till den navalmedicinska verksamheten samt därutöver med 8 500 kronor med motivering att särskilda medel erfordras för forskning rörande sådana psykologiska problem, som är av betydelse för säkerheten inom såväl flygets som marinens verksamhetsområden. Den för dylik forskning erforderliga expertisen måste nämligen helt sökas utanför nämnden.

I fråga om anslagsposten till driftkostnader föreslås en höjning med sammanlagt 45 000 kronor, varav 30 000 kronor för den navalmedicinska verksamheten och 15 000 kronor för ersättning och nyanskaffning av materiel, varvid särskilt åberopas inträdda prisstegringar.

Departementschefen. Med hänsyn till vad nämnden anfört anser jag mig böra förorda en förstärkning av förevarande anslag med 30 000 kronor till 230 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av nämnden meddela erforderliga bestämmelser angående anslaget disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 kronor.

[363] 15. Atomenergiforskning. Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 2 775 000 kronor (statsliggaren s. 773). I sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslår atomkommittén, att en omorganisation av kommittén företages, syftande till att ge kommittén en klarare definierad ställning. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar kommittén vid bifall till omorganisationsförslaget till sammanlagt 4 071 000 kronor. Beredningen av atomkommitténs förslag är ännu icke avslutad.

Förevarande anslag torde därför i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna till *Atomenergiforskning* ett reservationsanslag av 3 275 000 kronor.

[364] 16. Europeiskt samarbete inom kärnforskningen

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	800 000	—
1954/55	1 000 000	1 250 429
1955/56 (statsliggaren s. 774)	1 000 000	
1956/57 (förslag)	2 000 000	

Detta förslagsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet på kärnforskningens område enligt den överenskommelse härom, som träffats mellan ett antal europeiska stater, däribland vårt land. (Se 1954 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 570 ff.). Samarbetet under de första sju åren avser bland annat uppbyggande av ett europeiskt kärnforskningsinstitut i Genève. Det för innevarande budgetår beviljade anslaget av 1 000 000 kronor har beräknats motsvara de på vårt land belöpande genomsnittliga årskostnaderna för ifrågavarande samarbete under nämnda sjuårsperiod.

Atomkommittén hemställer i skrivelse den 1 december 1955, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 2 000 000 kronor. Därvid anför kommittén i huvudsak följande.

I olika skrivelser till Kungl. Maj:t, exempelvis i skrivelse den 3 december 1954, har kommittén framhållit, att siffran en million kronor per år är ett genomsnittsvärde för Sveriges årliga bidrag under de sju åren men att detta ej betyder att kostnaderna för Sveriges deltagande i den europeiska organisationen för kärnforskning (CERN) med nödvändighet kommer att bli uppdelade med lika stora trancher på varje år. I den nämnda skrivelsen anmälde också, att kostnaden under 1955 kunde väntas komma att uppgå till ca 1,6 millioner kronor. CERN:s budget för 1956 har behandlats vid två sammanträden i CERN:s finanskommitté, varvid man kommit fram till ett medelsbehov för nämnda budgetår på 34 millioner i schweizerfrancs. Eftersom Sverige skall bidra med 4,98 procent av kostnaderna, skulle det svenska bidraget för år 1956 komma att uppgå till 2 004 748 kronor (kurs 118: 40 kronor). Formellt är det CERN:s Council, som vid ett sammanträde 19 och 20 december 1955 fastställer budgeten, men det synes icke troligt att någon ändring kommer att ske av det belopp, som finanskommittén föreslagit. Under budgetåret 1956/57 faller också första delen av kalenderåret 1957, för vilket ännu ingen budget för CERN föreligger. Enligt preliminära beräkningar kommer kostnaden under 1957 att ligga ej obetydligt över kostnaden för 1956 beroende på stora leveranser, som under 1957 måste likvideras. Efter 1957 blir kostnaden lägre.

Beräkningen av de totala kostnaderna för institutets uppbyggande, d. v. s. kostnaderna för den första sjuårsperioden, måste med naturnödvändighet vara mycket approximativ, eftersom den större av de två maskinerna är av en helt ny typ beträffande vilken tidigare erfarenhet saknas. I själva verket kan dessa kostnader ännu ej med tillräcklig säkerhet överblickas. Det synes emellertid oundvikligt att en höjning av den totala kostnaden för institutets uppbyggnad och drift under de första sju åren kommer att äga rum. Denna ökning föranleds i främsta rummet av att kostnaderna för den stora maskinen och för byggnader behövliga till denna tydligen blir betydligt högre än man från början räknat med. Därtill kommer emellertid en ökning av lönekostnader och en ökning av prisnivån på materiel m. m. En ökning från förut beräknade ca 120 millioner schweizerfrancs till storleksordningen 200 millioner schweizerfrancs synes nu sannolik. Till nästa års petitaskrivelse bör det vara möjligt att prestera en mera exakt siffra. I avvaktan på att en mera definitiv siffra för kostnaderna under den första sjuårsperioden kan anges föreslår atomkommittén, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1956/57 avrundat sättes till 2 millioner kronor. Därvid förutsätter kommittén, att av anslaget liksom under innevarande budgetår får disponeras högst 17 000 kronor till bestridande av kostnader för svenska representanters deltagande i sammanträden med CERN och med dess kommittéer.

Departemenschefen. Detta förslagsanslag har för vartdera av budgetåren 1954/55 och 1955/56 uppförts med 1 000 000 kronor, vilket belopp beräknats motsvara den på Sverige belöpande genomsnittliga årskostnaden för ifrågavarande europeiska samarbete under de första sju åren. Med hänsyn till vad atomkommittén anfört rörande den väntade belastningen på anslaget under åren 1956 och 1957 anser jag mig böra tillstyrka, att anslaget för budgetåret 1956/57 uppföres med 2 000 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 000 kronor. Såsom av det föregående framgår anser atomkommittén en ökning av totalkostnaderna för sjuårsperioden oundviklig. Några närmare beräkningar härutinnan har dock icke framlagts. Jag anser det synnerligen angeläget, att denna fråga upptages till närmare behandling i äskandena rörande detta anslag för budgetåret 1957/58.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[365] **17. Matematikmaskinnämnden: Avlöningar. 18. Matematikmaskinnämnden: Omkostnader. 19. Matematikmaskinnämnden: Materiel m. m.** Till matematikmaskinnämnden har för innevarande budgetår anvisats till avlöningar ett förslagsanslag av 232 000 kronor, till omkostnader ett förslagsanslag av 76 000 kronor och till materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 000 kronor (se statsliggaren s. 774 f.).

Matematikmaskinnämnden hemställer i sina anslagsäskanden, att nämnda anslag måtte för nästa budgetår uppföras, avlöningsanslaget med 226 000 kronor, omkostnadsanslaget med 81 500 kronor och materielanslaget med 1 000 kronor. I sina anslagsäskanden anför matematikmaskinnämnden inledningsvis vissa allmänna synpunkter. Nämnden erinrar till en början om att den i ett år 1951 avgivet betänkande föreslog inrättande från och med budgetåret 1952/53 av ett institut för numerisk analys, vilket skulle övertaga nämndens verksamhet. Förslaget föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts framställning till riksdagen. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 upprepade nämnden — med vissa jämkningar — sitt förslag. Ej heller detta förslag föranledde någon framställning till riksdagen. I anslagsäskandena för budgetåren 1954/55 och 1955/56 påyrkade icke nämnden upprättandet av något institut men framhöll, att den fortfarande vore av den åsikten att detsamma borde komma till stånd snarast möjligt. Nämnden anför härefter bland annat följande.

I 1955 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln (sid. 693), har chefen för ecklesiastikdepartementet gjort vissa antydningar rörande en kommande prövning av frågan om den definitiva organisationen av det statliga matematikmaskinarbetet. Enligt nämndens mening är det synnerligen angeläget, att en dylik prövning äger rum utan dröjsmål, så att riktlinjerna för nämndens fortsatta verksamhet blir klarlagda. Nämndens verksamhet är nämligen nu av så stor omfattning att betydande svårigheter föreligger att driva densamma med nuvarande organisation. I detta sammanhang vill nämnden erinra om en av statens organisationsnämnd gjord framställning om utredning rörande förutsättningarna för användning av elektroniska matematikmaskiner för rutinarbete inom statsförvaltningen.

Driften av relämaskinen *Bark* har upphört med utgången av juli 1955. Med hänsyn till att nämnda drift visat sig icke längre vara ekonomiskt fördelaktig och då de lokaler, vari maskinen är uppställd, erfordras för utökning av nämndens arbetslokaler, har nämnden beslutat att maskinen skall nedmonteras. Driften är sålunda numera helt inriktad på elektronrörsmaskinen *Besk*, vilken redan efter något över ett års användning är i det allra närmaste fullbelagd med beräkningsuppdrag. Driften av *Besk* pågår oavbrutet under hela dygnet. Avbrott i driften sker endast vid veckohelgen och är betingad enbart av hänsyn till personalen. Vid en konferens, som under mars 1955 hållits med ett antal av nämndens större uppdragsgivare, har framförts, att ett permanent behov för dem av maskintid vid *Besk* föreligger. Detta behov uppgår för närvarande till lägst 12 och högst 18 timmar per dag. Med hänsyn till den ytterligare tid, som erfordras för teknisk service och test, inkörning av program samt övriga uppdrag, skulle *Besk* redan nu bliva överbelastad, om de framförda önskemålen utan inskränkning tillgodosåges. Ett tillgodeående av de sålunda framställda kraven på ökad maskintid torde nödvändiggöra ett snart färdigställande av ytterligare en matematikmaskin av *Besk*-typ.

Privatindustrin har numera börjat intressera sig för matematikmaskinverksamhet. Sålunda har nämnden träffat avtal med Saab om tillhandahållande åt nämnda bolag av informationer för byggnad av en elektron-

rörsmaskin av samma typ som Besk. Industriens intresse för matematikmaskiner synes delvis vara inriktat på utveckling åt andra håll än nämndens nuvarande verksamhet. I princip torde emellertid samma slags tekniska skicklighet erfordras vid utvecklandet av samtliga här ifrågavarande maskiner. Ett starkt statligt intresse måste därför anses föreligga att få utrett, huru den inom nämndens arbetsgrupp samlade expertisen skall kunna på bästa sätt tillgodogöras för landet. Enligt nämndens mening är det av största vikt att denna fråga snabbt löses så att den för den statliga matematikmaskinverksamheten erforderliga tekniska sakkunskapen fortfarande kan påräkna stå till förfogande.

Under hänvisning till vad matematikmaskinnämnden sålunda anfört hemställer nämnden, att den av chefen för ecklesiastikdepartementet i föregående års statsverksproposition antydda utredningen om den definitiva organisationen av det statliga matematikmaskinarbetet kommer till stånd snarast möjligt.

Matematikmaskinnämnden framhåller, att nämnden — i avvaktan på resultatet av nu avsedda utredning — uppgjort sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 med utgångspunkt i att nämndens nuvarande organisation tills vidare bibehålles.

Inkomsterna från driften av Besk uppskattar nämnden till 850 000 kronor, vilket innebär en ökning med 530 000 kronor i förhållande till det för budgetåret 1955/56 beräknade beloppet. Beträffande beräkningen av inkomsterna och dessas disposition anför nämnden:

Besk drives 24 timmar per dag under cirka 300 dagar. Av denna tid kan något över 60 procent beräknas vara god körtid. Med hänsyn härtill och till för närvarande tillämpade taxebestämmelser och i förekommande fall speciella avtal uppskattar nämnden inkomsterna för nästa budgetår till 850 000 kronor. Då de inflytande medlen avser att täcka ej blott vissa personalkostnader utan även materielkostnader, synes det berättigat att fördela dem mellan avlönings- och materielanslagen. I enlighet härmed föreslår nämnden att inkomsterna fördelas med 426 000 kronor å avlöningsanslaget och med 424 000 kronor å materielanslaget.

Avlöningsanslaget. För att nämnden skall kunna fortsätta sin verksamhet erfordras enligt nämndens mening en viss utökning av arbetsgruppen. Utökningen betingades dels av behovet av personal för driften av Besk, vilken vuxit snabbare än vad man tidigare ansett sig böra räkna med, dels ock av behovet av teknisk personal för det planerade, under budgetåret 1956/57 inträdande byggnadsskedet för den nya maskin, som vore under utveckling. Utan ett tillgodoseende av de begärda utökningarna kommer enligt nämndens uppfattning dess hårt ansträngda servicebetonade verksamhet att äventyras. Kostnaderna för utökningarna komme emellertid att mer än väl uppvägas av de inkomster, som beräknades inflyta till följd av den ökade möjligheten att använda Besk. Nämnden framhåller, att de till Bark knutna befattningarna kan indragas i och med att driften av denna maskin nedlagts.

Nämndens förslag till ändringar i personalorganisationen framgår närmare av följande sammanställning:

1. Inrättande av en tjänst som ingenjör i Ce 21 (med uppflyttning den 1 januari 1957 i Ce 23) i stället för en dylik tjänst i Cg 21.
2. Inrättande av ytterligare tjänst i Cg 19 för driften av Besk med indragning samtidigt av en motsvarande tjänst för driften av Bark.
3. Inrättande av två tjänster, som matematikerbiträde i Cg 19 (kostnadsökning 25 632 kronor).
4. Anställande av ytterligare två remstansningsbiträden (kostnadsökning 15 000 kronor).
5. Anställande av tillfällig personal (kostnadsökning 61 500 kronor).
6. Indragning av en för driften av Bark inrättad tjänst som verkmästare i Cg 20 (kostnadsminskning 13 416 kronor).

Av nämndens framställning inhämtas bland annat följande.

2. Tjänst i Cg 19 för driften av Besk. Utöver de för innevarande budgetår upptagna två befattningarna som Beskskötare erfordras ytterligare en dylik befattning för att möjliggöra drift av Besk i tre skift. Motsvarande tjänst som Barks skötare indrages i och med att driften av Bark nedlagts.

3. Två tjänster som matematikerbiträde i Cg 19. Dessa befattningar är avsedda att tillsättas med studenter, som vid högskola avlagt tentamen i matematik eller motsvarande. Till befattningshavarna i fråga bör utgå lön alltefter vederbörandes kvalifikationer. Befattningarna är avsedda att i någon mån avhjälpa den kännbara bristen på rutinkodare. Härigenom skulle den högre matematiska personalen kunna befrias från rutinkodning och ägna sig åt de mera centrala frågeställningarna kring den praktiska användningen av maskiner för numeriska beräkningar. Genom att dessa frågor hittills ej kunnat tillräckligt beaktas, har vid problembehandlingen situationer uppkommit, vilka varit svåra att bemästra och vilka förorsakat tidsförluster för uppdragsgivarna och därigenom ekonomiska förluster för nämnden genom minskat antal debiterbara timmar. Sådana frågor gäller exempelvis avrundningsfel, konvergens och stabilitet vid olika beräkningsmetoder men även order- och utrymmesekonomi vid kodning ävensom allmänna kodningsprinciper.

4. Två remstansningsbiträden. För närvarande är anställda två biträden för produktion och kontroll av hålremсор. Till befattningshavarna utgår timarvode, som avpassas efter vederbörandes skicklighet. Ytterligare två dylika biträden erfordras. Produktion av korrekta hålremсор för problemens och utgångsvärdenas inmatning i Besk är oundgängligen nödvändig för att driften över huvud taget skall kunna hållas i gång.

5. Tillfällig personal. Tillfällig anställning av tre montörer eller tekniker samt två verkmästarebiträden i högst Cg 15 blir nödvändig under byggandet av den nya maskinen. Som ytterligare motivering för anställandet av verkmästarebiträdena vill nämnden framhålla, att verkstadsens kapacitet sedan länge är för liten, vilket bland annat medfört att övertidsarbete kommit att bedrivas där i alltför stor omfattning. De höga krav, som måste ställas på precision vid tillverkningar för nämndens maskiner och apparater, nödvändiggör, att detaljer och aggregat, som efter arbetsgruppens ritningar tillverkas på beställning hos utomstående verkstä-

der, måste för att bli användbara genomgå noggrann kontroll och finjustering på nämndens egen verkstad. Kostnaderna för förutnämnda personal uppskattas till omkring 54 800 kronor. För anställande av praktikanter och övrig tillfällig personal m. m. beräknas ett ytterligare belopp av omkring 20 000 kronor (för innevarande budgetår omkring 14 300 kronor).

Omkostnadsanslaget. Nämnden föreslår, att omkostnadsanslaget höjes med 5 500 kronor och att av detta belopp 5 000 kronor uppföres under en ny anslagspost till publikationstryck och 500 kronor tillföres anslagsposten till nattlig bevakning av nämndens lokaler på grund av de ökade utgifterna under denna anslagspost.

Materielanslaget. Ifrågavarande anslag har för ettvarvt av budgetåren 1954/56 upptagits med 1 000 kronor. Nämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med samma belopp. Därvid beräknar nämnden de sammanlagda utgifterna under anslaget till 425 000 kronor men upptager — såsom förut nämnts — därunder såsom särskilda uppbördsmedel, för avräkning mot angivna utgiftsumma, inkomster av nämndens verksamhet till ett belopp av 424 000 kronor.

De av nämnden beräknade utgifterna under materielanslaget framgår av följande sammanställning:

1. Finmekanisk verkstad (inköp av fräs, svarv, slipmaskin, diverse verktyg)	75 000
2. Gamla verkstaden (nyanskaffning av rundslipmaskin, kipp, ersättning för förslitna maskiner)	20 000
3. Materiel till den nya matematikmaskinen	15 000
4. Instrument (oscillografer, nätaggregat, xy-skivare, mätinstrument m. m.)	45 000
5. Komponenter (för såväl laboratorium som Besk)	70 000
6. Snabbskrivare till Besk (ökar högst avsevärt maskinens snabbhet)	150 000
7. Utlagda arbeten (beställningar)	50 000
	Summa utgifter 425 000

Över nämndens anslagsäskanden har *riksräkenskapsverket* avgivit yttrande.

Departementschefen. I anledning av vad matematikmaskinnämnden framhållit angående angelägenheten av en utredning om den definitiva organisationen av det statliga matematikmaskinarbetet vill jag erinra om att chefen för finansdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 oktober 1955, tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande statsförvaltningens behov av databehandlingsmaskiner och därmed sammanhängande frågor. Enligt de för utredningen meddelade direktiven har de sakkunniga att även ingå på frågan om matematikmaskinnämndens organisation och fortsatta verksamhet.

Vad beträffar nämndens framställningar under avlöningsanslaget biträ-

der jag förslaget om inrättande av ytterligare en tjänst i Cg 19 för driften av elektronrörsmaskinen **Besk** med indragning av en motsvarande för driften av relämaskinen **Bark** tillkommen tjänst. Såsom nämnden föreslagit bör vidare indragas en för driften av sistnämnda maskin inrättad tjänst som verkmästare i Cg 20. Nämndens framställning beträffande matematikerbiträden anser jag mig såtillvida böra biträda, att jag tillstyrker anvä-
sande av erforderliga medel för anställande av två dylika biträden, place-
rade i högst Cg 17. I enlighet med nämndens förslag beräknar jag 15 000
kronor för anställande av ytterligare två remstansningsbiträden mot tim-
arvode. För anställande av tillfällig personal, vartill nämnden begärt 61 500
kronor, anser jag mig endast böra tillstyrka en medelsanvisning av 40 000
kronor. Nämndens förslag om extra-ordinariesättning av en tjänst som
ingenjör i Cg 21 är jag icke beredd att tillstyrka.

Vid bifall till vad jag föreslagit och med beaktande jämväl av de auto-
matiska ökningarna av lönekostnaderna bör i avlöningsstaten såsom ut-
gifter upptagas sammanlagt 678 000 kronor, vilket i jämförelse med inne-
varande budgetår innebär en ökning med 126 000 kronor.

I fråga om omkostnadsanslaget ifrågasätter jag icke någon annan änd-
ring än en höjning av anslagsposten till nattlig bevakning av nämndens
lokaler med 500 kronor. Utgifterna under anslaget beräknar jag sålunda
till 76 500 kronor under nästa budgetår.

Såsom framgår av det föregående uppskattar nämnden inkomsterna un-
der nästa budgetår till 850 000 kronor, vilket belopp med 530 000 kronor
överstiger det för innevarande budgetår beräknade beloppet. Nämnden
föreslår, att de för nästa budgetår beräknade inkomsterna uppföres såsom
uppbördsmedel under avlönings- och materielanslagen och att härvid
426 000 kronor upptages under det förra och 424 000 under det senare
anslaget.

Nämndens inkomster har under budgetåren 1950/55 uppförts såsom
uppbördsmedel allenast under avlöningsanslaget. Inkomsterna har under
ifrågavarande budgetår regelmässigt överstigit det i avlöningsstaten för
vederbörande budgetår upptagna beloppet. Det årliga överskottet har ge-
nom särskilda beslut av Kungl. Maj:t tillgodoförts materielanslaget och
ställt till nämndens förfogande för materielanskaffning. Genom beslut
den 6 maj 1955 har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja, efter förslag av näm-
nden, meddela beslut angående dispositionen av det belopp, varmed in-
komsterna under innevarande budgetår kan komma att överstiga det i
avlöningsstaten upptagna inkomstbeloppet.

Nämnden beräknar utgifterna under materielanslaget för nästa budgetår
till 425 000 kronor. Ifrågavarande utgifter avser dels kostnader av en-
gångskaraktär för anskaffande av maskiner och instrument för verkstaden
och laboratoriet samt sådan materiel och hjälpapparatur, som skall ingå
i **Besk** eller den planerade nya matematikmaskinen, dels löpande utgifter

för ersättning av försliten materiel, underhåll av apparatur och förbrukningsmateriel.

Enligt vad som upplysts av nämnden kan numera, sedan en klarare överblick kunnat vinnas beträffande driften av Besk, nämndens inkomster under nästa budgetår beräknas till lägst 1 100 000 kronor. Jag anser det lämpligt, att av inkomsterna under nästa budgetår 677 000 kronor upptages såsom uppbördsmedel under avlöningsanslaget och 75 500 kronor under omkostnadsanslaget, varigenom båda dessa anslag för nästa budgetår kan uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. I den mån inkomsterna överstiger ($677\ 000 + 75\ 500 =$) 752 500 kronor, bör överskottet tillgodoföras materielanslaget. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — såsom hittills — bestämma i vilken utsträckning överskottsmedlen må av nämnden disponeras för materielanskaffning. Vid sådant förhållande bör även materielanslaget uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor.

Avlöningsanslaget torde böra fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. godkänna följande avlöningsstat för matematikmaskinnämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	16 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	537 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	125 000
<u>Summa kronor</u>	<u>678 000</u>

Särskilda uppbördsmedel

Inkomster från drift av matematikmaskinerna	
m. m.	677 000
<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>1 000</u>

B. för budgetåret 1956/57 anvisa

a) till *Matematikmaskinnämnden*: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 000 kronor;

b) till *Matematikmaskinnämnden*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 000 kronor;

c) till *Matematikmaskinnämnden*: *Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[366] 20. Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	160 000	167 200
1955/56 (statsliggaren s. 775)	160 000	
1956/57 (förslag)	175 400	

I anslutning till uppräknigen av statstjänstemännens löner under år 1955 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelsen 1955:260 anmälda beslut medgivit, att förevarande anslag må budgetåret 1955/56 överskridas med högst 14 400 kronor.

Styrelsen för Konung Gustaf V:s 80-årsfond hemställer efter förslag av forskningsinstitutets nämnd, att anslaget för nästa budgetår höjes med nämnda belopp, 14 400 kronor, samt därutöver med ett belopp av 3 600 kronor. Som motivering för sistnämnda höjning anföres, att en expeditionsvaktbefattning utbyttis mot en befattning som institutionsvaktmästare samt att det visat sig nödvändigt att bereda en som assistent anställd civilingenjör bättre löneförmåner. Vidare medförde den allmänna lönestegringen ökade utgifter för vikarier och pensionsavgifter.

Departementschefen. Jag anser mig kunna tillstyrka en höjning av ifrågavarande anslag med 15 400 kronor till 175 400 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 175 400 kronor.

[367] 21. Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	97 000	96 389
1955/56 (statsliggaren s. 775)	97 000	
1956/57 (förslag)	100 000	

Genom beslut den 3 juni 1955 har Kungl. Maj:t från det för innevarande budgetår under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner anvisat 7 500 kronor till bestridande av förhöjda arvoden till vissa befattningshavare vid medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknar *lärarkollegiet vid karolinska institutet* kostnaderna för arvoden åt befattningshavare vid avdelningen till i runt tal 98 200 kronor. Därvid föreslås bland annat, att arvodena till laboratoriebiträdet och kanslibiträdet uppräknas från nuvarande mot 11 lönegraden svarande belopp till mot 13 lönegraden svarande belopp. För materiel beräknar *lärarkollegiet* oförändrat belopp, 11 000 kronor.

Universitetskanslern anser sig icke för närvarande böra räkna med någon arvodesförhöjning för laboratoriebiträdet och kanslibiträdet samt beräknar därför det till avlöningar erforderliga beloppet till 97 200 kronor. För materiel beräknar kanslern liksom lärarkollegiet ett belopp av 11 000 kronor. Med hänsyn härtill och till att å anslaget vid ingången av nästa budgetår beräknas föreligga en reservation av omkring 8 000 kronor, föreslår kanslern, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 100 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 100 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 3 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[368] **22. Bidrag till oceanografiska institutet**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	104 000	106 900
1955/56 (statsliggaren s. 775)	107 100	
1956/57 (förslag)	111 500	

Genom beslut den 27 maj 1955 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelsen 1955: 260 anmälda beslut medgivit, att detta anslag må budgetåret 1955/56 överskridas med högst 5 800 kronor. Detta överskridande avser att täcka ökade avlöningskostnader.

Styrelsen för oceanografiska institutet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 33 100 kronor. Därvid har styrelsen å ena sidan föreslagit anvisande av 28 700 kronor till bestridande av kostnaderna (arvode, pensionskostnader och materiel) för en laboratur i submarin geologi, 1 300 kronor till bestridande av ökade omkostnader och 5 800 kronor till bestridande av den ökning av avlöningskostnaderna, för vilken täckning erhöles innevarande budgetår. Å andra sidan beräknar styrelsen en minskning med 2 700 kronor, motsvarande för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp.

Departementschefen. Till bestridande av automatiskt ökade avlöningskostnader torde böra beräknas 5 800 kronor, vilket belopp motsvarar för innevarande budgetår medgivet anslagsöverskridande. För ökade omkostnader torde böra anvisas 1 300 kronor. Vidare beräknar jag en minskning i medelsbehovet med 2 700 kronor, motsvarande för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande förevarande anslag. Vid bifall till vad jag förordat bör hela anslaget

för nästa budgetår höjas med 4 400 kronor till 111 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till oceanografiska institutet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 111 500 kronor.

[369] **23. Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm.** Detta anslag är nytt för innevarande budgetår och uppfört med 130 000 kronor (statsliggaren s. 776). Från och med innevarande budgetår har Stockholms högskolas meteorologiska institut ombildats till ett internationellt meteorologiskt institut under en särskild styrelse men med bibehållen anknytning till högskolan. Det sålunda ombildade institutet har till uppgift *dels* att bedriva forskning i meteorologi och därmed sammanhängande ämnen samt att främja internationellt samarbete på meteorologiens område, *dels ock* att svara för den akademiska undervisningen och forskningen i meteorologi vid Stockholms högskola. Institutet erhåller i egenskap av meteorologiskt institut vid Stockholms högskola medel å högskolans stat. Förevarande anslag är avsett att garantera institutet en för dess uppgifter erforderlig basorganisation av icke alltför liten kapacitet. Därvid har förutsatts, att institutet för särskilda forskningsuppdrag kommer att tillföras betydande medel genom kontrakt eller genom särskilda anslag från vissa institutioner, fonder och internationella organisationer. Institutets kostnader för hyra och underhåll av lokal belastar statens allmänna fastighetsfond.

Styrelsen för internationella meteorologiska institutet i Stockholm hemställer, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 7 000 kronor. Højningen vore avsedd till bestridande av kostnader för avlöningsförbättringar.

Departementschefen. Jag anser mig icke för nästa budgetår böra föreslå någon höjning av detta anslag, som alltså bör uppföras med oförändrat belopp, 130 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 130 000 kronor.

[370] **24. Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	500 000	664 050
1955/56 (statsliggaren s. 776)	600 000	
1956/57 (förslag)	750 000	

Detta förslagsanslag är uppfört å riksstaten sedan budgetåret 1954/55 (se Prop. 1954: 133 SU 105; Rskr 254). Ur anslaget utgår ersättning åt de svenska författarna för utlåningen av deras verk genom landsbibliotek, statsunderstödda folkbibliotek samt skolbibliotek med ett sammanlagt belopp, motsvarande tre öre för varje lån genom dylikt bibliotek av enligt gällande auktorrättsliga lagstiftning rättsskyddat verk av svensk författare. Av ifrågakvarande tre öre per boklån tillfaller i regel två öre vederbörande författare, medan i allmänhet ett öre per boklån går till gemensamma ändamål för de svenska författarna, i huvudsak understöd och pensioner. Sedan det sammalagda belopp, som skall utgå ur anslaget, blivit på grundval av gjorda stickprovsundersökningar fastställt, skall beloppet avsättas till en särskild diversemedelsfond, benämnd Sveriges författarfond. Fonden förvaltas av statskontoret, medan de till fonden avsatta medlen disponeras av ett särskilt organ, styrelsen för Sveriges författarfond.

De närmare bestämmelserna rörande här avsedda författarsättning m. m. är meddelade i kungörelsen den 17 juni 1955 (nr 464) angående Sveriges författarfond.

I detta sammanhang torde få erinras om att styrelsen för Sveriges författarfond i underdånig skrivelse den 14 juni 1955 redovisat resultatet av de stickprovsundersökningar, vilka styrelsen företagit till ledning för bestämmande av det belopp, som från förslagsanslaget för budgetåret 1954/55 skulle överföras till författarfonden såsom ersättning åt författarna för biblioteksutlåningen under år 1954, och att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 juni 1955 — i enlighet med styrelsens förslag — förordnat, att ett belopp av 664 050 kronor skulle överföras från anslaget till fonden. I nämnda skrivelse anförde styrelsen i huvudsak följande.

Styrelsen har, sedan uppgift erhållits från skolöverstyrelsen rörande totalantalet under år 1954 utlånade volymer vid landsbiblioteken, de statsunderstödda folkbiblioteken och skolbiblioteken — vilket totalantal uppgick till 37 825 503 volymer — beräknat antalet ersättningsberättigade boklån under nämnda år till 22 135 000 eller 58,52 procent av totalantalet boklån.

Undersökningarna har utförts på 24 central- och landsbibliotek, 28 andra kommunbibliotek i städer, 77 kommunbibliotek på landsbygden, 62 studiecirkelbibliotek i städer och på landsbygden, 11 läroverksbibliotek och 42 folkskolebibliotek. Ett mindre antal bibliotek, nämligen sjukhus- och trupperförbandsbibliotek, biblioteket för svenskar i utlandet, svenska sjömansbiblioteket, Tornedalens bibliotek, Sigtunastiftelsens bibliotek och andra än förut nämnda skolbibliotek, med en sammanlagd årsutlåning av 2 205 533 volymer eller 5,83 procent av totalantalet, har lämnats utanför stickprovsundersökningarna i denna fas. De av undersökningarna berörda biblioteken svarar för inemot en tredjedel av totalutlåningen inom det svenska folkbiblioteksväsendet. Central- och landsbiblioteken samt tre större stadsbibliotek har utgjort basunderlaget för mätningen av utlåningsfrekvensen. Övriga bibliotek har utvalts enligt sedvanlig samplingsmetodik.

Årsutlåningen år 1954, procentandelen ersättningsberättigade boklån och summan ersättningsberättigade boklån framgår av följande tabell:

Bibliotekskategori	Årsutlåning år 1954	Ersättnings- berättigade boklån i %	Antal ersätt- ningsberättigade boklån
Central- och landsbibliotek	6 435 236	50,67	3 261 000
Övriga stadsbibliotek	8 492 210	50,50	4 239 000
Kommunbibliotek på landsbygden	5 068 988	61,67	3 126 000
Studiecirkelbibliotek	1 751 280	65,86	1 153 000
Läroverksbibliotek	563 632	59,43	335 000
Folkskolebibliotek	13 308 624	65,22	8 680 000
Summa	35 619 970	58,52	20 844 000
Övriga bibliotek	2 205 533	58,52	1 291 000
Totalt	37 825 503	58,52	22 135 000

För kategorien »övriga bibliotek» har antagits, att procentandelen för ersättningsberättigade boklån överensstämmer med genomsnittet för de av undersökningarna berörda kategorierna.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 har styrelsen föreslagit en höjning av anslaget med 150 000 kronor till 750 000 kronor och såsom motivering härför anfört följande.

Antalet boklån under åren 1951—1954 utgjorde i de bibliotek, varom här är fråga:

år	antal boklån	årlig ökning
1951	29 450 144	2 025 642
1952	32 460 943	3 010 799
1953	35 262 171	2 801 228
1954	37 825 503	2 563 332

Vid en ökning av utlåningssiffrorna i här ifrågavarande bibliotek med ungefär 2,7 miljoner boklån per år under vart och ett av åren 1955 och 1956 kan bokutlåningen under sistnämnda år beräknas uppgå till 43 200 000. Antages procenttalet för ersättningsberättigade boklån icke väsentligt avvika från det tal som framräknats vid de statistiska undersökningarna år 1955 eller i genomsnitt 58,5 procent, skulle för ändamålet erfordras ett belopp av (0,03 kronor \times 58,5 procent \times 43 200 000 boklån =) 758 160 kronor eller avrundat 750 000 kronor.

Såsom bilaga till styrelsens anslagsäskanden har fogats en förteckning, utvisande bland annat de belopp, som utgått till de enskilda författarna eller deras rättsinnehavare såsom individuell ersättning för biblioteksutlåningen under år 1954.

Departementschefen. Ur anslaget för nästa budgetår skall utgå ersättning till författarna för bokutlåningen i landsbiblioteken, de statsunder-

stödda folkbiblioteken samt skolbiblioteken under år 1956. Det är självfallet svårt att med nu tillgänglig statistik göra en förhandsberäkning av den totala bokutlåningen i dessa bibliotek under nämnda år och den andel av ifrågavarande utlåning, som kommer att utgöras av ersättningsberättigade boklån. Jag anser mig emellertid bör godtaga den av författarfondens styrelse gjorda anslagsberäkningen och föreslår i enlighet härmed, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 750 000 kronor, innebärande en höjning med 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[371] **25. Stipendier åt högt förtjänta skönlitterära författare.** Detta anslag var från och med år 1907 till och med budgetåret 1954/55 uppfört å riksstaten under rubriken: Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst. Genom beslut av föregående års riksdag (se 1955: 1 VIII ht p. 374; SU 8 p. 172; Rskr 8) har från och med innevarande budgetår grunderna för anslaget delvis ändrats och i anslutning härtill anslaget givits en något annorlunda benämning. Enligt nämnda beslut skall ur anslaget i fortsättningen utdelas endast belöningar eller s. k. meritstipendier för högklassigt skönlitterärt skapande. Samtidigt förutsattes att tidigare ur anslaget till skönlitterära författare utgående pensioner och understöd av övervägande social karaktär framdeles skulle bestridas med härför tillgängliga medel ur den i nästföregående punkt omnämnda författarfonden. De meritstipendier, vartill förevarande anslag sålunda numera uteslutande skall användas, utdelas av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen för berörda fond. Det för innevarande år anvisade anslaget av 100 000 kronor har disponerats av Kungl. Maj:t genom beslut den 21 oktober 1955.

Styrelsen för Sveriges författarfond föreslår, att nuvarande anslagsbelopp anvisas även för nästa budgetår.

Departementschefen. Anslaget torde i enlighet med föreliggande förslag böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt högt förtjänta skönlitterära författare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[372] **26. Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** Detta anslag, som utgått alltsedan budgetåret 1936/37, höjdes av riksdagen från och med innevarande budgetår från 4 800 kronor till 6 000 kronor. För

nästa år föreslår jag anvisande av oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 6 000 kronor.

[373] **27. Statens konstråd**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	13 000	12 456
1955/56 (statsliggaren s. 776)	13 000	
1956/57 (förslag)	13 000	

Detta anslag torde i enlighet med förslag av statens konstråd för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp, 13 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens konstråd* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 13 000 kronor.

[374] **28. Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	200 000	220 641
1955/56 (statsliggaren s. 777)	200 000	
1956/57 (förslag)	200 000	

Statens konstråd hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår i första hand om återupplivande av den av riksdagen år 1937 godkända principen, att vid beviljande av medel till statliga byggnader i anslaget skulle inbegripas ett för konstnärlig utsmyckning avsett belopp, i allmänhet icke understigande en procent av byggnadskostnaderna. För det fall att denna hemställan icke skulle vinna bifall anser sig konstrådet bära föreslå, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 50 000 kronor. Som skäl för höjningen åberopas bland annat de starkt ökade kostnaderna för gjutningsarbeten och hantverkshjälp samt angelägenheten av att konstnärernas arvoden höjes i ungefär samma grad som lönerna på arbetsmarknaden.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna föreslå någon höjning av ifrågavarande anslag, vilket alltså för nästa budgetår bör uppföras med oförändrat belopp, 200 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[375] **29. Bidrag till samfundet De nio.** Detta anslag torde för nästa budgetår i enlighet med en av samfundet gjord framställning böra uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till samfundet De nio* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

[376] **30. Sveriges deltagande i det s. k. tredje internationella geofysiska året.** Under denna rubrik har för budgetåret 1954/55 anvisats ett reservationsanslag av 15 000 kronor och för budgetåret 1955/56 ett reservationsanslag av 300 000 kronor (statsliggaren s. 777). Med det tredje internationella geofysiska året menas de till åren 1957—58 planerade samordnade stora internationella forskningarna inom geofysiken. Sveriges deltagande har avsetts skola omfatta utsändande av en allsidigt utrustad expedition till Spetsbergen, temporär intensifiering av observationstjänsten vid Stockholms observatoriums permanenta solstation på Capri samt komplettering av observationerna av jonosfär och kosmisk strålning inom Sverige.

I det förslag rörande Sveriges deltagande, som svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik framlade i skrivelse den 21 oktober 1954 (se 1955 års åttonde huvudtitel, s. 712 ff.), beräknades medelsbehovet för budgetåren 1955/59 till 990 000 kronor. Vid anmälan av denna anslagsfråga uttalade jag, att jag icke i och för sig ifrågasatte någon ändring i programmet men betonade vikten av att de möjligheter till besparingar, som kunde föreligga, också tillvaratoges. Med hänsyn härtill och till att även andra medel borde kunna påräknas för ändamålet ansåg jag mig icke böra räkna med större sammanlagd medelsanvisning under förevarande anslag än 750 000 kronor.

Med skrivelse den 15 augusti 1955 har nu *Svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik* framlagt förnyade kostnadsberäkningar, slutande på en totalkostnad av 750 000 kronor. Denna summa fördelar sig på olika ändamål på sätt framgår av följande sammanställning (jfr 1955 års åttonde huvudtitel, s. 716).

Expedition till Spetsbergen

Hus, uppvärmning, ljus	58 000	
Chef och meteorologisk personal	144 000	
Transporter	25 000	
Allmänna instrument, verktyg	10 000	
Aerologiska instrument	0	
Magnetiska instrument och mätningar	31 000	
Norrskensfotografering	6 000	
Geiger-Müller teleskop för kosmisk strålning	101 000	
Oförutsedda utgifter	30 000	405 000

<i>Solobservationer vid Stockholms Observatoriums permanenta station på Capri</i>		21 000
<i>Observationer inom Sverige</i>		
Neutronräknare i Stockholm eller Uppsala	82 000	
Standardinstrument för hård kosmisk strålning i Kiruna	59 000	
Försvarets forskningsanstalt, löner kr. 49 102, norrskens-		
kameror kr. 11 390	60 000	
Chalmers tekniska högskola, löner kr. 52 353, material		
kr. 13 600	65 000	
Oförutsedda utgifter	8 000	274 000
<i>Administration</i>		50 000
	Summa kronor	750 000

Av totalkostnaderna utgör 364 000 kronor lönekostnader. Vid beräkningen av dessa har hänsyn icke tagits till den senaste höjningen av stats-tjänstemännens löner. En uppräknig av lönekostnaderna med åtta procent skulle föranleda en ytterligare kostnad av i runt tal 29 200 kronor. Nationalkommittén framhåller, att kommissionen för det geofysiska året ansett det omöjligt att täcka kostnaderna för dessa löneförhöjningar inom en kostnadsram av totalt 750 000 kronor, varför det framstode som nödvändigt att särskilda medel anvisades för ändamålet.

Nationalkommittén föreslår följande medelsanvisning för budgetåren 1956/59:

	Lönetillägg
1956/57	240 000 + 14 400 = 254 400
1957/58	165 000 + 12 400 = 177 400
1958/59	30 000 + 2 400 = 32 400
	<u>435 000 + 29 200 = 464 200</u>

Av handlingarna inhämtas i övrigt bland annat följande.

Den största besparingen i den föreliggande budgeten har nåtts genom fortsatt samarbete med den finska kommissionen för det geofysiska året, som fört till att de planerade observationerna på Spetsbergen kommer att organiseras som en gemensam svensk-finsk expedition. Finland åtager sig härigenom att ge ett mycket väsentligt ekonomiskt bidrag såväl i form av instrument som av personal. Ytterligare besparingar har gjorts på instrumentutrustningen, men möjligheterna är här begränsade. Den genomförda nedskärningen av budgeten lämnar inget rum för prisstegringar utöver hittills gällande nivå — tvärtom har flera av posterna nu upptagits med så låga belopp att kostnadsramen endast med yttersta sparsamhet kan hållas.

Det äskade anslaget för budgetåret 1956/57 kommer att användas för att fullfölja de inköp och instrumentarbeten som redan har påbörjats under 1955/56, medan de äskade anslagen för 1957/58 respektive 1958/59 i allt väsentligt är avsedda för löpande löner till expeditjonsdeltagare och

observatörer. Vid uppdelningen av anslagen på olika budgetår bör ovillkorligen beaktas att de internationella observationerna börjar i juli 1957, varför alla instrument måste vara färdiga under våren 1957 för att komma till nytta under det geofysiska året.

Departementschefen. Såsom av det föregående framgår har svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik nu lagt fram förnyade kostnadsberäkningar för Sveriges deltagande i det tredje internationella geofysiska året, vilka beräkningar slutar på en totalkostnad av 750 000 kronor. Härutöver har emellertid nationalkommittén ansett nödvändigt att beräkna en förhöjning av lönekostnaderna med sammanlagt 29 200 kronor. Vid anmälan i följd av frågan om anslag för ifrågavarande internationella forskningsarbete uttalade jag, att jag icke i och för sig ifrågasatte någon ändring i det då framlagda programmet, men betonade vikten av att de möjligheter till besparingar, som kunde föreligga, också tillvaratoges. Med hänsyn härtill och till att även andra medel borde kunna påräknas för ändamålet ansåg jag mig icke böra räkna med större medelsanvisning under förevarande anslag än 750 000 kronor. Under hänvisning till detta uttalande anser jag mig icke böra tillstyrka någon uppräknig av den totala medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål. Under förevarande anslag har hittills anvisats 315 000 kronor. Vid bifall till vad jag förordat återstår att anvisa (750 000 — 315 000 =) 435 000 kronor. Av sistnämnda belopp torde för nästa budgetår böra anvisas 240 000 kronor, med vilket belopp anslaget sålunda bör uppföras. Detta innebär en anslagsminskning med 60 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges deltagande i det s. k. tredje internationella geofysiska året* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kronor.

N. Diverse

[377] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond. 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond. 4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond.** Anslagen är nu uppförda med respektive 29 000 kronor, 10 104 000 kronor, 1 289 000 kronor och 1 016 000 kronor. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1956/57 anvisa

a) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* ett förslagsanslag av 29 000 kronor;

b) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* ett förslagsanslag av 11 502 000 kronor;

c) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond* ett förslagsanslag av 1 289 000 kronor;

d) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond* ett förslagsanslag av 1 129 000 kronor.

[378] **5. Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 12 100 kronor. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet under rubriken För flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 12 100 kronor.

[379] 6. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	24 000	19 709
1955/56 (statsliggaren s. 778)	24 000	
1956/57 (förslag)	24 000	

Vetenskapsakademien har i sina anslagsäskanden beräknat medel till höjning av årsavgiften till internationella forskningsrådet från 600 guldfrancs till 1 040 dollars. Tillika har akademien anhållit, att i de fall, då höjningar av årsavgifter eljest komme att ske, medel måtte få tagas i anspråk härför ur detta anslag. Akademien har vidare hemställt, att medel måtte anvisas såsom bidrag till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser (skrivhjälp, papper, porton, telefon m. m.) med 1 000 kronor för varje kommitté samt såsom bidrag till bestridande av resekostnader för svenska representanter vid deltagande i ifrågavarande sammanslutningars sammanträden med 1 500 kronor. Slutligen har akademien anhållit om anvisande av 1 000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för ledamöternas i svenska nationalkommittén för biologi resor inom Sverige till kommitténs sammanträden.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har gjort framställning om oförändrat anslag för svensk anslutning till *Union académique internationale*. *Riksföreningen för kräftsjukdomarnas bekämpande* har anmält, att årsavgiften till *Union Internationale Contre le Cancer* höjts från 200 till 400 dollars. *Svenska nationella kommittén av The International Council of Museums (ICOM)* har för sin del hemställt om oförändrat anslag.

Svenska nationalkommittén för hushållsundervisning, som nu åtnjuter bidrag med 600 kronor till bestridande av nationalkommitténs årsavgift till internationella förbundet för hushållsundervisningens befrämjande och till kommitténs utgifter i övrigt för budgetåret 1955/56, hemställer om en höjning av bidraget till 1 200 kronor. Av sistnämnda belopp avser 650 kronor årsavgiften och 550 kronor kommitténs utgifter i övrigt.

Departementschefen. En viss höjning av medelsbehovet föranledes av de av vetenskapsakademien och riksföreningen för kräftsjukdomarnas bekämpande anmälda höjningarna av årsavgifterna. Akademiens förnyade förslag att medel måtte beräknas till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser är jag icke heller i år beredd att tillstyrka. Ej heller är jag beredd att tillstyrka akademiens förslag om bidrag till bestridande av kostnaderna för ledamöternas i svenska nationalkommitténs för biologi resor inom Sverige. Bidraget till svenska nationalkommittén för hushållsundervisning synes mig emellertid böra uppräknas med 400 kronor till 1 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår torde

vad jag nu anfört icke böra föranleda någon höjning av anslaget för nästa budgetår. Jag förordar alltså, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

[380] **7. Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 93 700 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, s. 779.

Genom beslut den 10 juni 1955 har Kungl. Maj:t på därom av institutets styrelse gjord framställning medgivit, att de medel som enligt gällande stat för institutet anvisats till föreståndarens avlöning, tillhopa 21 780 kronor, må under budgetåret 1955/56 disponeras på annat sätt än staten anger. Innebörden av Kungl. Maj:ts ifrågavarande beslut framgår av följande tablå:

1. Avlöning till föreståndaren, docenten G. O. Vessberg, för tiden den 1 juli—den 31 augusti 1955	3 630
2. Bidrag till bestridande av docenten Vessbergs kostnader för flyttning från Rom till Stockholm för tillträddande av befattningen som museiföreståndare för medelhavsmuseet	2 650
3. Avlöning till t. f. föreståndaren, professor emeritus Axel Boëthius, för tiden den 1 september 1955—den 30 juni 1956	11 000
4. Avlöning till assistent åt professor Boëthius för tiden den 1 oktober 1955—den 30 juni 1956	4 500
	Kronor 21 780

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *institutets styrelse* om höjning av anslaget med 7 800 kronor. Höjningen avser att möjliggöra en ökning av beloppet av vissa från anslaget utgående stipendier.

Vidare anhåller styrelsen, att delposten till bränsle, lyse och vaktmästarhjälp m. m. å 23 500 kronor måtte uppdelas på två poster, den ena till bränsle, lyse och vatten å 6 500 kronor, den andra till övriga utgifter å 17 000 kronor. Bränsleposten skulle få beteckningen förslagsvis och med Kungl. Maj:ts medgivande få i förekommande fall överskridas. Som en följd härav komme förevarande anslag att få karaktären av förslagsanslag.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka den av styrelsen föreslagna anslagshöjningen. Ej heller kan jag biträda styrelsens förslag om uppdelning av delposten till bränsle, lyse och vaktmästarhjälp m. m.

Det av Kungl. Maj:t den 10 juni 1955 meddelade beslutet angående ändrad disposition av anslagsmedlen till föreståndarens avlöning torde böra bringas till riksdagens kännedom.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 93 700 kronor.

[381] **8. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 36 500 kronor och avsett att disponeras med 33 960 kronor till arvode åt bibliotekarie och 2 500 kronor till anskaffande av svensk litteratur.

Riksbibliotekarien beräknar för nästa budgetår medelsbehovet under förevarande anslag till i runt tal 25 800 kronor. Riksbibliotekarien anför i huvudsak följande.

Jag anhåller att för budgetåret 1956/57 måtte utgå ett belopp av 2 800 kronor för inköp av svensk litteratur till den nordiska avdelningen vid *Bibliothèque Sainte-Geneviève* i Paris. Ökningen i jämförelse med det för innevarande budgetår utgående, 300 kronor, är motiverad av de högst betydande prishöjningarna på den svenska bokmarknaden under de senaste åren.

Jag får samtidigt föreslå att till den för närvarande svenske bibliotekarien vid biblioteket under tiden 1 juli 1956—31 maj 1957 utgår arvode efter samma beräkningsgrunder som innevarande budgetår reducerat med de belopp, som utgår till vederbörandes avlönande från Danmark, Finland och Norge. Fyllnadsbidraget från de tre nordiska grannländerna utgår för närvarande med ett belopp av 10 368 kronor 73 öre, motsvarande det sammanlagda beloppet av 4 950 danska kronor (= 3 729: 83) 5 000 norska kronor (= 3 642: 50) och 132 000 finska mark (= 2 996: 40). Mitt äskande går sålunda ut på att den svenske bibliotekarie, som för närvarande tjänstgör vid *Bibliothèque Sainte-Geneviève* skall av svenska medel lyfta ett arvode för tiden 1 juli 1956 till och med 31 maj 1957 med $\frac{11 (33\,960 - 10\,368)}{12}$ =

= 21 626 kronor, vilket belopp kan avrundas till 21 700 kronor.

Under tiden 1 maj—30 juni 1957 skall från svensk sida utgå fyllnadsarvode till den danske biblioteksman, som då kommer att upprätthålla tjänsten; i samband med bibliotekarieskiftena tjänstgör alltid två bibliotekarier samtidigt en månad. Detta fyllnadsarvode bör utgå med 350 kronor för månad eller sammanlagt 700 kronor.

Slutligen får jag anhålla att till den nuvarande svenske innehavaren av bibliotekariebefattningen i samband med hans återflyttning, omkring den 1 juni 1957, utgår ett resebidrag på 600 kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av 1955 års åttonde huvudtitel, punkten 384, förordade jag under hänvisning till vad riksbibliotekarien anför i ämnet, att hela avlöningen till den biblioteksman, som tjänstgör som bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket, från och med innevarande budgetår skulle bestridas av det utsändande landet. Vid anslagsavvägningen utgick jag från att denna princip komme att god-

tagas av övriga av frågan berörda nordiska länder. Enligt vad jag erfart har enighet om anslutning till den nya principen icke kunnat vinnas. Den gamla principen att huvuddelen av ifrågavarande avlöning erlägges av det utsändande landet, medan vart och ett av övriga tre länder erlägger ett mindre, kompletterande avlöningsbidrag, kommer alltså att tillämpas under innevarande budgetår och framgent. Detta innebär bland annat, att det för innevarande budgetår under förevarande anslag anvisade beloppet till arvode åt bibliotekarie icke kommer att helt utnyttjas.

Med hänsyn till vad jag nu anfört anser jag mig i anslutning till riksbibliotekariens förslag böra förordas, att för nästa budgetår beräknas ett bidrag av i runt tal 21 700 kronor till avlönande av svensk bibliotekarie under tiden den 1 juli 1956—den 31 maj 1957 samt ett bidrag av 700 kronor till avlönande av dansk bibliotekarie under tiden den 1 maj—den 30 juni 1957. Vidare torde i enlighet med riksbibliotekariens förslag böra anvisas ett till 2 800 kronor förhöjt belopp till anskaffning av svensk litteratur samt 600 kronor som resebidrag åt den nuvarande svenske bibliotekarien i samband med hans återresa till Sverige.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 25 800 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 10 700 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 25 800 kronor.

[382] **9. Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris.** Anslaget har från och med budgetåret 1953/54 höjts med 1 500 kronor till 10 500 kronor. Med sistnämnda belopp bör anslaget uppföras även för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 10 500 kronor.

[383] **10. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete.** Till detta ändamål är nu uppfört ett reservationsanslag av 275 000 kronor. Härav har, såsom framgår av s. 780 f. i statsliggaren, 132 735 kronor anvisats såsom bidrag till vissa grenar av svenska institutets verksamhet, nämligen 102 135 kronor för sammanlagt 30 stipendier till studerande från vissa främmande länder för studier i Sverige och 30 600 kronor till lönefyllnad åt av institutet avlönade svenska universitetslektorer i utlandet. I övrigt avses anslaget skola av Kungl. Maj:t disponeras dels till reseunderstöd och studiestipendier för såväl svenskar som utlänningar, dels ock till ett all-

sidigt främjande av internationellt-kulturellt samarbete även på annat sätt. För nästa budgetår ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande anslagets belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 275 000 kronor.

[384] **11. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete.** Detta reservationsanslag är sedan budgetåret 1954/55 uppfört med 250 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Nordiska docentstipendier	40 200
2. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	25 000
3. Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	73 500
4. Bidrag till svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, abnormundervisningsväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland ..	20 000
5. Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000
6. Bidrag till Nordens skolresetjänst för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna	5 000
7. Till Kungl. Maj:ts disposition	85 300
Summa kronor	250 000

Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete har hemställt om höjning av posten 2 med 20 000 kronor. Den begärda ökningen avser delposten till bidrag till anordnande av gruppresor för studerande vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna. *Föreningen Nordens centralstyrelse* har anhållit om höjning av anslagsposten 3 med 6 500 kronor för utökning av lektoratsverksamheten. Härjämte har centralstyrelsen begärt ökning av anslagsposten 4 med 10 000 kronor för möjliggörande av ökat lärarutbyte.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har erinrat om att de nuvarande bestämmelserna för anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte (se statsliggaren s. 783) icke äger tillämpning på lärare vid de tekniska högskolorna i Sverige samt hemställt att de ändringar i bestämmelserna måtte vidtagas, som vore erforderliga för ett utvidgande av ifrågavarande lärarutbyte till att avse även lärare vid nämnda svenska högskolor. *Universitetskanslern* har för sin del icke något att erinra mot bifall till överstyrelsens framställning. Enligt vad kanslern inhämtat förefanns vid utgången av budgetåret 1954/55 å posten 5 en reservation av 29 745 kronor.

Styrelsen för Nordens skolresetjänst har hemställt om oförändrad medelsanvisning under posten 6.

Departementschefen. Ifrågavarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 250 000 kronor. Mot en utvidgning av det nordiskt-akademiska lärarutbytet på sätt överstyrelsen för de tekniska högskolorna föreslagit har jag för min del ingen erinran. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget, varjämte Kungl. Maj:t alltjämt bör äga besluta angående dispositionen av uppkomna eller uppkommande reservationer å de olika anslagsposterna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[385] **12. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 750 000 kronor. Den för innevarande budgetår fastställda staten för Svenska Unescorådet återfinnes å s. 783 i statsliggaren.

Svenska Unescorådet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 90 000 kronor till 840 000 kronor, och beräknar därvid medelsbehovet på sätt framgår av efterföljande sammanställning:

1. Årsbidrag till Unesco	672 000
2. Kostnader för deltagande i generalkonferensens sammanträde år 1956	35 000
3. Kostnader för deltagande i av Unesco anordnade internationella konferenser m. m.	35 000
4. Kostnader för svenska Unescorådets verksamhet	98 000
Summa kronor	840 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Posten 1. Sveriges årsbidrag för 1956 kommer enligt uppgift från Unesco att uppgå till 129 256 dollars och har upptagits med 672 000 kronor.

Posten 2. Sedan 1952 sammanträder generalkonferensen endast vartannat år till ordinarie sammanträde. Medel för deltagande i generalkonferensen är därför icke medräknade i anslaget för innevarande budgetår. Nästa sammanträde med generalkonferensen kommer att äga rum i New Delhi, Indien, i november 1956. Föreslaget belopp å 35 000 kronor utgör den beräknade kostnaden för fyra svenska delegaters deltagande i konferensen. Hittills vid generalkonferensens sammanträden gjorda erfarenheter visar, att en delegation bör bestå av minst fyra i ärendena väl insatta delegater för att den på ett tillfredsställande sätt skall kunna följa och deltaga i konferensens arbete. Detta understryks bland annat i en av Unescos generaldirektör i maj 1955 avlåten skrivelse rörande generalkonferensens organisation och arbetsformer.

Posten 3. Denna post föreslås höjd med 15 000 kronor till 35 000 kronor. Härvid har kostnaderna för under denna post ursprungligen avsedda ändamål beräknats till motsvarande belopp, som medgivits under tidigare år.

Den föreslagna höjningen avser kostnader för Sveriges medverkan i bland annat den internationella konstnårsorganisationen, det internationella teaterinstitutet och det internationella musikrådet, till vilka sammanslutningar Sverige anslutit sig under de senaste åren. Kostnaderna i samband härmed har hittills delvis, för budgetåret 1954/55 med 9 905 kronor, bestritts från ifrågavarande post, vilket avsevärt minskat möjligheterna för Sverige att delta i regionala eller internationella konferenser m. m. inom andra Unescos verksamhetsområden. De sammanlagda äskandena för budgetåret 1956/57 från de svenska sektionerna av nämnda sammanslutningar uppgår till i runt tal 19 000 kronor. Rådet har begränsat sig till att för nämnt ändamål föreslå en höjning av posten med 15 000 kronor.

Posten 4. Den för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 78 600 kronor. Rådet föreslår, att posten ökas med 19 400 kronor enligt följande sammanställning.

Kanslipersonal (nu 46 500)	+ 12 300
Upplysningsverksamhet (nu 7 000)	+ 3 000
Expenser m. m. (nu 10 000)	+ 2 600
Mottagande av utländska studiegrupper och besökare (nu 0) ..	+ 1 500
	<hr/>
	+ 19 400

Beträffande delposten till kanslipersonal har rådet begränsat sig till att föreslå motsvarande belopp, som rådet äskade för innevarande budgetår, med tillägg av ett belopp motsvarande de av riksdagen våren 1955 medgivna löne- och arvodesförbättringarna. En sådan höjning skulle medgiva rådet att på ett mera rationellt sätt än för närvarande organisera kansliet och tillvarata de möjligheter till internationella kontakter och samarbete, som erbjudes Sverige genom medlemskapet i Unesco. Rådet vill härvid bland annat erinra om dels de ökade krav som under de gångna åren kommit att ställas på rådet och dels om att rådets verksamhet torde ha medfört en avsevärd avlastning från andra myndigheter och institutioner, bland dem ecklesiastik- och utrikesdepartementen, av ärenden som annars skulle ha fallit på dem.

U p p l y s n i n g s v e r k s a m h e t. För att rådet skall kunna fullgöra sin uppgift att inom Sverige sprida kännedom om och väcka intresse för Unescos program och verksamhet samt som samarbetsorganisation med å ena sidan Unesco och å andra sidan svenska institutioner och organisationer med intresse för Unescos verksamhet fordras bland annat, att rådet kan hålla såväl allmänheten som särskilt sistnämnda institutioner och organisationer väl informerade om Unescos verksamhet, såväl i vad gäller denna i allmänhet som beträffande speciella projekt. Med nuvarande anslag har rådet icke funnit sig kunna på ett tillfredsställande sätt tillgodose föreliggande behov av upplysningsmaterial och allmän upplysning om Unescos verksamhet och förutsättningarna för Sveriges deltagande i denna. Rådet har dock även för denna delpost begränsat sig till att föreslå samma belopp som äskades för innevarande budgetår.

Departementschefen. För årsbidrag till Unesco torde i enlighet med rådets förslag böra beräknas 672 000 kronor. Enligt min mening bör kostnaderna för Sveriges deltagande i generalkonferensens sammanträde år 1956 kunna begränsas till omkring 25 000 kronor. Till bestridande av kost-

naderna för deltagande i av Unesco anordnade internationella konferenser m. m. beräknar jag oförändrat belopp, 20 000 kronor. Staten för Unescorådet slutar nu på 78 600 kronor. Detta belopp torde på grund av ökade avlöningskostnader böra uppräknas med 5 000 kronor till 83 600 kronor. Liksom hittills bör stat för Unescorådet få fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till vad jag förordat torde förevarande förslagsanslag för nästa budgetår böra uppföras med ett till 801 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en höjning med 51 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 801 000 kronor.

[386] **13. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 180 000 kronor (statsliggaren s. 784). Beloppet avser bidrag till fyra kongresser, av vilka tre hållits år 1955, och en skall hållas år 1956.

Bidrag har nu äskats för, bland annat, följande kongresser:

1. Andra europeiska cardiologkongressen i Stockholm år 1956 (fortsatt bidrag)	50 000
2. Trettioförsta skandinaviska tandläkarekongressen i Stockholm år 1956	75 000
3. Skandinaviska museimannamötet i Göteborg år 1956	10 000
4. Internationellt symposium angående »Elektromagnetic phenomena in Cosmical physics» i Stockholm år 1956	16 000
5. Elfte internationella kongressen för dermatologi i Stockholm år 1957	100 000
6. Andra internationella europeiska kongressen i klinisk kemi i Stockholm år 1957	66 000
	Summa kronor 317 000

Av framställningarna inhämtas bland annat följande.

C a r d i o l o g k o n g r e s s e n avses skola hållas i Stockholm under andra veckan i september 1956. En redogörelse för kongressen och de beräknade kostnaderna för dess anordnande har lämnats i 1954 års åttonde huvudtitel, s. 594. Utgifterna har uppskattats till 343 200 kronor och inkomsterna av kongressavgifter till 100 000 kronor. Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för kongressen har under förevarande anslag anvisats 25 000 kronor för budgetåret 1954/55 och 45 000 kronor för budgetåret 1955/56. *Organisationskommittén* för kongressen anholder nu om anvisande av ytterligare 50 000 kronor.

S k a n d i n a v i s k a t a n d l ä k a r k o n g r e s s e n är avsedd att hållas i Stockholm den 4—7 juli 1956. Arrangören av kongressen, *Skandinaviska tandläkareföreningen*, beräknar preliminärt antalet kongressdeltagare till 1 000—1 200 personer, varav 800 aktiva. Utgifterna beräknas till 131 800 kronor, varav 6 000 kronor till lokalhyra, 35 000 kronor till tryckningskostnader, 24 000 kronor till mottagning, 8 000 kronor till damprogram, 33 000 kronor till sekretariat och 25 800 kronor till diverse utgifter. Inkomsterna i form av kongressavgifter beräknas till 55 500 kronor. I samband med kongressen kommer en internationell dentalutställning att anordnas. Kostnaderna härför bestrides av utställarna.

S k a n d i n a v i s k a m u s e i m a n n a m ö t e t. Detta möte är avsett att hållas i Göteborg sommaren 1956. Som inbjudare står *Skandinaviska museiförbundets svenska sektion*, som beräknar antalet deltagare till inemot 300. Kostnaderna beräknas till 2 000 kronor bli täckta av sektionens egna medel, varjämte förväntas bidrag från myndigheter och enskilda för viss representation. Av det begärda statsbidraget, 10 000 kronor, avser 5 000 kronor tryckning av publikationen »Nordens museer» och redogörelse för mötet samt 2 000 kronor icke-svenska museimäns deltagande i exkursioner i samband med mötet.

E l e k t r o m a g n e t i s k a s y m p o s i e t. Denna konferens planeras äga rum i Stockholm under augusti 1956. Astronomiska unionen har för konferensen tillsatt en organisationskommitté och beviljat ett anslag av 3 000 dollar (omkring 15 000 kronor) till resebidrag. Organisationskommitténs ordförande, *professorn H. Alfvén*, framhåller att ytterligare bidrag av minst samma storlek erfordras för att konferensen skall kunna komma till stånd och anhåller därför om ett statsbidrag å i runt tal 16 000 kronor. Statsbidraget skulle disponeras på följande sätt: förarbete av organisationskommittén 1 920 kronor, kontorskostnader 2 885 kronor, exkursion till observatoriet i Saltsjöbaden 1 080 kronor, rese- och uppehållskostnader för vissa deltagare 10 000 kronor. Vid kostnadsberäkningarna har antagits, att ett 50-tal utländska forskare skulle delta.

K o n g r e s s e n f ö r d e r m a t o l o g i avses skola äga rum i Stockholm den 31 juli—den 5 augusti 1957. *Organisationskommittén* för kongressen beräknar preliminärt antalet deltagare till omkring 1 200, varav 800 aktiva. Totalkostnaderna beräknas till 332 500 kronor. Av utgifterna hänför sig 89 000 kronor till generalsekreterare, kongressbyrå, information och skrivbyrå, 22 000 kronor till trycksaker m. m., 25 000 kronor till inbjudna föredragshållare m. m., 52 000 kronor till resekostnader och expenser, 57 500 kronor till tolkar och översättningsapparatur, 14 000 kronor till damprogram, 48 000 kronor till bankett samt 25 000 kronor till oförutsedda utgifter. Det begärda statsbidraget, 100 000 kronor, avses som ett grundbelopp till täckande av de med kongressen förenade kostnaderna. Reste-

rande kostnader skulle täckas genom kongressavgifter samt bidrag från merkantila utställare och enskilt håll.

Kongressen i klinisk kemi är avsedd att hållas i Stockholm den 19—23 augusti 1957. *Svensk förening för klinisk kemi*, som står som anordnare av kongressen, beräknar deltagarantalet till 700—800. Totalkostnaderna för kongressen beräknar föreningen till omkring 106 000 kronor. Bland utgifterna märkes 20 000 kronor till trycksaker, 25 000 kronor till sekretariat, kongressbyrå och resebyråservice, 10 000 kronor till resebidrag åt föredragshållare, 21 000 kronor till resekostnader och expenser under kongressen, 20 000 kronor till representation och damprogram samt 10 000 kronor till oförutsedda utgifter. Kongressavgifter beräknas inflyta med 20 000 kronor, varjämte bidrag från utställande instrumentfirmor förväntas med 20 000 kronor.

Universitetskanslern framhåller att det — från de synpunkter kanslern har att företräda — synes motiverat, att anslag av statsmedel anvisas till ifrågavarande kongresser. För kongresser, planerade att hållas år 1956 borde statsbidrag ställas till förfogande under nästa budgetår. För kongressen i dermatologi och kongressen i klinisk kemi, båda avsedda att äga rum under senare halvåret 1957, borde anslagsbeviljningen lämpligen uppdelas på budgetåren 1956/57 och 1957/58.

Statskontoret utgår ifrån att bidraget till den internationella kongressverksamheten under nästa budgetår bör hållas inom i stort sett samma kostnadsram som för innevarande budgetår. Medelsanvisningen till de båda större kongresser, som skulle hållas under senare halvåret 1957, borde såsom universitetskanslern uttalat lämpligen uppdelas på budgetåren 1956/57 och 1957/58. Det undandroge sig givetvis statskontorets bedömande, huruvida samtliga nu ifrågavarande kongresser vore av den betydelse, att statsbidrag borde lämnas. Med utgångspunkt emellertid i att så skulle vara fallet och under hänvisning till vad tidigare anförts föreslår ämbetsverket, att för budgetåret 1956/57 anvisas 50 000 kronor till cardiologkongressen, 40 000 kronor till skandinaviska tandläkarekongressen, 8 000 kronor till skandinaviska museimannamötet, 10 000 kronor till elektromagnetiska symposiet, 50 000 kronor till kongressen för dermatologi och 20 000 kronor till kongressen i klinisk kemi.

Departementschefen. Vid anmälan i fjol och förfjol av frågan om bidrag till bestridande av kostnaderna för andra europeiska cardiologkongressen har jag förklarat mig icke kunna räkna högre totalt bidragsbelopp för denna kongress än 120 000 kronor. Hittills har anvisats tillhopa 70 000 kronor. Återstående belopp, 50 000 kronor, torde böra anvisas för nästa budgetår.

För trettioförsta skandinaviska tandläkarekongressen, skandinaviska museimannamötet och internationella symposiet angående »Electromagnetic phenomena i Cosmical physics», vilka kongresser avses skola äga

rum under sommaren 1956, har begärts statsbidrag med respektive 75 000 kronor, 10 000 kronor och 16 000 kronor. Jag tillstyrker bidrag med respektive 35 000 kronor, 10 000 kronor och 10 000 kronor, vilka belopp bör anvisas för nästa budgetår.

Det för elfte internationella kongressen för dermatologi begärda bidragsbeloppet, 100 000 kronor, anser jag mig böra godtaga. Kongressen avses skola äga rum först i juli—augusti 1957. Med hänsyn härtill torde för nästa budgetår en medelsanvisning av 50 000 kronor vara tillräcklig.

För andra internationella europeiska kongressen i klinisk kemi har begärts statsbidrag med 66 000 kronor. Jag tillstyrker ett bidrag av 50 000 kronor. Då kongressen är avsedd att hållas först i augusti 1957, torde för nästa budgetår endast behöva anvisas 25 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 180 000 kronor eller med samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

[387] **14. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	850 000	755 047
1953/54	900 000	665 791
1954/55	850 000	645 275
1955/56 (statsliggaren s. 784)	600 000	
1956/57 (förslag)	600 000	

Detta reservationsanslag har från nästföregående till innevarande budgetår sänkts med 250 000 kronor till 600 000 kronor. Enligt senaste budgetredovisning fanns å anslaget en betydande reservation. En verkställd undersökning av kommittékostnaderna hittills under innevarande budgetår och de beräknade utgifterna under anslaget fram till utgången av nästa budgetår ger emellertid vid handen, att ett anslag av samma storlek som det nu utgående torde erfordras för nästa budgetår. Anslaget torde därför böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[388] **15. Extra utgifter.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 240 000 kronor. Nettoutgiften å anslaget utgjorde enligt budgetredovisningen för sistförflutna budgetår, då anslaget var uppfört med samma be-

lopp, något över 217 400 kronor. Emellertid anvisade Kungl. Maj:t under samma budgetår från anslaget cirka 240 000 kronor. Anslaget belastas regelmässigt av vissa årligen återkommande utgifter av skilda slag, vilka icke ansetts vara av sådan natur, att särskilda anslagsmedel för ändamålet bort anvisas under åttonde huvudtiteln, och därjämte av en mängd tillfälliga utgifter av engångsanslags karaktär, ofta av så brådskande art eller av sådan beskaffenhet, att riksdagens medverkan icke ansetts böra ifrågasättas. För nästa budgetår räknar jag med en ökad belastning å anslaget för tillgodoseende av vissa ändamål, för vilka särskilda anslag icke ansetts böra upptagas i riksstaten. Med hänsyn härtill anser jag mig böra för nästa budgetår föreslå en höjning av anslaget med 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 kronor.

Sammanfattning

Huvudtitelns slutsumma, i den av 1955 års riksdag godkända riksstaten utgörande	1 065 454 300
skulle vid bifall till de i det föregående framställda förslagen för budgetåret 1956/57 komma att uppgå till	1 181 527 800
innebärande en höjning med	116 073 500

Förändringarna inom huvudtitelns avdelningar framgår av följande sammanställning:

Avdelning	Anvisat 1955/1956	Äskat 1956/57	Ökning eller minskning
A. Ecklesiastikdepartementet	1 159 500	1 293 500	+ 134 000
B. Arkiv, bibliotek och museer	7 318 500	8 075 300	+ 756 800
C. Kyrkliga ändamål	6 467 400	6 803 000	+ 335 600
D. Akademier m. m.	5 537 400	5 528 400	— 9 000
E. Universitetet, den medicinska undervisningen m. m.	65 150 000	78 990 500	+ 13 840 500
F. Tekniska högskolor	17 306 000	20 692 000	+ 3 386 000
G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m.	33 134 000 ¹	34 794 700	+ 1 660 700
H. Allmänna läroverken m. m.	189 708 000 ¹	210 972 200	+ 21 264 200
I. Folkskoleväsendet m. m.	621 454 000 ¹	682 176 800	+ 60 722 800
J. Yrkesutbildningen	69 381 800	77 688 100	+ 8 306 300
K. Folkbildningsåtgärder i övrigt	21 021 700	22 550 300	+ 1 528 600
L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.	611 600	668 400	+ 56 800
M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	12 293 600	14 793 500	+ 2 499 900
N. Diverse	14 910 800	16 501 100	+ 1 590 300
Summa kronor	1 065 454 300	1 181 527 800	+ 116 073 500

Åttonde huvudtiteln föreslås alltså för budgetåret 1956/57 höjd med i runt tal 116,1 miljoner kronor, varav kan hänföras till automatiska utgiftsstegringar i runt tal 105,6 miljoner kronor och till icke automatiska utgiftsstegringar i runt tal 10,5 miljoner kronor. De automatiska utgiftsstegring-

¹ Beloppen angivna med utgångspunkt från den för budgetåret 1956/57 föreslagna fördelningen av anslagen inom avdelningarna G, H och I.

arna beror till allra största delen på dels den av 1955 års riksdag beslutade allmänna höjningen av lönenivån för statens tjänstemän m. fl. enligt statliga avlöningsreglementen avlönade befattningshavare, dels ock skolväsendets utveckling på grund av elevantalets ökning. Bland övriga automatiska utgiftsökningar märkes en höjning med närmare 2,5 miljoner kronor för lärarhögskolan i Stockholm, som startar sin egentliga utbildningsverksamhet nästa läsår. Av de förslag till utgiftsökningar av icke automatisk natur, som framlägges under åttonde huvudtiteln, torde några, som är av mer allmänt intresse, sammanfattningsvis böra omnämnas här.

För att öka de vetenskapliga bibliotekens resurser föreslås genomgående höjningar av anslagen till bokinköp och bokbindning med omkring tio procent av nuvarande anslagsbelopp.

Till byggnadsarbeten å svenska kyrkan i London föreslås bidrag med 250 000 kronor.

En viss ökning föreslås av anslagsmedlen till stipendier åt tonsättare.

Förutom vissa professors- och andra högre lärarbefattningar vid de medicinska lärosätena i anledning av läkarreformen föreslås, att vid universitet och fackhögskolor inrättas, bland annat, följande högre lärarbefattningar, nämligen vid *Uppsala universitet* en preceptur i civilrätt — i samband varmed aviseras förslag till 1957 års riksdag om omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen — ett universitetslektorat i isländska och en docentur i medicinskt ämne, vid *Lunds universitet* en laboratur i elektronik och två pedagogiska lektorat, varav ett i litteraturhistoria med poetik och ett i romanska språk, samt en docentur i medicinskt ämne, vid *Göteborgs universitet* en professur i matematik i stället för den nuvarande laboraturen i ämnet, ytterligare en professur inom ämnesområdet psykologi och pedagogik, två pedagogiska lektorat, varav ett i litteraturhistoria med poetik och ett i engelska språket, samt tre docenturer, varav en i humanistiskt och två i medicinskt ämne, vid *karolinska institutet* två laboraturer, varav en i endokrinologi och en i experimentell kirurgi, en lärartjänst (i laboratorsgraden) i medicin, företrädesvis lungsjukdomarnas diagnostik och terapi, samt en docentur, vid *tandläkarhögskolan i Stockholm* en laboratur i bettanalys med parodontoprotetik för högskolekliniken i Umeå, vid *farmaceutiska institutet* en professur i farmakologi och toxikologi, vid *tekniska högskolan i Stockholm* två laboraturer, varav en i elektrisk mätteknik och en i byggnadsstatik, vid *Chalmers tekniska högskola* två professorer, varav en i matematisk fysik och en i värmeteknik och maskinlära, samt två laboraturer, varav en i elektronik och en i elektricitetslära och elektrisk mätteknik.

Såsom en nyhet föreslås tillskapande vid de tekniska högskolorna av en basorganisation av betydande omfattning för undervisning och forskning, av vilken organisation den första hälften föreslås genomförd under nästa budgetår.

Betydande engångsanslag förordas för utrustning av nya institutioner m. m. vid karolinska institutet, de tekniska högskolorna och högskolekliniken i Umeå.

Terminsavgifterna och vissa andra elevavgifter vid farmaceutiska institutet föreslås avskaffade.

Beredningen av frågan om anslag till Stockholms högskola är ännu icke avslutad.

Vid socialinstitutet i Stockholm föreslås inrättad en fast lärartjänst i nationalekonomi och socialpolitik.

För de statliga forskningsråden förordas anslagshöjningar. Sålunda föreslås anslaget till främjande av medicinsk forskning höjt med 500 000 kronor till 2,5 miljoner kronor, anslaget till främjande av naturvetenskaplig forskning med 450 000 kronor till 2 250 000 kronor och anslaget till främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning med 30 000 kronor till 480 000 kronor. Bidraget till främjande av humanistisk forskning föreslås höjt med 75 000 kronor till 850 000 kronor.

Anslaget till naturastipendier föreslås höjt med 1 700 000 kronor till 4 480 000 kronor.

Anslagsmedlen till vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor föreslås ökade med 1 100 000 kronor till 2 miljoner kronor, i samband varmed förordas att medlen anvisas under den mera adekvata rubriken: Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.

Det särskilda anslaget till den under skolöverstyrelsens ledning stående försöksverksamheten föreslås höjt med 400 000 kronor.

Beträffande lärarutbildningen på det husliga området förordas en fortsatt ökning av utbildningskapaciteten, i samband varmed Göteborgs skolköksseminarium föreslås skola erhålla statsbidrag enligt förmånligare grunder.

De kommunala gymnasierna i Alingsås, Kungälv, Piteå, Sandviken och Trollhättan föreslås till förstatligande. Medel föreslås anvisade till inrättande i enlighet med 1953 års principbeslut av ett försöksgymnasium i Lund.

För att praktisk lärarutbildning skall kunna ges åt ett större antal lärarkandidater vid de allmänna läroverken än nu, föreslås dels utökning av antalet utbildningsplatser vid de nuvarande praktiska lärarkurserna, dels anordnande av egentlig lärarkurs vid ytterligare två allmänna läroverk.

Ett särskilt riksstatsanslag föreslås anvisat till bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk. I fråga om de statsunderstödda internatläroverken föreslås dels en höjning av nuvarande statsbidragsbelopp, dels att bidrag skall utgå även till Sigtunaskolan, som hittills icke åtnjutit statsbidrag.

Ändring föreslås i bestämmelserna om studiehjälp åt dagligen resande elever vid de allmänna läroverken m. fl. skolor. Ändringen innebär en höjning dels av minimi- och maximigränserna för erhållande av resebidrag, dels av frukostbidragen.

Antalet statsunderstödda folkhögskolor föreslås skola utökas med två nya skolor, varjämte beräknas statsbidrag till anordnande av tredje årskurs vid ytterligare tre skolor.

På grundval av betänkande angående det döva barnets språk- och talutveckling (SOU 1955: 20) framlägges vissa förslag, innebärande bland annat en väsentlig höjning av driftbidraget till förskolor för döva barn.

Särskild proposition avses skola framläggas på grundval av betänkande angående den tekniska skolutbildningen (SOU 1955: 21). Ett genomförande av de i betänkandet framlagda förslagen beräknas för nästa budgetår medföra en utgiftsökning av omkring 850 000 kronor.

Statsbidrag föreslås till handelsgymnasierna i Eskilstuna och Jönköping.

Statsbidrag till lärlingsutbildning hos hantverksmästare föreslås skola under vissa förutsättningar utgå med ett från 1 500 till 2 500 kronor förhöjt belopp.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Christina Steen-Sundberg

REGISTER

till

Åttonde huvudtiteln för budgetåret 1956/57

A. Ecklesiastikdepartementet

Sid.		Kronor
	Ecklesiastikdepartementet:	
1.	Avlöningar	1 189 000
2.	Omkostnader	104 500
	Säger för ecklesiastikdepartementet	1 293 500

B. Arkiv, bibliotek och museer

	Riksarkivet:	
4.	Avlöningar	913 500
12.	Omkostnader	65 300
13.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	9 000
14.	Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia	1 500
	Lands- och länsarkiven:	
14.	Avlöningar	738 000
17.	Omkostnader	139 300
19.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	5 200
20.	Bokbindning och konservering av arkivalier	12 700
	Kungl. biblioteket:	
20.	Avlöningar	1 057 000
28.	Omkostnader	294 800
29.	Bokinköp och bokbindning	510 000
	Stifts- och landsbiblioteken:	
30.	Avlöningar	295 000
31.	Omkostnader	8 800
32.	Bokinköp och bokbindning m. m.	62 700
	Nationalmuseet:	
33.	Avlöningar	791 000
37.	Omkostnader	165 000
39.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	145 000
	Livruskammaren:	
41.	Avlöningar	215 000
42.	Omkostnader	27 200
	Naturhistoriska riksmuseet:	
43.	Avlöningar	1 137 300
46.	Omkostnader	147 900
47.	Materiel m. m.	219 000
	Statens etnografiska museum:	
48.	Avlöningar	161 900
49.	Omkostnader	58 900
50.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	6 000
50.	Medelhavsmuseet	98 900
52.	Bidrag till nordiska museet	438 300
52.	Bidrag till ombyggnads- och reparationsarbeten å nordiska museets byggnad	157 000

Std.		Kronor
53.	Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund	76 300
53.	Bidrag till musikhistoriska museet	55 400
54.	Bidrag till Drottningholms teatermuseum	33 900
55.	Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet	10 000
55.	Bidrag till svenska skolmuseet	3 500
55.	Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000
	Säger för arkiv, bibliotek och museer	8 075 300

C. Kyrkliga ändamål

Domkapitlen och stiftsnämnderna:		
56.	Avlöningar	846 100
60.	Omkostnader	135 700
64.	Kostnader för skogsbiträden	1 000
65.	Reparation av domkapitelshuset i Strängnäs	20 000
66.	Visst byggnadsarbete å biskopsgården i Växjö	3 900
67.	Kleresistaten	7 000
68.	Vissa ersättningar till kyrkofonden	5 050 800
68.	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	64 700
70.	Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken	4 800
71.	Kyrkors underhåll	2 000
71.	Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka	1 000
71.	Bidrag till restaurering av Växjö domkyrka	100 000
71.	Bidrag till restaurering av Västerås domkyrka	200 000
72.	Bidrag till byggnadsarbeten å svenska kyrkan i London	250 000
76.	Ersättningar till kyrkor	80 000
77.	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	1 000
77.	Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst	10 000
78.	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	25 000
	Säger för kyrkliga ändamål	6 803 000

D. Akademier m. m.

79.	Bidrag till svenska akademien	2 300
Vetenskapsakademien:		
79.	Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik	493 500
80.	Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland	63 200
81.	Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt	88 500
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:		
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:		
83.	Avlöningar	1 513 000
88.	Omkostnader	318 800
91.	Inredning och utrustning	60 000
92.	Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen	450 000
Statens historiska museum m. m.:		
94.	Underhåll och ökande av samlingarna	52 000
Riksantikvarieämbetet:		
95.	Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken	247 000
101.	Fornminnesinventering	180 000

780 *Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

Sid.		Kronor
	Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
102.	Avlöningar	67 000
103.	Omkostnader	6 500
	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
104.	Avlöningar	392 600
106.	Omkostnader	89 700
107.	Undervisningsmateriel m. m.	57 800
108.	Stipendier m. m.	35 000
	Musikaliska akademien med musikhögskolan:	
109.	Avlöningar	1 048 000
116.	Omkostnader	65 500
117.	Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument	38 000
118.	Stipendier m. m.	40 000
118.	Inredning och utrustning av nya lokaler	220 000
	Säger för akademier m. m.	5 528 400

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

	Universitetskanslersämbetet:	
120.	Avlöningar	*220 000
120.	Omkostnader	*30 000
	Uppsala universitet:	
120.	Avlöningar	12 405 000
144.	Omkostnader	953 000
144.	Materiel m. m.	1 958 000
146.	Nyanskaffning av apparater m. m.	290 000
146.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	440 000
147.	Inredning och utrustning av nya lokaler	68 000
	Lunds universitet:	
149.	Avlöningar	11 630 000
165.	Omkostnader	617 000
166.	Materiel m. m.	1 730 000
168.	Nyanskaffning av apparater m. m.	444 000
170.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	500 000
174.	Inredning och utrustning av nya lokaler	172 300
177.	Inredning och utrustning av nya lokaler för universitetsbiblioteket m. m.	250 000
	Göteborgs universitet:	
178.	Avlöningar	4 475 000
191.	Omkostnader	306 000
192.	Materiel m. m.	771 000
194.	Nyanskaffning av apparater m. m.	100 000
194.	Bokinköp och bokbindning för medicinska fakultetens bibliotek	60 000
195.	Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek	100 000
196.	Inredning och utrustning av nya lokaler	364 200
	Karolinska mediko-kirurgiska institutet:	
199.	Avlöningar	5 520 000
215.	Omkostnader	560 000
216.	Materiel m. m.	1 165 000
217.	Nyanskaffning av apparater m. m.	126 000
218.	Bokinköp och bokbindning för biblioteket	70 000
219.	Inredning och utrustning av nya lokaler	1 731 000
236.	Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning	20 000
236.	Bidrag till Stockholms högskola	*9 000 000
237.	Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola	85 700

* Beräknat belopp.

Sid.	Kronor
237. Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtta lokaler	25 000
238. Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.	2 000 000
Tandläkarhögskolan i Stockholm:	
242. Avlöningar	3 135 000
252. Omkostnader	749 500
254. Bokinköp och bokbindning m. m.	24 000
255. Nyanskaffning och underhåll av utrustning	140 000
255. Utrustning av en odontologisk högskoleklinik i Umeå	1 158 000
Tandläkarhögskolan i Malmö:	
257. Avlöningar	2 604 000
261. Omkostnader	573 200
262. Bokinköp och bokbindning m. m.	14 500
263. Nyanskaffning och underhåll av utrustning	80 000
264. Utrustning av vissa lokaler m. m.	462 000
Tandläkarhögskolorna:	
265. Bidrag till elever för anskaffande av instrument	237 000
276. Bidrag till driften av amanuenskliniker	120 000
276. Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor	165 000
Gemensamma universitetsändamål:	
277. Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater	23 500
278. Kurser i kirurgi m. m.	7 500
278. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	50 000
279. Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter	4 480 000
286. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	500 000
286. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier	1 680 000
287. Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.	55 000
287. Gästföreläsningar	65 000
288. Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter	691 000
289. Klinisk forskning	160 000
291. Ämnes- och fakultetskonferenser	15 000
292. Extra utgifter	300 000
292. Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet	15 000
Rasbiologiska institutet:	
293. Avlöningar	127 500
293. Omkostnader	16 000
294. Materiel m. m.	31 100
Farmaceutiska institutet:	
294. Avlöningar	565 000
302. Omkostnader	55 600
303. Materiel m. m.	52 500
303. Inredning och utrustning av nya lokaler	150 000
Ortnamnskommissionen:	
304. Avlöningar	136 900
305. Omkostnader	17 700
305. Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	40 000
306. Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg	12 000
Landsmålsarkiven:	
306. Avlöningar	319 000
308. Omkostnader	22 200
309. Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	92 900
310. Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg	24 300
311. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.	250 000
312. Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning	675 900

782 *Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

Sid.	Kronor
314. Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst	10 000
314. Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare	10 000
Garantilånenämnden:	
315. Avlöningar	58 200
315. Omkostnader	20 000
316. Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån	75 000
316. Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.	10 000
317. Bidrag till inventarier i studentbostadshus	450 000
318. Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar	2 200
318. Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.	39 600
319. Kurser för utbildande av laboratoriebiträden	36 500
<hr/>	
Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	78 990 500

F. Tekniska högskolor

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:	
321. Avlöningar	71 000
321. Omkostnader	13 800
Tekniska högskolan i Stockholm:	
322. Avlöningar	7 710 000
342. Omkostnader	1 180 000
344. Materiel m. m.	2 170 000
347. Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	110 000
347. Resebidrag till studerande	16 000
348. Inredning och utrustning av nya lokaler	1 700 000
348. Inredning och utrustning av nya lokaler vid Svenska Träforskningsinstitutet	100 000
Chalmers tekniska högskola:	
351. Avlöningar	4 540 000
365. Omkostnader	603 200
368. Materiel m. m.	1 480 000
370. Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	110 000
370. Resebidrag till studerande	6 000
371. Inredning och utrustning av nya lokaler	649 000
Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:	
374. Stipendier för framjande av högre tekniska studier	93 000
374. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	25 000
375. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.	45 000
375. Resestipendier åt lärare m. fl.	70 000
<hr/>	
Säger för tekniska högskolor	20 692 000

G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m.

Skolöverstyrelsen:	
377. Avlöningar	4 300 000
388. Omkostnader	786 000
391. Försöksverksamhet m. m.	1 000 000
Lararhögskolan i Stockholm:	
402. Avlöningar	2 034 000
422. Omkostnader	271 000
424. Materiel, böcker m. m.	115 000
425. Inredning och utrustning av nya lokaler	145 000
Folkskoleseminarierna:	
426. Avlöningar	16 948 000
441. Omkostnader	1 415 500

Std.		Kronor
443.	Materiel, böcker m. m.	375 000
444.	Utrustning	360 000
Småskoleseminarierna:		
444.	Avlöningar	4 318 000
447.	Omkostnader	454 100
448.	Materiel, böcker m. m.	83 000
448.	Utrustning	60 000
449.	Befordringskurser för folkskollärare	400 000
Statens skolköksseminarium:		
454.	Avlöningar	279 000
463.	Omkostnader	35 000
463.	Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	697 300
465.	Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå	250 000
467.	Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium	79 500
469.	Bidrag till vissa handarbetsseminarier	110 000
470.	Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning	90 000
473.	Särskoleseminariet i Stockholm	70 000
474.	Bidrag till Ericastiftelsen	119 300
Säger för skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m.		34 794 700

H. Allmänna läroverken m. m.

Allmänna läroverken:		
478.	Avlöningar	136 000 000
510.	Omkostnader	676 500
511.	Bokinköp och bokbindning	570 000
512.	Bidrag till ljus- och vedkassorna	2 500 000
515.	Ersättning för djäknepennningar m. m.	8 500
516.	Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.	2 600 000
516.	Kompletteringsgymnasier	200 000
Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk:		
518.	Avlöningar	40 700
518.	Omkostnader	9 200
Kommunala läroverk:		
519.	Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.	505 000
521.	Bidrag till högre kommunala skolor	35 500 000
524.	Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor	165 000
Privatläroverk:		
525.	Bidrag till vissa privatläroverk	8 820 000
527.	Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk	29 000
529.	Bidrag till vissa internatläroverk	425 000
532.	Läroboksnämnden	47 000
532.	Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet	15 000
532.	Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroan- stalter	18 000
533.	Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroan- stalter	90 000
534.	Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skol- sköterskor	63 000
534.	Språkassistentverksamhet vid högre läroan- stalter	84 800
535.	Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroan- stalter	80 000
Psykologisk-pedagogiska institutet:		
536.	Avlöningar	77 800
537.	Omkostnader	13 200
537.	Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket	17 500
538.	Undersökningar och kurser	160 000

784 *Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

Sid.		Kronor
538.	Vissa kostnader för student- och realexamina	722 000
541.	Studiebidrag och stipendier åt lärjungar vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter	20 200 000
547.	Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning	50 000
549.	Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter . .	1 200 000
551.	Bidrag till avlonande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter	85 000
	Säger för allmänna läroverken m. m.	210 972 200

I. Folkskoleväsendet m. m.

Folkskolinspektionen

Folkskolinspektionen:

552.	Avlöningar	1 924 000
553.	Omkostnader	459 100

Skolmältider

554.	Bidrag till anordnande av skolmältider	25 000 000
556.	Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmältider	750 000

Folkskoleväsendet

Folkskolor m. m.:

557.	Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor	500 000 000
562.	Försökskostnadsbidrag	315 000
563.	Studiehjälp åt elever i försöksdistrikten	1 600 000
564.	Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor	1 591 000
565.	Resekostnadsersättningar åt skollakare vid folk- och småskolor	50 000
566.	Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgoromål vid särskilda anstalter	1 000
566.	Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern	565 000
567.	Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m. .	280 000
567.	Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem	1 020 000
568.	Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem . .	2 000 000
569.	Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn	30 000 000
571.	Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. .	9 900 000
571.	Bidrag till vissa byggnadsarbeten	59 800 000
573.	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten	3 000 000
574.	Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler	330 000
575.	Hysesbidrag för undervisningslokaler m. m.	2 000 000
576.	Bidrag till undervisningsmateriel	2 800 000
576.	Byggnadsbidrag till tjänstebostäder	4 500 000
578.	Övergångsbidrag till tjänstebostäder	180 000
578.	Bidrag till Skytteanska skolan i Tarna	47 000
580.	Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning . . .	400 000
581.	Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen .	566 000
584.	Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter	50 000
585.	Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska	240 000
Nomadskolor:		
586.	Avlöningar	982 000
588.	Omkostnader	427 800
589.	Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn	70 000

Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln. 785

sid.		Kronor
	Fortsättningsskolor:	
590.	Bidrag till avlöning åt lärare	7 000 000
591.	Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet	1 300 000

Folkhögskolor

	Folkhögskolor:	
591.	Understöd	9 743 000
595.	Bidrag till arvoden åt skollakare	35 000
596.	Förberedande samhällsvetenskapliga kurser	46 500
596.	Studiebidrag och stipendier åt elever	4 340 000
597.	Understöd för utbildning av lärare	14 500

Abnormundervisningen

	Läroanstalter för blinda:	
597.	Avlöningar	1 140 000
602.	Omkostnader	355 800
	Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:	
606.	Avlöningar	735 000
607.	Omkostnader	223 900
608.	Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever	23 100
608.	Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare	48 000
609.	Arvoden åt blivande blindlärare	11 800
609.	Tryckning av blindskrifter	20 000
610.	Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda	20 000
	Skolor för döva:	
611.	Avlöningar	4 060 000
614.	Omkostnader	1 459 400
616.	Resor för elever jämte åtföljande vårdare	90 000
617.	Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.	8 000
617.	Arvoden åt blivande lärare för döva	127 900
618.	Utbildningskurs för vårdarinnor	12 000
619.	Engångsanskaffning av utrustning m. m.	38 000
619.	Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn	275 000
635.	Bidrag till bildningsverksamhet bland döva	8 000
	Kyrkoherdar och konsulenter för döva:	
635.	Avlöningar	99 800
638.	Omkostnader	35 200
639.	Bidrag till tidning för döva	2 000
639.	Bidrag till Hörselframjandet	57 000

Säger för folkskoleväsendet m. m. 682 176 800

J. Yrkesundervisningen

	Överstyrelsen för yrkesutbildning:	
642.	Avlöningar	*1 550 000
642.	Omkostnader	*195 000
642.	Yrkespedagogisk reformverksamhet	100 000
	Högre tekniska läroverk:	
643.	Avlöningar	*7 610 000
643.	Omkostnader	*730 000
643.	Materiel, böcker m. m.	*770 000
643.	Föreläsningar och fortbildningskurser	*50 000

* Beräknat belopp.

786 *Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

Sid.	Kronor
Konstfackskolan:	
643. Avlöningar	1 026 000
647. Omkostnader	99 300
647. Undervisningsmateriel m. m.	75 900
649. Understöd åt handelsgymnasier	1 814 000
652. Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning	24 000
653. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.	72 500
653. Bidrag till textilinstitutet i Borås	*225 000
653. Bidrag till Lønnings textilt tekniska institut i Norrköping	*180 000
654. Stipendier åt elever vid tekniska fackskolor och andra fackutbildningsanstalter	1 275 000
655. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor	*10 000 000
655. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor	32 650 000
657. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor	7 700 000
659. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer	87 700
660. Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter	59 000
660. Studiebidrag och stipendier åt elever vid yrkesskolor	8 500 000
661. Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen	525 000
661. Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen	15 000
662. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare	730 000
667. Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.	200 000
669. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov	1 000
670. Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.	1 350 000
672. Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik	13 700
672. Resestipendier för yrkesutbildning	60 000
Säger för yrkesundervisningen 77 688 100	

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

673. Understöd till folkbiblioteksväsendet	9 263 000
678. Bidrag till föreläsningsverksamhet	854 700
686. Resekostnadsersättning åt föreläsare	250 000
686. Bidrag till föreläsningförmedling och konsulentverksamhet	172 000
688. Bidrag till studieförbund	1 945 000
691. Bidrag till studiecirkelverksamhet	5 350 000
695. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder	158 800
698. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar	150 000
699. Bidrag till verksamheten vid studiehem	75 000
699. Utbildning av ungdomsledare	381 500
701. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet	1 300 000
702. Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer	302 400
703. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning	750 000
705. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.	1 149 200
707. Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet	15 000
Studiehjälpsnämnden:	
708. Avlöningar	117 700
709. Omkostnader	20 000
709. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån	80 000
Statens biografbyrå:	
710. Avlöningar	145 700
712. Omkostnader	14 300
713. Bidrag till Barnfilmkommittén	11 000
713. Bidrag till Samfundet för hembygdsvård	45 000
Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt m. m. 22 550 300	

* Beräknat belopp.

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

Sid.		Kronor
	Gymnastiska centralinstitutet:	
715.	Avlöningar	457 000
718.	Omkostnader	117 700
720.	Materiel, böcker m. m.	34 100
721.	Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.	12 200
722.	Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.	6 500
722.	Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg.	30 900
723.	Understöd åt svenska Dalcroze-institutet.	10 000
	Säger för gymnastiska centralinstitutet	668 400

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

724.	Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	418 500
726.	Bidrag till nämnden för svensk språkvård	20 000
726.	Bidrag till främjande av humanistisk forskning	850 000
	Statens medicinska forskningsråd:	
727.	Förvaltningskostnader	113 600
728.	Främjande av medicinsk forskning	2 500 000
	Statens naturvetenskapliga forskningsråd:	
732.	Förvaltningskostnader	86 500
734.	Främjande av naturvetenskaplig forskning	2 250 000
737.	Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet	405 000
737.	Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat	1 000
	Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd:	
738.	Förvaltningskostnader m. m.	23 000
738.	Främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning	480 000
	Flyg- och navalmedicinska nämnden:	
739.	Avlöningar	280 000
741.	Omkostnader	22 000
742.	Flyg- och navalmedicinsk forskning	230 000
742.	Atomenergiforskning	*3 275 000
743.	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen	2 000 000
	Matematikmaskinnämnden:	
744.	Avlöningar	1 000
744.	Omkostnader	1 000
744.	Materiel m. m.	1 000
751.	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut	175 400
751.	Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi	100 000
752.	Bidrag till oceanografiska institutet	111 500
753.	Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm	130 000
753.	Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek	750 000
756.	Stipendier åt högt förtjänta skönlitterära författare	100 000
756.	Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg	6 000
757.	Statens konstråd	13 000
757.	Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader	200 000
758.	Bidrag till samfundet De nio	10 000
758.	Sveriges deltagande i det s. k. tredje internationella geofysiska året	240 000
	Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	14 793 500

* Beräknat belopp.

N. Diverse

Sid.	Kronor
Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
761. Slottsbyggnadernas delfond	29 000
761. Byggnadsstyrelsens delfond	11 502 000
761. Uppsala universitets delfond	1 289 000
761. Lunds universitets delfond	1 129 000
761. Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark	12 100
762. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar	24 000
763. Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.	93 700
764. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.	25 800
765. Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris . .	10 500
765. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete	275 000
766. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete	250 000
767. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco	801 000
769. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	180 000
772. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	600 000
772. Extra utgifter	280 000
	Säger för diverse 16 501 100
	Summa 1 181 527 800

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1956

FÖRSTA SAMLINGEN

FJÄRDE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
nionde—tionde huvudtitlarna*

NIONDE HUVUDTITELN

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäler de frågor, som tillhör regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel för budgetåret 1956/57, statsrådet Norup beträffande punkterna 1—145, 164—197, 219—228 och 231—235 samt statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkterna 146—163, 198—218, 229 och 230.

A. Jordbruksdepartementet

[1] 1. Jordbruksdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	712 000	702 908
1955/56 (statsliggaren s. 787)	710 000	
1956/57 (förslag)	794 000	

Av departementets båda byråchefer i lönegrad Cr 13 tjänstgör den ene fortfarande såsom lantbruksrepresentant i Washington. Enligt vad som nu kan bedömas torde denna anordning komma att bestå även under nästa

budgetår. Liksom hittills bör någon vikarie å ifrågavarande tjänst icke förordnas.

På grund av beräknade löneklassförändringar samt lönegradsuppflyttningar i reglerad befordringsgång bör anslaget höjas med 6 000 kronor. Vidare föranleder 1955 års löne reglering ett ökat medelsbehov med 78 000 kronor. I övrigt räknar jag emellertid icke med några ändringar beträffande anslaget.

Ifrågavarande anslag skulle alltså behöva höjas med 84 000 kronor för nästa budgetår. Anslaget beräknas sålunda:

Avlöning till departementschefen 37 700 (oförändrat) kronor;
 avlöningar till ordinarie tjänstemän 412 300 (+ 2 000) kronor;
 avlöningar till icke-ordinarie personal 184 000 (+ 3 000) kronor;
 rörligt tillägg 160 000 (+ 79 000) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (37 700 + 412 300 + 184 000 + 160 000 =) 794 000 (+ 84 000) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för jordbruksdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	37 700
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	412 300
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	184 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	160 000
	Summa kronor 794 000

b) till *Jordbruksdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 794 000 kronor.

[2] **2. Jordbruksdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	60 000	57 546
1955/56 (statsliggaren s. 787)	61 600	
1956/57 (förslag)	61 600	

För innevarande budgetår har under delposten till övriga expenser anvisats ett engångsbelopp å 1 600 kronor. Emellertid har ifrågavarande anslagspost visat sig vara väl knappt beräknad. Någon minskning av posten torde därför icke böra vidtagas. Då någon ändring icke heller synes påkallad i fråga om övriga anslagsposter, bör anslaget även för nästa budgetår

bestämmas till 61 600 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa omkostnadsstat för departementet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 61 600 kronor.

B. Lantbruksstyrelsen m. m.

[3] 1. Lantbruksstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	2 205 700	1 993 496
1955/56 (statsliggaren s. 788)	2 211 300	
1956/57 (förslag)	2 415 500	

Y r k a n d e n. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 16/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med ett avrundat belopp av 288 500 kronor till 2 499 800 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning	Minskning
1. Lantbruksbyrån		
1 byrådirektör i Ce 31 i st. för 1 förste byråagronom i Ce 29	1 737	
Överföring till en nyinrättad husdjursbyrå av 1 byrå-		
direktör i Ca 33, 2 statskonsulenter i Ca 29, 1 assistent		
i Ce 23, 1 kansliskrivare i Ca 15 samt 1 kontorsbiträde i		
reglerad befordringsgång		112 752
2. Husdjursbyrån		
1 byråchef i Ca 37	31 308	
2 statskonsulenter i Ca 31	49 284	
1 byråagronom i Ce 27	19 740	
1 assistent i Ce 23	17 784	
3 överkontrollassistenter i Ce 19	38 448	
1 kansliskrivare i Ca 15	11 796	
2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	17 796	
3. Undervisningsbyrån		
1 förste byråinspektör i Ce 29 i st. för 1 arvodesavlönad		
inspektris	19 356	
4. Jordbruksekonomiska byrån		
1 förste aktuarie i Ce 29 och 1 amanuens i Cf 21—Ce 25 i		
st. för motsv. Cg-tjänster	—	
5. Byggnadsbyrån		
1 förste byråarkitekt i Ca 31 och 1 förste byråingenjör i		
Ce 31 i st. för 2 förste byråingenjörer i Ca resp. Ce 29 ...	2 964	
6. Planläggningsbyrån		
1 byrådirektör i Ce 33 i st. för medel till en tjänsteman i		
Cg 33	816	
7. Överförande å ordinarie stat av 2 kontorsbiträden i Ce 8	—	
8. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång.	23 216	
9. 1955 års lönerreglering	167 000	
	401 245	112 752
	+ 288 493	

Dessutom föreligger en framställning från *Hushållningssällskapens förbund* (skr. 30/9 1955) om inrättande av en befattning hos lantbruksstyrelsen för ärenden rörande hushållningssällskapens och lanthushållsskolornas undervisnings- och upplysningsverksamhet på landsbygdskvinnornas arbetsområde (p. 3).

Motiv. 1 och 2. De under dessa punkter väckta förslagen framfördes redan i fjol. Rörande motiveringen hänvisas därför till IX ht 1955 s. 5—9. I samband med förslagets behandling i riksdagen uttalade jordbruksutskottet (JoU 1955: 1 s. 10), att goda skäl anförts för att omorganisationen av lantbruksbyrån skulle tagas under övervägande. Med hänsyn till att — såsom departementschefen anfört — resultatet av dels den då pågående utredningen angående stuteristatens organisation, dels en planerad utredning rörande förutsättningarna för inrättandet av husdjursinstruktörstjänster vid hushållningssällskapen kunde inverka på frågan om lämplig byråindelning hos styrelsen, fann sig emellertid utskottet icke berett att för det dåvarande förorda någon ändring. Riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed (rskr. 9).

Styrelsen har vid sina förnyade överväganden rörande behovet av en särskild husdjursbyrå icke funnit skäl att ändra sin uppfattning i denna fråga. Husdjursärendena handlägges nu inom en praktiskt taget helt fristående sektion inom lantbruksbyrån under ledning av en byrådirektör, vilkens ansvar för verksamheten inom sektionen till innebörd och omfattning fullt ut motsvarar vad som i allmänhet åvilar byråchef inom styrelsen. De förhållanden, vilka under lång tid småningom lett fram till en sådan ordning, sammanhänger med den snabba utveckling, som under de senaste decennierna ägt rum inom husdjurskötseln och som medfört krav på en allt längre gående specialisering. Förutom ett av dessa och andra skäl motiverat överförande av husdjursärendena till en särskild byrå åsyftar förslaget jämväl en sådan förstärkning av den för handläggningen av dessa ärenden avsedda personalen i kvalitativt och kvantitativt hänseende, som skulle göra det möjligt för styrelsen att med tillräcklig kraft ägna sig åt uppgiften att följa och leda utvecklingen på detta viktiga område samt att taga erforderliga initiativ till näringens främjande. Med de personalresurser, som för närvarande avses för ändamålet, är så icke möjligt. Det vore visserligen i hög grad önskvärt, om den erforderliga personalförstärkningen kunde genomföras samtidigt med inrättandet av en särskild husdjursbyrå. Därest det trots styrelsens bestämda uppfattning i denna fråga av olika skäl icke skulle befinnas lämpligt att nu inrätta en sådan byrå, hemställer styrelsen enträget, att den föreslagna förstärkningen av personalen likväl genomföres utan dröjsmål. Här åsyftade förstärkningar avser dels uppflyttning av de bägge statskonsulenttjänsterna från Ca 29 till Ca 31, dels inrättande av en byråagronomtjänst i Ce 27 och — i utbyte mot en för närvarande från anslaget till diverse åtgärder på husdjursavelsns område med arvode avlönad biträdestjänst — en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Beträffande motiveringen för förslaget att inrätta tre tjänster såsom överkontrollassistent i Ce 19 hänvisar styrelsen till vad den anför i sina äskanden under anslagspunkten Nötboskapsavelns befrämjande: Understöd åt kontrollföreningsverksamhet (se s. 147 under 1).

Nyssnämnda utredning rörande stuteristatens organisation är numera slutförd. En på utredningsmannens förslag grundad proposition (1955: 102) avläts till riksdagen den 18 februari 1955. Riksdagens beslut i anledning av propositionen innebär bl. a., att verksamheten vid Strömsholms hingstdepå skall nedläggas samt att hingsthållningen och stuteriverksamheten vid Flyinge skall begränsas. Den härav föranledda omorganisationen av denna verksamhetsgren torde i stort sett komma att genomföras under innevarande budgetår. Såsom styrelsen redan nämnde i sina anslagsäskanden i fjol kommer denna omorganisation att påverka stuteribyråns arbetsbörda endast i ringa omfattning. I fråga om möjligheterna att till en blivande husdjursbyrå överföra jämväl stuteriärendena har styrelsen därför icke funnit anledning att frånga sitt tidigare ståndpunktstagande. Stuteriärendena bör sålunda enligt styrelsens mening såsom hittills tills vidare handläggas på en särskild byrå.

3. Förslaget har framförts i anslagsäskandena för de senaste budgetåren. I fråga om bakgrunden till förslaget hänvisar styrelsen till framställningen i IX ht 1952 s. 6—7, prop. 1953: 102 s. 21 samt IX ht 1955 s. 9—10.

Hushållningssällskapens förbund anför i sin framställning följande.

Den rationalisering, som under senare år skett inom svenskt jordbruk, har gått hand i hand med en stark minskning av landsbygdsbefolkningens numerär. Det är i första hand ungdomen, icke minst den kvinnliga, som övergått till andra yrken. Orsaken härtill är bl. a. att söka i det förhållandet, att arbetsförhållandena inom hem och hushåll är avsevärt sämre och obekvämare på landsbygden än i städer och tätorter. Den tekniska utvecklingen på dessa områden har emellertid skapat möjligheter att väsentligt underlätta även landsbygdshusmödrarnas arbete. Användandet av hushållsmaskiner av olika slag, nyare konserveringsmetoder o. s. v. kan sålunda på olika sätt bidra till ökad trivsel.

För den fortsatta utvecklingen av dessa hjälpmedels utnyttjande spelar utan tvekan undervisning och upplysning en betydande roll. Husmödrarna synes å sin sida numera vara mera lyhörda för nyheter och intresserade av att lära än tidigare. Detta framgår bl. a. av den ökade elevtillströmningen till lanthushållsskolorna och till hushållningssällskapens kursverksamhet på det husliga området. Undan för undan tillkommer på detta område erfarenheter och nyheter rörande tekniska hjälpmedel, arbetsmetoder samt hemmens planering och inredning, som bör komma varje lanthusmoder till del. Det är hemkonsulenternas uppgift att förmedla dessa erfarenheter och nyheter. Det har efter hand blivit alltmer angeläget att som hjälp i dessas arbete ha en centralt placerad befattningshavare, som kan draga upp riktlinjer, utarbeta kursplaner, meddela anvisningar rörande undervisningsmateriel och över huvud taget vara rådgivare för denna omfattande och betydelsefulla verksamhet. Likaså har det för lanthushållsskolornas del blivit alltmer behövt med en befattningshavare av sådant slag. Verksamheten vid dessa skolor har under senare år ökat mycket kraftigt. Det torde få anses vara en allvarlig brist, att det centrala tillsynsorganet ej har någon heltidsanställd kvinnlig befattningshavare för handläggning av sådana ärenden.

Lantbruksstyrelsen har i anslutning härtill under en följd av år föreslagit, att den nu befintliga arvodesavlönade tjänsten som inspektris för lantushållsskolorna skulle utbytas mot en befattning av nyss angivet slag. Härigenom skulle styrelsens undervisningsbyrå tillföras en arbetskraft, som helt kunde ägna sig åt undervisnings- och upplysningsverksamheten på landsbygdskvinnornas arbetsområde. Enligt förbundets mening är behovet av en sådan befattning nu både så stort och så klart dokumenterat, att dennas inrättande icke bör ytterligare uppskjutas.

Slutligen framhåller förbundet, att utvecklingen på lantushållsskolornas och hemkonsulenternas verksamhetsområden gör det angeläget, att ställningstagandet till denna tjänsts inrättande ej får vila, tills resultat av utredningen rörande lantbruksundervisningens centrala ledning föreligger. Om behovet av befattningen råder sålunda ingen tvekan.

4. Yrkandet framfördes även i fjol. Beträffande motiveringen hänvisar styrelsen till IX ht 1955 s. 10. Därutöver framhåller styrelsen nu, att uppförandet av ifrågavarande tjänster å extra ordinarie stat torde stå i god överensstämmelse med de principer, som enligt de under 3 § tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente meddelade anvisningarna skall iakttagas vid användande av den extra ordinarie anställningsformen. Styrelsen har icke funnit sig kunna vidhålla tillämpning av den extra anställningsformen för byråns kontors- och skrivbiträden med hänsyn bl. a. till inom styrelsen förekommande personalcirkulation. Denna personal är sålunda från och med den 1 april 1955 liksom annan icke-ordinarie personal inom styrelsen, som fyller ett mera varaktigt behov, anställd såsom extra ordinarie med tillämpning av befodringskungörelsen.

5. Lönegradsplaceringen för ifrågavarande tjänster fastställdes i samband med deras inrättande år 1948 (prop. 1948: 149; JoU 27; rskr. 233) och lämnades oförändrad av 1949 års tjänsteförteckningskommitté (prop. 1952: 241; SU 230; rskr 438). I fråga om den extra ordinarie förste byråingenjörstjänsten framfördes förslag om ändrad lönegradsplacering i anslagsäskandena för budgetåren 1953/54 och 1954/55 (prop. 1953: 102 s. 27 och IX ht 1954 s. 5) utan att vinna statsmakternas bifall. Tjänsternas arbetsuppgifter, för vilka styrelsen närmare redogjort i en vid anslagsframställningen fogad bilaga, har fr. o. m. år 1950 utökats med uppgiften att ur olika synpunkter granska planer till bl. a. spanmåslagerhus och ekonomibyggnader. För tjänsternas utövande kräves civilingenjörsexamen respektive arkitektexamen vid teknisk högskola. Innehavaren av tjänsten i Ce 29 har avlagt ingenjörsexamen inom husbyggnadstekniska facket vid Göteborgs tekniska institut. Den andra tjänsten innehas av en arkitekt. Denne är emellertid förordnad som byrådirektör i Ce 33 i bostadsstyrelsen. Hans vikarie har avlagt examen vid Stockholms tekniska institut, avdelningen för husbyggnadsteknik, och har därjämte såsom extraelev deltagit i vissa kurser vid tekniska högskolan. Tjänsterna är enligt styrelsen fullt jämförbara med förste byråingenjörstjänsten i Ce 31 å jordförbättringsbyrån (lantbruksingenjör) och med byrådirektörstjänsten i Ce 31 å planlägningsbyrån (agronom eller lantmätare). Vidare framhåller styrelsen, att det med nuvarande lönesätt-

ning icke är möjligt att besätta tjänsterna med personer, som fyller kraven i fråga om teoretisk utbildning och tillika har erforderlig praktisk erfarenhet. Beträffande den för person med arkitektexamen avsedda tjänsten utgör därjämte det förhållandet, att tjänsten endast uppehålles på förordnande, ett särskilt hinder för rekryteringen. Styrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att tjänstens innehavare erhåller annan ordinarie tjänst.

6. Inom lantbruksorganisationen saknades från början helt tillgång till skogligt utbildad personal. Denna brist blev efter hand mycket kännbar. Från och med den 15 oktober 1952 har emellertid skoglig sakkunskap utan avbrott varit knuten till styrelsen. Kostnaderna härför har omväxlande bestritts ur posterna Ersättningar till sakkunniga och Avlöningar till icke-ordinarie personal. Från och med den 1 juli 1954 har enligt beslut av styrelsen för ändamålet funnits inrättad en tjänst i Cg 33. Avlöningskostnaderna har därvid intill ett belopp av 24 720 kronor för år räknat kunnat täckas av de medel, som blivit disponibla genom den efter förslag från styrelsen av 1953 års riksdag (prop. 1953: 102 s. 26 och 42) beslutade indragningen av en byrådirektörstjänst i Ce 31.

Under hela den tid, styrelsen sålunda haft tillgång till sakkunnig arbetskraft på det skogliga området, har den sakkunnige haft full sysselsättning utan att likväl kunna hinna med mera än en del av de arbetsuppgifter, vid vilka hans medverkan hade varit önsvärd. Erfarenheterna visar sålunda alldeles tydligt, att styrelsen oundgängligen är i behov av en befattningshavare med högt kvalificerad skoglig sakkunskap och att detta behov är av stadigvarande natur. Yrkandet sammanhänger även med vad styrelsen under anslagspunkten Lantbruksnämnderna: Avlöningar (se s. 13 under 1) anför rörande behovet av att nämnderna tillföres skogligt utbildade tjänstemän. Nämndernas skogliga arbetsuppgifter är omfattande, mångskiftande och ansvarsfulla. I flera avseenden är uppgifterna av sådan art, att ett rätt handhavande av dem förutsätter tillgång till högt kvalificerad sakkunskap. Då styrelsen likväl funnit sig kunna stå till svars med att kräva endast skogs-mästarkompetens för de skogliga tjänster, som föreslås skola inrättas vid nämnderna, har detta kunnat ske allenast under förutsättning av att dylik sakkunskap skall finnas tillgänglig centralt inom styrelsen.

Yrkandet innebär, att en särskild extra ordinarie byrådirektörstjänst för skogliga ärenden skall inrättas inom styrelsen från och med nästa budgetår. Med hänsyn till de särskilda krav i kompetenshänseende, som måste ställas på innehavaren av en sådan tjänst, ävensom till arbetsuppgifternas art kan enligt styrelsens mening lägre placering än i lönegrad Ce 33 icke ifrågakomma. Styrelsen anför härom vidare.

I fråga om kompetenskraven är speciellt ingående kunskap och omfattande erfarenhet på det skogsuppskattnings- och skogsvärderingstekniska området av utslagsgivande betydelse. Vad angår arbetsuppgifterna torde med ledning av hittills vunnit erfarenhet befattningshavaren höra åläggas att vara föredragande i ärenden av övervägande skoglig natur samt tillhandagå

andra föredragande inom styrelsen med råd och upplysningar i skogliga ämnen, att följa och hålla styrelsen underrättad om utvecklingen på det skogliga området, särskilt i vad avser priser och värderingsteknik, att biträda styrelsen vid samverkan med andra myndigheter och vid förhandlingar i skogliga frågor, att utarbeta föreskrifter och anvisningar m. m. för lantbruksnämnderna rörande skogsförvaltning och skogsvärdering, att leda och inspektera de vid nämnderna anställda skogsteknikernas verksamhet samt handha deras fortbildning, att själv handlägga viktigare skogsvärderingar ävensom att biträda nämnderna vid förhandlingar med bolag och enskilda vid köp, byte, försäljning och i förekommande fall expropriation av skogsfastigheter av större betydelse samt i övrigt bistå dem med råd och upplysningar i skogliga ämnen. Så länge icke alla nämnder har tillgång till egna skogstekniker, torde han vidare i viss utsträckning få biträda nämnderna vid virkesförsäljning samt själv utföra även mindre viktiga värderingar än som avses i det föregående ävensom utöva viss tillsyn över den av nämnderna med hjälp av tillfälligt anlitade sakkunniga bedrivna verksamheten på förevarande område.

För att belysa omfattningen av befattningshavarens uppgifter framhåller styrelsen, att det totala av nämnderna vid utgången av år 1954 redovisade fastighetsinnehavet omfattade 5 897 ha åker och 49 059 ha skogsmark. Ifrågavarande fastigheters taxeringsvärden uppgick till sammanlagt omkring 18 000 000 kronor; saluvärdet torde kunna uppskattas till omkring 40 000 000 kronor. Genomsnittligen förvärvades under ett vart av åren 1953 och 1954 fastigheter med en ungefärlig areal av 3 000 ha åker och 12 000 ha skogsmark. Fastigheterna ligger spridda över hela landet. Arealmässigt motsvarar fastighetsinnehavet mer än tre mellansvenska domänverksrevir av normal storlek samt den årligen förvärvade skogsmarksarealen i genomsnitt ett dylikt revir.

Avlöningskostnaderna för den föreslagna befattningshavaren uppgår, beräknade enligt löneklassen 33, till 25 536 kronor. Efter avdrag för det belopp, vilket blivit disponibelt i samband med nyss berörda indragning av en extra ordinarie byrådirektörstjänst och som styrelsen icke avser att utnyttja för det därmed närmast avsedda ändamålet, skulle återstå 816 kronor, med vilket belopp anslaget alltså behöver uppräknas.

7. Av de hos styrelsen anställda extra ordinarie kontorsbiträdena beräknas två den 1 juli 1956 fylla förutsättningarna för att erhålla ordinarie tjänst enligt grunderna för reglerad befordringsgång.

8 och 9. Uppräkningarna under dessa punkter avser automatiska utgiftstegringar.

Y t t r a n d e. *Statens lönenämnd*, som yttrat sig endast angående förslagen, avseende tre överkontrollassistenter i Ce 19, en förste byråarkitekt i Ca 31 och en förste byråingenjör i Ce 31 i stället för två förste byråingenjörer i Ca respektive Ce 29 samt en byrådirektör i Ce 33 för skogliga ärenden, tillstyrker att överkontrollassistenterna skall placeras i lönegrad 17 och byrådirektören i lönegrad 31. Återstående förslag kan lönenämnden icke biträda.

Departementschefen

Lantbruksstyrelsen har liksom i fjol föreslagit, att samtliga husdjursärenden — utom stuteriärenden — skall överföras från lantbruksbyrån till en ny husdjursbyrå. Jag kan emellertid icke heller i år tillstyrka detta förslag. I samband med förslaget har styrelsen förordat inrättandet av tre tjänster såsom överkontrollassistenter i Ce 19. Av redogörelsen under anslagspunkterna Nötboskapsavelsns befrämjande: Understöd åt kontrollföreningsverksamhet samt Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar och Omkostnader framgår, att frågan om inrättande av överkontrollassistenttjänster sammanhänger med förslaget att inrätta tjänster såsom husdjursinstruktörer hos sällskapen. Såsom jag närmare kommer att anföra under sällskapens avlöningsanslag, är jag emellertid icke beredd att tillstyrka, att husdjursinstruktörstjänster skall uppföras i personalförteckningarna för sällskapen. Under sådana omständigheter finner jag mig icke böra upptaga till prövning frågan om inrättandet av tjänster såsom överkontrollassistent.

Vad härefter angår planläggningsbyrån anser jag mig icke böra förorda inrättandet där av en tjänst såsom byrådirektör i Ce 33. Liksom för närvarande torde emellertid medel få stå till förfogande för en extra tjänsteman för skogliga ärenden. Med hänsyn till det ökade behovet av kvalificerad sakkunskap på skogens område såväl inom styrelsen som vid lantbruksnämnderna är jag därjämte beredd tillstyrka, att posten till ersättningar till sakkunniga för detta ändamål skall uppräknas med 14 000 kronor till 35 000 kronor.

Vad slutligen angår styrelsens framställning om ändringar beträffande vissa tjänster å lantbruksbyrån, undervisningsbyrån, jordbruksekonomiska byrån och byggnadsbyrån, torde densamma icke böra föranleda någon åtgärd. Däremot bör jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången två av de nuvarande kontorsbiträdena i Ce 8 överföras å ordinarie stat.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, behöver ifrågavarande anslag uppräknas med 14 000 kronor. Emellertid tillkommer vissa utgiftsökningar av automatisk karaktär. Till följd av 1955 års löne reglering bör anslaget höjas med 167 000 kronor. Vidare bör anslaget på grund av löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar i anledning av reglerad befordringsgång ökas med ett belopp, som synes böra bestämmas till 23 200 kronor. Sammanlagt behöver alltså lantbruksstyrelsens avlöningsanslag höjas med 204 200 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 031 700 (+ 18 400) kronor;
 arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 12 800 (oförändrat) kronor;
 ersättningar till sakkunniga 35 000 (+ 14 000) kronor;
 avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 862 400 (+ 100) kronor;
 rörligt tillägg 473 600 (+ 171 700) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (1 031 700 + 12 800 + 35 000 + 862 400 + 473 600 =) 2 415 500 (+ 204 200) kronor.

Å personalförteckningen bör uppföras två kontorsbiträdestjänster i lönegrad Ca 8.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantbruksstyrelsen, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	1 031 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 800
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	35 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	862 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	473 600

Summa kronor 2 415 500

c) till *Lantbruksstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 415 500 kronor.

[4] 2. Lantbruksstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	300 000	278 059
1955/56 (statsliggaren s. 789)	303 000	
1956/57 (förslag)	311 100	

Y r k a n d e n. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 16/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår skall höjas med 45 100 kronor till 348 100 kronor enligt följande beräkning.

	1955/56	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	129 500	24 000	
2. Bränsle, lyse och vatten	18 000	6 000	
3. Övriga expenser	134 500	15 600	
4. Särskilda uppbördsmedel:			
Försålda formulär, blanketter och kungörelser			
m. m.	1 000		500
		45 600	500
		+ 45 100	

Motiv. 1. Ökningen hänför sig uteslutande till det under lantbruksstyrelsens avlöningsanslag upptagna förslaget, att tre överkontrollassistenttjänster skall upptagas på styrelsens personalstat. Det för deras räkning erforderliga medelsbehovet uppskattar styrelsen till sammanlagt omkring 24 000 kronor. Beträffande den närmare beräkningen av dessa kostnader hänvisar styrelsen till vad härom anförts i anslagsäskandena för innevarande budgetår (IX ht 1955 s. 14).

2. Ökningen motiveras av att medelsförbrukningen för budgetåret 1954/55 utgjort 24 467 kronor.

3. Av ökningen beror 4 600 kronor på stegrade kostnader i anledning av nytt kollektivavtal för städerskepersonalen. I övrigt sammanhänger höjningen med de under styrelsens avlöningsanslag framlagda förslagen rörande utökning av personalen hos styrelsen med en byråagronom, en förste byråinspektör samt tre överkontrollassistenter. För löpande expenser bör beräknas 800 kronor för varje nytillkommande befattningshavare eller ($5 \times 800 =$) 4 000 kronor samt för utrustning av engångskaraktär ($1\,500 + 1\,500 + 4\,000 =$) 7 000 kronor.

4. Uppräkningen av posten betingas av att inkomsterna av försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m. under budgetåren 1953/54 och 1954/55 uppgått till 1 502 respektive 3 196 kronor.

Departementschefen

Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit torde delposten bränsle, lyse och vatten på grund av belastningen böra höjas. Jag förordar emellertid en höjning med 7 000 kronor. Vad härefter angår posterna reseersättningar och övriga expenser torde jag få erinra om att jag under nästföregående anslagspunkt förklarar mig icke kunna tillstyrka förslagen beträffande omorganisation av lantbruksbyrån och utökning av personalen hos styrelsen. Vid sådant förhållande bortfaller i huvudsak anledningen till de begärda ökningarna. Sistnämnda post bör dock till följd av nytt kollektivavtal för städerskepersonalen uppräknas med 4 600 kronor.

Då medelsförbrukningen under posten publikationstryck under en följd av år varit ringa, synes posten utan olägenhet kunna nedräknas med 3 000 kronor. Vidare torde anslaget på grund av ökade inkomster utav försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m. böra minska med 500 kronor.

Lantbruksstyrelsens omkostnadsanslag bör sålunda för nästa budgetår upptagas med ($303\,000 + 7\,000 + 4\,600 - 3\,000 - 500 =$) 311 100 (+ 8 100) kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för styrelsen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 311 100 kronor.

[5] 3. Lantbruksstyrelsen: Kostnader för utbetalande av producentbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	140 000	107 698
1955/56 (statsliggaren s. 790)	75 000	
1956/57 (förslag)	72 000	

Lantbruksstyrelsen (skr. 16/8 1955) föreslår, att anslaget för nästa budgetår skall sänkas med 3 000 kronor till 72 000 kronor. Beloppet har beräknats med ledning av de uppgifter, som styrelsen inhämtat från lantbruksnämnderna.

Departementschefen

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av anslaget har jag icke något att erinra. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Lantbruksstyrelsen: Kostnader för utbetalande av producentbidrag för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 72 000 kronor.

[6] 4. Lantbruksnämnderna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	9 339 000	9 465 281
1955/56 (statsliggaren s. 790)	9 457 100	
1956/57 (förslag)	10 320 900	

Y r k a n d e n. Lantbruksstyrelsen (skr. 16/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med ett avrundat belopp av 1 086 000 kronor till 10 543 100 kronor enligt följande beräkning.

1. 10 skogstekniker i Ce 19	123 036	Ökning
2. 6 tekniker i Cf 15—Ce 17	62 856	
3. 6 byggnadskonsulenter i Ca 27 i st. för Ce 27	—	
4. 10 kartritningsbiträden i Ce 11 i st. för Cf 4—Ce 8	11 280	
5. 9 lantbrukskonsulenter i Ca 29 i st. för Ca 27	10 116	
6. 1 kanslibitråde i Ce 11 i st. för Ca 11 å övergångsstat	—	
7. Överförande å ordinarie stat av 13 kontorsbiträden i Ce 8	—	
8. 16 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång i st. för Ca 8	—	
9. Ersättningar till sakkunniga	25 000	
10. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	76 878	
11. Rörligt tillägg	776 900	
	<hr/>	
	1 086 066	

Motiv. 1. Förslag att tillföra lantbruksnämnderna skogligt utbildad personal har återkommit i anslagsäskandena under de senaste åren. Be-
träffande motiveringen hänvisas till IX ht 1955 s. 17—18 (under 1). Nu an-

för styrelsen, att anledningen till att de tidigare förslagen icke vunnit beaktande torde vara att man, innan en dylik åtgärd vidtoges, velat taga del av resultatet av den inom jordbruksrationaliseringsutredningen pågående särskilda utredningen rörande ofullständiga jordbruks förseende med skog. Då denna utredning beräknas vara slutförd inom sådan tid, att dess resultat kan föreläggas 1956 års riksdag, har styrelsen funnit sig i detta sammanhang böra återkomma till denna fråga med ett mera preciserat förslag. Skulle här ifrågavarande önskemål helt tillgodoses, måste nämnderna inom alla mera skogrika län utrustas med minst en skogligt utbildad tjänsteman. För vissa, mindre skogrika områden skulle därjämte avses ett mindre antal dylika tjänstemän, som kunde utnyttjas gemensamt av två eller tre nämnder. Sammanlagt skulle 13—15 tjänster av detta slag behöva inrättas. I avvaktan på ytterligare erfarenheter begränsar sig styrelsen emellertid till att föreslå, att endast tio sådana tjänster nu inrättas, d. v. s. det antal, som måste bedömas motsvara ett helt oundgängligt behov. Enligt de planer, som föreligger, skulle av dessa tjänster en placeras vid en var av nämnderna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län. Innehavaren av den i sistnämnda län placerade tjänsten skulle även biträda nämnden i Älvsborgs läns norra område med utförande av skogliga uppdrag inom Dalsland. Vidare skulle en tjänst placeras vid nämnden i Stockholms län med ett tjänstgöringsområde, omfattande alla mälardalarnas landskapen. Slutligen skulle en tjänst avses för sydvästra Sverige, i huvudsak omfattande landskapen Halland och Västergötland, och en skulle vara gemensam för Kronobergs län, Kalmar läns södra område samt Blekinge och Kristianstads län. Nästa etapp i uppbyggnaden av denna organisation måste i främsta rummet avse en dubbling av tjänsterna i vissa län, i första hand Västernorrlands och Jämtlands län, samt inrättande av en gemensam tjänst för nämnderna i Östergötlands och Jönköpings län samt Kalmar läns norra område.

Tjänsterna föreslås skola tills vidare inrättas som extra ordinarie. Avlagd skogsmästarexamen med goda betyg måste uppställas såsom kompetenskrav. Därjämte måste krävas ett icke ringa mått av personlig erfarenhet, särskilt av skogsvärdering. Med hänsyn härtill finner styrelsen sig icke kunna föreslå lägre begynnelselönegrad än 19. Då den speciella erfarenhet, som här fordras, är svårförvärvad samt tjänsterna torde vara mindre lockande än de eljest inom såväl allmän förvaltning som enskilda företag mera allmänt förekommande rena förvaltningstjänsterna, bör styrelsen för att befattningshavarna skall kunna behållas för någon längre tid inom lantbruksorganisationen ha möjlighet att efter viss tids väl vitsordad tjänstgöring inom organisationen — förslagsvis 1 1/2—3 år, beroende på tidigare förvärvade meriter — befördra sådan tjänsteman till Ce 21. Styrelsen har funnit benämningen skogstekniker vara den, som bäst svarar mot arbetsuppgifterna.

2. Styrelsen hemställde i fjol om förstärkning av icke-ordinarie posten för att göra det möjligt att besätta sex av de då tio vakanta tjänsterna så-

som tekniker å lantbruksingenjörssavdelningarna vid nämnderna. Med förslaget åsyftades huvudsakligen att skapa förutsättningar för ett mera effektivt utnyttjande av särskilt lantbruksingenjörernas arbetskraft genom att förbättra proportionen mellan förrättningsmän och teknisk biträdespersonal. Förslaget tillstyrktes icke av departementschefen. Med hänsyn till arbetsbalansen å lantbruksingenjörssavdelningarna anvisades dock ett belopp av 30 000 kronor till tillfällig förstärkning av avdelningarna.

Av styrelsen betraktades den föreslagna ökningen såsom ett nödvändigt minimum, om en ytterligare försämring av arbetsbalansen å lantbruksingenjörssavdelningarna skulle kunna hindras. Förslaget avsågs även vara en etapp på vägen att återföra avdelningarna till full kapacitet. Det i fjol anvisade beloppet förslår till att bestrida grundlönerna åt fyra tekniker. Styrelsen hemställer nu, under hänvisning till den redogörelse för torrläggningens verksamheten, som intagits i 1955 års statsverksproposition (IX ht s. 18—20), om sådan ytterligare förstärkning av anslagsposten, att återstoden av de vakanta teknikertjänsterna skall kunna besättas under nästa budgetår.

3. Till skillnad från flertalet övriga grupper av tjänster hos nämnderna är alla byggnadskonsulenttjänster uppförda på extra ordinarie stat. Det råder ingen tvekan om att dessa tjänster fyller ett stadigvarande behov inom lantbruksorganisationen. Det synes därför önskvärt, att åtminstone ett visst antal av tjänsterna ombildas till ordinarie tjänster. Som ett led härutinnan föreslår styrelsen nu en ordinariesättning av sex utav tjänsterna.

4. Detta yrkande framfördes redan i fjol. Rörande motiveringen hänvisas till IX ht 1955 s. 20 under 3. Därutöver framhåller styrelsen, att utredning pågår inom styrelsen rörande möjligheterna att rationalisera kartritningspersonalens arbete, särskilt i vad avser utnyttjande av moderna kopieringsmetoder. En förutsättning för en mera allmän övergång till sådana kopieringsmetoder är emellertid, att det grundläggande ritarbetet utföres med stor noggrannhet, vilket i sin tur medför, att stora krav måste ställas på personalens utbildning. Men önskemålet om anställning av kompetenta kartriterskor har även samband med strävandena att utnyttja teknikers och därmed jämförliga befattningshavares arbetskraft mera effektivt genom att överflytta det ritarbete, dessa befattningshavare nu måste utföra, till för sådant arbete utbildade tjänstemän. Såsom tidigare framhållits är avsikten med förslaget icke, att alla vid nämnderna förekommande ritningsgöromål skall utföras av kvalificerade och erfarna kartriterskor. Men nämnderna bör i allmänhet ha tillgång till åtminstone minst ett dylikt biträde med uppgift att dels själv utföra de mera komplicerade göromålen, dels handleda övrig ritpersonal. Anslagsberäkningen förutsätter, att tio kvalificerade kartriterskor skall kunna anställas från och med nästa budgetår.

5. Den av 1948 års riksdag beslutade personalstaten för nämnderna upptog bl. a. 26 ordinarie lantbruksdirektörstjänster i lönegrad 32, 45 ordinarie och 15 extra ordinarie lantbrukskonsulenttjänster i lönegrad 26 samt högst 30 extra ordinarie lantbruksassistenttjänster i reglerad befordringsgång. An-

talet lantbruksassistenttjänster ökades från och med budgetåret 1949/50 till högst 35. Såsom ett resultat av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete har — enligt beslut av 1952 års riksdag (prop. 1952: 241 s. 75; SU 230; rskr. 438) — lantbruksdirektörstjänsterna uppflyttats till Ca 34, åtta ordinarie lantbrukskonsulenttjänster ombildats till biträdande lantbruksdirektörstjänster i lönegrad Ca 31 samt 28 dylika tjänster uppflyttats till Ca 29. Enligt samma beslut har vidare alla övriga lantbrukskonsulenttjänster uppflyttats till lönegrad 27, varjämte antalet extra ordinarie lantbrukskonsulenttjänster utökats till 22 genom ombildning av sju extra ordinarie lantbruksassistenttjänster till dylika tjänster. Fr. o. m. budgetåret 1953/54 har i personalförteckningen för nämnderna varit upptagna två lantbrukskonsulenttjänster i Ce 27 och sex lantbruksassistenttjänster i reglerad befordringsgång, vilka är avsedda för lantbruksstyrelsens, närmast planläggningsbyråns, behov men i organisatoriskt hänseende ansetts böra hänföras till nämnderna. Bortsett från dessa tjänster har nämndernas personalstat såvitt nu är i fråga för närvarande följande utseende:

26 lantbruksdirektörer	i lönegrad Ca 34
8 biträdande lantbruksdirektörer	» » Ca 31
28 lantbrukskonsulenter	» » Ca 29
9 »	» » Ca 27
22 »	» » Ce 27 samt

högst 28 lantbruksassistenttjänster i reglerad befordringsgång.

Genom nyssnämnda ombildning av ett antal konsulenttjänster till biträdande lantbruksdirektörstjänster har ett gammalt önskemål om att dylika tjänster skulle inrättas vid vissa nämnder tillgodosetts; flera av de mest arbetstyngda nämnderna har härigenom blivit bättre rustade att fullgöra sina uppgifter. I övrigt måste differentieringen av den förut med hänsyn till placeringen i lönegrad enhetliga konsulentgruppen sägas ha utfallit på ett icke fullt tillfredsställande sätt. Den genomförda fördelningen av konsulenttjänsterna på lönegraderna 27 och 29 torde väl närmast få ses som resultat av en kompromiss vid de mellan tjänsteförteckningskommittén och vederbörande tjänstemannaorganisation förda förhandlingarna. Det synes då förklarligt, om hänsyn icke kunnat tagas i önskvärd utsträckning till de faktorer, som enligt styrelsens mening bör vara allena utslagsgivande i dylika sammanhang, nämligen arten av vederbörande tjänstemäns arbetsuppgifter och det med dessa förenade ansvaret. Redan i samband med sina anslagsäskanden till 1954 års riksdag anmälde styrelsen, att den, sedan någon längre tids erfarenhet vunnits angående verkningarna av den då nyligen genomförda tjänsteförteckningsrevisionen, torde få anledning att återkomma med förslag till vissa justeringar av densamma. Därvid tänkte styrelsen i främsta rummet på lantbrukskonsulenternas lönegradsplacering. Styrelsen anför härom vidare.

I gällande instruktion (SFS 1948: 349 § 30) förutsättes, att lantbruksnämnd skall vara organiserad på avdelningar, däribland en avdelning för yttre rationalisering under ledning av lantbruksdirektören och en avdelning

för inre rationalisering under ledning av en lantbrukskonsulent. Från början var sålunda avsett, att verksamheten på den yttre rationaliseringens område skulle stå under lantbruksdirektörens direkta ledning; han skulle samtidigt vara nämndens chefstjänsteman och föreståndare för dess avdelning för yttre rationalisering. Detta ansågs motiverat av den yttre rationaliseringens centrala betydelse för nämndens verksamhet samt av ärendenas svårighetsgrad och ofta nog mycket grannliga beskaffenhet. Redan något år efter det att nämnderna startat sin verksamhet, visade det sig dock, att det i praktiken skulle bli omöjligt att med fördel bibehålla en sådan ordning vid alla nämnder. De av styrelsen — första gången år 1949 — framlagda förslagen om inrättande av tjänster såsom biträdande lantbruksdirektör grundade sig på erfarenheter härom. En för alla nämnder lämplig organisation av arbetet med den yttre rationaliseringen kan emellertid svårigen fastställas; så är för övrigt — såsom framgår av det följande — ej heller möjligt i fråga om andra verksamhetsgrenar vid nämnderna. Härför är de lokala förhållandena, arbetsuppgifternas omfattning och sammansättning samt den disponibla arbetskraftens erfarenhet och kompetens i övrigt alltför varierande. Olikheter i dessa och andra hänseenden måste givetvis bli bestämmande vid valet av organisationsform. Organisationen måste även ständigt anpassas efter de från tid till annan skiftande förhållandena vid nämnden. I stort sett kan dock utvecklingen numera sägas ha gått därhän, att lantbruksdirektören i allmänhet blivit så engagerad i sina funktioner såsom chefstjänsteman och i handläggningen av större eller särskilt ansvarskrävande ärenden, att i vart fall större delen av det löpande arbetet med den yttre rationaliseringen, i den mån det icke kan avlastas på en biträdande lantbruksdirektör, måste överlåtas på en eller — vid nämnder med vidsträckta verksamhetsområden — flera konsulenter. I sistnämnda fall fördelas arbetet som regel distriktsvis mellan konsulenter; finnes biträdande lantbruksdirektör, är det vanligt, att denne svarar för ett dylikt distrikt.

Vad angår arbetet med den inre rationaliseringen har däremot den i instruktionen förutsatta organisationsformen med en särskild avdelning för denna verksamhet i allmänhet visat sig vara ändamålsenlig, framför allt inom områden med omfattande dikningsverksamhet. Vid en del nämnder har dock nämnda organisationsform framstått såsom mindre lämplig. Sålunda har det vid vissa större nämnder — särskilt en del norrländska — befunnits ändamålsenligt att distriktsvis fördela några av ifrågavarande arbetsuppgifter mellan konsulenter. Konsulenterna svarar därvid i princip för all nämndens verksamhet inom distriktet. Lantbruksingenjörernas liksom byggnadskonsulenternas verksamhet undantages dock givetvis alltid från en dylik fördelning. Detsamma kan vara fallet med exempelvis täckdikningsverksamheten, som ofta med större fördel skötes av en för nämndens hela verksamhetsområde gemensam konsulent. I dylika fall kan man sålunda tala om en särskild täckdikningsavdelning.

I fråga om den närmare beskaffenheten av de arbetsuppgifter, som enligt vad nyss sagts kan ingå i konsulents åligganden, framhålles att gemensamt för konsulenterna gäller, att de är föredragande i de ärenden, vilkas handhavande anförtrots dem, samt att de skall fördela och övervaka arbetet inom den avdelning eller det distrikt, de är satta att leda. De är vidare — envar inom sitt arbetsområde — skyldiga att själva eller genom dem underställda tjänstemän kontrollera, besiktiga, avsyna och inspektera sådana företag, som åtnjuter statligt stöd, meddela erforderliga anvisningar beträffande däri ingående arbeten o. d. samt utfärda bevis om företags fortgång och fullbordande. De har tillika att övervaka, att de som erhållit lån, lånegaranti eller bidrag till dylikt företag gentemot staten fullgör sina skyldigheter beträffan-

de företagen. Var och en har därjämte att inom sitt eget arbetsområde deltaga i nämndens rådgivnings- och upplysningsverksamhet. Konsulent, som är chef för avdelning för inre rationalisering, har särskilt att svara för att projektering o. d. utföres på ett tekniskt fullgott sätt samt att tillse att nya tekniska rön tillgodogöres, vilket förutsätter, att han även måste svara för viss vidareutbildning av de honom underställda lantbruksinstruktörerna. I fråga om verksamheten med den yttre rationaliseringen kan särskilt framhållas, att denna till väsentlig del består av ofta mycket omfattande utredningar samt förhandlingar med enskilda och bolag och att den ställer stora krav på befattningshavaren, om arbetet skall kunna leda till resultat. Verksamheten är därjämte i sig själv av sådan natur, att den i särskilt hög grad utsätter den ansvarige befattningshavaren för kritik från allmänhetens sida med därav följande obehag och press i arbetet. För de förberedande undersökningarna användes på detta område lantbruksassistenter, lantbruksinstruktörer samt kartritnings- och annan biträdespersonal. Vad slutligen angår de konsulenter, som enligt vad förut anförts erhållit en mera blandad tjänstgöring, sålunda huvudsakligen de som förestår ett distrikt och som i sådan egenskap kan ha att svara för väsentliga delar av såväl den yttre och den inre rationaliseringen som även den sociala jordbruksegenhetsverksamheten framhåller styrelsen, att en dylik sammansättning av arbetsuppgifterna på intet sätt medför, att uppgifternas kvalitet förändras. Den större mångsidigheten i arbetet ställer stora krav på befattningshavaren; bl. a. tvingas han — för att på tillfredsställande sätt kunna fullgöra sina arbetsuppgifter — att följa utvecklingen inom vidare områden än om han endast utnyttjas såsom specialist inom en mera begränsad gren av verksamheten.

Styrelsen framhåller, att de berörda arbetsuppgifterna uppenbarligen är ansvarsfulla och väl kvalificerade. Placeringen av ett antal lantbrukskonsulenter i lönegrad 29 har givetvis också grundats på uppfattningen, att en konsulent, som har tillräcklig erfarenhet och kvalifikationer i övrigt och som erhållit ansvaret för dylika arbetsuppgifter, bör få placeras i sagda lönegrad. Vid avvägande av antalet tjänster i lönegrad 29 måste också beaktas, att denna blir slutlönegrad för de flesta konsulenter. Med hänsyn till dessa förhållanden synes en duktig och i övrigt väl meriterad konsulent, vilken anförtros arbetsuppgifter av den art, som nu berörts, skäligen böra kunna påräkna befordran till lönegrad 29 inom rimlig tid. Detta är angeläget, icke minst för att en tillfredsställande rekrytering till konsulentbanan skall kunna påräknas. Förhållandena i befodringshänseende är emellertid nu ingalunda tillfredsställande, särskilt i jämförelse med vissa personalgrupper i andra verk. Befordran till lönegrad 29 för en välmeriterad konsulent torde normalt icke kunna påräknas förrän omkring det fyrtionde levnadsåret. Det framstår därför som mycket angeläget, att ett visst antal lantbrukskonsulenter i lönegrad 27 uppflyttas till lönegrad 29. Styrelsen föreslår, att nio tjänster uppflyttas till lönegrad 29. Detta bör lämpligen ske genom att de i lönegrad Ca 27 placerade konsulenttjänsterna utbytes mot tjänster i lönegrad Ca 29. Styrelsen nämner i detta sammanhang, att av konsulenter i lönegrad 27 de ordinarie som regel har den längsta tjänstetiden. För det fall, att någon av de sålunda uppflyttade tjänsterna icke bör besättas med tjänstens nuvarande innehavare, torde denne efter anmälan av styrelsen få föras på övergångsstat.

6. I styrelsens personalförteckning för innevarande budgetår finnes upptagna nio kanslibiträdestjänster i Ca 11 å övergångsstat, varjämte föreskrivits, att så länge å övergångsstat uppförda kanslibiträden kvarstår i tjänst motsvarande antal extra ordinarie kanslibiträdestjänster i Ce 11 skall hållas obesatta. Av dessa å övergångsstat uppförda kanslibiträden avgick ett i slutet av föregående budgetår. Antalet dylika tjänster kan därför i nästa budgetårs personalförteckning minskas med en befattningshavare, varjämte medel till avlönande av ersättare för denne bör överföras från ordinarie till icke-ordinarie posten.

7. För närvarande är sex kontorsbiträdestjänster i Ca 8 vakanta. Enligt grunderna för reglerad befordringsgång beräknas 19 kontorsbiträden i Ce 8 den 1 juli 1956 fylla förutsättningarna för erhållande av ordinarie tjänst. 13 extra ordinarie kontorsbiträdestjänster bör sålunda utbytas mot 13 motsvarande tjänster i Ca 8.

8. Av de i nämndernas personalstat för innevarande budgetår uppförda ordinarie kontorsbiträdena uppehåller för närvarande 16 högre extra ordinarie tjänster, och detta beräknas bli förhållandet även under nästa budgetår. Som ersättare för dessa biträden i Ca 8 har anställts biträden i reglerad befordringsgång. I anledning härav bör i avlöningsstaten för budgetåret 1956/57 ett belopp, motsvarande grundlön till 16 kontorsbiträden, överföras från ordinarieposten till icke-ordinarieposten.

9. Till stöd för hemställan om medel till ersättningar till sakkunniga hänvisar styrelsen till den av riksdagens justitieombudsman den 28 december 1954 till Kungl. Maj:t gjorda framställningen om åtgärder för tillgodoseende av nämndernas behov av ökad juridisk sakkunskap (se JO berättelse 1955 s. 281—296) samt styrelsens däröver den 12 februari 1955 avgivna yttrande. I yttrandet anför styrelsen bl. a. följande.

Några tjänster för befattningshavare med juridisk utbildning finnes ej vid nämnderna. Flertalet juridiska ärenden av enklare beskaffenhet, exempelvis granskning av låne- och säkerhetshandlingar, upprättande eller granskning av köpekontrakt i sådana fall, där inga särskilda komplikationer föreligger, sökande av lagfart m. m., ombesörjes av kamreraren eller i vissa fall av lantbruksdirektören eller den konsulent, som handlagt ärendet i övrigt, därest vederbörande har tillräcklig erfarenhet på området. Styrelsen har även utfärdat anvisningar rörande vad som speciellt bör iakttagas i dylika sammanhang. För tillgodoseende av behovet av juridisk sakkunskap i övrigt, exempelvis i ärenden av mera invecklad beskaffenhet eller i mål angående förköp eller andra mål, där nämnd är part, är nämnderna hänvisade till det biträde, som kan erhållas genom utnyttjande av en i nämndernas avlöningsanslag upptagen delpost till biträde av sakkunniga. Sistnämnda delpost uppgår för samtliga nämnder till 50 000 kronor. Ur densamma skall emellertid tillgodoses ej blott behovet av juridisk sakkunskap, utan även behovet av annan sakkunskap. Så till exempel måste anslaget i viss mån utnyttjas för att tillgodose förekommande behov av skoglig expertis. Detta betyder att, även om anslaget så gott som helt toges i anspråk för avlönande av juridiska biträden åt nämnderna, det belopp, som en nämnd genomsnittligt kan påräkna för detta ändamål, icke uppgår till mer än knappt 2 000 kronor om året. Det torde vara uppenbart, att man för

ett belopp av denna storleksordning icke kan påräkna att erhålla en arbetskraft, som i detalj granskar alla förekommande ärenden av juridisk natur eller ställer någon större del av sin dagliga arbetstid till nämndens förfogande. I allmänhet har frågan lösts så, att nämnden träffat avtal med någon person med juridisk utbildning — oftast en länsstyrelsetjänsteman eller annan person i tjänstemannaställning men stundom även en praktiserande advokat — enligt vilket vederbörande åtagit sig att mot ett visst mindre månatligt arvode stå till tjänst med råd och upplysningar i sådana ärenden, som nämnden finner nödigt underställa honom. Det är emellertid självklart, att rådfrågningen därvid måst begränsas till vad som framstått som rimligt i betraktande av arvodets storlek.

Vad beträffar nämndernas verksamhet i dess helhet skulle enligt styrelsen en allsidig bedömning resultera i att nämnderna på det hela taget väl fyllt sina uppgifter. Vad angår den yttre rationaliseringen, som speciellt berörts i justitieombudsmannens skrivelse, har styrelsen med tillfredsställelse konstaterat, att justitieombudsmannen anfört att nämnderna, såvitt han kunnat bedöma vid sina inspektioner, i allmänhet väl förstått att anpassa sin jordpolitiska verksamhet efter de av statsmakterna uppdragna riktlinjerna. Styrelsen anser det vidare nödvändigt att understryka, att nämnderna särskilt i sin verksamhet för främjande av den yttre rationaliseringen lätt blir ställda i synnerligen svårbedömda situationer. Detta beror delvis på att nämnderna ofta är nödsakade att träffa avgöranden i kontroversiella frågor, där starka intresse motsättningar föreligger mellan olika enskilda parter — exempelvis i ett förköpsärende, där köparens intresse av att få behålla fastigheten kolliderar med intresset hos den granne, som önskar erhålla tillskottsjord — eller där avgörandet eljest har stor ekonomisk betydelse för den enskilde — exempelvis i ärenden angående tillstånd enligt jordförvärvslagen. Det är ej ägnat att förvåna, att nämndens avgöranden i dylika ärenden kan framkalla kritik eller missnöje hos den, som avgörandet gått emot. Att, som man ibland synes vilja göra, taga förekomsten av dylik kritik i och för sig som bevis på att nämnderna icke skulle fullgöra sina uppgifter på ett riktigt sätt är helt obefogat.

Nämndernas svårigheter har emellertid till stor del även berott på att de haft att tillämpa en ny lagstiftning, som dels haft vissa svagheter i sin konstruktion, dels även i övrigt erbjudit svårigheter i tillämpningen. Styrelsen tänker här bl. a. på förhållandet mellan förköpslagen och jordförvärvslagen, där det stundom kan vara ytterligt svårt för att ej säga omöjligt att göra någon klar åtskillnad mellan de omständigheter, som får beaktas vid tillämpningen av den ena respektive den andra lagen. De frågor av juridisk natur, som uppkommit vid tillämpningen av sagda lagar, har vidare även i övrigt ofta varit av sådan natur, att det icke rimligen synes böra läggas nämnderna till last, om de i några fall i avsaknad av tillräcklig juridisk expertis handlat på ett sätt, som senare bedömts som felaktigt. Som exempel på de svårigheter, nämnderna ställts inför, kan för övrigt nämnas, att vederbörande nämnd i ett par av de i justitieombudsmannens skrivelse berörda fall, där nämnden enligt justitieombudsmannens uppfattning förfarit felaktigt, handlat i överensstämmelse med råd, som nämnden erhållit av sin juridiske rådgivare respektive vid förfrågan hos styrelsen.

Lika viktigt som det är, att nämndernas avgöranden är sakligt välgrundade och ägnade att främja jordbrukets utveckling i den riktning, som det allmänna angivit såsom önskvärd, lika viktigt är det emellertid självfallet också, att ärendena handlägges på ett ur formell synpunkt tillfredsställande sätt och framför allt att intet förekommer, som kan innebära ett åsidosättande av rättssäkerhetens krav. Styrelsen instämmer därför helt i det

önkemål om förstärkning av nämndernas juridiska sakkunskap, som justitieombudsmannen uttalat. I detta sammanhang bör erinras om att styrelsen, sedan lanbruksorganisationen inrättades, vid tre olika tillfällen, nämligen åren 1948, 1949 och 1951, hemställt om höjning av anslagsposten till sakkunniga vid nämnderna, vilken skulle ha satt styrelsen i stånd att förstärka den juridiska rådgivningen vid nämnderna. Sålunda begärdes år 1948 en höjning av anslagsposten med 50 000 kronor och de båda följande åren en höjning med vardera gången 25 000 kronor. Ingen av dessa framställningar har emellertid bifallits, utan posten är alltså upptagen med samma belopp, 50 000 kronor, som under organisationens första verksamhetsår.

Vad angår det sätt, på vilket nämndernas behov av ökad juridisk sakkunskap bör tillgodoses, framhåller styrelsen, att det icke torde vara möjligt eller ens lämpligt att vid varje nämnd inrätta en tjänst för en befattningshavare med juridisk utbildning. Styrelsen anser i stället den lämpligaste vägen vara, att nämnderna liksom hittills får anlita utomstående juridisk sakkunskap men att anslaget för detta ändamål höjes så, att nämnderna verkligen kan få biträde av dylik sakkunskap i den utsträckning, som förhållandena påkallar. Det skulle vidare vara av värde, om styrelsen hade möjlighet att i större utsträckning än vad nu är fallet fortlöpande tillhandagå nämnderna med råd och anvisningar i juridiska ärenden. Härför torde emellertid erfordras en förstärkning av den juridiska arbetskraften hos styrelsen. Det synes icke uteslutet, att en sådan förstärkning — vilken för övrigt är önskvärd även ur andra synpunkter än dem, som här berörts — kan åstadkommas utan kostnadsökning för statsverket, nämligen genom en ändring av en redan befintlig tjänst. Styrelsen anser sig därför icke böra framlägga förslag om att någon ny tjänst nu skall inrättas vid styrelsen för detta ändamål. Däremot synes det angeläget, att önskemålet om en förstärkning av den juridiska sakkunskapen vid nämnderna skall bli tillgodosett så snart som möjligt.

10 och 11. Uppräkningarna under dessa punkter avser automatiska utgiftsstegringar.

Y t t r a n d e. *Statens lönenämnd*, som yttrat sig endast angående förslagen, avseende tio skogstekniker i Ce 19 samt nio lanbrukskonsulenter i Ca 29 i stället för Ca 27, tillstyrker att skogsteknikerna skall placeras i lönegrad 17. Förslaget rörande lanbrukskonsulenterna kan lönenämnden icke biträda.

Departementschefen

Vad angår lanbruksstyrelsens hemställan om inrättande av tio skogsteknikertjänster i Ce 19, torde jag få erinra om att jag vid behandlingen av lanbruksstyrelsens avlöningsanslag har med hänsyn till styrelsens och lanbruksnämndernas ökade behov av sakkunskap på skogens område tillstyrkt, att posten under samma anslag till ersättningar till sakkunniga för detta ändamål skall uppräknas med 14 000 kronor till 35 000 kronor. Jag har därvid utgått ifrån att hemställan om anvisande av särskilda medel till skogstekniska tjänster vid nämnderna icke vinner bifall.

Beträffande förslaget att inrätta sex teknikertjänster i Cf 15—Ce 17 vill jag fästa uppmärksamheten på att förra årets riksdag med anledning av

enahanda hemställan anvisade ett belopp av 30 000 kronor till förstärkning av lantbruksingenjörssavdelningarna. Jag är därför icke beredd att biträda det nu framlagda förslaget. Den av styrelsen föreslagna lönegradsuppflyttningen av tjänsterna såsom lantbrukskonsulent och kartritningsbiträde kan jag icke heller tillstyrka.

Såsom styrelsen framhållit är det angeläget, att önskemålet om en förstärkning av den juridiska sakkunskapen vid nämnderna blir tillgodosett. Jag förordar därför, att den i nämndernas avlöningsstat upptagna posten ersättningar till sakkunniga för ändamålet skall höjas med 10 000 kronor till 60 000 kronor.

Av styrelsens övriga förslag tillstyrker jag, att jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången 13 av de nuvarande kontorsbiträdena i Ce 8 skall överföras å ordinarie stat. Vidare bör under icke-ordinarieposten medel beräknas till ett kanslibitråde och 16 kontorsbiträden i stället för till motsvarande tjänster i respektive Ca 11 å övergångsstat och Ca 8. Därvid förutsätter jag emellertid, att sistnämnda ordinarie kontorsbiträdestjänster skall hållas vakanta, så länge innehavarna av tjänsterna uppehåller högre extra-ordinarie tjänster. Styrelsens förslag om ordinariesättning av sex byggnadskonsulenter i Ce 27 bör icke föranleda någon åtgärd.

Jämlikt övergångsbestämmelserna vid omorganisationen år 1945 av lantbruksingenjörssorganisationen (kung. 1945: 353) skall ersättning utgå till förrättningsman för arbete, som utförts före den 1 juli nämnda år. Lantbruksstyrelsen har, i den mån ersättningen influerats, gottgjort förrättningsmännen härför. Ersättningsbelopp å tillhoppa högst 60 000 kronor, avseende icke slutförda förrättningar, återstår. Enär flera förrättningsmän förflyttats eller pensionerats, är det angeläget, att kvarstående ärenden nu slutligt regleras. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde det böra ankomma på lantbruksstyrelsen att — i enlighet med bestämmelser som meddelas av Kungl. Maj:t — av tillgängliga medel förskottsvis utbetala ersättningar till sammanlagt belopp å högst 60 000 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit behöver förevarande anslag uppräknas med 10 000 kronor. Emellertid tillkommer vissa utgiftsökningar av automatisk karaktär. Med anledning av 1955 års lönerreglering bör anslaget höjas med 776 900 kronor. Vidare föranleder beräknade löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befordringsgång en ökning med i runt tal 76 900 kronor. Sammanlagt behöver alltså anslaget höjas med 863 800 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 4 536 700 (+ 9 400) kronor;
 arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 170 000 (oförändrat) kronor;
 ersättningar till sakkunniga 60 000 (+ 10 000) kronor;
 ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän 100 000 (oförändrat) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 3 468 000 (+ 52 100) kronor; rörligt tillägg 1 986 200 (+ 792 300) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (4 536 700 + 170 000 + 60 000 + 100 000 + 3 468 000 + 1 986 200 =) 10 320 900 (+ 863 800) kronor.

Å personalförteckningen bör antalet kanslibiträdestjänster i Ca 11 å övergångsstat minskas med en. Vidare bör i förteckningen jämlikt grunderna för reglerad befordringsgång uppföras ytterligare 13 kontorsbiträden i Ca 8.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantbruksnämnderna, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	4 536 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	170 000
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	60 000
4. Ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän, <i>förslagsvis</i>	100 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.....	3 468 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 986 200

Summa kronor 10 320 900

c) till *Lantbruksnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 10 320 900 kronor.

[7] 5. *Lantbruksnämnderna*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	2 357 000	2 261 804
1955/56 (statsliggaren s. 792)	2 592 000	
1956/57 (förslag)	2 703 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 16/8 1955) föreslår, att anslaget skall höjas med 100 600 kronor till 2 692 600 kronor enligt följande beräkning.

	1955/56	Ökning
1. Reseersättningar	1 950 000	80 000
2. Övriga expenser	520 000	20 600
		<hr/> 100 600

Motiv. 1. För innevarande budgetår har posten — sedan styrelsen äskat, att densamma skulle ökas med 420 000 kronor — uppförts med ett från 1 800 000 kronor till 1 950 000 kronor höjt belopp. I avvaktan på ytterligare erfarenheter rörande belastningen å posten föreslår styrelsen f. n. icke annan höjning än den, som betingas av de under föregående anslagspunkt framlagda förslagen om viss utökning av personalen vid nämnderna. Styrelsen framhåller, att belastningen under förra budgetåret icke är ägnad att ge några säkra hållpunkter för en bedömning av det framtida medelsbehovet. Huvudsakligen beroende på de synnerligen ogynnsamma väderleksförhållandena understeg nämligen förbrukningen under senare hälften av detta budgetår den beräknade förbrukningen med icke mindre än omkring 150 000 kronor.

Enligt nämnda förslag om utökning av personalen skall tio nya tjänster såsom skogstekniker inrättas samt medel anvisas för besättande av sex vakanta teknikertjänster. För envar av dessa tjänster synes resekostnaderna böra upptagas med i genomsnitt 5 000 kronor. Den erforderliga höjningen av anslagsposten kan därför beräknas till omkring 80 000 kronor.

2. Av ökningen motiveras 11 000 kronor med stegrade kostnader i anledning av nytt kollektivavtal för städerskepersonalen. I övrigt sammanhänger höjningen med förslagen om utökning av personalen. Då varje nytillkommande befattningshavare kan beräknas medföra en kostnadsökning av lägst 600 kronor, föreslås posten av denna anledning skola höjas med $(16 \times 600 =) 9\,600$ kronor.

Departementschefen

Vad angår posten reseersättningar får jag erinra om att jag under föregående anslagspunkt förklarat mig icke kunna tillstyrka inrättandet av de nya tjänster vid lantbruksnämnderna, som lantbruksstyrelsen föreslagit. Därmed bortfaller denna anledning för höjning av posten. Däremot påkallar de höjda järnvägstaxorna en uppräknig av densamma med 100 000 kronor. Posten bör alltså för nästa budgetår upptagas med 2 050 000 kronor. Beträffande posten övriga expenser förordar jag med hänsyn till ökade utgifter till följd av nytt kollektivavtal med städerskepersonalen en uppräknig med 11 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, bör lantbruksnämndernas omkostnadsanslag för nästa budgetår uppföras med $(2\,592\,000 + 100\,000 + 11\,000 =) 2\,703\,000$ kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för nämnderna.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 703 000 kronor.

[8] 6. Lantbruksnämnderna: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1954/55	50 000	32 182	18 407
1955/56 (statsliggaren s. 793) ..	60 000		
1956/57 (förslag)	55 000		

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 16/8 1955) föreslår, att anslaget skall upptagas med ett belopp av 100 000 kronor.

M o t i v. Beräkningen av medelsbehovet under nämndernas omkostnadsanslag har såsom tidigare gjorts med utgångspunkt från att särskilda medel skall anvisas under förevarande anslag till erforderlig nyanskaffning av inventarier. Den odisponerade behållningen å anslaget utgör för närvarande 75 000 kronor. Härav kan ett belopp av minst 60 000 kronor beräknas åtgå för utrustning m. m. till sex lantbruksnämnder, som inflyttat eller under innevarande budgetår inflyttat i nya lokaler. Under nästa budgetår beräknas ytterligare fyra nämnder kunna inflytta i nya och mera ändamålsenliga lokaler. Kostnaderna i samband därmed har preliminärt beräknats till omkring 56 000 kronor.

Behovet av medel för nyanskaffning av inventarier i övrigt uppskattas enligt från nämnderna infordrade uppgifter till sammanlagt omkring 102 000 kronor, varav cirka 37 000 kronor belöper sig på möbler, kontorsmaskiner och dylikt samt återstoden, 65 000 kronor, på instrument och annan fältutrustning. Behovet torde intill ett belopp av 15 000 kronor kunna täckas med medel, som anvisats för innevarande budgetår. Det därefter återstående behovet synes böra fördelas på de närmast följande budgetåren. För nästa budgetår föreslår styrelsen, att 44 000 kronor upptages för ändamålet.

Vad särskilt beträffar instrumentutrustningen framhåller styrelsen, att nämnderna redan från sin tillkomst arbetat med en otillräcklig samt till stor del föråldrad och sliten instrumentuppsättning. Under de senast förflutna budgetåren har endast 10 000 kronor årligen kunnat disponeras för inköp av instrument. Denna summa har icke tillnärmelsevis räckt till att ersätta den årliga förslitningen. Situationen har därför ytterligare försämrats. Under senaste året har styrelsen sökt bemästra svårigheterna genom tillfälliga lån av instrument mellan olika nämnder och därjämte genom lån från lantmäteristyrelsen av en del äldre instrument, som icke längre är i bruk. Bristerna i instrumentuppsättningen vållar emellertid betydande svårigheter i organisationen av fältarbetet. Det kan icke undvikas, att arbetet på sina håll fördröjes genom att flera befattningshavare måste samsas om samma instrument eller genom att instrument i mindre gott skick måste användas. Det är enligt styrelsens mening icke försvarligt att låta arbets effektiviteten bli eftersatt av brist på nödiga instrument. För innevarande budgetår har under omkostnadsanslaget upptagits en särskild post å 25 000 kronor för ersättningsanskaffning av instrument och annan fältutrustning.

Till grund härför ligger en av styrelsen framlagd kalkyl, utvisande att kostnaderna för en tillfredsställande årlig ersättningsanskaffning för instrument och annan fältutrustning uppgår till sagda belopp. Härutöver erfordras emellertid medel för komplettering av utrustningen.

Departementschefen

Lantbruksstyrelsen har för här ifrågakarande ändamål begärt en höjning av anslaget till 100 000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att begränsa utgifter av investeringskaraktär, kan jag icke förorda större medelsanvisning för nästa budgetår än 55 000 kronor. I förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär detta en minskning med 5 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Lantbruksnämnderna: Utrustning för budgetåret 1956/57* anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[9] 7. *Lantbruksnämnderna: Ersättningar åt Ortsombuden*

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	300 000	267 577
1955/56 (statsliggaren s. 793)	275 000	
1956/57 (förslag)	275 000	

Lantbruksstyrelsen (skr. 16/8 1955) föreslår, att anslaget för nästa budgetår skall uppföras med oförändrat belopp.

Jag biträder lantbruksstyrelsens yrkande och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Ersättningar åt Ortsombuden* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 275 000 kronor.

[10] 8. *Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer*

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	125 000	40 620
1955/56 (statsliggaren s. 793)	100 000	
1956/57 (förslag)	75 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 16/8 1955) hemställer, att anslaget skall upptagas med ett till 75 000 kronor minskat belopp.

M o t i v. Även under det nu gångna budgetåret har de medel, som förbrukats, förutom för färdigställande av några äldre regionala jordbruksplaneringar, huvudsakligen använts för befolkningsutredningar rörande vissa landsbygdsområden, för utredning i samråd med 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning om behovet av komplettering av ofullständiga jord-

bruk med skog samt för den medverkan, som lantbruksorganisationen såsom företrädare för landsbygds- och jordbruksintressen lämnat i vissa regionplaner.

Planeringsverksamheten kommer även i fortsättningen att bedrivas i den omfattning, som påkallas av särskilt aktuella och trängande spørsmål. Bland sådana kan nämnas medverkan i den s. k. Bohuslänsutredningen och i av arbetsmarknadsstyrelsen planerade undersökningar beträffande vissa landsbygdsområden.

Medelsförbrukningen varierar med arbetsuppgifterna från år till år. Det möter därför vissa svårigheter att uppskatta behovet för kommande år. Anslaget bör givetvis avvägas så, att angelägna utredningar icke måste eftersättas på grund av brist på medel. Styrelsen anser sig emellertid kunna föreslå, att anslaget för nästa år uppföres med ett till 75 000 kronor reducerat belopp.

Departementschefen

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av anslaget har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[11] 9. Lantbruksattachéer: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	215 700	212 593
1955/56 (statsliggaren s. 794)	241 500	
1956/57 (förslag)	316 100	

För budgetåret 1955/56 har under förevarande anslag beräknats 161 800 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 68 800 kronor till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och 10 900 kronor till rörligt tillägg.

Vid behandlingen i föl av förevarande anslagspunkt anförde jag — med anledning av en utav Sveriges lantbruksförbund gjord hemställan om åtgärder för att få Sveriges delegation hos Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) i Paris utökad med en jordbruksexpert, vilken samtidigt borde knytas till den svenska beskickningen i Paris — att jag icke var beredd att för det dåvarande föreslå någon sådan åtgärd. För att snabbt kunna tillgodose ett eventuellt aktualiserat behov under nästa budgetår skulle dock Kungl. Maj:t äga att, därest så prövades nödigt, bestrida kostnaderna för en dylik expert ur förevarande anslag samt anslaget till lantbruksattachéernas omkostnader. Genom beslut den 30 december 1955 har Kungl. Maj:t, räknat från och med den 1 augusti 1955, förordnat en re-

presentant i jordbruksfrågor vid delegationen hos OEEC och meddelat föreskrifter angående dennes avlöningsförmåner. Med anledning härav torde arvodesposten böra uppräknas med 65 000 kronor.

Arvodesposten bör vidare på grund av beräknade förändringar i fråga om prisutjämnings tillägg och hyresbidrag åt lantbruksattachén i London och lantbruksrepresentanterna höjas med tillhoppa 9 600 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör lantbruksattachéernas avlöningsanslag för nästa budgetår uppföras med (236 400 + 68 800 + 10 900 =) 316 100 (+ 74 600) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksattachéer, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	236 400
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	68 800
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10 900

Summa kronor 316 100

b) till *Lantbruksattachéer*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 316 100 kronor.

[12] 10. *Lantbruksattachéer*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	47 000	53 543
1955/56 (statsliggaren s. 796)	47 000	
1956/57 (förslag)	57 000	

Såsom jag anført under nästföregående anslagspunkt har Kungl. Maj:t numera förordnat en representant i jordbruksfrågor vid Sveriges delegation hos Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) i Paris. Med anledning härav torde under förevarande anslag böra beräknas ett belopp av 10 000 kronor till representantens resekostnader och expenser. Anslaget bör således uppföras med 57 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat för anslagets användning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksattachéer*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 57 000 kronor.

C. Skogs- och lantbruksakademien m. m.

[13] 1. Skogs- och lantbruksakademien: Avlöningar¹

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	42 700	44 770
1955/56 (statsliggaren s. 796).....	43 700	
1956/57 (förslag).....	47 500	

Y r k a n d e n. *Lantbruksakademien* (skr. 25/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 42 800 kronor till 86 500 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning
1. 1 sekreterare i Co 15 i st. för Ca 37	3 072
2. 1 akademijägmästare i Ca 34	26 364
3. Bidrag till övrig arbetskraft å kansliet	9 516
4. 1955 års lönerreglering	3 884
	<hr/>
	Summa kronor 42 836

M o t i v. 1. Av enahanda skäl som återopats sedan flera år tillbaka anser akademien, att dess sekreterare icke bör ha lägre löneställning än professor vid lantbrukshögskolan. Det är av avgörande betydelse för akademiens fortsatta verksamhet, att sekreterartjänsten gives en löneställning, som svarar mot arten och omfattningen av arbetsuppgifterna. Detta är f. n. icke fallet. Skälen för den föreslagna lönegradsuppflyttningen blir ännu starkare om, i enlighet med akademiens förslag den 18 juli 1955, akademien omorganiseras och dess verksamhet utvidgas på det skogliga området. Akademien förutsätter slutligen, att vid bifall till förevarande förslag det särskilda arvode å 2 000 kronor, som sekreteraren i egenskap av ledamot och sekreterare i jordbrukets forskningsråd nu åtnjuter från anslaget till Bidrag till lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m., skall upphöra att utgå.

2. Akademien erinrar om att den i nyssnämnda omorganisationsförslag räknat med att kansliet behöver ökas med bl. a. två biträdande sekreterare, därav en akademiagronom och en akademijägmästare. Ehuru akademien kan väntas bli i stånd att fungera såsom i omorganisationsförslaget förutsatts endast om båda dessa tjänster är tillsatta, anser sig akademien dock i avbidan på närmare erfarenheter nu böra begära medel endast för inrättandet av akademijägmästartjänsten. Denna får nämligen anses oundgängligen nödvändig, om akademiens skogliga verksamhet skall kunna utvecklas tillfredsställande. Med hänsyn till vikten av att en kompetent kraft skall kunna för-

¹ Tidigare rubrik Lantbruksakademien: Avlöningar.

värvas, bör tjänsten icke placeras lägre än i lönegrad 34, d. v. s. lika med exempelvis laborator vid skogshögskolan.

3. Ifrågavarande belopp, som upptages under en ny, särskild anslagspost med angivna beteckning i akademiens avlöningsstat, motsvarar lönen till ett kanslibitråde. Yrkandet grundar sig på omorganisationsförslaget och motiveras med att en omedelbar förstärkning även av biträdespersonalen är erforderlig med hänsyn särskilt till den skogliga verksamheten.

4. Ökningen är av automatisk karaktär.

Y t t r a n d e. *Statens lönenämnd* finner icke skäl tillstyrka lönegradsuppflyttningen av sekreterartjänsten. Vad angår övriga förslag anser nämnden, att akademijägmästaren bör placeras i lönegrad 31 och att förstärkning av biträdespersonalen bör ske genom anställande av ett skriv- och kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Departementschefen

Jag torde få erinra om att Kungl. Maj:t den 22 september 1955 fastställt nya stadgar för akademien. I samband därmed har dennas namn ändrats till skogs- och lantbruksakademien. Med hänsyn härtill torde de anslag, som avser akademien, erhålla motsvarande ändrade benämningar.

Vad härefter angår de föreslagna personalförstärkningarna motiveras dessa, såsom framgår av det föregående, med den utvidgning av akademiens arbetsuppgifter på det skogliga området, som är den huvudsakliga innebörden av omorganisationen. Det oaktat anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka yrkandet att nya tjänster skall fr. o. m. nästa budgetår inrättas hos akademien. Ej heller kan jag biträda förslaget om lönegradsuppflyttning av akademiens sekreterare. Ifrågavarande anslag bör följaktligen icke ändras i vidare mån, än att posten till rörligt tillägg bör uppräknas med i runt tal 3 800 kronor på grund av 1955 års lönereglering.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för skogs- och lantbruksakademien, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	43 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	11 000
	<hr/>
	Summa kronor 54 000

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l

Av skogs- och lantbruksakademiens medel	6 500
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 47 500

b) till *Skogs- och lantbruksakademien: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 47 500 kronor.

[14] 2. *Skogs- och lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.*¹

	Anslag
1954/55	19 000
1955/56 (statsliggaren s. 796)	19 000
1956/57 (förslag)	20 000

Y r k a n d e. *Lantbruksakademien* (skr. 25/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 2 000 kronor till 21 000 kronor.

M o t i v. Akademien framhåller, att kostnaderna för löner till den vid biblioteket och museet anställda personalen samt för anskaffning och bindning av litteratur m. m. under budgetåret 1954/55 uppgick till ca 31 300 kronor. Härtill kom utgifter för löner till den för biblioteket och kansliet gemensamma personalen, hyra för bibliotekets lokaler, underhållskostnader för museet samt allmänna omkostnader och expenser m. m. En betydande del av akademiens egna resurser tages sålunda i anspråk för här ifrågasvarande ändamål. Den nu begärda anslagshöjningen syftar därför endast till att bereda akademien viss kompensation för inträdda löneökningar samt för ökade kostnader för litteraturanskaffning och bindning m. m.

Departementschefen

Med hänsyn till de anförda ökade kostnaderna för litteraturanskaffning och bokbindning tillstyrker jag, att anslaget skall uppräknas med 1 000 kronor till 20 000 kronor för nästa budgetår. I anslutning till vad som anförts under nästföregående anslagspunkt torde vidare anslagets rubrik böra ändras till *Skogs- och lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.* Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogs- och lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

[15] 3. *Bidrag till skogs- och lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m.*²

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	54 300	53 696
1955/56 (statsliggaren s. 797)	56 700	
1956/57 (förslag)	60 100	

¹ Tidigare rubrik *Lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.*

² Tidigare rubrik *Bidrag till lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m.*

Y r k a n d e n. *Jordbrukets forskningsråd* (skr. 25/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 10 300 kronor till 67 000 kronor enligt följande beräkning.

	1955 56	Ökning
1. Avlöning åt förste byråsekreteraren hos rådet	21 100	1 700
2. Övrig arbetskraft	6 700	1 100
3. Expenser	5 500	500
4. Reseersättningar	8 000	1 000
5. Särskilda utredningar	4 000	1 000
6. Publicering	—	5 000
		<hr/>
		10 300

M o t i v. 1. Ökningen hänför sig till 1955 års lönereglering och är sålunda av automatisk karaktär.

2. Även beträffande denna post medför nyssnämnda lönereglering en automatisk uppräknig, nämligen med ett avrundat belopp av 700 kronor. Höjningen i övrigt, 400 kronor, utgör avgift till statens pensionsanstalt för pensionering av rådets kanslibitråde. Rådet framhåller därvid, att det med hänsyn till betydelsen av att kunna behålla duglig personal är angeläget, att den mera permanenta delen av biträdespersonalen nu, då verksamheten pågått i tio år, tillförsäkras pensionsrätt.

3. Ökningen motiveras med de stegrade material- och städningskostnaderna m. m.

4. Till stöd för detta förslag återopas dels höjningen av järnvägarnas persontaxor, dels den ökade verksamhetens krav på flera resor.

5. Från denna post bestrides bl. a. kostnaderna för utredningar i anslutning till konferenser och överläggningar mellan olika forskare för planläggning av gemensamma forskningsarbeten, genom vilken samordning och rationalisering ett förbättrat utnyttjande av tillgängliga medel åstadkommit. Enligt rådet har behovet av ifrågavarande utredningar ökat.

6. Under denna punkt upprepar rådet sitt flera gånger tidigare gjorda yrkande, att en särskild ny anslagspost till publicering skall upptagas i staten. Därvid framhålles, att det möter svårigheter att erhålla plats i tidskrifter och andra publikationer för de mera omfattande utredningar, vilka rådet låtit utföra. Detsamma gäller i fråga om redogörelser för de med understöd från rådet verkställda lagringsförsöken samt i vissa fall även beträffande redogörelser för större forskningsarbeten, till vilka rådet lämnat anslag.

Slutligen må nämnas att rådet förutsätter, att samtliga från anslaget utgående arvoden skall höjas därest en allmän arvodeshöjning kommer till stånd.

Y t t r a n d e. *Lantbruksakademien* tillstyrker rådets förslag och framhåller särskilt, att det synes väl motiverat, att omförmälda kanslibitråde beredes pensionsrätt. Under hänvisning till sitt förslag under akademiens avlö-

ningsanslag om förbättring av sekreterarens lönegradsplacering erinrar akademien vidare om att vid bifall därtill det från förevarande anslag utgående arvodet till denne såsom ledamot och sekreterare i forskningsrådet förutsatts icke längre skola utgå.

Departementschefen

Vid behandlingen av skogs- och lantbruksakademiens avlöningsanslag har jag förklarat mig icke kunna tillstyrka förslaget om lönegradsuppflyttning av akademiens sekreterare. Under förevarande anslag upptaget arvode till denne såsom ledamot och sekreterare i forskningsrådet bör därför bibehållas oförändrat. Vad härefter angår rådets anslagsaskanden tillstyrker jag, att posten till expenser skall höjas med 500 kronor till 6 000 kronor. Med hänsyn till höjningen av järnvägarnas persontaxor vill jag vidare föreslå en uppräknig av posten till reseersättningar med 500 kronor till 8 500 kronor. I övrigt anser jag mig emellertid blott kunna förordade sådana anslagsökningar, som är av automatisk natur. Posten till avlöning åt förste byråsekreteraren hos rådet bör sålunda höjas med 1 700 kronor till 22 800 kronor samt posten till övrig arbetskraft med 700 kronor till 7 400 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat, bör förevarande anslag — vars rubrik torde böra ändras i enlighet med vad jag anfört under nyssnämnda avlöningsanslag — för nästa budgetår uppföras med (56 700 + 500 + 500 + 1 700 + 700 =) 60 100 (+ 3 400) kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skogs- och lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 60 100 kronor.

[16] 4. Främjande av forskning på jordbrukets område m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	350 000	334 787
1955/56 (statsliggaren s. 798)	550 000	
1956/57 (förslag)	750 000	

Y r k a n d e. *Jordbrukets forskningsråd* (skr. 29/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 450 000 kronor till 1 000 000 kronor.

M o t i v. Forskningsrådet framhåller, att under de senare åren tillkommit åtskilliga forskningsområden, vilkas bearbetande är av stor betydelse för jordbrukets utveckling. Genom den naturvetenskapliga forskningens upptäckter har sålunda nya och vidsträckta arbetsfält öppnats för den tillämpade jordbruksforskningen. Såsom exempel härpå nämnes utnyttjandet av isotoper inom forskningen på bl. a. växtnäringens, växtpatologiens och veterinärmedicinens områden samt användningen av olika slags joniserande strålning inom mutationsforskningen. Nya vägar har även öppnat sig

för forskningen rörande lantbruksväxternas övervintring, växtäggvitans uppbyggnad och sammansättning hos olika arter samt jordbrukets drifts-ekonomi. Av icke mindre betydelse är de problem, som gäller åtgärder till förebyggande eller motverkande av sjukdomar och skador på den växande grödan. Vidare har vid flera tillfällen framhållits behovet av försök och forskning för en allsidig bedömning på längre sikt av olika växtföljder och odlingssystem. Slutligen påkallar jämväl den lantbruksekonomiska och den lantbrukssociologiska forskningen ökad uppmärksamhet.

På grund av den hittillsvarande medelsknappheten har det emellertid icke varit möjligt för rådet att göra de insatser för forskningen, som varit önskvärda. De belopp, som äskats av olika forskare, har sålunda väsentligt överskridit de tillgängliga medlen. Därvid är ändock att märka, att i många fall förfrågningar om anslag göres underhand men sedan icke fullföljes i form av skriftliga ansökningar, när upplysning lämnats om den knappa medelstillgången. Enligt rådet bör i detta sammanhang vidare beaktas, att en icke obetydlig del av de medel, som ställes till rådets förfogande, är bunden genom att tidigare anslagstilldelningar i vissa fall avser fleråriga forskningsarbeten. Bl. a. på grund härav stod vid ingången av budgetåret 1955/56 blott 9 656 kronor till förfogande för att tillgodose under budgetåret uppkommande anslagsbehov.

Det anförda visar enligt rådet, att jordbruket är påfallande dåligt tillgodosett, då det gäller anslag till forskningsändamål. Detta förhållande blir ännu mera påtagligt, om jämförelse göres med motsvarande anslag inom andra områden. Rådet finner det därför nödvändigt, att ifrågavarande anslag skall höjas högst avsevärt. Ett ytterligare skäl härför är, att hittillsvarande tillskott å 55 000 kronor från enskilt håll till mutationsforskningen icke längre kan påräknas. Då därtill kommer att till denna forskning behöver anvisas 20 000 kronor såsom kompensation för kostnadsstegringar, erfordras alltså enbart för ifrågavarande forskningsändamål (155 000 + 55 000 + 20 000 =) 230 000 kronor för nästa budgetår.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden anser rådet för sin del, att förevarande anslag måste uppföras med minst 1 000 000 kronor för budgetåret 1956/57, om jordbruksforskningens mest trängande behov av ekonomiskt understöd skall kunna tillgodoses. Av beloppet avses, såsom nyss nämnts, 230 000 kronor för mutationsforskning. Återstoden föreslås skola fördelas med 250 000 kronor på lagringsforskning och med 520 000 kronor på övriga forskningsändamål.

Departementschefen

Jag vill erinra om att förevarande anslag uppräknades med 200 000 kronor för innevarande budgetår. Med hänsyn till den grundläggande betydelse, som forskningen på jordbrukets område har för jordbruksnäringen, anser jag emellertid i likhet med forskningsrådet en ytterligare väsentlig höjning av anslaget väl motiverad. Jag vill sålunda föreslå en anslagsuppräkning

med samma belopp som för innevarande budgetår eller med 200 000 kronor. Anslaget bör följaktligen uppföras med (550 000 + 200 000 =) 750 000 kronor för nästa budgetår. Vad angår anslagets fördelning har jag icke något att erinra mot forskningsrådets beräkning av medelsbehovet till mutationsforskning. För detta ändamål bör alltså avses 230 000 kronor. Återstående del av anslaget bör disponeras enligt samma grunder som hittills, d. v. s. omkring en tredjedel därav bör användas för främjande av lagringsforskning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Främjande av forskning på jordbrukets område m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

[17] 5. Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	804 700	801 099
1955/56 (statsliggaren s. 798)	835 300	
1956/57 (förslag)	913 000	

Y r k a n d e n. *Styrelsen för statens växtskyddsanstalt* (skr. 17/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 229 800 kronor till 1 065 100 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning
1. Tjänsteförändringar m. m.	
a) 1 föreståndare i Co 15 i st. för Ca 37	5 280
b) 1 förste assistent i Ce 29 i st. för Ce 27	2 040
c) 1 förste assistent i Ce 27 i st. för Cg 27	—
d) 2 assistenter i reglerad befordringsgång i st. för Cg-placering	—
e) 1 förman i Ce 14 i st. för 1 vaktmästare i Ce 12	750
f) Extra skrivhjälp	2 000
2. Personalförstärkningar	
a) 1 sekreterare i Ca 29	22 920
b) 1 växtinspektör i Ce 23	14 760
c) 1 assistent i reglerad befordringsgång	12 615
d) 3 fältassistenter i Cf 17	34 155
e) 1 förman i Ce 14	9 690
f) 2 kontorister i Ce 13	20 220
g) 3 tekniska biträden i Ce 8	22 620
h) Arvoden till 3 assistenter med tillfällig anställning	13 860
3. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	11 400
4. 1955 års lönereglering	57 525
	<hr/>
	Summa kronor 229 835

Motiv. Såsom allmän motivering anför anstaltsstyrelsen, att den i sina anslagsäskanden icke kunnat undgå att beakta de önskemål i fråga om ett verksammare växtskydd, som producenterna med stegrad intensitet framfört under senare år. Dessa önskemål har bl. a. avsett ökade insatser i fråga om den biologiska samt kemiska prövningen och kontrollen av de i allt större utsträckning begagnade kemiska bekämpningsmedlen. Ökad uppmärksamhet påkallar vidare särskilt övervakningen av importen utav växter, växtdelar samt växtprodukter. På grund av angivna förhållanden har styrelsen funnit sig skyldig att föreslå vissa förstärkningar av personalen ävensom övriga resurser. Samtidigt har emellertid styrelsen av sparsamhetskäl begränsat sig till att endast framlägga sådana förslag, vilkas genomförande är ofrånkomligt, om anstalten på ett någorlunda tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Beträffande motiveringarna för de särskilda förslagen, av vilka flera framförts även tidigare, må i övrigt nämnas följande.

1 a. Anstaltsstyrelsen framhåller, att föreståndaren har att på ett vetenskapligt betonat område leda och överblicka en mångsidig verksamhet med kvalificerade arbetsuppgifter. Härtill kommer att anstalten har sig anförtrodd krävande administrativa uppgifter, bl. a. en omfattande kontroll- och inspektionsverksamhet. Chefskapet för en institution av anstaltens omfattning och karaktär är därför så maktpåliggande och ansvarsfullt, att en placering i Co 15 eller Cp 15 bör vara den riktiga. Med hänsyn till att med chefskapet är förenat att tillika vara avdelningsföreståndare — anstaltens nuvarande chef är föreståndare för upplysningsavdelningen — anser styrelsen det förra alternativet vara det lämpligaste. I anslutning härtill anföres såsom jämförelse, att chefen för statens skogsforskningsinstitut är placerad i Co 15 samt avdelningsföreståndarna vid samma institut, professorerna vid lantbrukshögskolan och vid Alnarpsinstitutet ävensom föreståndaren vid Sveriges utsädesförening i Co 14.

1 b. Ifrågavarande tjänst är placerad vid anstaltens filial i Norrland, vilken inrättades hösten 1952 och provisoriskt är förlagd till Teg utanför Umeå. Innehavaren av tjänsten är föreståndare för filialen. Den nuvarande befattningshavaren är agronomie licentiat och har innehaft tjänsten sedan den 1 september 1952. Enligt anstaltsstyrelsen har verksamheten vid filialen utvidgats så långt som möjligt och kunnat giva för Norrlands del mycket betydelsefulla resultat. En omprövning av föreståndarens löneställning är därför påkallad. För sin del finner styrelsen en placering i Ce 31 lämplig, när filialen — såsom avsikten är — förflyttats till Röbbäcksdalen och fullt utbyggt. I avbidan därpå föreslår emellertid styrelsen, att tjänsten skall upptagas i Ce 29. Därvid nämnes såsom jämförelse, att föreståndaren för statens maskin- och redskapsprovninganstalters avdelning i Röbbäcksdalen för närvarande är placerad i Cg 29. Den föreslagna lönegradsplaceringen skulle vidare medföra jämställdhet med t. ex. hushållningssällskapens jordbrukskonsulenter.

1 c. Förslaget avser föreståndaren för filialen i Kalmar. Denne kommer

den 30 juni 1956 att ha innehaft sin tjänst i tre år och har dessförinnan under två år tjänstgjort i liknande befattning hos hushållningssällskap. Då permanent behov av tjänsten föreligger samt dess innehavare är mycket väl meriterad — denne har bl. a. avlagt agronomie licentiatexamen — bör tjänsten i likhet med föreståndartjänsterna vid filialerna i Linköping och Skara överföras till extra ordinarie stat.

1 d. Anstaltsstyrelsen erinrar om att den i sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 begärde medel till två assistenttjänster i reglerad befordringsgång, därav en vid botaniska och en vid zoologiska avdelningen. Framställningen bifölls på så sätt att medel anvisades till två dylika tjänster i Cg 19. De nuvarande innehavarna av tjänsterna är emellertid båda agronomer, varför de fått följa lönegradsplaceringen enligt för dylika gällande befordringsgång men på grund av nyssnämnda förhållanden icke ansetts kunna överföras till extra ordinarie stat. Då det är av vikt att så kan ske, anser anstaltsstyrelsen att ifrågavarande tjänster bör ändras till assistenttjänster i reglerad befordringsgång.

1 e. Vaktmästartjänsten vid Alnarpsfilialen är i realiteten en förmans-tjänst. Tjänstinnehavaren har nämligen närmast att leda arbetena i växthusen och trädgården samt på försöksfältet. Han måste därför ha praktisk erfarenhet av såväl jordbruk som trädgårdsskötsel samt kännedom om försöksteknik. Vaktmästargöromålen består huvudsakligen blott i posthämtning. Då därtill kommer att den intensifiering, som skett i fråga om verksamheten vid filialen, medfört större krav på ifrågavarande tjänsteman, framstår den föreslagna tjänsteförändringen som ännu mera angelägen. Slutligen åberopar anstaltsstyrelsen önskvärdheten av att kunna behålla den nuvarande innehavaren av tjänsten vid filialen.

1 f. Till extra skrivhjälp vid filialen i Kalmar har för närvarande beräknats 2 000 kronor. Detta belopp har visat sig otillräckligt med hänsyn till den omfattning verksamheten vid filialen numera har och till de löneökningar som skett. Ytterligare 2 000 kronor anses därför behöva anvisas.

2 a. Inrättandet av en sekreterartjänst i Ca 29 förordades av 1949 års växtskyddsutredning, men någon dylik tjänst upptogs icke i den på utredningens förslag grundade propositionen angående anstaltens organisation (prop. 1952: 99). Jordbruksutskottet uttalade emellertid, att denna fråga borde upptagas till förnyat övervägande (JoU 1952: 36).

Anstaltsstyrelsen framhåller nu, att verksamheten vid anstalten i stort sett utbyggt i den omfattning, som avsågs vid omorganisationen. Detta har medfört en stark utökning av de rent administrativa och kamerala uppgifterna. Genom kungörelsen 1953: 589 angående registrering av växtskyddsmedel har vidare anstalten tillagts uppgifter, för vilkas lösande juridisk utbildning är nödvändig. Enligt 13 § nämnda kungörelse skall anstalten sålunda utöva tillsyn över efterlevnaden av kungörelsen och med stöd av denna meddelade föreskrifter. Detta innebär, att anstalten bl. a. har att taga ställning till åtalsfrågor, varvid det mången gång blir fråga om ett rent juridiskt bedömande. Även i fråga om inspektions- och kontrollverksam-

heten uppkommer spörsmål, som kräver tillgång till juridisk kompetens. Slutligen anföres att anstaltens chef genom belastningen med göromål, som vid jämförbara institutioner åligger befattningshavare i sekreterares eller kamrerars tjänsteställning, hindras att med önskvärd tid och omsorg ägna sig åt anstaltens och upplysningsavdelningens ledning. Inrättandet av en sekreterartjänst bedömes därför av styrelsen som en angelägenhet av första ordningen.

2 b. Anstalten har nu tre växtinspektörer, placerade i Stockholm, Göteborg och Malmö. Deras huvudsakliga uppgift är att utöva den anstalten åvilande kontrollen vid in- och utförsel av växter och växtdelar m. m. Genom den starkt ökade utrikeshandeln och genom vissa skärpningar i införselbestämmelserna har deras arbetsuppgifter ökat i sådan omfattning, att kontrollen f. n. icke kan upprätthållas i nödvändig utsträckning med den tillgängliga personalstyrkan. Den stora potatis- och fruktimporten över Skånehamnarna under år 1955 har sålunda föranlett, att tjänstemän med andra arbetsuppgifter vid huvudanstalten samt filialerna i Alnarp och Skara under längre eller kortare perioder måst tjänstgöra vid växtinspektionen till förfång för anstaltens övriga verksamhet. Trots dessa extra åtgärder har kontrollen ej kunnat genomföras med den noggrannhet, som är önskvärd. Ehuru det åligger lantbruksstyrelsen att i samråd med anstalten verkställa utredning i frågan, finner anstaltsstyrelsen det fördenskull erforderligt, att ytterligare en växtinspektör redan nu stationeras i Skåne och då lämpligen i Hälsingborg.

2 c. Även denna tjänst föreslogs av 1949 års växtskyddsutredning, som därvid framhöll vikten av en ökad och intensifierad upplysningsverksamhet, speciellt inriktad på en tillförlitlig prognostjänst samt preventiva upplysnings- och bekämpningskampanjer. Då särskilt Skåne erbjuder goda möjligheter för en dylik prognostjänst och det visat sig, att bland jordbrukarna stort intresse finnes därför, har sådan verksamhet upptagits därstädes i viss utsträckning. Denna bedrivs i nära samarbete med odlarorganisationer. Anslutningen har under år 1955 varit god, i det att inalles omkring 1 500 enskilda lantbrukare i de både Skånelänen anslutit sig. Emellertid har det visat sig, att prognostjänsten kräver större medverkan från filialen i Alnarp än som är möjlig lämna med nuvarande personella resurser. Prognostjänsten fordrar mycket noggranna förberedelser, vilket gör att kontinuerliga försök måste bedrivas och material insamlas även under vinterhalvåret. För att verksamheten skall få full effekt är det därför nödvändigt, att en helårsanställd kvalificerad arbetskraft med placering vid nyssnämnda filial anställs.

2 d. Enligt anstaltsstyrelsen är den biologiska prövningen av bekämpningsmedel en av anstaltens mest centrala arbetsuppgifter, som därjämte är av stor ekonomisk betydelse för landets växtodling. Denna prövning handhaves f. n. i huvudsak av en förste assistent och en assistent vid botaniska samt en förste assistent och en assistent vid zoologiska avdelningen vid huvudanstalten, vilka till sitt förfogande har ett tekniskt biträde. Även filia-

lerna, särskilt den i Alnarp, har emellertid i viss utsträckning upptagit biologiska provningsserier. Med hänsyn till den livliga aktivitet, som f. n. utvecklas inom bekämpningsmedelsindustrien och som bl. a. lett till att närmare 600 olika preparat inregistrerats vid anstalten, måste därför de nuvarande personella resurserna vid provningen betecknas såsom uppenbart otillräckliga, vilket medfört att ett flertal hithörande viktiga spørsmål måst ställas åt sidan eller uppskjutas. Om en mera systematisk biologisk provning av bekämpningsmedel skall bli möjlig, är fördenskull en förstärkning av såväl huvudanstaltens botaniska och zoologiska avdelningar som filialen i Alnarp erforderlig. Då det här i stor utsträckning är fråga om en rent fältmässig provning, anser anstaltsstyrelsen dock vid denna förstärkning vetenskapligt utbildad personal icke erforderlig. I enlighet härmed föreslås, att vid anstalten skall inrättas tre fältassistenttjänster samt att av sökande till tjänsterna skall fordras lantmästarkompetens eller motsvarande utbildning. De anses tills vidare böra upptagas i Cf 17 och placeras vid respektive botaniska avdelningen, zoologiska avdelningen samt filialen i Alnarp.

2 e. Föreståndaren för filialen i Linköping måste på grund av sin upplysningsverksamhet göra täta tjänsteresor. Han bedriver emellertid tillika en mycket omfattande försöksverksamhet. För att försöken skall kunna skötas kontinuerligt och planerligt samt upplysningsverksamheten samtidigt bedrivs i önskvärd omfattning måste därför, såsom även 1949 års växtskyddsutredning förordat, en förmanstjänst inrättas vid filialen.

2 f. Av dessa båda tjänster är den ena avsedd för huvudanstaltens kansli. Till motivering för denna tjänst anför anstaltsstyrelsen, att personalen därstädes f. n. endast utgöres av en kassör i Ca 17, en kontorist i Ca 13 (registrator) samt tre kontorsbiträden i Ce 8. Av kontorsbiträdena tjänstgör ett i huvudsak på expeditionen hos registratören och ett är telefonist. Det tredje biträdet fungerar såsom »skrivcentral» icke endast för kansliet utan även för de avdelningar, där särskild kontorspersonal saknas. Vid huvudanstalten i dess helhet finnes nämligen i övrigt endast tre befattningshavare för kontorsgöromål, därav en på upplysningsavdelningen och två på inspektionsavdelningen. För kansliets del har den knappa personalen och bristen på tjänster i mellanställning medfört stora olägenheter. Sålunda har kassören icke kunnat beredas erforderligt arbetsbiträde med uppenbar överbelastning av arbete som följd. Ej heller har det varit möjligt att upplära en fullgod ersättare för denna befattningshavare, vilket föranlett svåra expeditionstörningar vid sjukdom och semester. Vidare har anstaltens bibliotek och arkiv icke på länge kunnat ägnas erforderlig omvårdnad. Anstaltsstyrelsen finner det därför synnerligen angeläget, att personalen på kansliet skall förstärkas med en kontorist i Ce 13 med i huvudsak de arbetsuppgifter, som nyss angivits.

Den andra tjänsten avses för arbetet med registrering av växtskyddsmedel i samband med den biologiska bekämpningsmedelsprovningen. Detta arbete åligger nu assistenterna vid zoologiska avdelningen och närmast förste assistenten. Därigenom beskäres starkt dennes möjligheter att medhinna

sina mycket betydelsefulla egentliga arbetsuppgifter. En stor del av registreringsarbetet är emellertid av sådan natur, att det skulle kunna utföras av kvalificerad kontorspersonal. Bästa sättet att mera rationellt utnyttja arbetskraften finner anstaltsstyrelsen därför vara, att en kontoristtjänst i Ce 13 inrättas för ändamålet. Nämnade lönegradsplacering anses nödvändig, eftersom det är önskvärt att till tjänsten kunna förvärva person med goda språkkunskaper samt med biologisk och kemisk skolning eller erfarenhet från kemisk-teknisk eller farmaceutisk verksamhet.

2 g. De under förevarande punkt begärda personalökningarna gäller botaniska avdelningen, filialen i Alnarp samt kemiska avdelningen. I de två förstnämnda fallen anför anstaltsstyrelsen som motivering den rådande disproportionen mellan de för forsknings- och försöksverksamheten ansvariga tjänstemännen och den tekniska biträdespersonalen. Vid botaniska avdelningen disponerar sålunda sex tjänstemän tillsammans blott fyra biträden, medan vid filialen i Alnarp motsvarande antal är tre respektive ett. Detta har lett till att manuella och rutinmässiga göromål i stor utsträckning måste ombesörjas av den vetenskapligt utbildade personalen. I anslutning härtill framhåller anstaltsstyrelsen, att 1949 års växtskyddsutredning för sin del föreslog sex respektive två biträden. Slutligen understrykes, att den successiva ökningen av verksamheten gör den ifrågasatta personalförstärkningen ännu mer angelägen än förut.

Vad härefter angår biträdet vid den kemiska avdelningen anför styrelsen, att personalen där blott utgöres av föreståndaren och ett laboratoriebiträde. Denna personaluppsättning har visat sig för knapp, enär avdelningen så gott som helt tagits i anspråk för den kemiska kontrollen av bekämpningsmedel och följaktligen icke kunnat biträda de övriga fackavdelningarna med kemiska analyser m. m. på sätt som varit avsett. Om emellertid avdelningen tillföres ett tekniskt biträde, kan från nyssnämnda två tjänstemän avlastas en del enklare arbetsuppgifter av mera rutinmässig karaktär.

2 h. Vid filialerna i Teg, Skara och Kalmar har hittills endast kunnat disponeras provisorisk arbetshjälp under vegetationsperioden. Detta har lett till att i och för sig önskvärda kvalifikationskrav i vissa fall måst åsidosättas. Anstaltsstyrelsen finner det emellertid icke möjligt att i fortsättningen tillgodose behovet av assistentpersonal vid ifrågavarande filialer på angivna sätt. På grund härav föreslås, att medel skall anvisas för arvoden åt tre assistenter vid filialerna under vegetationsperioden, d. v. s. under sex månader vid filialen i Teg och fyra månader vid vardera av filialerna i Skara och Kalmar.

3 och 4. Anslagsökningarna är av automatisk karaktär.

Y t t r a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* framhåller, att anstaltsstyrelsens anslagsäskanden avser en väsentlig ökning av anstaltens personalresurser. Högskolestyrelsen finner emellertid den föreslagna ökningen oundgängligen nödvändig, om anstalten i fortsättningen skall kunna tillgodose det starkt stegrade behovet av växtskyddsverksamhet inom landet. I anslutning härtill tillstyrker högskolestyrelsen

samtliga de av anstaltsstyrelsen framlagda personalförslagen. Någon gradering av de olika förslagen ur företrädessynpunkt göres därvid icke utom såtillvida, att uppflyttningen av chefstjänsten samt inrättandet av sekretariatstjänsten, växtinspektörstjänsten och assistenttjänsten vid filialen i Alnarp betecknas som angeläget eller nödvändigt. I övrigt må blott nämnas, att högskolestyrelsen såsom alternativ till de tre fältassistenttjänsterna föreslår anvisande av ett belopp å 25 000 kronor till anställande av tillfällig arbetskraft.

Statens lönenämnd har icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att uppflytta förste assistenttjänsten vid filialen i Teg från Ce 27 till Ce 29. Beträffande de föreslagna personalförstärkningarna har nämnden icke något att erinra mot att fältassistenterna placeras i lönegrad 17 och det för registrering av växtskyddsmedel m. m. avsedda biträdet i lönegrad 13. Däremot kan nämnden icke tillstyrka högre placering än lönegrad 11 för det biträde å kansliet, som bl. a. skulle biträda kassören.

Departementschefen

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, bör två assistenttjänster i lönegrad Cg 19 ändras till två dylika tjänster i reglerad befordringsgång. Någon uppräknig av anslaget med anledning härav torde icke vara erforderlig. Övriga förslag till löneregleringar torde icke böra bifallas. Ej heller kan jag tillstyrka, att förste assistenttjänsten vid filialen i Kalmar skall överföras till extra ordinarie stat.

Beträffande de begärda personalförstärkningarna anser jag mig kunna tillmötesgå anstaltsstyrelsen endast på en punkt. Med hänsyn till det ökade arbetet med bekämpningsmedelskontrollen vill jag sålunda tillstyrka, att den kemiska avdelningen skall förstärkas med ett tekniskt biträde i högst Ce 8. Härför torde böra beräknas 7 800 kronor. Vad slutligen angår yrkandet om ytterligare medel till extra skrivhjälp vid filialen i Kalmar, förordar jag, att det för detta ändamål avsedda beloppet skall höjas med 1 000 kronor till 3 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, behöver växtskyddsanstaltens avlöningsanslag höjas med 8 800 kronor. Härtill kommer de automatiska utgiftsökningarna. Dessa har av anstaltsstyrelsen upptagits till i runt tal 68 900 kronor, därav 11 400 kronor på grund av beräknade löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar i reglerad befordringsgång samt 57 500 kronor med anledning av 1955 års lönereglering. Mot dessa beräkningar har jag icke något att erinra. Sammanlagt bör alltså ifrågavarande anslag höjas med 77 700 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 127 600 (oförändrat) kronor;
arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 200 (oförändrat) kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 602 200 (+ 16 500) kronor;
örörligt tillägg 182 000 (+ 61 200) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (127 600 + 1 200 + 602 200 + 182 000 =) 913 000 (+ 77 700) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	127 600
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	602 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	182 000
	Summa kronor 913 000

b) till *Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 913 000 kronor.

[18] **6. Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	185 800	213 710
1955/56 (statsliggaren s. 799)	204 600	
1956/57 (förslag).....	252 000	

Y r k a n d e. *Styrelsen för statens växtskyddsanstalt* (skr. 17/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 144 400 kronor enligt följande beräkning.

	1955/56	ökning
1. Reseersättningar	35 000	25 000
2. Övriga expenser	30 300	13 500
3. Publikationstryck	11 000	3 000
4. Frakter och transporter	11 000	27 000
5. Instrument, apparatur m. m.	5 000	24 500
6. Arbetskostnader	50 000	20 000
7. Ersättning till försöksvärdar m. m.	3 200	1 500
8. Lokalhyra	7 800	8 900
9. Kostnader för växtskyddskurser	20 000	3 000
10. Renhållning och städning	18 500	3 000
11. Utställningsmaterial	—	5 000
12. Inkomst av försålda publikationer, produkter m. m.	24 000	10 000
		144 400

M o t i v. 1. Anstaltsstyrelsen erinrar om att 1949 års växtskyddsutredning föreslog, att ifrågavarande post från och med budgetåret 1953/54 skulle uppföras med 57 200 kronor. Utredningen anförde därvid bl. a., att den fått övertygande belägg för att anstaltens tjänstemän genom de knappa reseanslagen hindrats att företaga välbefogade resor, vilket medfört att deras kapacitet icke kunnat utnyttjas på bästa sätt. Om tjänstemännen erhöill tillfredsställande möjligheter i nämnda hänseende, räknade emellertid utredningen med att anstaltens verksamhet skulle effektiviseras väsentligt.

Anstaltsstyrelsen framhåller nu, att posten hållits vid ett oförändrat belopp å 35 000 kronor sedan budgetåret 1952/53. Under de gångna åren har emellertid verksamheten utvidgats till i huvudsak den omfattning, som avsågs vid 1952 års omorganisation. Även filialsystemet har utbyggts, vilket medfört att särskilt vid filialen i Norrland uppkommer mycket dryga resekostnader på grund av de stora avstånden. Vidare påpekas, att utvecklingen ställer allt större krav på snabba ingripanden, därvid annat färd sätt än det billigaste kan behöva tillgripas. Då till det anförda kommer, att en avsevärd höjning av traktamentsersättningar och biljettpriser m. m. genomförts, har resultatet blivit att tjänstemännens möjligheter att göra tjänsteresor begränsats på sådant sätt, att allvarliga olägenheter uppstått i anstaltens verksamhet. Läget är därför nu sådant, att en mycket avsevärd höjning av reseanslaget är nödvändig, om anstalten skall kunna göra en insats, som motsvarar de personella resurserna. I anslutning härtill beräknar styrelsen den erforderliga uppräknings belopp till 25 000 kronor.

2. Under denna post har f. n. beräknats 18 500 kronor till kostnader för renhållning och städning samt 30 300 kronor för övriga utgiftsändamål. Enligt anstaltsstyrelsen bör förstnämnda kostnader i fortsättningen hänföras till en särskild delpost under posten till övriga utgifter i omkostnadsstaten (jfr under punkt 10 i det följande).

Beträffande de kvarstående utgiftsändamålen anför anstaltsstyrelsen, att ett ökat behov av medel till skrivmateriel, papper och blankettryck föreligger. Då samtidigt priserna stigit, erfordras här en uppräknings belopp med 2 000 kronor. Omläggningen av avgiftssystemet samt inrättandet av ytterligare två telefonlinjer medför en ökning av telefonkostnaderna med 2 500 kronor. För möblering av de under punkt 8 närmare omförmälda lokalerna åt tre växtinspektörer begäres 3 000 kronor. Vidare föreligger en stark eftersläpning i fråga om nyanskaffning av litteratur samt bindning av tidskrifter m. m. För att de mest angelägna önskemålen därvidlag skall kunna tillgodoses, erfordras en uppräknings belopp med 6 000 kronor. Slutligen framhåller anstaltsstyrelsen, att beträffande inköp och underhåll av möbler föreligger utgiftsbehov, vilka icke kan tillgodoses inom nuvarande anslagsram. Dessa behov avser företrädesvis nyanskaffningar för filialerna i Alnarp och Skara, av vilka den sistnämnda beräknas erhålla nya lokaler till nästa budgetår. För nu angivna ändamål behövs 1 000 kronor. Emellertid har styrelsen vid beräkningen av det totala behovet av ökade medel under förevarande anslagspost icke medtagit sistnämnda belopp utan angivit sagda behov till (2 000 + 2 500 + 3 000 + 6 000 =) 13 500 kronor.

3. Under senare år har tryckningskostnaderna ökat. För budgetåret 1956/57 beräknas vidare avsevärt mera material bli tillgängligt för publicering än vad som hittills varit fallet. Då därjämte antalet abonnenter ökat och beräknas ytterligare stiga medför detta anspråk på ifrågavarande post, som icke kan tillgodoses inom nuvarande ram. Anstaltsstyrelsen anser därför, att posten behöver uppräknas med 3 000 kronor.

4. Av detta belopp avses 14 000 kronor för en personbil med släpvagn till filialen i Alnarp. Enligt anstaltsstyrelsen har behovet därav blivit alltmer trängande bl. a. i samband med prognosverksamheten. Tillgången till bil skulle sålunda öka filialens effektivitet väsentligt och möjliggöra snabba ingripanden och besiktningar. Styrelsen erinrar tillika om att medel redan anvisats till en särskild garagebyggnad och att denna är uppförd.

Vidare äskas 10 000 kronor för utbyte av huvudanstaltens stationsvagn. Denna användes för paket- och postbefordran, transport av personal och material till utställningar samt personbefordran. Den inköptes år 1950 för i runt tal 8 600 kronor men är f. n. i sådant skick, att den behöver undergå mycket dyrbara reparationer, i dagens läge kostnadsberäknade till 4 000 kronor. Då ifrågavarande anslagspost endast räcker till smärre reparationer, finner anstaltsstyrelsen det oundgängligen nödvändigt, att en ny stationsvagn anskaffas för budgetåret 1956/57.

Utöver nyssnämnda stationsvagn omfattar anstaltens park av motorfordon två personbilar — varav en inköptes år 1948 och en år 1954, den senare i begagnat skick — samt en större lastbil och en traktor. Hela denna vagnpark står till huvudanstaltens förfogande. Till underhåll och drift av fordonen är ett belopp å 8 000 kronor disponibelt, enär 3 000 kronor av anslagsposten åtgår till kostnader för järnvägsfrakter och transporter, som ej kan ombesörjas av anstalten. Nämnda belopp av 8 000 kronor har visat sig otillräckligt, i synnerhet efter de inträdda prisstegringarna. En anslagshöjning med 2 000 kronor anses därför erforderlig. Bifalles yrkandet om en bil till filialen vid Alnarp, behövs ytterligare omkring 1 000 kronor.

Anstaltsstyrelsen föreslår alltså, att förevarande post skall höjas med $(14\ 000 + 10\ 000 + 2\ 000 + 1\ 000 =)$ 27 000 kronor.

5. För utrustning av den kemiska avdelningen, vilken trädde i verksamhet den 1 januari 1953, har anvisats 30 000 kronor. Detta belopp har på grund av kostnadsstegringar och icke förutsedda behov visat sig otillräckligt. En avsevärd komplettering av instrument och apparatur m. m. för avdelningen är sålunda nödvändig, om denna skall bli i stånd att på sätt som avsetts biträda fackavdelningarna med olika kemiska serieanalyser m. m. Kompletteringen avser bl. a. skålar och deglar av platina, en Wileykvarn, vågar, skakapparater, diverse glas, stativ och stativdelar samt brännare m. m. Kostnaden härför beräknar anstaltsstyrelsen till 17 000 kronor. Vidare planerar styrelsen att anskaffa förpackningsmaskiner m. m. i syfte att effektivisera växtinspektörernas verksamhet. Härför erfordras 3 000 kronor. Återstående belopp å 4 500 kronor avses för fotografisk utrustning till filialen i Skara samt för anstaltens egna behov. I sistnämnda hänseende framhålles, att repa-

rationer och underhåll av befintliga apparater och maskiner, framför allt kylmaskiner, numera kräver väsentligt större belopp än tidigare. Styrelsen hemställer alltså, att ifrågakarande post sammanlagt skall uppräknas med (17 000 + 3 000 + 4 500 =) 24 500 kronor.

6. På grund av att nytt kollektivavtal trätt i kraft den 1 januari 1955 behöver posten höjas med omkring 4 000 kronor. Därjämte begär anstaltsstyrelsen 16 000 kronor för anställande av ytterligare två arbetare enligt kollektivavtal. Av dessa avses den ene för huvudanstalten. Till stöd härför anför styrelsen, att ytterligare arbetskraft behövs där under sommarhalvåret samt att institutionsvaktmästaren, som svarar för anstaltens verkstad, behöver arbets hjälp på grund av att verkstaden icke hinner med nödvändiga reparationer och övriga arbeten. Den andre är avsedd för filialen i Alnarp och motiveras med ökningen av försöksverksamheten därstädes. Styrelsen beräknar sålunda det ytterligare medelsbehovet under posten till (4 000 + 16 000 =) 20 000 kronor.

7. Ökningen motiveras med att under år 1955 nytt avtal träffats med arrendatorn av Bergshamra, varigenom anstalten erhållit ytterligare försöksjord mot förhöjd ersättning. Posten har därjämte till följd av den omfattning, verksamheten hittills haft, visat sig otillräcklig.

8. Av växtinspektörerna har för närvarande endast inspektören i Stockholm expeditionslokal. För de övriga har bristen på egen expedition visat sig medföra stora olägenheter, eftersom deras verksamhet är sådan, att de behöver vara tillgängliga för speditörer och andra, vilka har med import eller export av växter m. m. att göra. Anstaltsstyrelsen finner det därför angeläget, att även dessa inspektörer kan beredas särskild expeditionslokal, lämpligen förlagd till den hamn vederbörande huvudsakligen har att bevaka. Bifalles det under avlöningsanslaget gjorda förslaget om en ny inspektör i Hälsingborg, blir det alltså här fråga om denne samt inspektörerna i Göteborg och Malmö. Hyreskostnaden beräknar styrelsen i samtliga fall till 2 000 kronor, d. v. s. tillhoppa 6 000 kronor. För filialen i Skara räknar styrelsen vidare med en hyresökning å 400 kronor, enär filialen väntas ha inflyttat i nya lokaler till nästa budgetår. Då jämväl filialen i Kalmar avses skola få nya lokaler i stället för de nuvarande, som är mycket bristfälliga, beräknas hyresutgifterna stiga med ytterligare 2 500 kronor. Kostnaderna för lokalhyror upptages följaktligen till ett (6 000 + 400 + 2 500 =) 8 900 kronor högre belopp för budgetåret 1956/57.

9. Såsom närmare framgår av vad som anförts under avlöningsanslaget (punkt 2 c), har prognostjänst upptagits vid filialen i Alnarp i nära samarbete med lokala organisationer. Anstaltsstyrelsen framhåller nu att de särskilda växtskyddsledare, som finnes inom nämnda organisationer, i regel saknar speciell utbildning på växtskyddsområdet. Med hänsyn till det stora intresse prognostjänsten mött och den betydelse, som kan tillmätas densamma, är det fördenskull önskvärt, att åtgärder vidtages för att förbättra de lokala ledarnas kunskaper. Enligt styrelsen kan detta lämpligen ske genom att särskilda utbildningskurser anordnas för dessa. Kostnaderna

härför kan beräknas till 3 000 kronor, med vilket belopp ifrågavarande post följaktligen bör uppräknas.

10. I anslutning till vad som föreslagits under punkt 2 i det föregående upptager anstaltsstyrelsen här en ny särskild delpost till renhållning och städning. Såsom under nämnda punkt anförts, har kostnaderna för ifrågavarande ändamål nu beräknats till 18 500 kronor. Detta belopp behöver emellertid höjas med 3 000 kronor på grund av det nya kollektivavtal, som trätt i kraft från och med den 1 januari 1955.

11. Denna post är ny. Till stöd för förslaget anför anstaltsstyrelsen, att anstaltens deltagande i utställningar fått stor omfattning och betydelse. Tidigare har utställningsmaterial i huvudsak iordningställt av anstaltens egna befattningshavare, och de rena materialkostnaderna har bestritts från andra poster i staten i konkurrens med övriga behov. Utvecklingen har emellertid medfört allt större krav på utställningsmaterialets beskaffenhet. I fortsättningen blir det sålunda nödvändigt att anlita särskilda experter för dess iordningställande. En omfattande förnyelse av materialet är därjämte påkallad. Styrelsen anser det därför lämpligt, att medel för ändamålet upptages under en särskild post i omkostnadsstaten. Medelsbehovet under posten beräknas till 5 000 kronor för nästa budgetår.

12. Under budgetåren 1952/53—1954/55 var denna post upptagen med 23 000 kronor. Inkomsterna uppgick emellertid blott till respektive 12 504, 19 734 samt 13 641 kronor. Med hänsyn härtill anser anstaltsstyrelsen, att posten bör sänkas från nuvarande belopp å 24 000 kronor till 14 000 kronor, eller med 10 000 kronor, innebärande en uppräknings av anslaget med motsvarande belopp.

Y t t r a n d e. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksför-sök* vitsordar vad anstaltsstyrelsen anför om nödvändigheten av att höja posten till reseersättning väsentligt. Högskolestyrelsen anser sig dock f. n. böra inskränka sig till att förorda en uppräknings med 20 000 kronor. I övrigt tillstyrker högskolestyrelsen helt de gjorda äskandena.

Jag torde i detta sammanhang även få anmäla en den 12 september 1955 dagtecknad framställning från *styrelsen för statens växtskyddsanstalt*, däri hemställes att för anordnande av en klimatkammare vid anstalten skall ställas till förfogande ett belopp av 4 000 kronor ur förslagsanslaget till Bekämpande av växtsjukdomar.

Till stöd för framställningen anför anstaltsstyrelsen i huvudsak följande.

Av den svenska åkerarealen är ungefär hälften besädd med övervintrande grödor. Själva övervintringsperioden är emellertid i regel mer eller mindre kritisk för grödorna och de förluster, som under denna förorsakas genom kyla, växtparasiter, uppfrysning av plantor m. m., är ofta betydande. De höstsådda grödorna synes däremot vara mindre beroende av den kommande vegetationsperiodens klimat än de vårsådda.

Studiet och bekämpandet av de olika skadegörare, som förorsakar utvintring och förluster i de övervintrande grödorna, hör till de stora arbetsuppgifterna för svensk jordbruksforskning. Under de senaste åren har också arbetet med dessa problem bedrivits i ökad omfattning vid skilda insti-

tutioner, därvid ett allt livligare samarbete ägt rum. F. n. pågår sålunda gemensamma arbeten, i vilka deltagar forskare från lantbrukshögskolan, statens jordbruksförsök, statens växtskyddsanstalt samt Sveriges utsädesförening. Dessa arbeten omfattar såväl fällförsök som ett antal specialundersökningar. Målet är att dels försöka få fram sådana upplysningar, som växtförädlingen kan ha nytta av vid framställningen av nya, mera vinterhårdiga sorter och stammar, dels söka utröna, vilka odlingstekniska åtgärder och bekämpningsåtgärder som det praktiska jordbruket kan använda sig av för att säkra övervintringsresultatet för en viss odling.

Den del av arbetet, som skall utföras vid statens växtskyddsanstalt, fordrar tillgång till lämpligt plantmaterial, på vilket sedan de olika undersökningarna och bekämpningsförsöken skall företagas. Det material, som f. n. kan erhållas vid anstalten genom odling i de redan befintliga växthusen, blir emellertid i skilda avseenden så olik det naturliga, övervintrande plantmaterialet, att ett arbete med ett sådant material redan från början är dömt att misslyckas. Det är därför oundgängligen nödvändigt, att anstalten förfogar över en s. k. klimatkammare. Endast i en sådan går det nämligen att skapa de konstanta men samtidigt reglerbara klimatfaktorer, som erfordras för att få fram ett lämpligt plantmaterial. Det kan för övrigt framhållas, att bristen på klimatkammare även i övrigt medfört stora olägenheter i anstaltens verksamhet. En dylik kammare är således en anläggning, varav anstalten har ett stort allmänt behov.

Med anledning av det anförda har växtskyddsanstalten i samarbete med AB Celer i Stockholm låtit uppgöra förslag till en klimatkammare av förhållandevis enkel konstruktion. Bygget av själva kammaren beräknas delvis kunna ske med utnyttjande av anstaltens egen arbetskraft. Kostnaderna uppskattas till sammanlagt 4 000 kronor, därav 2 700 kronor för kylkompressor med motor och övriga anordningar inklusive montering, 700 kronor för material till själva kammaren, 300 kronor för arbetskostnader samt 300 kronor för installationskostnader m. m.

Anstaltsstyrelsen framhåller slutligen, att med hänsyn till ändamålet med ifrågavarande undersökningar det erforderliga beloppet synes kunna utgå från förslagsanslaget till Bekämpande av växtsjukdomar.

Över anstaltsstyrelsens förevarande framställning har remissutlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen samt styrelsen för lantbrukshögskolan och statens jordbruksförsök.

Lantbruksstyrelsen anför, att den för sin del finner det angeläget, att möjligheter skapas för att bedriva undersökningar på ifrågavarande viktiga område. Lantbruksstyrelsen tillstyrker därför, att medel snarast möjligt skall ställas till förfogande för byggande av den föreslagna klimatkammaren. Enligt lantbruksstyrelsens uppfattning är det emellertid nu främst fråga om att tillgodose anstaltens allmänna behov av erforderlig utrustning, även om detta behov aktualiserats av förevarande specialundersökningar. Ehuru lantbruksstyrelsen i och för sig icke har någonting mot att medel ur anslaget till Bekämpande av växtsjukdomar disponeras för ändamålet, synes det fördenskull tveksamt om detta ur strängt formell synpunkt låter sig göra. På grund härav föreslår lantbruksstyrelsen alternativt, att det erforderliga beloppet skall äskas på tilläggsstat för budgetåret 1955/56.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök tillstyrker bifall till framställningen.

Departementschefen

Såsom anstaltsstyrelsen — med instämmande av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök — framhållit torde en väsentlig höjning av posten till reseersättningar vara nödvändig. Jag anser det dock tillräckligt, om posten uppräknas med 15 000 kronor till 50 000 kronor. Beträffande delposten till övriga expenser å 48 800 kronor har jag icke något att erinra mot att från densamma skall utbrytas kostnaderna för renhållning och städning samt att dessa kostnader i fortsättningen skall hänföras till en särskild delpost under övriga utgifter. Den nya delposten torde i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag böra uppföras med 21 500 kronor, vilket innebär en ökning med 3 000 kronor. Under övriga expenser skulle vid bifall härtill kvarstå ett belopp av 30 300 kronor. Emellertid torde en uppräknings även av denna delpost vara motiverad. Jag kan sålunda tillstyrka, att till skrivmateriel m. m. och till telefonkostnader skall beräknas ytterligare 2 000 resp. 2 500 kronor. Vidare förordar jag, att till nyanskaffning av litteratur och bindning av tidskrifter m. m. skall anvisas 2 000 kronor. Då jag icke är beredd att föreslå, att växtinspektörerna skall erhålla särskilda expeditiionslokaler, bortfaller däremot behovet av medel till möblering av dylika. Ej heller finner jag mig kunna biträda yrkandet om anslag till inköp och underhåll av möbler för filialerna i Alnarp och Skara. Till övriga expenser bör alltså anvisas (30 300 + 2 000 + 2 500 + 2 000 =) 36 800 kronor.

Vad härefter angår posten till publikationstryck torde densamma främst med hänsyn till de ökade tryckningskostnaderna böra höjas med 2 000 kronor till 13 000 kronor. Då ett utbyte av huvudanstaltens stationsvagn synes ofrånkomligt, anser jag mig vidare böra tillstyrka, att för detta ändamål skall äskas det begärda beloppet å 10 000 kronor under delposten till frakter och transporter. Därjämte bör posten uppräknas med 1 000 kronor på grund av ökade kostnader för underhåll och drift av anstaltens bilpark. Inköp av en personbil jämte släpvagn för filialen i Alnarp kan jag däremot icke tillstyrka. Ifrågavarande delpost behöver alltså höjas med (10 000 + 1 000 =) 11 000 kronor till 22 000 kronor.

Anstaltsstyrelsen har vidare begärt en avsevärt ökad medelsanvisning under delposten till instrument, apparatur m. m. Detta yrkande kan jag icke biträda. I detta sammanhang torde jag emellertid få upptaga anstaltsstyrelsens hemställan om medel till anordnande av en klimatkammare. Liksom lantbruksstyrelsen samt styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök anser jag det önskvärt, att en dylik kammare kommer till stånd. Då kostnadsberäkningen icke föranleder någon erinran från min sida, tillstyrker jag alltså, att ett engångsbelopp av 4 000 kronor anvisas för ändamålet. Beloppet torde emellertid enligt min mening lämpligen böra upptagas

i anstaltens omkostnadsstat för nästa budgetår under sistnämnda delpost. Denna bör följaktligen höjas till 9 000 kronor.

I fråga om delposten till arbetskostnader kan jag endast förorda en uppräknings med 4 000 kronor till 54 000 kronor på grund av det nya kollektivavtal, som trätt i kraft den 1 januari 1955. Förslaget om att höja delposten till ersättning till försöksvärdar m. m. med 1 500 kronor till 4 700 kronor ger mig icke anledning till erinran. Under delposten till lokalhyra tillstyrker jag en höjning med 400 kronor med hänsyn till att filialen i Skara avses skola flytta till nya lokaler. Däremot synes den av samma skäl begärda uppräknings av hyresbeloppet avseende filialen i Kalmar icke böra ske nu, eftersom den nya hyran ännu icke fastställts. Såsom jag redan förut anfört, är jag icke heller beredd att föreslå, att växtinspektörerna skall få expeditionslokaler. Ifrågavarande delpost bör alltså blott höjas med nyssnämnda belopp av 400 kronor till 8 200 kronor.

Till kostnader för växtskyddskurser bör enligt min mening anvisas oförändrat belopp av 20 000 kronor. Likaså anser jag, att någon nedskärning av inkomstposten försålda publikationer, produkter m. m. icke bör övervägas nu. Denna post bör alltså även för nästa budgetår beräknas till 24 000 kronor. Vad slutligen angår anstaltens behov av utställningsmaterial, torde detta få tillgodoses i samma ordning som hittills tillämpats. Jag kan således icke tillstyrka, att en särskild anslagspost skall upptagas för detta ändamål.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit, bör växtskyddsanstaltens omkostnadsanslag för nästa budgetår uppföras med $(204\,600 + 15\,000 + 3\,000 + 6\,500 + 2\,000 + 11\,000 + 4\,000 + 4\,000 + 1\,500 + 400 =)$ 252 000 (+ 47 400) kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för anstalten. Jag vill till sist framhålla att den betydliga uppräknings av anslaget, som jag här förordat, förutsätter, att anstalten — därest icke särskilda omständigheter inträffar — håller sina utgifter inom den sålunda uppdragna ramen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 252 000 kronor.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

[19] 1. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	4 153 000	4 394 596
1955/56 (statsliggaren s. 800)	4 221 000	
1956/57 (förslag)	4 828 300	

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 978 600 kronor till 5 199 600 kronor i enlighet med följande beräkning.

	Ökning	Minskning
<i>A. Undervisningsinstitutionerna</i>		
1. Tjänsteförändringar		
a) 1 förste assistent i Ce 27 i st. för 1 assistent i reglerad befordringsgång vid institutionen för marknadslära ..	6 588	
b) 1 förste assistent i Ce 27 i st. för 1 assistent i reglerad befordringsgång vid institutionen för växtodlingslära	6 588	
c) 1 trädgårdsmästare i Ca 19 i st. för Ca 16 vid botanisk-genetiska trädgården	1 344	
d) 1 assistent i Ce 15 i st. för 1 djurskötare i Ce 10 vid institutionen för husdjursgenetik	1 704	
e) 1 fältassistent i Ce 15 i st. för 1 institutionsvaktmästare i Ce 12 vid institutionen för allmän jordbrukslära	1 020	
f) 1 fodermarsk i Ce 12 i st. för 1 djurskötare i Ce 10 vid institutionen för husdjurens utfodring och skötsel	684	
g) Justering av lönesättningen för följande personal		
1 laboratoriebiträde i Ce 15 i st. för Ce 13 vid institutionen för husdjurens fysiologi och anatomi	696	
1 assistent i Ce 15 i st. för 1 preparator i Ce 14 vid mikrobiologiska institutionen	384	
1 trädgårdsmästare i Ce 14 i st. för 1 institutionsvaktmästare i Ce 12 vid institutionen för växtsjukdomslära	636	
1 institutionsvaktmästare i Ca 14 i st. för Ca 12 vid institutionen för växternas anatomi och fysiologi	636	
1 laboratoriebiträde i Ce 13 i st. för Ce 11 vid institutionen för husdjurens utfodring och skötsel	648	
1 laboratoriebiträde i Ce 11 i st. för Ce 8 vid analyslaboratoriet	1 128	

	Ökning	Minskning
1 laboratoriebiträde i Ce 11 i st. för Ce 8 vid institutionen för husdjursgenetik	1 128	
1 laboratoriebiträde i Ce 11 i st. för Ce 8 vid institutionen för husdjursgenetik: avdelningen vid Wiad .	1 164	
1 laboratoriebiträde i Ce 11 i st. för Ce 8 vid institutionen för allmän jordbrukslära	1 128	
1 laboratoriebiträde i Ce 11 i st. för Ce 8 vid institutionen för agronomisk hydroteknik	1 128	
h) 1 kanslibitråde i Ce 11 i st. för 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid institutionen för marklära ..	2 640	
i) Lönerreglering för assistenter	14 000	
j) Ordinarie tjänster i Ca 8 för 5 befattningshavare i högre extra ordinarie lönegrad	—	
k) 1 forskardocent i Ce 30 i st. för 1 docent i Ce 30	—	
2. Personalförstärkningar m. m.		
a) 1 laborator i Ca 34 vid institutionen för husdjurens fysiologi och anatomi	25 020	
b) 1 laborator i Ca 34 vid institutionen för husdjursgenetik	25 020	
c) 1 laborator i Ca 34 vid institutionen för husdjurens utfodring och skötsel	25 020	
d) 1 förste assistent i Ce 27 för undervisningen i pedagogik (jämte arvode å 3 000)	21 396	
e) 1 förste byråingenjör i Ce 27 för apparat tekniska frågor	18 396	
f) 1 preparator i Ce 14 vid institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära	9 720	
g) 1 preparator i Ce 14 vid institutionerna för växtsjukdomslära och växtodlingslära	9 720	
h) 1 institutionsvaktmästare i Ce 12 vid institutionen för organisk kemi	9 084	
i) 1 laboratoriebiträde i Ce 11 vid institutionen för växtsjukdomslära	8 760	
j) 1 laboratoriebiträde i Ce 11 vid institutionen för allmän och oorganisk kemi	8 760	
k) 1 laboratoriebiträde i Ce 11 vid institutionen för husdjursgenetik: avdelningen vid Wiad	9 132	
l) Arvode till specialläraren i pedagogik	1 400	
m) Ersättning till ciceroner	1 000	
n) Fria föredrag	900	
o) Kurs i lantbruksorganisationens uppgifter och arbets sätt	1 000	

	Ökning	Minskning
<i>B. Biblioteket</i>		
3. Tjänsteförändringar		
a) 1 förste bibliotekarie i Ca 37 i st. för Ca 31	5 112	
b) 1 biblioteksvaktmästare i Ca 14 i st. för 1 förste expeditionsvakt i Ca 11	960	
c) Ordinarie tjänst i Ca 8 för 1 befattningshavare i högre extra ordinarie lönegrad	—	
4. Personalförstärkning		
1 förste biblioteksassistent i Ce 17	10 848	
<i>C. Kansli och kamrerarexpedition</i>		
5. Tjänsteförändringar m. m.		
a) 1 förste kansliskrivare i Ca 17 i st. för Ce 17	—	
b) 1 kansliskrivare i Ca 15 i st. för 1 kontorist i Ca 13	696	
c) 1 trädgårdsmästare i Ca 14 i st. för Ce 14	—	
d) 1 kontorist i Ca 13 i st. för Ce 13	—	
e) 1 reparatör i Ca 13 i st. för Ce 13	—	
f) 1 förste expeditionsvakt i Ca 12 i st. för Ce 11	324	
g) 1 nattvakt i Ca 10 i st. för arvodesanställd nattvakt	5 400	
h) Tillfällig arbetskraft	3 000	
i) Ordinarie tjänster i Ca 8 för 2 befattningshavare i högre extra ordinarie lönegrad	—	
<i>D. Statens jordbruksförsök</i>		
6. Tjänsteförändringar m. m.		
a) 1 överassistent i Ce 29, i samband varmed 1 överassistenttjänst i Ca 29 föres å övergångsstat	20 424	
b) 1 assistent i reglerad befordringsgång i st. för 1 assistent i Ce 21	3 336	
c) 1 assistent i Ce 21 i st. för Ce 19	1 284	
d) 1 assistent i Ce 19 i st. för 1 assistent med arvode ..	—	
e) 1 förste kansliskrivare i Ca 17 i st. för 1 kansliskrivare i Ca 15	744	
f) 1 laborant i Ce 15 i st. för 1 provberedare i Ce 13 ...	696	
g) 1 kanslibitråde i Ca 11 i st. för Ce 11	—	
h) 2 extra ordinarie laboratoriebiträden i st. för 2 extra laboratoriebiträden	—	
i) Ordinarie tjänst i Ca 8 för 1 befattningshavare i högre extra ordinarie lönegrad	—	
7. Personalförstärkningar		
a) 2 överassistenter i Ca 29	40 848	
b) 1 förste assistent i Ce 27	19 068	
c) 1 jordbruksförman i Ce 12	9 084	
d) Tillfällig arbetskraft	19 400	

	Ökning	Minskning
<i>E. Statens husdjursförsök</i>		
8. Tjänsteförändringar		
a) 1 assistent i reglerad befordringsgång i st. för Ce 21	3 336	
b) 1 assistent i Ce 23 i st. för Ce 21	1 584	
c) 1 assistent i Ce 19 i st. för Cg 19	—	
d) 1 assistent i Ca 15 i st. för 1 institutionsvaktmästare i Ca 12	1 020	
e) 1 laboratoriebiträde i Ce 8 i st. för Cg 8	—	
9. Personalförstärkningar		
a) 1 överassistent i Ce 29	20 424	
b) 1 assistent i Ce 19	—	
c) 1 laboratoriebiträde i Ce 11	8 760	
d) Tillfällig arbetskraft	17 100	
<i>F. Statens försöksgårdar och Norrlands lantbruksförsöks- anstalt</i>		
10. Tjänsteförändringar		
a) 1 assistent i Ce 25 (alternativt försökstekniker i Ce 19 med fyllnadsarvode) i st. för 1 assistent med arvode vid Lanna	15 816	
b) 1 driftsledare i Ce 21 i st. för 1 jordbruksföreståndare i Ce 18 vid Wiad	1 884	
c) 1 försökstekniker i Ce 19 i st. för 1 assistent i Ce 25 vid Offer		4 800
11. Personalförstärkningar		
a) 1 förste assistent i Ce 27 vid Norrlands lantbruks- försöksanstalt		672
b) 1 försökstekniker i Ce 19 vid Brännberg och Öjebyn	12 816	
c) 1 driftsledare i Ce 21 vid Öjebyn.....	14 220	
d) 1 försökstekniker i Ce 19 vid Stenstugu	11 328	
e) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid Norr- lands lantbruksförsöksanstalt	7 968	
<i>G. Ultuna egendom</i>		
12. Tjänsteförändringar		
a) 2 befallningsmän i Ce 21 i st. för arvodestjänster ..	—	
b) 2 ladugårdsföreståndare i Ce 19 i st. för arvodestjänster	—	
c) 1 bokhållare i Ce 19 i st. för arvodestjänst	—	
d) 1 husmor i Ce 13 i st. för arvodestjänst	—	
<i>H. Diverse äskanden</i>		
13. I särskild förteckning upptagna yrkanden	177 159	

Ökning Minskning

I. Automatiska ökningar

14. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång ...	42 600	
15. 1955 års löne reglering	289 200	
	<hr/>	
	984 011	5 472
		<hr/>
		+ 978 539

16. Med överlämnande av en av täckdikningsförsöksnämnden gjord framställning (skr. 4/7 1955) hemställer *högskolestyrelsen* (skr. 23/8 1955) slutligen, *dels* att täckdikningsförsöksverksamheten skall inordnas i försöksverksamheten i övrigt på jordbrukets område och definitivt knytas till högskolans institution för agronomisk hydroteknik såsom en särskild avdelning för dräneringsförsök, *dels* att sagda nämnd skall ombildas till ett beredande organ med befogenhet att under högskolestyrelsen handlägga frågor rörande täckdikningsförsöksverksamheten, *dels* att för samma verksamhet skall fr. o. m. nästa budgetår inrättas en statsagronomtjänst i lönegrad Ca 33, en förste assistenttjänst i lönegrad Ce 27 och en kontorsbiträdestjänst i lönegrad Ce 8 vid nyssnämnda institution, *dels* att medel till avlöningar åt berörda tjänstemän skall upptagas under högskolans avlöningsanslag. Vid bifall till dessa förslag behöver förevarande anslag höjas med ytterligare i runt tal 50 200 kronor.

M o t i v. Högskolestyrelsen framhåller inledningsvis, att den i sina anslagsäskanden liksom föregående år i huvudsak utgått från de förslag som framlades av 1945 års jordbruksförsöksutredning och 1946 års högskoleutredning. Sistnämnda utrednings förslag har till väsentliga delar genomförts genom beslut av 1948 och 1949 års riksdagar, medan jordbruksförsöksutredningens förslag hittills förverkligats endast i mindre omfattning. Enligt högskolestyrelsen är det av den största vikt, att den i princip beslutade upprustningen av högskolan och försöksverksamheten genomföres snarast möjligt. I förevarande anslagsäskanden framföres därför i stort sett samma önskemål som för innevarande budgetår. I nuvarande statsfinansiella läge torde det emellertid icke vara möjligt att erhålla medel till en så omfattande upprustning, som i och för sig vore önskvärd. Högskolestyrelsen har därför uppdelat sina anslagsäskanden i två grupper, nämligen *dels* sådana, som närmare motiverats och som ansetts böra komma i fråga i första hand och *dels* sådana, som tillstyrkts utan motivering och endast upptagits i en särskild förteckning.

Åtskilliga av de förslag, som högskolestyrelsen nu framlagt, överensstämmer med tidigare framförda men ej bifallna förslag. Detta är fallet med de under punkterna 1 a, 1 b, 1 g, 1 i, 2 b—f, 2 h, 2 k, 4, 5 a—e, 5 g, 6 c, 7 a, 9 a, 9 c, 10 a—c och 11 a—e redovisade förslagen. I fråga om motiveringarna för dessa samt för övriga i det föregående under förevarande anslag redovisade framställningar må här återgivas följande.

1 a. Tjänsten föreslogs av 1946 års högskoleutredning. Med hänsyn till

att verksamheten vid institutionen organiserats och forskningsverksamheten i avsedd omfattning redan pågår, bör ifrågavarande tjänsteförändring genomföras, ej minst för att det skall bli möjligt att till institutionen för någon längre tid knyta en person med erforderliga kvalifikationer. Från institutionens inrättande år 1949 och tills nu har ej mindre än fyra assistenter avlöst varandra.

1 b. Institutionen för växtodlingslära är f. n. den enda av högskolans större institutioner, som icke har någon förste assistent. Däremot finnes vid institutionen fyra assistenter, av vilka två emellertid avlönas från särskilda anslag. Med hänsyn till institutionens storlek och dess mångskiftande uppgifter — varvid särskilt är att beakta den utveckling, som exempelvis oljeväxtodlingen och nya ogräsbekämpningsmetoder inneburit — framstår angelägenheten av att institutionen tilldelas en förste assistent så mycket tydligare. Högskolestyrelsen erinrar om att 1946 års högskoleutredning föreslog, att institutionen skulle utrustas med — förutom två laboratorer — två förste assistenter.

1 c. Högskolestyrelsen åberopar den ökade arbetsbörda, som tillkomsten av botanisk-genetiska institutionens nya växthus medfört för trädgårdsmästaren, samt den kvalificerade beskaffenheten av de göromål, som åligga tjänsteinnehavaren. Dessutom hänvisas till lönesättningen för akademiträdgårdsmästarna och trädgårdsmästarna vid universiteten i Uppsala och Lund. Högskolestyrelsen finner den nuvarande lönegradsplaceringen av tjänsten oskäligt låg och förordar uppflyttning till lönegrad Ca 19. Från vederbörande personalorganisations sida har framställts bestämt krav på lönegradsuppflyttning av denna tjänst.

1 d. Den nuvarande innehavaren av tjänsten, vilken avlagt agronomexamen i Riga, sköter med hjälp av en djurskötare och ett biträde institutionens laboratoriedjur och har därvid ansvaret för avelskontroll och journalföring. Han utför även mera kvalificerade arbeten, såsom artificiell insemination och fortlöpande bearbetning av siffermaterialet från försöken. Med hänsyn till såväl arbetsuppgifterna som den nuvarande tjänstinnehavarens tidigare utbildning synes tjänsteförändringen mycket väl motiverad. Minimikravet å tjänsten måste anses vara realexamen eller motsvarande kunskaper ävensom lantbruks- eller lantmannaskola samt kontrollassistentkurs jämte praktisk erfarenhet rörande skötseln av laboratoriedjur. Lärarkollegiet framhåller, att pågående djurförsök kräver så kvalificerad arbetsledare, att en tjänsteförändring måste anses nödvändig.

1 e. Den vetenskapligt utbildade personalen å institutionen räcker icke till för ledning av fältförsöksverksamheten samt för undervisning i praktisk försöksteknik. För att förbättra situationen har den ene av institutionens vaktmästare med mycket gott resultat specialiserats att assistera vid ledningen och övervakningen av försöksarbetet inom Ultunaområdet ävensom att tjänstgöra som instruktör i det praktiska försöksarbetet. Dessa uppgifter är emellertid betydligt mera kvalificerade än vaktmästarsysslor i vanlig mening. Det kan förväntas, att den nuvarande innehavaren av vaktmästar-

tjänsten — om icke bättre anställningsvillkor erbjudes — lämnar institutionen, varefter det icke blir möjligt att erhålla ersättare med jämförliga kvalifikationer. I likhet med vad som skett vid andra högskolans institutioner, vilka bedriver fältförsöksverksamhet, bör därför inrättas en assistenttjänst i lönegrad Ce 15 samtidigt som en vaktmästartjänst indrages.

1 f. Innehavaren av tjänsten sköter institutionens försöksdjur, iordningställer och väger djurens foderblandningar samt kontrollerar foderförbrukningen. Han handhar därjämte smältbarhetsförsöken. Arbetsuppgifterna är så kvalificerade, att de motiverar, att tjänsten uppflyttas till lönegrad 12, varvid tjänstebenenämningen bör ändras till fodermarsk. Önskvärd utbildning för tjänsten är realexamen eller motsvarande samt lantmanna- eller lantbruksskola.

1 g och 8 d. Högskolestyrelsen hänvisar till en i skrivelse den 27 oktober 1953 gjord framställning angående ändrad lönegradsplacering för här ifrågavarande personal. Angående innehållet i denna skrivelse torde få hänvisas till IX ht 1954 s. 45 punkterna 1 e och 1 f. I den mån de under sistnämnda punkter framlagda förslagen icke vunnit bifall upprepas desamma nu. Angående motiveringen härför hänvisar högskolestyrelsen ytterligare till att lärarkollegiet kraftigt understrukit betydelsen av att laboratoriebiträdena erhåller en bättre löneställning. Kollegiet har framhållit, att åtskillig personal f. n. avlönas genom forskningsanslag. Från denna kategori av laboratoriebiträden, vilken i regel uppbär arvode motsvarande de lägre lönegraderna, sker i huvudsak rekryteringen till de i högskolans stat upptagna tjänsterna. Kollegiet har därför ansett det vara av utomordentlig betydelse, att bättre förmåner kan erbjudas genom de lönegradsplacerade tjänsterna, så att institutionerna därigenom kan behålla de dugligaste arvodesanställda biträdena. Enligt kollegiets mening bör den principen tillämpas, att om en institution har två laboratoriebiträdestjänster, åtminstone den ena bör vara placerad i lönegrad 11.

1 h. Enligt högskolestyrelsen motiverar göromålen, att tjänsten ändras till en kanslibiträdestjänst. Med hänsyn till den omfattande utlandskorrespondensen, publiceringsverksamheten på främmande språk och katalogiseringen av institutionens bibliotek erfordras kunskaper i engelska och tyska. Enligt tidigare erfarenheter vid högskolan är det uteslutet att erhålla en sådan person till en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång.

1 i. I förra årets anslagsäskanden anmälde högskolestyrelsen, att från Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund inkommit en framställning angående löneställningen för assistenterna vid undervisningsinstitutionerna. Med anledning därav framhöll högskolestyrelsen, att den icke funnit skäl frångå sin tidigare ståndpunkt, att assistenterna borde inplaceras i en reglerad befordringsgång, som avslutades i lönegrad Ce 25 och ej såsom nu i lönegrad Cg 23. Högskolestyrelsen framhöll vidare, att den nuvarande befordringsgången för assistenter så försvårade rekryteringen till ifrågavarande tjänster, att dessa endast blivit passagebefattningar med därav följande svårigheter i fråga om undervisningen. Högskolestyrelsen vidhåller

sin sålunda uttalade uppfattning och upprepar nu kravet på en reglering av assistenternas avlöningsförhållanden.

1 j, 3 c, 5 i och 6 i. I 1947 års statsverksproposition framhölls under gemensamma frågor, att den normala väntetiden för erhållande av ordinarie anställning för personal i skrivbiträdes- och kontorsbiträdesgraderna icke borde överstiga sju år. Vid högskolan finnes följande icke ordinarie personal, nämligen sju kanslibiträden i lönegrad Ce 11, ett räknebiträde i lönegrad Cg 11 och en biblioteksassistent i lönegrad Ce 15, vilka den 1 juli 1956 kommer att ha minst sju års tjänstgöring. För denna personal erfordras sålunda nio kontorsbiträdestjänster i lönegrad Ca 8.

1 k. Lärarkollegiet har hemställt, att en forskardocenttjänst skall inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Högskolestyrelsen erinrar om att ett par docenttjänster f. n. är vakanta. Under nästa budgetår torde en sådan befattning jämväl komma att vara vakant. Då högskolestyrelsen i likhet med lärarkollegiet anser det nödvändigt, att tillgång finnes till ett forskarstipendium, hemställes om bemyndigande att under nästa budgetår disponera en docentlön till en forskardocentlön. Fr. o. m. budgetår 1957/58 måste dock en forskardocenttjänst inrättas.

2 a—c. Redan 1946 års högskoleutredning föreslog, att ifrågavarande tre laboratorbefattningar skulle inrättas. Lärarkollegiet har hos högskolestyrelsen föreslagit en avsevärd upprustning av högskolans tre husdjursinstitutioner. Kollegiet har därvid understrukit betydelsen av att dessa erhåller var sin laboratorstjänst. Emellertid uttalar kollegiet, att institutionen för husdjurens utfodring och skötsel i första hand bör erhålla en sådan tjänst. Högskolestyrelsen finner för sin del behovet av de tre befattningarna lika angeläget och framför därför — under erinran om vad 1946 års högskoleutredning anfört — förslag om inrättande fr. o. m. budgetåret 1956/57 av samtliga tre laboratorstjänster.

2 d. Vid upprepade tillfällen har, bl. a. från lantbruksstyrelsen, framhållits önskvärdheten av en utvidgad undervisning i pedagogik, kompletterad med praktiska undervisningsövningar. Enligt förslag av specialläraren i ämnet skall undervisningen omfatta dels teori, dels praktiska övningar vid högskolan och lägre undervisningsanstalt. Undervisningen samt examinationen i ämnet bör liksom hittills handhas av en speciallärare, under det att som hans medhjälpare för den praktiska undervisningen bör anställas en förste assistent. Enligt högskolestyrelsens uppfattning torde en sådan förstärkning av arbetskraften f. n. vara tillräcklig. Enär kompetent person eljest ej torde kunna anskaffas, bör — utöver lönen som förste assistent — utgå ett årligt arvode på 3 000 kronor. Under läsåret 1954/55 har den föreslagna utökningen endast till mindre del kunnat genomföras. Därvid har disponerats besparade lönedel å en vakant docenttjänst. Denna möjlighet till provisorisk lösning av frågan kan icke beräknas föreligga i fortsättningen. Högskolestyrelsen understryker därför angelägenheten av att de begärda medlen ställes till förfogande för att tillgodose detta för undervisningen vid högskolan så viktiga krav.

2 e. Lärarkollegiet har i tidigare sammanhang framhållit, att det föreligger ett stort behov av en befattningshavare, som dels går samtliga institutioner tillhanda med råd och anvisningar beträffande inköp, skötsel och reparationer av mera komplicerad apparatur, dels medverkar som rådgivare vid konstruktioner av ny apparatur. De olika institutionerna samt försöksanstalterna har nämligen en stor och dyrbar uppsättning av komplicerade apparater, för vilkas handhavande och skötsel man icke kan förutsätta, att varje institution förfogar över fullständig expertis. Lärarkollegiet har därför kraftigt framhållit betydelsen av att anskaffning och handhavande av dessa ofta synnerligen dyrbara instrument sker på ett sådant sätt, att onödiga kostnader undviks och att apparaturen fullständigt utnyttjas. En särskild befattning torde böra inrättas för ändamålet. För att kunna förvärva en fullt kvalificerad person med erfarenhet på det apparattekniska området torde erfordras, att en tjänst inrättas som laborator. Denne bör ha tillgång till en väl utrustad instrumentverkstad, ett fotografiskt laboratorium samt viss personal.

Högskolestyrelsen framhåller i likhet med lärarkollegiet vikten av att en tjänst av denna art snarast möjligt inrättas. Emellertid synes icke nödvändigt att till att börja med föreslå en så hög tjänst som en laboratorstjänst för ändamålet. Högskolestyrelsen förordar för sin del att en tjänst i lönegrad Ce 27 inrättas, vars innehavare med hänsyn till de arbetsuppgifter och den utbildning, som måste krävas, bör erhålla tjänstetiteln förste byråingenjör. Med tillsättande av övriga befattningshavare bör anstå ännu någon tid.

2 f. För arbetet i institutionens cytologiska laboratorium är en väl kvalificerad arbetskraft nödvändig med hänsyn till den stora omfattningen av årligen framställda preparat, som erfordras för arbetet vid institutionen. Någon tjänst av högre grad för fullgörandet av dessa arbetsuppgifter finnes f. n. icke vid institutionen.

2 g. F. n. disponerar institutionerna för växtsjukdomslära och växtodlingslära en gemensam preparator, vars tjänstgöring å de båda institutionerna är uppdelad i tvåveckorsperioder. Detta är mycket otillfredsställande, eftersom preparatorn icke kan anförtros sådana arbeten, som kräver några sammanhängande veckors arbetstid. Särskilt beträffande växtodlingslära och sjukdomslära är ett sådant arrangemang olämpligt, då arbetena inom dessa ämnen måste anpassas efter årstiderna och väderleksförhållandena. Enligt högskolestyrelsen synes det uppenbart, att den nuvarande anordningen med halvtidstjänstgöring icke är tillfyllest för att fullgöra de arbetsuppgifter, som åvilar tjänst innehavaren. Var och en av institutionerna bör sålunda tilldelas en preparator.

2 h. Vid institutionen för organisk kemi finnes f. n. icke någon vaktmästartjänst eller annan tjänst, med vilken hithörande göromål kan förbindas. Då behovet av befattningen för en kemisk institution torde vara uppenbart, understryker högskolestyrelsen angelägenheten av att befattningen snarast inrättas.

2 i. Vid institutionen finnes f. n. endast ett laboratoriebiträde. Högskolestyrelsen framhåller behovet av ytterligare en dylik tjänst och hänvisar till att 1946 års högskoleutredning föreslagit två laboratoriebiträdestjänster vid institutionen, då utredningen utgått från att professorn och laboratorn bör ha tillgång till var sitt laboratoriebiträde.

2 j. Institutionen för allmän och oorganisk kemi saknar laboratoriebiträde. Till förfogande har stått endast del av arvodesmedel för ett tillfälligt anställt biträde. Institutionen har kunnat utnyttja ett lönegradsplacerat fast anställt biträde endast genom ett provisoriskt byte med kemiska analyslaboratoriet, vilket arrangemang icke är tillfredsställande i längden.

2 k. Högskolestyrelsen hänvisar till sitt år 1954 framlagda förslag till omorganisation av institutionens för husdjursgenetik avdelning vid Wiad. Detta förslag, vilket bl. a. innebar, att försöksverksamheten med svin skulle återupptagas, godtogs icke av statsmakterna (prop. 1954:122; JoU 28; rskr. 237). För att den föreslagna svinavdelningen skall kunna börja sin verksamhet, vilket synes högskolestyrelsen synnerligen angeläget, är ifrågavarande laboratoriebiträdestjänst nödvändig.

2 l. Högskolestyrelsen har funnit skäligt, att den under punkten 2 d i det föregående angivna utökningen av undervisningen i pedagogik kompenseras med en höjning av speciallärararvodet.

2 m. Det årliga antalet besökande vid Ultuna samt vid Wiad uppgår till omkring 5 500 personer, varav cirka 1 500 enbart på Wiad. Härjämte tillkommer cirka 2 000 personer, vilka direkt hänvänder sig till högskolans institutioner och anstalter. En stor del av de besökande är utlänningar. Visningarna vid Ultuna ombesörjes av byggnadsassistenten, vilkens tid i mycket stor utsträckning tages i anspråk härför. Byggnadsassistenten tjänstgör sålunda själv som ciceron för större delen av de besökande och anskaffar för de övriga lämpliga ciceroner bland högskolans studerande eller yngre agronomer, vilka erhåller ersättning från ifrågavarande anslag. Det är emellertid ej tillfredsställande, att byggnadsassistentens tid i så hög grad tages i anspråk för detta ändamål. Det nuvarande anslaget på 2 000 kronor är icke tillräckligt för att på ett tillfredsställande sätt kunna avlasta byggnadsassistenten och samtidigt göra det möjligt att mottaga det stora antalet besökande.

2 n. Det nuvarande beloppet å 1 100 kronor är otillräckligt för att som gästföreläsare inbjuda vetenskapsmän inom alla de olika områden, som är företrädna vid högskolan. Lärarkollegiet har upprepade gånger understrukt behovet av ökade medel för ändamålet.

2 o. F. n. disponeras ett belopp av 600 kronor till en kurs i offentlig-rättsliga organ på jordbrukets område. Utöver denna kurs finner högskolestyrelsen en kurs i lantbruksorganisationens uppgifter och arbetssätt angelägen med hänsyn till vikten för de studerande att förvärva grundlig kännedom på detta område. För att erhålla en väl kvalificerad kraft för den ifrågasatta kursen erfordras ett belopp av 1 000 kronor.

3 a. Högskolestyrelsen hänvisar till lönesättningen för chefstjänsterna vid biblioteken vid Karolinska institutet, Tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola.

3 b. Bland arbetsuppgifterna ingår uppställning av ny eller återlämnad litteratur samt bindning. Uppställning av ny litteratur uppdrages i regel vid andra bibliotek åt utbildad bibliotekspersonal. Med den arbetsbörda, som föreligger vid högskolans bibliotek, måste man kunna räkna med att förste expeditionsvakten kan utföra detta ansvarsfulla arbete, vilket förutsätter en synnerlig förtrogenhet med samlingarna. Allt bindingsarbete förutsätter dessutom fackkunskaper, vilka icke kan förvärfvas genom rutinarbete utan måste inhämtas genom särskild utbildning. En förbättrad löneställning för förste expeditionsvakten framstår med hänsyn till de krävande arbetsuppgifterna som ett oundgängligt krav.

4. Bibliotekets personal står i en utomordentlig disproportion till arbetsbördan och förhållandet vid andra statliga bibliotek. Nödtvungna förenklingar i katalogiseringen har medfört ökade svårigheter för personalen att skaffa fram önskad litteratur och för låntagarna att orientera sig. Då vissa delar av accessionen aldrig katalogiserats, är det högst sannolikt, att dubbelanskaffningar kommer att ske. Omfattande och delvis värdefulla samlingar, som överförts till biblioteket, har endast till ytterst ringa del kunnat bearbetas. Den väldiga fortsättningskatalogen kan sedan länge ej reklameras i erforderlig takt, varför önskade häften ofta begäres för sent. I syfte att underlätta det inre arbetet måste låneexpeditionen tills vidare hållas stängd en dag i veckan. Fortsättningskatalogen omhänderhas av biblioteksassistenten. Motsvarande arbete vid jämförbara bibliotek skötes av två eller flera högre avlönade personer. Det är oundgängligen nödvändigt, att personalen ökas, om ej fortsättningskatalogen, vilken är den viktigaste förutsättningen för bibliotekets tjänstearbete, skall desorganiseras. Ett absolut minimikrav är, att en förste biblioteksassistenttjänst inrättas för detta arbete. Enligt högskolestyrelsens mening är det för den rationella driften av biblioteket oundgängligt, att den nuvarande arbetsbördan för bibliotekets tjänstemän till någon del avlastas.

5 a, c, d och e. Stadigvarande behov föreligger av samtliga tjänster. Med hänsyn härtill bör de inplaceras å ordinarie stat. Vid bifall till framställningen kan en kanslibiträdestjänst och en kontorsbiträdestjänst utgå ur personalförteckningen.

5 b. Vid överinspektörens kansli finnes f. n. anställd en kontorist i lönegrad Ca 13. Sedan kansliet inrättades, har arbetet där ökat i mycket hög grad. Innehavaren av kontoristtjänsten har därigenom fått väsentligt vidgade samt mera ansvarsfulla och kvalificerade arbetsuppgifter. Vederbörande tjänstgör som kansliets registrator och stenograf samt har dessutom att svara för kansliets bokföring och skötseln av dess handbibliotek.

5 f. Då stadigvarande behov föreligger av tjänsten, finner högskolestyrelsen skäligt, att densamma ordinariesättes. Med hänsyn till omfattningen av de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna bör densamma uppflyttas till lönegrad 12.

5 g. Avlöning till nattvakten utgår f. n. i form av arvode. Enär stadigvarande behov av tjänsten föreligger, bör denna inplaceras i löneplan som ordinarie i lönegrad Ca 10.

5 h. Arbetsbelastningen vid kansliet är fortfarande betydande. Ett ytterligare belopp av åtminstone 3 000 kronor erfordras till tillfällig arbetskraft.

6 a. Innehavaren av överassistenttjänsten i lönegrad Ca 29 uppehåller sedan den 1 juli 1949 den i lönegrad Ce 31 placerade tjänsten som laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station. Tjänstledighet har av högskolestyrelsen beviljats för ett år i sänder. Då ifrågakarande tjänstgöring kan beräknas bli stadigvarande och det för verksamheten vid statens jordbruksförsök är synnerligen önskvärt, att överassistenttjänsten kan tillsättas med ordinarie innehavare, hemställer högskolestyrelsen, att överassistenttjänsten fr. o. m. budgetåret 1956/57 skall föras över stat samt att en extra ordinarie tjänst i samma lönegrad skall inrättas.

6 b och 8 a. Tjänstinnehavarna, vilka avlagt agronomexamen, handhar sådana arbetsuppgifter, som brukar omhänderhas av agronomer.

6 c. Förslaget avser en till betesavdelningen knuten befattning, som nu är placerad i lönegrad Ce 19. Högskolestyrelsen erinrar om att 1945 års jordbruksförsöksutredning föreslog, att försöksuppgifterna på betesområdet skulle handläggas av en assistent i dåvarande lönegrad 24 (nuvarande lönegrad 27). Flertalet av nyssnämnda uppgifter har övertagits av ifrågakarande tjänsteman.

6 d. Tjänsten är avsedd för den fasta försöksverksamheten i det inre av Norrland med placering vid Torsta lantmannaskola. Med hänsyn till det stadigvarande behovet av befattningen bör denna enligt högskolestyrelsens mening lönegradsplaceras.

6 e. Innehavaren av tjänsten handhar mycket kvalificerade arbetsuppgifter. Genom omorganisationen av försöksgårdsverksamheten kommer försöksverksamheten vid gårdarna att bedrivas enligt planer, uppgjorda av statens jordbruksförsök. Kostnaderna för försöken kommer att bestridas av anstalten. Arbetsuppgifterna torde i samband härmed komma att öka avsevärt.

6 f. Provberedaren, som är förman för personalen vid jord- och cereal-laboratorierna, svarar för registreringen av de cirka 10 000 jordprov, som årligen inkommer till statens jordbruksförsök, samt verkställer jordartsbedömning och ordnar provens beredning för den kemiska analysen. Han är även förman för kärnprovundersökningarna å strå- och trindsäd samt oljeväxter. Dessa uppgår till cirka 12 000 per år. Med hänsyn till nämnda arbetsuppgifter och förmansställning anser högskolestyrelsen skäligt, att tjänsten uppflyttas till lönegrad Ce 15.

6 g. Förslaget under denna punkt motiveras med att stadigvarande behov av befattningen föreligger.

6 h. Med hänsyn till kravet på förbättring av laboratoriepersonalens anställningsförhållanden och det stadigvarande behovet av tjänsterna föreslås, att desamma skall överföras till extra ordinarie stat.

7 a. Ifrågakarande överassistenter skall i huvudsak svara för statens jordbruksförsöks del i bandhavandet av hushållningssällskapens lokala försöksverksamhet. Statens jordbruksförsök utövar den centrala ledningen av den-

na verksamhet och handlägger ett flertal krävande arbetsuppgifter för densamma. I detta arbete ingår bl. a. även den försöksmatematiska behandlingen av primärmaterialet samt dettas sammanställning och centrala publicering. Genom den år 1952 beslutade organisationen av den lokala försöksverksamheten på jordbrukets område har statens jordbruksförsök tilldelats en ännu mera betydelsefull roll inom ifrågavarande verksamhet. Denna skall nämligen givas en mera programmässigt bunden karaktär, och det ankommer på statens jordbruksförsök att planera härför och i framtiden övervaka detsamma. Av den personal, som vid jordbruksförsöken skall ha ledningen, fordras så mycket teoretiskt och praktiskt kunnande, att man ej rimligtvis kan anförtro detta åt tjänstemän i lägre ställning än överassistent. Hushållningssällskapens jordbrukskonsulenter, över vilka jordbruksförsökens nämnda tjänstemän, i vad det gäller fältförsöksverksamheten, har inspektionsskyldighet och i viss mån står i ledande ställning, är numera placerade i lönegrad 29, alltså högre än de tjänstemän vid statens jordbruksförsök, som f. n. där ansvarar för ledningen. Ifrågavarande tjänstemän vid jordbruksförsöken bör givetvis ej vara placerade lägre.

7 b. Innehavaren av tjänsten skall tämligen självständigt handha försöksverksamheten i Norrlands inland. Ledaren för dessa försök har hittills avlönats från de särskilda medel, vilka ställts till förfogande för denna verksamhet. Därest förslaget icke skulle bifallas, måste det av högskolestyrelsen äskade anslaget till fast försöksverksamhet höjas med belopp, motsvarande arvode till försöksledaren.

7 c. Förmannen, som jämlikt kollektivavtal avlönas med arvode från materielanslaget motsvarande 12 löneklassen, har närmast att biträda fältassistenten. Högskolestyrelsen framhåller, att åtskilliga jordbruksarbetare sommartid är anställda för försöksverksamheten vid Ultuna.

7 d. För innevarande budgetår har för tillfällig arbetskraft beräknats 40 000 kronor. För att möjliggöra anställandet av en assistent, en preparator och ett biträde i vegetationsgård samt för ökade lönekostnader bör detta belopp uppräknas med i runt tal 34 600 kronor. Å andra sidan minskar medelsbehovet med cirka 15 200 kronor, därest förslaget under punkten 6 h i det föregående bifalles.

8 b. Vid statens husdjursförsöksanstalt finnes icke någon tjänst som assistent i lönegrad Ce 23. Flera av assistenterna i lönegrad Ce 21 har arbetsuppgifter, som motiverar tjänsternas uppflyttning i lönegrad Ce 23. Enligt högskolestyrelsen erfordras minst en sådan tjänst.

8 c. F. n. handhas försöksarbetet rörande pälsdjur av en extra assistent, som avlönas från beloppet till tillfällig arbetskraft med arvode motsvarande lönegrad 19. En befattningshavare i denna tjänsteställning är nödvändig för uppgiften, och det är omöjligt att erhålla fullt kvalificerad person, så länge tjänsten endast är tillfällig.

8 e. Till stöd för detta förslag åberopar högskolestyrelsen kravet på förbättring av laboratoriepersonalens anställningsförhållanden och behovet av tjänsten.

9 a. Högskolestyrelsen framhåller, att det är av största betydelse, att den vetenskapliga personalen vid statens husdjursförsök förstärkes i sådan utsträckning, att bl. a. planerade respirationsundersökningar kan igångsättas och försöksverksamheten rörande ensilageberedning intensifieras. Beträffande sistnämnda verksamhet framhåller högskolestyrelsen, att betydande anslag anvisats för forskning och försök rörande ensilageberedning. Man måste emellertid räkna med ständig försöksverksamhet på området vid statens husdjursförsök, vartill kommer övriga viktiga arbetsuppgifter vid anstaltens nötkreatursavdelning.

9 b. Under arvodesposten i högskolans avlöningsstat för innevarande budgetår är upptaget ett arvode, motsvarande lön enligt 19 löneklassen till en assistent för husdjursförsök vid Öjebyn. Då stadigvarande behov föreligger av tjänsten bör densamma överföras till icke-ordinarie posten och inplaceras i lönegrad Ce 19.

9 c. Högskolestyrelsen framhåller, att ett laboratoriebiträde erfordras vid den till statens husdjursförsök från statens växtskyddsanstalt överförda avdelningen för försök på biskötselns område. Avdelningen har tidigare inom växtskyddsanstalten haft tillgång till sådant biträde. Då avdelningens verksamhet — framför allt dess uppgift att leda bekämpandet av bisjukdomar — medför ett omfattande laboratoriearbete, bör tjänsten inrättas.

9 d. F. n. disponerar statens husdjursförsök ett belopp av 44 000 kronor till tillfällig arbetskraft. I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår beräknar högskolestyrelsen 10 000 kronor till extra arbetskraft för laboratorie- och fältarbeten samt 39 276 kronor till avlöning åt tre assistenter i Cg 21 och 11 808 kronor till avlöning åt en assistent i Cg 19 eller tillhoppa 61 100 kronor, vilket innebär en ökning med 17 100 kronor.

10 a—c och 11 a—e. I fråga om dessa förslag hänvisar högskolestyrelsen till sitt den 17 november 1954 avgivna förslag till viss omorganisation beträffande de statliga försöksgårdarna på jordbrukets område. Sistnämnda förslag, för vilket närmare redogjorts i propositionen nr 116 till 1955 års riksdag (JoU 24; rskr. 277) innebär bl. a. inrättande av en förste assistenttjänst vid Röbbäcksdalen och indragning av en sådan tjänst vid Öjebyns försöksgård. Högskolestyrelsen erinrar vidare om Röbbäcksdalsutredningens den 26 januari 1954 avgivna slutbetänkande med förslag rörande utbyggnaden av en central forskningsinstitution för norrländska jordbruksfrågor m. m., vilket betänkande jämväl behandlats i nämnda proposition. I övrigt anför högskolestyrelsen, att lönen till assistenten vid Lanna försöksgård f. n. utgår från anslaget till fast försöksverksamhet. Därest förslaget om tjänstens uppförande på avlöningsanslaget bifalles, kan anslaget till fast försöksverksamhet minskas med belopp motsvarande lönen.

12 a—d. Kostnaderna för löner till de under förevarande punkter upptagna befattningshavarna bestrides f. n. av Ultuna egendom. Befallningsmännen och ladugårdsföreståndarna har pensionsrätt jämlikt arbetarpensionsreglementet. Bokhållaren och husmor vid elevhushållet har däremot icke någon pensionsrätt. Då det är angeläget, att pensionsfrågan ordnas för

samtliga dessa befattningshavare, tillstyrker högskolestyrelsen av egendomens förvaltare och av svenska lantbrukstjänstemannaförbundet gjorda framställningar i frågan. Högskolestyrelsen har i sitt förslag inplacerat befattningshavarna i den lönegrad, som närmast motsvarar nuvarande löneförmåner efter avdrag för ålderstillägg. Härvid har förutsatts, att de skall få tillgodoräkna tidigare tjänstgöring för löneklassuppflyttningar. Slutligen har förutsatts, att Ultuna egendom skall till avlöningsanslaget inbetala ersättning för löneutgifterna för ifrågavarande personal.

13. Under denna punkt har upptagits de i förut omförmälda förteckning sammanförda yrkanden, vilka icke närmare motiverats. Beträffande den närmare innebörden av dessa yrkanden torde få hänvisas till förteckningen. Här må blott nämnas, att yrkandena omfattar ett flertal förslag till tjänsteförändringar och personalförstärkningar vid såväl undervisningsinstitutionerna som försöksanstalterna. Högskolestyrelsen framhåller, att de upptagna förändringarna genomgående kan sägas vara angelägna.

14 och 15. Ökningarna under dessa punkter är av automatisk karaktär.

Y t t r a n d e n. *Statskontoret*, som avgivit utlåtande över det under punkten 4 upptagna förslaget om inrättande av en tjänst som förste biblioteksassistent i lönegrad Ce 17, erinrar om att detta förslag framfördes jämväl i anslagsäskandena för innevarande budgetår dock utan att föranleda någon åtgärd. Med anledning av motioner i ämnet underströk jordbruksutskottet (JoU 1 s. 19) önskvärdheten av att de i motionerna påtalade bristerna beträffande bibliotekspersonalens antal snarast avhjälptes. Med hänsyn till kravet på återhållsamhet i fråga om inrättande av nya tjänster fann sig utskottet emellertid ej böra för det dåvarande med frångående av Kungl. Maj:ts förslag tillstyrka bifall till motionerna. Utskottet förutsatte dock därvid, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och så snart ske kunde framlade förslag till dess lösning. Med hänsyn till vad som anförts rörande omfattningen av arbetsbördan för bibliotekspersonalen vid högskolan vill statskontoret icke motsätta sig, att en befattning som biblioteksassistent inrättas. Befattningen torde dock ej böra placeras högre än i lönegrad 15 och tills vidare upptagas som extra. Härvidlag hänvisar statskontoret till att 1947 års löneutredning avseende vissa biblioteksbiträden i sitt den 8 maj 1950 avgivna betänkande ansett, att vid Ultunabiblioteket utöver förste bibliotekarien och bibliotekarien borde finnas anställda två biblioteksassistenter.

Statens lönenämnd, som avgivit utlåtande såvitt angår förslagen under punkterna 1 a, 1 b, 1 c, 3 a, 6 e och 8 b, anför att lönenämnden — ur de synpunkter nämnden har att beakta — icke funnit anledning till erinran mot att vid vardera av institutionerna för lantbrukets marknadslära och växtodlingslära inrättas en förste assistent i lönegrad Ce 27 i stället för en assistent i reglerad befordringsgång. Övriga förslag har nämnden ansett sig icke kunna tillstyrka.

Departementschefen

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör *dels* en assistenttjänst i reglerad befordringsgång vid vardera av institutionerna för marknadslära och växtodlingslära utbytas mot en förste assistenttjänst i lönegrad Ce 27, *dels* en tjänst som institutionsvaktmästare i lönegrad Ce 12 vid institutionen för allmän jordbrukslära omändras till en laboratoriebiträdestjänst i lönegrad Ce 13, *dels* en assistenttjänst i lönegrad Ce 19 vid statens jordbruksförsök samt en assistenttjänst i lönegrad Ce 21 och en institutionsvaktmästartjänst i lönegrad Ca 12 vid statens husdjursförsök uppflyttas till respektive lönegrad Ce 21, Ce 23 och Ca 14. Kostnaderna för ifrågavarande tjänsteförändringar och lönegradsuppflyttningar kan beräknas till 17 000 kronor.

De av högskolestyrelsen framlagda förslagen rörande nya tjänster kan jag endast tillstyrka i så måtto, att jag förordar inrättandet av en laboratoriebiträdestjänst i lönegrad Ce 11 vid institutionen för allmän och oorganisk kemi. Vidare synes antalet tjänster vid biblioteket böra utökas. I likhet med statskontoret anser jag emellertid tillfyllest, om för ändamålet beräknas medel för en biblioteksassistenttjänst i lönegrad Cg 15. Kostnaderna för dessa båda personalförstärkningar uppgår till 18 900 kronor. Vidare synes de för tillfällig arbetskraft vid kansliet och kamrerarexpeditionen, statens jordbruksförsök samt statens husdjursförsök beräknade beloppen böra uppräknas med respektive 3 000, 4 000 och 10 000 kronor. Jag har icke heller något att erinra mot att de till en docenttjänst i lönegrad Ce 30 beräknade medlen under nästa budgetår utnyttjas för avlönande av en forskardocent i samma lönegrad samt att det för fria föredrag beräknade beloppet höjes med 900 kronor till 2 000 kronor.

Vad härefter angår de av högskolestyrelsen föreslagna överföringarna till ordinarie respektive extra ordinarie stat vill jag tillstyrka, att en förste kansliskrivartjänst i lönegrad Ce 17 och en trädgårdsmästartjänst i lönegrad Ce 14 överföres till ordinarie stat fr. o. m. nästa budgetår. I samband därmed kan en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ca 11 utgå ur personalförteckningen. Däremot kan jag icke i år tillstyrka, att tjänsterna som kontorist och som reparatör i lönegrad Ce 13 ordinariesättes. Av vad jag anfört i det föregående framgår, att jag icke ansett mig kunna tillstyrka, att den vid kansliet och kamrerarexpeditionen placerade extra ordinarie tjänsten som förste expeditionsvakt uppflyttas från lönegrad 11 till lönegrad 12. Förslaget att överföra tjänsten till ordinarie stat kan jag däremot förorda. Jag biträder vidare förslaget, att ett extra laboratoriebiträde i lönegrad Cg 8 vid statens husdjursförsök skall överföras å extra ordinarie stat samt att den för närvarande från arvodesposten avlönade assistenttjänsten vid statens husdjursförsök skall utbylas mot en assistenttjänst i lönegrad Ce 19. Enligt grunderna för den reglerade befordringsgången för kontorsbiträdespersonal torde slutligen tre befattningshavare av den i högskolestyrelsens äskanden

angivna icke-ordinarie kontorspersonalen böra erhålla ordinarie kontorsbiträdestjänster i lönegrad Ca 8.

I fråga om högskolestyrelsens övriga äskanden under förevarande anslag anser jag mig emellertid endast kunna tillstyrka, att anslaget på grund av beräknade löneklassförändringar och reglerad befordringsgång samt förra årets löne reglering skall uppräknas med sammanlagt 331 800 kronor. Å andra sidan kan anslaget minskas med 4 800 kronor genom att tjänsten som assistent i lönegrad Ce 25 vid Offers försöksgård utbytes mot en assistenttjänst i lönegrad Ce 19 i enlighet med förra årets principbeslut (prop. 116) om avveckling av de nuvarande assistenttjänsterna vid försöksgårdarna.

I enlighet med vad jag kommer att föreslå i det följande vid behandlingen av lantbrukshögskolans materielanslag bör till förevarande anslag överföras vissa avlöningskostnader, vilka hittills belastat materielanslaget och vilka för innevarande budgetår uppskattats till 205 000 kronor. Detta belopp torde emellertid med hänsyn till förra årets löneökningar böra uppräknas med 21 500 kronor till 226 500 kronor. Jag föreslår sålunda, att förevarande anslag bl. a. skall uppräknas med sistnämnda belopp, vilket i avlöningsstaten lämpligen bör uppföras under en särskild maximerad anslagspost, förslagsvis benämnd Arvoden till viss tillfällig personal vid institutionerna och försöksanstalterna.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör ifrågavarande anslag höjas med sammanlagt (17 000 + 18 900 + 3 000 + 4 000 + 10 000 + 900 + 331 800 — 4 800 + 226 500 =) 607 300 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 320 500 (+ 31 800) kronor;
 arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 62 600 (— 11 900) kronor;

arvoden till viss tillfällig personal vid institutionerna och försöksanstalterna 226 500 (ny post) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 502 800 (+ 52 300) kronor;
 särskilda löneförmåner till viss tjänsteman 1 800 (oförändrat) kronor;
 rörligt tillägg 714 100 (+ 308 600) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (1 320 500 + 62 600 + 226 500 + 2 502 800 + 1 800 + 714 100 =) 4 828 300 (+ 607 300) kronor.

Å personalförteckningen bör uppföras ytterligare två förste assistenttjänster i lönegrad Ce 27, en institutionsvaktmästartjänst i lönegrad Ca 14, en förste expeditionsvakttjänst i lönegrad Ca 11 samt tre kontorsbiträdestjänster i lönegrad Ca 8. Dessutom bör å förteckningen uppföras en förste kansliskrivartjänst i lönegrad Ca 17 och en trädgårdsmästartjänst i lönegrad Ca 14. Å andra sidan bör antalet institutionsvaktmästare i lönegrad Ca 12 minskas med en och antalet kanslibiträden i lönegrad Ca 11 med en.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök vidtaga de ändringar, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	1 320 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	62 600
3. Arvoden till viss tillfällig personal vid institutionerna och försöksanstalterna	226 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 502 800
5. Särskilda löneförmåner till viss tjänsteman	1 800
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	714 100
	Summa kronor 4 828 300

c) till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 828 300 kronor.

[20] 2. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	554 700	596 015
1955/56 (statsliggaren s. 802)	572 200	
1956/57 (förslag)	646 600	

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 74 900 kronor till 647 100 kronor enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1955/56	Ökning	Minskning
<i>Kansli, undervisningsinstitutioner m. m.</i>			
1. Reseersättningar	33 000	11 700	
2. Övriga expenser	33 000	6 000	
3. Publikationstryck	20 000	5 000	
4. Publikationer på svenska språket från högskolans institutioner	—	5 000	
5. Driftkostnader för lastbilar	4 000	2 000	
6. Driftkostnader för baljväxtlaboratoriet	71 200	8 000	
7. Städning och renhållning	105 000	13 400	

	Anvisat för 1955/56	Ökning	Minskning
<i>Statens jordbruksförsök</i>			
8. Reseersättningar	67 500		7 500
9. Övriga expenser	17 100	2 500	
<i>Statens husdjursförsök</i>			
10. Övriga expenser	9 200	3 800	
11. Publikationstryck	11 000	1 000	
12. Övriga utgifter	16 000	24 000	
		<u>82 400</u>	<u>7 500</u>
		+ 74 900	

1. För avdelningen vid Wiad beräknas ytterligare 1 200 kronor. Denna ökning föranledes huvudsakligast av den föreslagna nya avdelningen för svinförsök. Under statens jordbruksförsöks post till reseersättningar har hittills upptagits medel till reseersättningar för konferenser, anordnade av överinspektören, samt till reseersättningar för försöksledarmöte. Dessa medel, tillhopa 9 500 kronor, bör enligt högskolestyrelsen upptagas under förevarande post. Med hänsyn till behovet av ökad tillsyn av försöksgårdarna erfordras slutligen ytterligare 1 000 kronor till ekonomidirektörens resor.

2. Av den begärda ökningen faller 1 700 kronor på biblioteket, 700 kronor på överinspektörens kansli samt 3 600 kronor på högskolans kansli. kamrerarexpedition, park, pannrum, mekanisk verkstad, snickeriverkstad m. m. I fråga om biblioteket motiveras ökningen med att det hittillsvarande beloppet å 4 500 kronor är så knappt, att anskaffning av nödvändig materiel delvis omöjliggjorts. Ökningen för överinspektörens kansli motiveras med den omfattande korrespondens, som bl. a. följt av överinspektörens ordförandeskap i försöksledarmötet och ett flertal kommittéer. Beträffande den för kansliet m. m. begärda ökningen framhåller högskolestyrelsen, att från anslagsposten skall bestridas kostnaderna för inventarieköp till pannrum med verkstad, snickeriverkstad och park. Kostnaderna för skrivmateriel, telefon m. m. och inventarier m. m. uppgår till så stora belopp, att erforderliga medel ej kan avsättas till inventarieinköp. Härför erfordras ett belopp av 3 600 kronor.

3. Ökningen under denna punkt motiveras i huvudsak med önskemålet att ge högskolans annaler ökat omfång. Härom anföres bl. a., att publiceringsbehovet för högskolans forskare under de senaste åren ständigt stegrats. Med hänsyn härtill skulle en ökning av annalernas omfång varit motiverad. Att så icke skett beror på att de våldsamt stegrade tryckningskostnaderna icke kompensrats genom tillräcklig höjning av förevarande post. Biblioteket upprätthåller f. n. bytesförbindelser med över 600 utländska institutioner, varvid annalerna utgör det främsta bytesobjektet. Ett mycket betydande antal värdefulla publikationer tillföres på detta sätt biblioteket.

Om annalerna icke återfår det årliga omfång de hade, då bytesförbindelserna etablerades, riskerar biblioteket att få just de värdefullaste förbindelserna uppsagda. Enligt beräkningarna skulle ett omfång av cirka 500 sidor per årsvolym utgöra ett minimimått för tryckningsbehovens tillgodo-seende. Tryckningskostnaderna härför kan f. n. beräknas till 25 000 kronor.

4. Till stöd för detta förslag framhålles i huvudsak, att det vid högskolan bör finnas medel för publicering av något större arbeten, som ej kan beredas plats i tidskrifter och vilka riktar sig till det praktiska jordbruket. Genom dylika publikationer skulle högskolan i vida kretsar kunna snabbt sprida kännedom om de forskningsresultat, som vunnits vid högskolan. Särskilt stor betydelse skulle detta få för den praktiskt inriktade forskningen. Mera omfångsrika avhandlingar från institutionerna kan nu i regel endast publiceras i den mån de användes som disputationssavhandlingar.

5. Medel har tidigare anvisats för inköp av en skåpbil, i första hand avsedd för pannrummets behov. Driftkostnaderna för skåpbilen, vilken numera inköpts, beräknas till 2 000 kronor.

6. Under anslaget till särskilda undersökningar i det följande framhåller högskolestyrelsen, att de fortsatta försöken med baljväxter numera får anses vara en ordinarie arbetsuppgift för baljväxtlaboratoriet. Kostnaderna, vilka för nästa budgetår beräknas uppgå till 8 000 kronor, bör därför upptagas under denna anslagspost.

7. Ökningen beror på att kollektivavtalslönerna till städerskorna höjts fr. o. m. den 1 januari 1955. Av beloppet beräknas 12 200 kronor för de ordinarie städerskorna samt 1 200 kronor för vikarier och extra städarbeten.

8. Enligt det under punkten 1 i det föregående redovisade förslaget skulle från förevarande delpost till motsvarande post för kansliet överföras ett belopp av 9 500 kronor till reseersättningar för konferenser, anordnade av överinspektören, samt till reseersättningar i samband med försöksledarmöte. Med hänsyn framför allt till ökat medelsbehov för resor för de båda nya försöksgårdarna Röbbäcksdalen och Stenstugu bör emellertid förevarande delpost icke minskas med mer än 7 500 kronor.

9. Till bestridande av de ökade kostnaderna för telefon, telegram och annonser anser högskolestyrelsen ett belopp av 2 500 kronor vara skäligt.

10. Av det äskade beloppet, 13 000 kronor, beräknas 7 000 kronor till telefonavgifter, 1 000 kronor till underhåll av skriv- och räknemaskiner och övriga inventarier samt 5 000 kronor till inköp av skrivmateriel o. d.

11. Ökningen motiveras med önskvärdheten av att institutionen snarast skall kunna publicera erhållna försöksresultat.

12. Från denna delpost bestrides ersättningar till Ultuna och Alnarps egendomar samt Öjebyns försöksgård för de merkostnader, som husdjursförsöken orsakar respektive egendom samt för extra arbetskraft för försökens utförande. Ersättningarna utgår f. n. med respektive 10 000, 3 000 och 3 000 kronor. Dessa ersättningar är emellertid otillräckliga, varför upprepade framställningar gjorts från respektive gårdar om höjt anslag. Som

förhållandena nu är, måste en avsevärd del av de kostnader, som försöken medför, drabba gårdarnas ekonomi. Med hänsyn till försökens omfattning vid Ultuna egendom bör ersättningen till denna höjas till 15 000 kronor. Sedan ladugården vid Öjebyns försöksgård nu är uppbyggd, erfordras där 15 000 kronor i ersättning för nästa budgetår. Då försöken vid Alnarps egendom dragit betydligt större kostnader än det belopp å 3 000 kronor, som uppbäres härför, anser högskolestyrelsen skäligen, att ersättningen för försöksverksamheten vid denna egendom höjes till 10 000 kronor. Högskolestyrelsen framhåller särskilt angelägenheten av att gårdarna icke åsamkas förluster genom försöksverksamheten utan att dessa helt täckes genom anvisande av medel. Särskilt angeläget är detta för Öjebyns försöksgård med hänsyn till gårdens ansträngda ekonomi.

Departementschefen

Beträffande kansliet och undervisningsinstitutionerna biträder jag förslaget, att under posten till reseersättningar skall anvisas det hittills i statens jordbruksförsöks omkostnadsstat beräknade beloppet å 9 500 kronor till konferenser, anordnade av överinspektören, och till reseersättningar för försöksledarmöte. Vidare tillstyrker jag, att reseersättningsposten skall uppräknas med 1 000 kronor med hänsyn till behovet av ökad tillsyn av försöksgårdarna. Därutöver synes ifrågavarande post endast böra generellt uppräknas med 2 200 kronor på grund av de höjda järnvägstaxorna. Posten bör sålunda för nästa budgetår höjas med sammanlagt 12 700 kronor till 45 700 kronor. Jämväl posterna till övriga expenser och till publikationstryck synes böra höjas på grund av kostnadsstegringen. Jag kan dock blott tillstyrka en uppräkning med 2 000 kronor vardera till 35 000 respektive 22 000 kronor. I övrigt anser jag mig beträffande kansliet och undervisningsinstitutionerna endast kunna förorda, att delposterna till driftkostnader för lastbilar samt till städning och renhållning skall uppräknas med 500 respektive 13 400 kronor till 4 500 respektive 118 400 kronor. Jag kan alltså bl. a. icke biträda förslaget, att till förevarande anslag skall överföras kostnaderna för de fortsatta försöken med baljväxter. Medelsanvisningen till kansliet och undervisningsinstitutionerna bör alltså höjas med $(12\,700 + 2\,000 + 2\,000 + 500 + 13\,400 =)$ 30 600 kronor.

Vad härefter angår försöksanstalterna är jag beträffande statens jordbruksförsök icke beredd tillstyrka någon uppräkning av posten till övriga expenser. Däremot synes posterna till publikationstryck och till reseersättningar med hänsyn till höjda trycknings- och resekostnader böra uppräknas med 2 000 respektive 3 000 kronor. Å andra sidan bör sistnämnda post med anledning av förslaget att till kansliet och undervisningsinstitutionerna överföra vissa kostnader minskas med 9 500 kronor. För nu angivna båda ändamål bör sålunda för nästa budgetår anvisas 30 000 respektive 61 000 kronor. För statens husdjursförsöks del kan jag tillstyrka, att vardera av posterna till övriga expenser och till publikationstryck höjes med 1 000 kronor till 10 200 respektive 12 000 kronor. Vidare bör posten till reseersättningar på grund

av de höjda järnvägstaxorna höjas med 500 kronor till 11 000 kronor. Såsom framgår av den följande redogörelsen för högskolestyrelsens anslagsäskanden, har högskolestyrelsen föreslagit, att under materielanslaget skulle beräknas 45 800 kronor till den forskningsverksamhet vid Wiad, vartill medel hittills anvisats under anslaget till statens försöksgårdar. Ifrågavarande belopp har avsetts såsom ersättning för det intrång i gårdsdriften, som förorsakas av berörda forskningsverksamhet, och synes alltså närmast vara att jämföra med de ersättningar åt Ultuna och Alnarps egendomar samt Öjebyns försöksgård, vartill medel nu anvisas under posten till övriga utgifter i staten för statens husdjursförsök. Enligt min mening synes jämväl förenämnda för Wiads försöksgård beräknade belopp å 45 800 kronor böra anvisas under sistnämnda anslagspost. Någon ytterligare höjning av denna post anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka. Medelsanvisningen till anstaltens omkostnader bör alltså höjas med (2 000 + 3 000 — 9 500 + 1 000 + 1 000 + 500 + 45 800 =) 43 800 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat behöver förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med (572 200 + 30 600 + 43 800 =) 646 600 kronor. I förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär detta en ökning med 74 400 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 646 600 kronor.

[21] 3. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1954/55	530 000	550 665	155 213
1955/56 (statsliggaren s. 804)	530 000		
1956/57 (förslag)	350 000		

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 338 200 kronor till 868 200 kronor enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1955/56	Ökning
1. Institutioner och samlingar	310 000	170 000
2. Avdelningen för statistik och försöksteknik	10 000	2 000
3. Exkursioner	9 500	2 000
4. Försökskostnader och materiel vid statens jordbruksförsök	129 000	31 400
5. Försökskostnader och materiel vid statens husdjursförsök	71 500	15 000

	Anvisat för 1955/56	Ökning
6. Inventarier till försöksverksamheten vid statens försöks- gårdar	—	38 600
7. Forskningsverksamheten vid Wiad	—	45 800
8. Instrumentverkstaden m. m.	—	6 200
9. Studieresor	—	15 000
10. Diverse äskanden	—	12 200
	<hr/>	
	Summa kronor	338 200

Motiv. 1. Högskolestyrelsen framhåller, att 1946 års högskoleutrednings förslag rörande storleken av institutionernas årsanslag ännu ej genomförts. Den avsevärda prishöjning på materiel av olika slag, som ägt rum under senare år, har medfört, att verksamheten vid institutionerna icke kunnat uppehållas i avsedd omfattning. Högskolestyrelsen anser därför angeläget, att kompensation erhålles för ifrågavarande prishöjningar. Av en år 1951 vid vissa naturvetenskapliga institutioner vid Uppsala universitet verkställd utredning framgick, att prishöjningarna på olika slag av materiel från år 1946 till år 1951 uppgått till minst 50 procent. En kompletterande utredning år 1952 visade att priserna sedan våren 1951 stigit med ytterligare cirka 10 procent, varför den sammanlagda prishöjningen uppgår till cirka 65 procent. Högskoleutredningen beräknade årsanslagen för institutionerna till sammanlagt 288 700 kronor. Med 65 procents förhöjning skulle anslagsposten behöva upptagas med 476 300 kronor. Då posten f. n. är upptagen till 310 000 kronor skulle behövas en uppräknings med 166 300 kronor. I samband med framställningen om medel till särskilda undersökningar har högskolestyrelsen anfört motiv för att medel till fortsatta jordbruksförsök samt forsknings- och försöksverksamhet vid institutionen för växtodlingslära beträffande ogräsen bekämpande i fortsättningen bör upptagas under förevarande post.

2. För avdelningen för statistik och försöksteknik räknade 1946 års högskoleutredning med ett årsanslag av 15 000 kronor. I planen för avdelningen räknades med att denna skulle utrustas med egen hålkortsanläggning. Då detta förslag icke kunnat förverkligas, har avdelningen under senare år måst anlita statistiska centralbyråns maskincentral för hålkorts-mässig bearbetning av större statistiska material. Detta system medför vissa tidigare icke beräknade kostnader.

3. Lärarkollegiet har kraftigt understrukt, att det nuvarande beloppet är otillräckligt.

4. Ifrågavarande anslagspost har uppräknats för att täcka dels kostnadsökning för anskaffande av gödselmedel och utsäde, vilken ökning beror på nya försöksuppgifter och höjda priser, dels kostnadsökningar, som uppstått genom löneförhöjningar och prisstegringar. De fr. o. m. den 1 januari 1955 höjda kollektivavtalslönerna ökar kostnaderna med 6 000 kronor.

5. Under denna punkt begäres ökad medelsanvisning för att täcka ökade

kostnader för försöksverksamheten, vilka uppstått genom lönehöjningar och prisstegringar, samt för att möjliggöra upptagande av ytterligare några aktuella försöksserier.

6. I anslutning till beslutet vid 1955 års riksdag angående bl. a. viss omorganisation av det statliga försöksgårdsväsendet (prop. 1955: 116; JoU 24; rskr. 277) föreslår högskolestyrelsen, att medel till kostnaderna för anskaffande av inventarier till försöksverksamheten vid försöksgårdarna skall anvisas under förevarande anslag. Av det äskade beloppet avses 3 000 kronor till Ugerups försöksgård, 3 000 kronor till Flahults försöksgård, 1 000 kronor till Lanna försöksgård, 6 800 kronor till Stenstugu försöksgård, 3 200 kronor till Offers försöksgård, 14 500 kronor till Röbbäcksdalens försöksgård, 2 700 kronor till Öjebyns och Brännbergs försöksgårdar samt 4 400 kronor till försöksverksamheten i Norrlands inland.

7. Kostnaderna för forskningsverksamheten vid Wiad skall av samma skäl, som anförts under nästföregående punkt, i fortsättningen upptagas under förevarande anslag. För ändamålet har för innevarande budgetår under anslaget till statens försöksgårdar upptagits 41 700 kronor. Då kostnaderna till allt väsentligt utgöres av lönekostnader, har beloppet uppräknats med 10 procent.

8. Under lantbrukshögskolans avlöningsanslag har föreslagits inrättande av en förste byråingenjörstjänst, vars innehavare skall handha rådgivning beträffande apparatkonstruktioner m. m. Årskostnaderna för verksamheten, inberäknat kostnaderna för underhåll av kursmikroskop samt andra gemensamma apparater och instrument, har beräknats till 6 200 kronor.

9. Under budgetåret 1954/55 har ett belopp av 10 000 kronor stått till förfogande för bestridande av kostnaderna för utländska studieresor, som företages av tjänstemän vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Med hänsyn till de ökade resekostnaderna och då behovet av medel för detta ändamål är mycket stort förordar högskolestyrelsen, att 15 000 kronor skall anvisas för ändamålet och upptagas på högskolans stat.

10. Dessa yrkanden återfinnes i den under högskolans avlöningsanslag närmare omförmälda förteckningen över ej särskilt motiverade förslag.

Departementschefen

Förevarande anslag disponeras i huvudsak till kostnaderna för anskaffande av den materiel i egentlig mening, som erfordras för verksamheten vid såväl undervisningsinstitutionerna som försöksanstalterna. I viss utsträckning disponeras emellertid anslaget även för ändamål, vilka snarare torde vara att hänföra till fortlöpande nyanskaffning och underhåll av utrustning. Såsom framgår av det föregående disponeras anslaget dessutom till bestridande av vissa lönekostnader för mera tillfälligt anställd personal. Denna avlönas antingen enligt i princip samma grunder, som gäller för extra personal, vilken avlönas från högskolans avlöningsanslag, eller enligt kollek-

tivavtal. Enligt min mening synes av rent budgettekniska skäl under förevarande anslag böra anvisas enbart medel till kostnaderna för materiel i egentlig mening. För övriga ändamål synes medelsanvisningen lämpligen böra ske till nyanskaffning och underhåll av utrustning under ett nytt anslag, samt såvitt angår avlöningskostnaderna under högskolans avlöningsanslag. Jag är emellertid icke beredd att nu taga ställning till hur mycket av anslaget som kan anses belöpa på nyanskaffning och underhåll av utrustning. Jag torde därför få återkomma till denna fråga i annat sammanhang. Däremot vill jag föreslå, att nyssnämnda avlöningskostnader redan fr. o. m. nästa budgetår skall avskiljas från anslaget och uppföras under en särskild anslagspost i högskolans avlöningsstat. Enligt vad jag under hand inhämtat från högskolestyrelsen, synes ifrågavarande kostnader för innevarande budgetår, om man bortser från de löneökningar, vartill medel icke beräknats under anslaget, kunna uppskattas till sammanlagt 205 000 kronor. Ett belopp av denna storlek — motsvarande omkring 20 procent av de totala utgifter för materiel m. m., vilka täckes av, förutom anslaget, inkomster av försålda försöksdjur, produkter m. m. — torde sålunda få överföras från förevarande anslag till högskolans avlöningsanslag.

Vad därefter angår högskolestyrelsens äskanden, kan jag icke biträda förslaget att kostnaderna för fortsatta jordbruksförsök samt för forsknings- och försöksverksamhet vid institutionen för växtodlingslära beträffande ogräsen bekämpande skall överföras till förevarande anslag. Medel för dessa ändamål torde sålunda även för nästa budgetår böra anvisas i den ordning, som hittills tillämpats. Såsom jag redan anfört vid behandlingen av högskolans omkostnadsanslag, synes de under förevarande anslag äskade medlen till forskningsverksamheten vid Wiad böra anvisas under omkostnadsanslaget. Däremot bör under förevarande anslag fr. o. m. nästa budgetår beräknas medel till inventarier för försöksverksamheten vid statens försöksgårdar. Jag är emellertid icke beredd föreslå, att anslaget för detta ändamål skall uppräknas med större belopp än 25 000 kronor. Övriga av högskolestyrelsen föreslagna höjningar av anslaget anser jag mig icke kunna biträda.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med $(530\ 000 - 205\ 000 + 25\ 000 =)$ 350 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på högskolestyrelsen att bestämma anslagets fördelning på de olika institutionerna och försöksanstalterna.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Materiel m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

[22] 4. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1954/55	47 000	51 554	1 536
1955/56 (statsliggaren s. 804)	75 000		
1956/57 (förslag)	75 000		

Den vid utgången av budgetåret 1954/55 förefintliga reservationen var i realiteten disponerad.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget avses 55 000 kronor till årsanslag och 20 000 kronor till kompletterande inköp och bokbindning.

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 60 000 kronor till 135 000 kronor. Av höjningen avses 25 000 kronor för årliga löpande utgifter. Återstående 35 000 kronor skall användas till kompletterande inköp och bokbindning.

M o t i v. Till stöd för äskandet framhålles, att den bristfälliga litteraturanskaffningen i längden måste verka hämmande på den vetenskapliga verksamheten vid högskolan, helst som inlåningsmöjligheterna undan för undan minskas genom att flertalet svenska vetenskapliga bibliotek försatts i ekonomiskt ohållbara lägen. Svensk lantbruksforskning blir lidande på att vetenskapsmännen vid lantbrukshögskolan ej på ett snabbt och effektivt sätt kan göra sig delaktiga av de vetenskapliga landvinningarna runt om i världen. Bibliotekets bindningsfråga befinner sig fortfarande i ett mycket svårt läge. Endast enstaka volymer har kunnat bindas. Stora sviter av flitigt utnyttjade tidskrifter liksom också av enskilda arbeten står obundna. Detta vållar betydande svårigheter i arbetet, och framför allt utsättes dessa ofta oersättliga publikationer för snabb nedslitning.

Departementschefen

Högskolestyrelsens hemställan, att det för årliga löpande utgifter avsedda beloppet skall höjas till 80 000 kronor och att till kompletterande inköp och bokbindning skall anvisas ett belopp av 55 000 kronor kan jag icke biträda. Däremot är jag beredd att föreslå, att anslaget, i vilket för närvarande ingår ett engångsbelopp av 20 000 kronor, för nästa budgetår skall bibehållas vid ett oförändrat belopp av 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[23] 5. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1954/55	39 800	38 840	16 217
1955/56 (statsliggaren s. 804)	83 400		
1956/57 (förslag)	89 400		

Reservationen vid utgången av budgetåret 1954/55 var i sin helhet disponerad.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget avses 12 000 kronor för fyra licentiestipendier å 3 000 kronor, 12 000 kronor för två doktorandstipendier å 6 000 kronor samt 59 400 kronor för 27 elevstipendier å 2 200 kronor.

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 11 800 kronor. Av ökningen avses 6 000 kronor för ytterligare två licentiestipendier och 5 800 kronor för stipendiatutbyte med utlandet.

M o t i v. Till stöd för förslaget om medel till ytterligare två licentiestipendier framhålles angelägenheten av att antalet dylika stipendier ökas, framför allt med hänsyn till att det föreslagna antalet icke är tillräckligt för de kvalificerade sökande, som anmäler sig. Det är av synnerligen stor betydelse för rekryteringen av forskare vid högskolan, att antalet licentiestipendier ökas.

I fråga om medel för stipendiatutbyte med utlandet framhålles, att studentkåren för budgetåren 1952/53—1955/56 genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t erhållit medel för ändamålet. Kårens stipendiatverksamhet, som utgör en mycket betydelsefull del av kårens arbete, visar inga tecken till avmattning. Vid årsskiftet 1954/55 träffades uppgörelse med Cornell University om ett årligt utbyte av stipendier. Dessutom äger f. n. stipendiatutbyte rum mellan högskolan och liknande högskolor i de nordiska länderna, Västtyskland och England. För att rätt kunna planera detta utbyte, är det nödvändigt, att medel härför finnes anvisade i god tid.

Departementschefen

I likhet med högskolestyrelsen anser jag angeläget, att antalet licentiestipendier ökas från fyra till sex. Vid bifall härtill behöver anslaget uppräknas med 6 000 kronor. Däremot kan jag icke biträda förslaget, att medel för stipendiatutbyte med utlandet skall anvisas under förevarande anslag. Detta bör sålunda för nästa budgetår uppföras med (83 400 + 6 000 =) 89 400 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 89 400 kronor.

[24] 6. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Underhåll av byggnader m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1954/55	80 000	68 221	14 089
1955/56 (statsliggaren s. 804)	85 000		
1956/57 (förslag)	85 000		

För det med anslaget avsedda ändamålet skall jämväl användas inkomsterna av hyror och försålda trädgårdsprodukter, vilka inkomster skall tagas till uppbörd å anslaget.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (skr. 23/8 1955) hemställer, att anslaget skall uppräknas med 15 000 kronor till 100 000 kronor. Då uppbördsmedlen beräknas till 25 000 kronor, innebär detta att 125 000 kronor skulle stå till förfogande för ändamålet under budgetåret 1956/57 eller ett belopp, motsvarande icke fullt en procent av byggnadsvärdet. Till stöd för den föreslagna anslagshöjningen framhåller högskolestyrelsen, att de under senare år beviljade ökningarna av anslaget icke kompenserat inträffade prishöjningar. Härtill kommer löneförhöjningarna från den 1 januari 1955, vilka torde komma att öka kostnaderna för underhållet med cirka 10 000 kronor. Slutligen framhåller högskolestyrelsen, att den nya pumpstationen och den nya avloppsledningen från Ultuna till Uppsala stads reningsverk färdigställts. Viss del av underhållet av avloppsledningen kommer att åvila högskolan. Dessa kostnader har beräknats till cirka 3 000 kronor under de första åren.

Departementschefen

Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon uppräkning av anslaget. För ändamålet synes sålunda för nästa budgetår böra anvisas ett oförändrat anslag av 85 000 kronor. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Underhåll av byggnader m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kronor.

[25] 7. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Inredning och utrustning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1954/55	250 000	312 298	161 942
1955/56 (statsliggaren s. 805)	358 000		
1956/57 (förslag)	240 000		

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1955) hemställer, att anslaget skall uppföras med 273 300 kronor. Anslaget föreslås skola fördelas enligt följande sammanställning.

1. Nio institutioner	88 300
2. Institutionen för husdjursgenetik: avdelningen vid Wiad	4 000
3. Svinavdelningen vid Wiad	10 400
4. Institutionen för växternas anatomi och fysiologi	3 000
5. Institutionen för marklära	12 000
6. Undervisningen i geodesi	10 000
7. Maskinell utrustning m. m.	60 000
8. Statens jordbruksförsök	53 000
9. Statens husdjursförsök	16 000
10. Reparation av batterier i södra institutionsbyggnaden	16 600

Summa kronor 273 300

M o t i v. 1. Vid beräkningen av medelsbehovet för ifrågavarande institutioner — vilka närmare angivits i anslagsskrivelsen — har högskolestyrelsen utgått från de av 1946 års högskoleutredning föreslagna beloppen, från vilka dragits för budgetåren 1949/50—1955/56 anvisade belopp. I vissa fall har beloppen uppräknats med hänsyn till prissförhöjningar.

2. Beloppet avses i första hand för inköp av räknemaskin och projektionsapparat.

3. Med hänsyn till angelägenheten att igångsätta verksamheten vid svinavdelningen vid Wiad begäres ett belopp av 10 400 kronor till inredning och utrustning.

4. Beloppet är avsett för inköp av frysbox.

5. Institutionsföreståndaren har äskat ett belopp av 41 087 kronor. Sedan för innevarande budgetår ett belopp av 15 000 kronor anvisats, anser högskolestyrelsen ett belopp av 12 000 kronor skäligt för att täcka de nödvändigaste behoven under nästkommande budgetår.

6. Beloppet är i första hand avsett för resterande kostnader för utrustning av ritsal och lärarrum samt inköp av tackymeter m. fl. instrument.

7. Åtskilliga institutioner har begär medel till kostnader för maskinell utrustning för fältförsöksverksamhet, paketvagnar m. m. Högskolestyrelsen, som undersöker möjligheterna till gemensam maskinanvändning, har sammanfört de framförda kraven under denna punkt.

8. Av beloppet avses 3 000 kronor till botaniska laboratoriet, 5 000 kronor till speciallaboratorier, 6 000 kronor till möbler och kontorsmaskiner samt 39 000 kronor till vegetationsgårdar.

9. Institutionsföreståndaren har hos högskolestyrelsen hemställt, att 38 000 kronor måtte äskas för nästa budgetår. Av detta belopp avses 28 000 kronor till inköp av elektrisk gasbestämningsapparat till ämnesomställningslaboratoriet. Av tidigare anvisade medel har 10 000 kronor redan avsetts för detta ändamål. I övrigt avses 7 000 kronor för inköp av material till en respira-

tionskammare för större grisar samt 3 000 kronor för anskaffning av diverse apparatur för kött- och fläsklaboratoriet.

10. Beloppet avses för reparation av två stationära batterier för likströmsleverans till laboratorierna. Dessa batterier, vilka varit i bruk sedan år 1935, torde icke kunna användas mer än ungefär ett år till, om de ej underkastas en grundlig reparation.

Under förevarande anslag torde vidare få anmälas en av *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 29/9 1955) gjord framställning, att ett reservationsanslag å 45 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår till inventarier för jordbruksdriften vid statens försöksgårdar. För innevarande budgetår har för samma ändamål anvisats ett motsvarande belopp under förslagsanslaget till statens försöksgårdar (prop. 1955: 116; JoU 24; rskr. 277). Enligt riksdagens beslut i anledning av nyssnämnda proposition skall medel till sådan inventarieanskaffning vid statens försöksgårdar, som innebär en höjning av lantbrukskapitalet, i fortsättningen anvisas å reservationsanslag.

Försöksgårdsföreståndarna har beräknat, att för ändamålet skulle erfordras en medelsanvisning av cirka 95 000 kronor. Av detta belopp avses i avrundade tal 13 000 kronor till Lanna försöksgård (skördetröska), 36 300 kronor till Flahults försöksgård (traktorredskap, traktorbindare, tröskverk, elspisar för arbetarbostäder, slätterlastare, två arbetsvagnar, utbyte av traktor, m. m.), 6 000 kronor till Öjebyns försöksgård (traktorvagn och slätterlastare), 9 000 kronor till Brännbergs försöksgård (inköp av jeep), 10 000 kronor till Ugerups försöksgård (fruktträdsspruta och arbetsvagn), 9 500 kronor till Röbbäcksdalens försöksgård (lassvåg) samt 11 200 kronor till Stenstugu försöksgård (stallgödselspridare, redskap för potatisodling).

Högskolestyrelsen framhåller, att ett anslag med oförändrat belopp av 45 000 kronor skulle tillgodose de mest angelägna önskemålen, bl. a. anskaffande av skördetröska till Lanna försöksgård.

Departementschefen

Med utgångspunkt från att ett för innevarande budgetår under anslaget anvisat engångsbelopp bortfaller föreslår jag, att förevarande anslag för nästa budgetår skall uppföras med ett belopp av 240 000 kronor. Inom detta belopp bör emellertid rymmas även kostnaderna för sådan inventarieanskaffning vid statens försöksgårdar, som innebär en höjning av gårdarnas lantbrukskapital. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på högskolestyrelsen att sedermera bestämma den närmare dispositionen av anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Inredning och utrustning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kronor.

[26] 8. **Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Särskilda undersökningar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1954/55	140 000	162 404	28 699
1955/56 (statsliggaren s. 805)	125 000		
1956/57 (förslag)	130 000		

Den reservation, som förelåg vid utgången av budgetåret 1954/55, kan förväntas bli förbrukad under innevarande budgetår.

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 och 11/10 1955) hemställer, att anslaget skall höjas med 17 800 kronor till 142 800 kronor. Ökningen har beräknats på följande sätt.

	1955/56	Ökning	Minskning
1. <i>Undersökningar, till vilka anslag nu utgår</i>			
a) Undersökningar angående kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter	35 500	6 000	
b) Fortsatta försök med baljväxter	5 000		5 000
c) Undersökning angående trippelanalysmetodens användbarhet	3 500		3 500
d) Jordbearbetningsförsök	6 100	8 900	
e) Fortsatta jordbruksförsök	4 000		4 000
f) Agropedologisk undersökning över kalkningens inverkan på växtnäringstillståndet i sura utlakade jordar	5 100		5 100
g) Forsknings- och försöksverksamhet vid institutionen för växtodlingslära beträffande ogrärens bekämpande	8 800		8 800
2. <i>Nya undersökningar</i>			
a) Forskning rörande vissa markbiologiska problem	—	5 000	
b) Undersökning av kaliums förekomstsätt och löslighetsförhållande i odlad mark	—	14 300	
c) Undersökningar rörande diagnos av enäggighet hos nötkreaturstvillingar	—	10 000	
		<u>44 200</u>	<u>26 400</u>
			+ 17 800

1 a. Högskolestyrelsen framhåller, att höjningen, som beror på höjda arbetslöner under åren 1954 och 1955 samt ökade materialpriser, är nödvändig, om undersökningarna skall kunna fortsättas i nuvarande omfattning.

1 b. Då ifrågakommande undersökning, som torde komma att pågå under

avsevärd tid, numera torde utgöra en del av baljväxtlaboratoriets ordinarie arbetsuppgifter, bör kostnaderna överföras till delposten driftkostnader för baljväxtlaboratoriet under omkostnadsanslaget.

1 c. Ledaren för ifrågavarande undersökning har avgått från sin tjänst med utgången av budgetåret 1954/55. Det för innevarande budgetår använt beloppet har avsetts som bidrag till avvecklingen av undersökningen. Anslag till undersökningen synes icke böra upptagas på högskolans stat efter den 1 juli 1956.

1 d. Beloppet avses till resekostnader, analysarbeten och tillfällig arbetskraft. Högskolestyrelsen framhåller, att en väsentlig höjning av anslagsposten är nödvändig, om undersökningen skall kunna bedrivas i erforderlig omfattning.

1 e och 1 g. Dessa undersökningar ingår numera i institutionens för allmän jordbrukslära och institutionens för växtodlingslära försöksverksamhet. Kostnaderna för undersökningarna bör därför i fortsättningen upptagas under materielanslaget: posten institutioner och samlingar.

1 f. Denna undersökning torde komma att avslutas med utgången av detta budgetår.

2 a. Angående dessa undersökningar framhålles, att under åren 1947—1949 forskning bedrivits rörande markens mikrobiologi, vilka bekostats genom anslag från jordbrukets forskningsråd. Av dessa undersökningar framgick bl. a., att rotexsudat från vissa allmänt använda kulturväxter, bl. a. havre, utövade en toxisk verkan på vissa växtpatogener, exempelvis rotdödaren (*Ophiobolus graminis*). Betydelsen av dylika undersökningar för bedömandet av lämpliga växtföljder torde vara uppenbar.

2 b. Högskolestyrelsen anför, att grunden för ett objektivt fastställande av gödslingsbehovet av kalium måste vara en god kännedom om jordens mineralogiska sammansättning, jordarten, markens surhetsgrad och kalciumhalt. Ett utforskande av dylika problemkomplex kräver emellertid speciell apparatur och förtrogenhet med mineralogiska arbetsmetoder. Sedan ett antal år har utforskningen av kaliums förekomstsätt och löslighetsförhållanden i marken varit föremål för studier vid högskolan. Detta studium har emellertid av olika anledningar varit av mera sporadisk karaktär. Det är därför önskvärt, att möjlighet ges att mer systematiskt och regionalt undersöka de odlade jordarna i vårt land i detta hänseende.

2 c. Det under förevarande punkt äskade beloppet avses för att på ett relativt stort antal likkönade tvillingar utföra blodgruppsbestämning enligt två olika metoder samt för att jämföra resultatet med en på grundval av morfologiska egenskaper men helt oberoende av blodgruppsbestämningen utförd noggrann diagnos. Genom utrop i pressen samt genom samarbete med husdjurskonsulenter och kontrollassistenter bör det vara möjligt att få reda på flertalet fall, där likkönade kalvtvillingar fötts inom mellansvenska besättningar. Dessa besättningar skulle sedan besökas för utförande av likhetsdiagnos samt för tagning av blodprov, vilka senare skulle undersökas i institutionens för husdjursgenetik blodgruppslaboratorium. Ifrågavarande

anslagspost skulle i anslutning här till disponeras för att täcka kostnaderna för bilresor och dagtraktamenten samt i förekommande fall för inköp av tvillingpar till nyssnämnda institution. Genom inköp av ett antal kvigtvillingar för uppfödning och placering av dessa, dels som hela och dels som delade par på olika gårdar så nära lantbrukshögskolan som möjligt, skulle det vara möjligt att studera djurens utveckling och produktion under lika respektive olika miljöbetingelser.

Departementschefen

I det föregående har jag vid anmälan av högskolans omkostnadsanslag förklarat mig icke kunna biträda förslaget att överflytta kostnaderna för fortsatta försök med baljväxter till sagda anslag. Vidare har jag vid anmälan av högskolans materielanslag ansett mig böra avstyrka hemställen om att till sistnämnda anslag överflytta kostnaderna för dels fortsatta jordbruksförsök, dels forsknings- och försöksverksamheten vid institutionen för växtodlingslära beträffande ogräsens bekämpande.

Vad angår högskolestyrelsens hemställen i övrigt bör enligt min mening de särskilda undersökningarna hållas inom i huvudsak samma kostnadsram som under innevarande budgetår. Med utgångspunkt härifrån är jag endast beredd tillstyrka en uppräknig av anslaget med 5 000 kronor till 130 000 kronor för att täcka de ökade lönekostnaderna. Härvid bör emellertid beaktas att ett belopp av sammanlagt 8 600 kronor frigöres genom att två av de undersökningar, vartill medel nu beräknats, kommer att vara avslutade före nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på högskolestyrelsen att fördela anslaget på olika ändamål.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att Stiftelsen svensk växtnäringforskning erbjudit sig att lämna dels ett årligt anslag å 50 000 kronor under tre år till forskning och undersökningar vid statens jordbruksförsök för belysande av kvävegödslings anpassning till jord och grödor på längre sikt, dels ett engångsanslag å 50 000 kronor för inköp av utrustning till en speciell försöks- och fältlaboratoriepatrull för utförande av fältförsöksverksamhet för nämnda undersökningar, dels ock ett årligt anslag å 35 000 kronor under tre år till driftkostnaderna för sagda fältförsöksverksamhet. Mottagandet av ifrågavarande gåvomedel kommer enligt vad som upplysts icke att medföra kostnader för statsverket under den tid, undersökningarna avses skola äga rum. Kungl. Maj:t har den 15 juli 1955 förklarat hinder icke möta för högskolestyrelsen att under vissa förutsättningar mottaga ifrågavarande medel. Jag har velat anmäla vad sålunda förekommit, enär detsamma synes böra komma till riksdagens kännedom.

Under återropande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kronor.

[27] 9. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Jordbruksdriften vid statens försöksgårdar

	Anslag
1956/57 (förslag)	200 000

Under anslagsrubriken Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Statens försöksgårdar har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 397 500 kronor (prop. 1955: 116; JoU 24; rskr. 277). Av detta belopp avses 167 900 kronor till kostnader för försöksverksamheten, 25 000 kronor till inventarier för försöksverksamheten, 41 700 kronor till kostnader för forskningen vid Wiad, 32 500 kronor till fast försöksverksamhet i det inre av Norrland, 45 000 kronor till inventarier för jordbruksdriften vid Röbbäcksdalens försöksgård, 19 400 kronor till täckande av driftsunderskott vid försöksgårdarna, 30 000 kronor till kostnader för vidmakthållande och normal förnyelse av inventariebeståndet för jordbruksdriften, 16 000 kronor till kostnader för lantbruksbokföring samt 20 000 kronor till täckande av oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstminskningar i jordbruksdriften.

Y r k a n d e n. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 29/9 1955) hemställer, att för nästa budgetår skall under rubriken Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Jordbruksdriften vid statens försöksgårdar anvisas ett förslagsanslag av 197 600 kronor i enlighet med följande beräkning.

1. Driftsunderskott	19 400
2. Vidmakthållande och normal förnyelse av inventariebeståndet..	30 000
3. Lantbruksbokföring	16 000
4. Oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstminskningar	20 000
5. Skulder	112 200
	Summa kronor 197 600

M o t i v. Såsom framgår av den i andra sammanhang lämnade redogörelsen för högskolestyrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår har högskolestyrelsen i anslutning till den av 1955 års riksdag beslutade omorganisationen av det statliga försöksgårdsväsendet (nyssnämnda prop. nr 116) föreslagit, att vissa kostnader, vartill medel för innevarande budgetår anvisats under anslaget till statens försöksgårdar, i fortsättningen skall bestridas från andra högskolans anslag. Sålunda har föreslagits, att beloppen till kostnaderna för den egentliga försöksverksamheten och för den fasta försöksverksamheten i det inre av Norrland skall överföras till anslaget till fast försöksverksamhet samt att de till inventarier för försöksverksamheten och till kostnader för forskning vid Wiad avsedda beloppen skall överföras till högskolans materielanslag. Vidare har föreslagits, att till inventarier för jordbruksdriften vid försöksgårdarna skall anvisas ett nytt reservations-

anslag. Sistnämnda förslag har redovisats i det föregående under högskolans anslag till inredning och utrustning.

Angående motiveringen i övrigt för beräkningen av förevarande anslag torde få återgivas följande.

1, 2 och 4. Högskolestyrelsen erinrar om att för dessa ändamål beräknats tillhoppa 69 400 kronor för innevarande budgetår samt att Kungl. Maj:t den 15 juli 1955 fastställt stater för jordbruksdriften vid försöksgårdarna. Därvid räknades dels med ett sammanlagt överskott å jordbruksdriften å 4 500 kronor, dels med en sammanlagd kostnad för normal förnyelse av inventariebeståndet å 45 000 kronor, dels ock med 69 400 kronor för täckande av oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstminskningar i jordbruksdriften, varjämte ett belopp av 4 500 kronor innehållits. Högskolestyrelsen framhåller vidare, att kostnaderna för den löneförhöjning, som utgår till lantarbetarna vid statens försöksgårdar fr. o. m. den 1 januari 1955, uppgår till cirka 59 000 kronor. En viss rationalisering av driften vid statens försöksgårdar torde kunna genomföras under innevarande budgetår. Med hänsyn till de betydande kostnader, till vilka löneförhöjningarna uppgår, vågar högskolestyrelsen dock icke räkna med något förbättrat resultat av jordbruksdriften. Högskolestyrelsen räknar sålunda jämväl för nästa budgetår med ett tillskott av 69 400 kronor.

3. Kostnaderna för lantbruksbokföringen beräknas till oförändrat belopp av 16 000 kronor.

5. Den 14 juni 1954 anmälde högskolestyrelsen till Kungl. Maj:t, att försöksgårdarna Flahult, Wiad och Stenstugu var belastade med skulder. Kungl. Maj:t medgav den 30 juni 1954, att det för budgetåret 1953/54 anvisade försöksgårdsanslaget fick överskridas för att gälda en del av de Flahults försöksgård åvilande skulderna. Högskolestyrelsen erinrar vidare om att en av högskolestyrelsen tillsatt kommitté för utredning angående de statliga försöksgårdarnas organisation och ekonomi i en den 11 november 1954 avgiven promemoria, vars innehåll närmare redovisats i förenämnda proposition nr 116, s. 38—57, redogjort för de gårdarna åvilande skulderna. Kommittén förutsatte, att högskolestyrelsen skulle göra framställning om erforderliga medel för likvidering av de skulder, som förelåg vid försöksgårdarna vid utgången av budgetåret 1953/54. I den mån underskott å verksamheten skulle uppkomma under budgetåret 1954/55 i förhållande till gällande stater, förutsatte kommittén vidare, att högskolestyrelsen skulle göra framställning om medel för täckande därav. Kommittén räknade således med att verksamheten vid det nya systemets införande vid ingången av budgetåret 1955/56 icke skulle vara belastad med skulder. Under åberopande av nyssnämnda utredning hemställde högskolestyrelsen i skrivelse den 24 januari 1955 om Kungl. Maj:ts tillstånd att få överskrida försöksgårdsanslaget med bl. a. 126 800 kronor, för att försöksgårdarna skulle vara skuldfria den 1 juli 1955. Denna framställning föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Högskolestyrelsen erinrar om att den av statsmakterna beslutade omorganisationen beträffande de statliga försöksgår-